

Johannes Rauen

Joh. Rauen Prior fundamentalis

Rostochii
1638

Tillykke med din eBog

Du har modtaget en eBog via **Det Kongelige Biblioteks EOD-service**.

Vi håber, du vil finde den både nyttig og let at anvende. eBogen er leveret til dig som en søgbar PDF-fil, og det giver dig nogle særlige anvendelses-muligheder.

Hvordan du bruger eBogen

Læse på din skærm

Du kan åbne og læse eBogen via din almindelige PDF-reader, der ligeledes giver dig mulighed for at bladre mellem siderne og zoome i teksten.

Udskrive på din printer

Du kan skrive hele – eller enkelte sider af - eBogen ud på din egen printer.

Gemme på din computer

Du kan let gemme eBogen på din private computer, USB-nøgle eller diskette.

Søge tekst

Du kan søge efter ord, dele af ord eller hele sætninger, i eBogen ved at bruge PDF-Reader'ens indbyggede søgefacilitet. Denne finder du ved at klikke på ikonet "Search" , eller trykke på tastaturknapperne [Ctrl+f].

Kopiere og genbruge tekst

Du kan kopiere tekst fra eBogen ved at klikke på ikonet "Select toolbar" , indramme den tekst, du ønsker kopieret og trykke på tastaturknapperne [Ctrl+c]. Du indsætter teksten, hvor du ønsker det, ved at klikke [Ctrl+v].

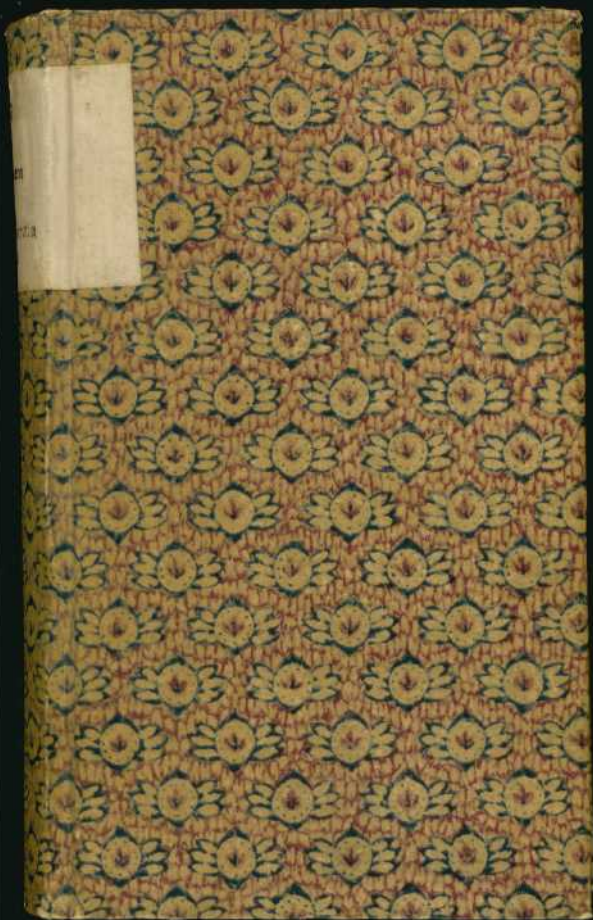
Kopiere og genbruge billeder

Du kan kopiere billeder fra eBogen ved at klikke på ikonet "Snapshot Tool" og indramme billedet, du ønsker kopieret. Du indsætter billedet, hvor du ønsker det, ved at klikke [Ctrl+v].

Betingelser for brug

Bruger du eBøger fra Det Kongelige Biblioteks EOD-service accepterer du samtidig de betingelser, der knytter sig til brugen af disse pdf-filer. Den vigtigste af disse betingelser er, at du kun må anvende eBøgerne til personlig ikke-kommerciel brug.

Læs alle betingelserne på <http://books2ebooks.eu/odm/html/kb/da/agb.html>

Filos. 1212

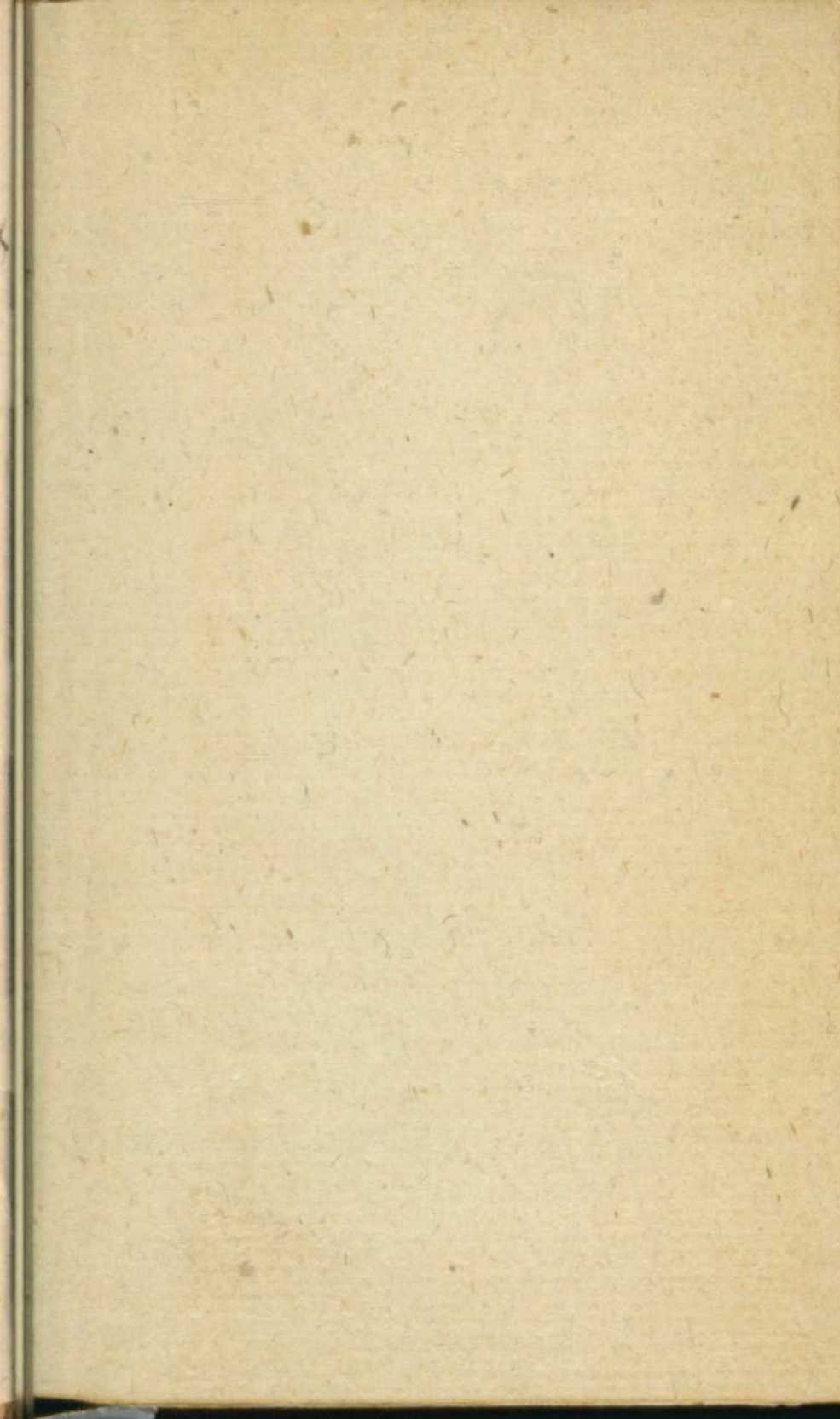
DET KONGELIGE BIBLIOTEK
UA ÆS Fls 8°

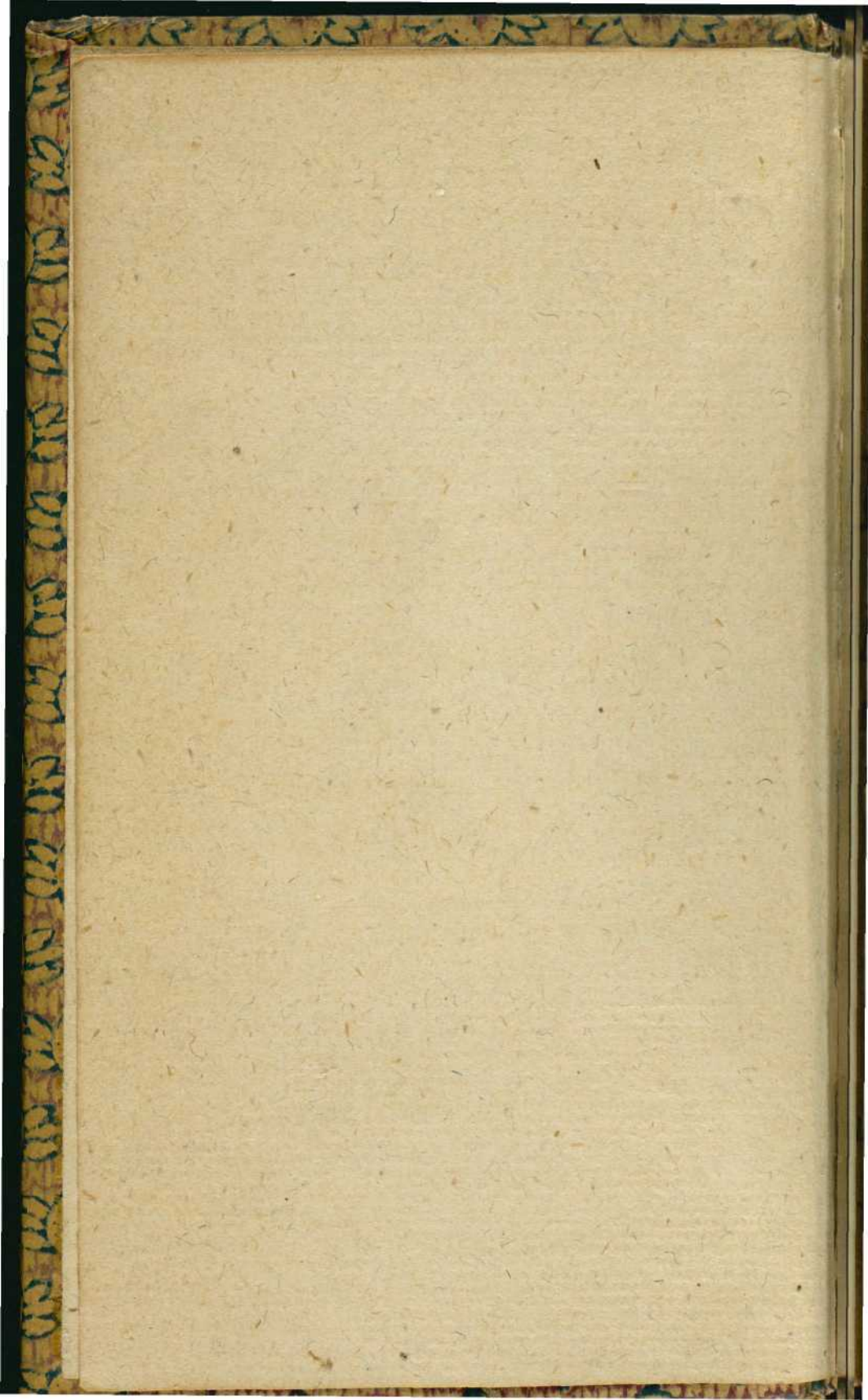

1 2 196 0 68058 9

+ REX

116, 177

JOH. RAUEN

Acad. Rost. Prof.

PRIOR

Fundamentalis Con-
troversia

pro

LOGICA
NOVISSIMA.

Addita sunt & LA-
BYRINTHUS Logico-
rum circa hanc præcipue ma-
teriam, & FILUM Ariad-
naeum.

ARISTARCHUS *seorsim*
editur.

ROSTOCH I,

Literis NICOLAI KILII Acad. Typog.
ANNO M DC XXXVIII

Prostat apud JOH. HALLERVORDIUM.

JOH. R. A. N. T.

Ad. R. O. L. P. R. O.

R. A. L. O. R.

Thomson's Com.

Nov. 20

Pro

LOGIC

NOVEMBER

Ad. R. O. L. P. R. O.

NOVEMBER

Nov. 20

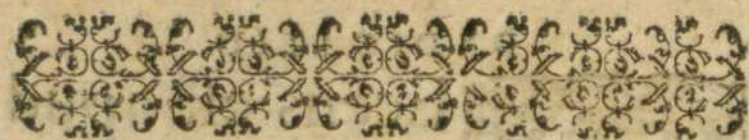
Nov. 20

Nov. 20

Nov. 20

Nov. 20

HAGMEIERO-
RUM

&

PVMPIORVM,
HAMBURGENSIVM

FAMILIIS,

VETUSTIS

ac

HONESTISSIMIS.

Johannes Raue

cum

S. P.

Dedico Consecroqz.

a 2

Recens

DEDICATIO.

REcens est apud
 me memoria
 eorum, quæ in
 personam meã
 affatim, cum ad vos invi-
 ferem, contulistis; inpri-
 mis negotii istius, vestra
 simul benevolentia adju-
 ti, rerumq; mearum, tum
 satis prospere apud vos
 decedentium. Quæ sicut
 per omnes vitæ articulos
 mihi charæ deinceps &
 cordi futuræ sunt; ita non
 possunt in vos nisi amabi-
 lem & diuturnam apud
 me

me affectionem suscitare.
Nam quæ transacta nunc
& olim decursa fuerint,
ea tantum pectori meo,
intimisq; sensibus impli-
cabunt, ut auffugitura nū-
quam sint, in quæ nunc
quidem, licet præterita,
præsenti tamen & quoti-
diana contemplatione re-
diero. Nō minus immor-
tali memoria, quæ præce-
perim, ipse culturus, quā
ut vos, quæ dederitis, obli-
visci quamprimum habe-
atis. Id quod facere æquo

DEDICATIO.

animo, quoad ego gratus
extitero, vel magnifici i-
stius Attici exemplo, non
potestis. Quapropter a-
pud me nō tribuendo so-
lum, sed accipiendo in po-
sterum assuescite, & qui
voluistis liberalitatem ve-
stram nec temporariam
nec callidā, uti nunc per-
vertunt mores, extitisse,
porro boni & æqui con-
sultite, quod solide quo-
dammodo vobis, & post
fata etiam satisfacere cogi-
to,

DEDICATIO.

to. Cum enim literarum
monumenta vel ultra sta-
tuas, & triumphaleis ar-
cus superfuerint, hoc
præsenti studiorum gene-
re nec oblivionem omni-
nò timere, nec desperare
in Rempublicam debeo e-
tiam perennes fructus. I-
bit ergo nomen vestrum
per cæteros quidem hu-
manos usus, quibus vita
mortaliū carere non po-
test, habebitisq; ex vobis
ipsis domi simul & apud
exterarum gentes honestatis,

DEDICATIO.

elegantia, merciumq; famam; decus autem vestrū ac memoriam, ab hoc ingenii mei periculo, in publica orbis luce, Academi-
arum sc. foris, plus quam ab imagine quadā aurea, bonorum conspectui expositam cum celebritate esse, nunc primum permittite. Ego quoq; inter hæc famæ auspicia, quam nobis communem paro, deesse bonis verbis omini-
busq; non volo, sed ab vestris, HAGMEIERO &
PUM

DEDICATIO.

PUMPIO, JOACHIMIS,
nostræ almæ matris florē-
tibus alumnis, non vana,
quod præfiscini sit, ple-
bejaq; auguria prospicio.
Quorum ille nec recens
aut vulgaris ad gloriam
literarum grassator, quas
recta via & curiose perse-
quitur, ut hætenus præ-
clare fecit, longe antece-
dendi, hic autem sectan-
di causas tam luculen-
tas ipsi præbent, ut fami-
liæ vestræ, postquā inter
beatas locupletes, ab Ni-

DEDICATIO.

GELIANORUM autem
memoria, veteribus & pa-
triciis olim ascitæ, ab his
unis inter immortales fu-
turæ sint. B. V.

Dab. Rostochij IV. KL.
April. ∞ lxxc xxxiix.

PRÆ-

PRÆFATIO AD
Lectorem.

Constitutum erat, Lector Benevole, initia progressusq; meos, causas precipue, & velitationes, quibus pro Logica excitus simplicitusq; hodie sum, paullo diligentius tibi & meditata quadam oratione exequi; animum modo tuum ab affectibus aut aliorum, aut sponte & quomodocumq; natis ac proclivibus reductum, intra te, & rationis iudicio, commissurus. Videorg; mihi non alia de te unquam sperare posse, quam ut equissimè ac humanitè mecum facturum sis. Quum Deus & natura Te, eundemq; & literarum studia, veritatis precipuè cultus & amor, in tam ingenua communig; omnium professione liberum præstiterint. Quo minus quicquam à Te irarum atq; odii vel invidiæ, obrectationisq; adversus civem tuum, qui pro Re-
publica

PRÆFATIO

publica tecum in negotio est, proficisci possit. Ceterum ista multorum dubie aut perquam difficiles, amaræq; voluntates, quas hominum vita ignorare non potest, raro equidem suis finibus circumscribuntur, exeuntq; ad corrumpendas aliorum & quasq; optimas mentes non una ac simplici via. Metuendum vero mihi de calumniarum vi & audacia, toties experto, non parum est; cavendum utiq; ut quicquid earum sit, non hereat facile, sed dum magna cura, quod Augusto quoq; visum, redarguitur, hoc minus veritati per latus meum obsit. Ita enim cum literis comparatum est, ut in quibus præter amorem ac gratiam spirare nihil debeat, ibidem continentes quæq; amulationes & odia dominantur. Veritas certè rerum & recta inter nos ratio non magis ad scribentium, quam pretiosa merces, vitæq; nautarum ad incitati maris æstum expavescunt, rapiunturq; & jactantur eodem periculo, quâ nec cursus nec tutum iter est, modo in scopulos & cautes allise, modo syrtibus & vadis obherentes. Quo autem quisq; potentior est, & dignitate pollet, eo gravius

gravius timere ac impellere, nec aliter facile, quam jacturis naufragiisq, attolli solet. De quibus quidem propter adversarios meos viribus præcipue suis latos ac perquam fidentes longe jam plura, de me autem propositoq, meo omnia & accuratè dicenda forent, nisi, quæ animo præceperam, abruptis sent mihi temporis pariter angustia & Nundina imminentes. Atq, ut cætera quidem Aristarcho meo, qui perinde & ex eadem causa inhibetur, velut magis opportuna reservem, interea nescire non debes, quisquis es, Amice Lector, Deum mihi integramq, conscientiam & domi meæ & apud eos, qui experiri velint hæc commenta mea, pro locupletibus firmisq, testibus astare eorum, quæ semper de me & ingenue professus sum. Quando pro eorum commodo me scribere toties demonstravi, qui in ratiocinandi arte non aliter quam fidiculis quibusdam & lento immitiq, equuleo ad cujusq, boni & intelligentis commiserationem plus quam serviliter excruciantur. Id quod apud Academicarum Professores, omnesq, illos, quotquot vel nunquam manus ad Scholarum,

PRÆFATIO

ut vocant, umbras, aut saltem obiter & ex veteri Orbiliorum disciplina admovent, agrè fidem, ac ne vix quidem ex tot querelis bonorum inveniat. Itaq; illi sunt, qui obstant commoditatibus publicis, illi, qui sua tantum ambitioni literarum studia & professiones donant. Tu quoq; longe facilius Herculi clavam extorseris, quam unam aliquam, bene veterem, ac tritam doctoribus, intricantem autem controversias, turbantemq; Distinctionem. Inprimis cum ad principia revocetur. Quibus credendis tam faciles, tam supini autem atq; oscitantes in examinandis emendandisq; sunt, ut neq; recta amplius ratio, neq; communis sensus ad veritatem comprehendendam pertineant. Corruptis penitissime ex affectu & præjudicio eorum animis, nec facile ad aliorum, etiam recta, animadversa, nisi ipsi per se ac sponte sua attulerint, transcuntibus. Usq; adeo blanditur sibi cujusque ingeniositas, & ex publicis studiorum damnis incrementa sumit, quoad regnum invadat literarum, optimisq; rebus prima consuetudine vitiatis, avertere ultimo sana omnia

ad Lectorem.

omnia, juventutemq; sicu & squalore con-
volvere incipiat. Quam tamē maxime flo-
rere oportet adferendos nō praeoces, sed ma-
turrimos fructus. Hinc autem est, quod unius
studii, facilis admodum, aut etiam non pro-
lixi, meliores quiq; anni, saepe tota vita da-
mnata sit; Logicam igitur nemo in Scholis,
rarissimi in Academicis, idq; non nisi magnis
sumtibus, nec tamen satis probe recteq; di-
dicerint. Quae tamen, meo quidem iudicio,
atq; uti nunc apparatur, quod partē, quam
appellant, Formalem spectat, puerile sit ru-
dimentum, quodq; ruborem omnino debeat
incutere iis, quotquot errores suos ignorare
admoniti, propagare autem cum tanto pro-
fectuum discrimine, voluerunt. Ea enim
per me ostensa, tam expedita brevissq; est
via, qua pervenire tibi rectā & velutire-
giā, ad extremum iter indefessō liceat. Cum
aliorum semita laudatāq; compendia, erro-
rū plena confragosaq; extiterint, ipsiq; du-
ces, & quicunq; viam praeiverunt, difficul-
tates suas nullo modo clam habere, sed in
multis ultro conqueri, aliorumq; opem &
manum votis exposcere debuerint. Id quod
per

PRÆFATIO

per totam partem artem candidis quibusque
 autoribus solenne est, adeoque admirationem
 apud me quam maximam parit, quamobrem
 iidem illi tam vecors iudicium ferre,
 omnibusque perfecta numeris censere ista au-
 deant, in quibus ipsi adhuc desiderant ali-
 quam & quam nos ostendimus facilitatem.
 Non minimum conqueri apud bonos, & ac-
 cusare eorum malevolentiam debemus, qui
 cum nec refellere nos nec docere in animo
 habeant, arreptis quibusdam veterum sen-
 tentiis & coloribus, de Cacoethe commen-
 tandi, de novis Philosophis, adolescentulis,
 scriptorculis, & præmaturis iuventa Cura-
 toribus, etiam cum particula graci versus
 in nos satis aperte & cum verborum invi-
 dia irruunt. Quorum artes, si Logicam
 spectes, Sophistica, si ad benedicendi facul-
 tatem comparaveris, minime boni viri, si
 ad pietatem & vitæ disciplinam componas,
 procul à Christiana sinceritate ac dilectio-
 ne sunt. In seriis enim publicisque rebus, ubi
 & veritati, & pro bono iuventutis, quæ
 commodatissima nobis per cuiusque Professio-
 nem est, & in conspectu Dei, omnisque Eccle-
 sia,

sia, ejus honori inservire, ac edere debes
 tua omnia, sic institeris ultro ferre testimo-
 nium, ut nomini eorum, qui de fide sua jam
 olim conscientiam Deumq; testem publice
 invocaverint, quacunq; occulta atq; insidio-
 sa ratione per speciem quidem simplicitatis
 & probi viri detrabere, suspectos reddere
 eorum labores ac vigilias, salutem verò o-
 mnium, precipue rei literariae & juventutis
 communem inhibere, itaq; ambitioni tuae
 astruere omnia aut dejicere non verearis;
 tum equidem quanti pretii in Republ. &
 qui nobis isto in negotio sis, ipse approbare te
 & ostendere voluisti. Et quomodo aliter de
 Te sentire valeamus? Neq; enim rationes
 nostrae Tibi, neq; sciendi quae tradimus igno-
 ra esse possunt compendia. Nisi malueris reji-
 cere prius, quam cognoscere. Domi vero suae
 intraq; schedas & tinearum morsus condere,
 quae ille tibi displicens autor una cum toto
 orbe, in quem dimittit commenta, rescire
 maximè debeat; id quidem vel parum cor-
 dati, invidi potius aut clandestini, nequa-
 quam publici Doctoris ejus certè sit, qui nec
 habeat, quo obniti jure possit, tamen pro op-
 positif-

PRÆFATIO

positissimo censeretur vellet. Cetera autem, quae vere adhuc dicuntur, plusquam puerile & ineptum in hac causa robur sunt. Quocumque enim mediocriter intelligentium fuerit, qui etiam si veterum omnis ævi querelas nesciat, ipse per se de tumultu & inverecundia scribendi, de imperu juvenili, de novandi cupiditate, de ambitione Doctorum, ceterisque peccatis & longe plura non loqui & satis disertè possit. Dummodo in librariorum tabernas, aut cum sodalibus suis domum ad cuiusque instrumentum & supellectilem diverterit, vel auditionis recordetur publicæ & communium querimoniarum? Ceterum quid hoc ad Persium? aut, quando, age, de tribus capellis? Nisi enim ostenderit tales esse, quos accusas, calumniarum teneris. Aut, si quicquam fidei tibi adversus me per Φαρόνδρα conciliaveris, solisque ab aliorum moribus suspectum me desertumque feceris; est quidem ista res artis tuæ, per quam optimæ causæ similes fiunt malis, nondum tamen neque Dialectici, nec Oratoris; quia nondum boni viri est. Neque enim omnibus, quod Fabius ait, qui fuerint manu prompti, viri for-

ad Lectorem.

tis nomē est, quia sine virtute non potest intelligi
 fortitudo, & Oratoris (pariter ac Logici) quæcunq;
 vis, si malitiam instruxerit, latronis ornatus est,
 non militis. Rerum ipsa natura in eo, quod præ-
 cipue indulgisse homini videtur, quoq; nos à cæ-
 teris animalibus separavit, non parens, sed no-
 verca fuerit, si facultatem dicendi, adversam in-
 nocentiæ, hostemq; veritatis invenit. *Tuus ve-*
ro ille posthac futurus & jam intra te præ-
sens iudex, quale nomen suum in Te & quod-
nam cauterium deprehendat conscientia?
Aut existimas, parum nos pios in seculari-
bus literis, parum Christianos in Academia
requiri? Ego igitur, quicumq; suspiciosus &
nunquam satis fidens, aut morosus ac diffici-
lis, quicumq; invidus ac præreptus in partes
& arbiter es, non desinā te malignitati tuæ
committere, omnibusq; cordatis digito de-
monstrare & conspicuum facere. Futurum
est, ut, quia increscenti quotidie veritati,
usui rerum, scientiarumq; compendijs obsi-
stas, longe magis apud me juventutem &
communium literarum valere, quam tuam
gratiam, plurisq; fieri intelligas honorem
Dei, quam meum. Cujus causa facturum sim,
ut quomodocunq; me eleves & contemtas,

PRÆFATIO

opprobriūq; exponas, ultro ista condonare, facileq; me tenuitatis admonere ipsum, eruditionem autem cuiusq;, & sicut illa meretur, tuā quoq; suspicere velim. Siquidem quod in Logica operā pono, non accusem Theologos, eorumq; in Ecclesiam & fidei asserta merita; & si, dissentire ab ipsis debeo, homines quidem nominandi sint, & opiniones impetende, non auctores. Nisi si quando personam veritati obijciant, & per nomen ac dignitatem suam vim facere, ceterosq; bene animatos haud bene accipere instituunt. Tum vero communem ingenij humani indolem, dissimulare non possum, quæ semper habet sublime quiddam & erectum, dominantis autem impatientissima est. Quapropter ut non tam de novitatis crimine ac scribendi, quæ vana sunt, respondere, quàm depellere à cervicibus servitutem, aut excutere potius appaream; quid est, quod de Cacoethe aliorum mihi obijcias? Qui propter id delictum & inprimis quidem tuum, non alia quadam causa scribere debui. Quis enim peior est literator, quam qui tam facile compilat, & nisi ad aliorū nomina confugerit, de suo vix
af-

afferre præter calamum possit? Porro, quæ
 major in literis jactura est, quam veritatis?
 & cujus libri rectius, antequam nasceren-
 tur, periissent, quam quos tam fortiter, ne
 posthac noceant, impetere debeo? Imò quo-
 rum ne autores dissimulandi sunt, ut diffi-
 cilius obsint, postquam non alia facile causa,
 quam ex personarum nominibus hucusq; af-
 fluxerunt? Atq; si hæc Tibi argumentis non
 probem, ut recta me affirmantem fuisse ipse
 conscius sis, parū certe ab artibus tuis disti-
 tero. Quibus etiā si te obruissem, nulla foret
 injuria, quia tuis ipsius telis supra essem.
 Et liceret mihi ostendere virtutem tuam,
 quam in me criminaturus sis. Quanquam
 Pœnus non sit, qui Romanus esse potest. No-
 li autem, noli obsecro tibi, etiam juranti
 credere, perfecta heic esse omnibus numeris
 absolutaq; omnia. Quem aut ingenium do-
 cuit desperare aut incogitantia. Equidem,
 quod olim tradita inventaq; sint longe plu-
 ra, quam pleriq; hodie discere possimus, id
 quidem ad invidiam aliquid, parum ad rem
 facit; ex eorum numero autem neq; Te faci-
 le exceperis. Nam ad inveniendum multi

PRÆFATIO

*Et tot seculis ferme infiniti extiterunt, ad
 discendum quisq; unus & per suam brevem
 etatē est. Et si ego nescio, quam etiā inconsi-
 deratē dictum sit. Qui ad unius rei inven-
 tionem multas sepe gentes coisse, longaq; ab-
 sumpta scimus tempora, cui cognoscenda po-
 stea non annus, non dies requisitus sit. Mo-
 mento equidem in gremiū accipitur homo,
 qui tot mensibus acquiri debuit. Et Medici
 Te aliq; natura consulti hac docere ad fa-
 stidium, & nemo nostrum ignorare pote-
 rant. Logica vero sic nata non est. Quam
 longa interruptaq; serie Graci, Arabes, La-
 tini, perq; maxima temporum intervalla,
 adeoq; & quotidie & à posteris gigni docue-
 runt. Cum semper & melius gignendi causas
 acciperent simul & ipsi præberent. Nisi for-
 san natura beneficium olim successisse, nunc
 ademptum, nihilq; nos habere putas, quam
 hereditatis avitæ. Rectē autem gravissimus
 morum censor, Qui ante nos ista moverunt,
 ait, non Domini nostri, sed duces sunt. Patet
 omnibus veritas, nondum est occupata, multum
 ex illa futuris etiam relictum est. Neq; autem ea-
 dem est hic, quæ in ceteris peregrinationibus
 conditio est. In illis comprehensus aliquis limes
 &*

& interrogati incolæ, non patiuntur errare. At hic tritissima quæq; via maximè decipit. Nihil ergo magis præstandum est, quam ne, pecorum ritu, sequamur antecedentium gregem, pergentes, non quò eundum est, sed quò itur. Atqui nulla res nos majoribus malis implicat, quam quod ad rumorem componimur, optima rati ea, quæ magno assensu recepta sunt, quorumq; exempla multa sunt, nec ad rationem sed ad similitudinem (scimus.) Inde ista tanta coactio aliorum supra alios ruentium. Quod in strage hominum magna evenit, cum ipse se populus premit, nemo ita cadit, ut non alium in se attrahat, primi exitio sequentibus sunt; hoc in omni vita accidere videas. Nemo sibi tantum errat, sed alieni erroris causa & autor est. Nocet enim applicari antecedentibus, & dum unusquisq; mavult credere, quam judicare, nunquam de (*veritate*) judicatur, semper creditur. Versatq; nos & præcipitat traditus per manus error, alienisq; (decipimus) exemplis. Hic exitus est omnis judicij, in quo lis secundum plures datur. Sanabimur, si modo separemur à coetu. Nunc vero stat contra rationem defensor mali sui populus. Neq; tam bene cum rebus humanis geritur, ut meliora pluribus placeant. Quæramus quid optimè factum sit, non quid usitatissimum. Oculis de homine non credo. Habeo melius certiusq; lumen, quo à falsis vera dijudicem.

PRÆFATIO

cem. ANIMI BONUM ANIMUS INVENIAT.
*Nimis est vobis, ò boni, iniquus & gravis
 ille Stoicus, cum quo nisi in gratiam redieri-
 tis, vix ab ipsis vobis defensio paretur. Ite
 vero, ac ducite libertatis studia, ut animos
 simul posterorum & ingenuas mentes vin-
 ciatis. Attollite vetera omnia, ut novis
 omnibus locus sit opprimendis. Nomina
 autem in posterum vestra & homines inter
 sapientiam citate, atq; hoc, quod immorta-
 le in nobis, quod cœleste ac divinum est,
 quod nulli, præterquam unde datum est,
 parere didicit, rapite in carceres & horro-
 rem, cadite, proscribite.*

*Tu vero, Benevole lector, ex ijs, quæ
 nunc in lucem tumultuaria dedi opera,
 exemplum cape à magnis quoq; viris, NI-
 MIA FIDUCIA QUANTÆ CA-
 LAMITATI ESSE SOLEAT. Nam
 quod tantâ superstitione mortales in suum
 genus correpti, perfecta à Veteribus omnia,
 nec posteris quædam relictæ esse existima-
 runt, eaq; ignavia occupati credere malue-
 runt inventis & contineri, quàm explorare
 ea & perficere, inde simul factum est, ut in
 primis*

primis decepti initijs, rapi ad ea omnia, aut
 sponte sequi debuerint, quæ nunc ingenio-
 rum carnificina ac tormenta sunt. In
 Dialecticis res per me jam manifestissima
 est. Ecquis enim fuit, qui litem tibi ma-
 gnopere indicendam crediderit super hac
 Propositione, Homo est animal? Quæ
 tamen, ut satis ad sensum & Grammati-
 ce perfecta sit, Logice perfecta non est. Neg.
 enim ulla pars formalis, neg. subjectum ple-
 num integrumq. adest. Id quod toto libro
 docemus. At vero, quod ista sententia
 non facile errorem in sui similibus pariat,
 hoc materie quidem debetur. Arguit
 autem eorum imprudentiam, qui ea tan-
 tum quæ ante pedes, non quæ in alijs futu-
 ra erant, prospexere. Hoc enim est, quod
 eos induxit, ut ex hac Propositione, univer-
 salia quedam Principia eaq. falsissima e-
 ruerent. Homo, integrum erat subje-
 ctum, Animal, integrum Predicatum,
 to E S T, vera copula, & quidem ea, ubi
 Affirmatio ac Negatio primo ac directe
 querenda erant. Quorum ne unum ve-
 ritati litat, à qua sic discedunt singula, ut
 b s istum,

PRÆFATIO

istum, quem adjeci LABYRINTHUM
pepererint. At vero, si isti Doctores, omnium,
quas per enunciandi rationem Simples
esse dixerunt, Propositionum modos compa-
rassent, ad formam simplicis, ut Simplex
est, & ex ijs, quæ in omnibus convenirent,
formam Simplicis constituisent, & quæ
difficilia fuerunt, non statim à faciliorem
forma separassent, modum præcipue elo-
quendi, à modo enunciandi accurate di-
stinxisent, formamq; Simplicis aut Compo-
site Enunciationis non ex Grammatica
potius, quam Logica, ejusq; fine & princi-
pijs adornassent; futurum certè erat, ut e-
jusmodi errorem non admitterent, qui in
principijs parvus, in fine longe maximus,
& Mathematicorum exemplo, emendari
ante non potest, nisi primus, qui defecit cal-
culus, restituatur. Vellicandi ergo hic
sunt auribus omnes illi arrogantes ac super-
ciliosi doctores, qui summam in Logicis sci-
entiam professi, ex tam sublimi despiciunt
initia, ut nihil vilius ac pueris magis dignū
existiment, quam eorum seriam ac diligen-
tem curam. Et habent evidens argumen-
tum

ad Lectorem.

sum deprehensa vanitatis sua, quotquot
contemnere ea & nescire didicerunt. Ipsum
istud divinum Numen, quod in posterum
non minus adolescentiae studijs, eorumq; serijs
moderatoribus, quam ceteris praerit fasti-
diosis scientijs, si non convincere doctores,
admonere illos certe voluit. Dum homi-
ni: tam minime ipsis docto, indulgit ma-
gnam artis gratiam, & in arduis ostendit
humilia, quibus excelsas quasq; & caelo mi-
natae opiniones prorueret. Nam quid est
in toto isto Labyrintho, quod non deiciatur
hac proposita controversia? Quae Regulae,
quae Distinctiones, qui Termini non inde
proscribuntur? Quae autem Novae, quae
Paradoxae, inauditaeq; sententiae, velut ab
Sole radij, ex tam abiecta & puerili, ut vo-
cant, quasiuncula non emanant? Ego au-
tem quoties cogito istud, quod in Rebus publ.
& p. mixto admittitur, ex quo ipsae tan-
dem & penitus evertuntur; non possum fa-
cere, quin nostrorū hominum summam in-
cogitantiam admiratus, ea, quae ipsis mini-
ma sint visa, pro maximis in hac arte ha-
beam. Siquidem perinde accidit, ut tota
Logica

PRÆFATIO

Logicæ formalis pars à me tam levi initio, ex tam parvis rerum momentis, tam diversum atq; alium vultum sumat. Et me ideo commovere non multum potest, si morosi quidam senes, ut vitium illis est, diffidere nobis etate nihil paribus, & detrachere, tanquam inexpertis rerumq; novarum cupidis, abjicere a. non tantum ipsi ex primo conspectu, sed alijs quoq; hæc nostra excutere instituant. Nihil n. prava opinione pertinacius. Præcipuè si accedant consuetudo longi temporis, primaq; educatio & ejus in senectutē grata memoria. A quibus quicquid abhorreat, nunquam ipsis satis probum rectūq; facile apparere solet. Emollito in primis sciendi investigandiq; desiderio, & quod per etatem cum persuasionē commutavit. Quemadmodū igitur proclives sunt in juventute accusanda, ita noverint illi, nec suos adeo immunes annos esse; nobis a. tantominus futurum vitio, si quid festinantius agatur, cum inconsiderate illi imprudenterq; scire & judicare non erubescant. Neq; ego desinam, quoad invidere verbis ipsi destituerint, veritatem, Dei Donum, ab hominum

ad Lectorem.

minum impotentia vindicare: & quo quisq;
acerbior fuerit adversarius, hoc magis eum
in rudimentis experiar, ac deponā; ut tyroci-
nijs ante subigatur, quā quæ à nobis in lucē
evocantur, secretiora illa sugillare cupiat.

Quaquam iste LABYRINTHUS facere
cum primis debeat, ut nemo veterum patro-
nus placere sibi in hac lite velit, quam cum
periculo boni cordatig; viri semper discepta-
turus sit. Quippe qui nunquam nō commit-
tere juventutem cum opinionibus & earum
Magistris, divertere a. à veritate ac procul
habere videatur. Ex qua tamen sola uni-
cag; & studia cujusq; & profectus, literarū
in primis gloria & salus aestimanda forent.
Nemo n. tam pie secuturus est alia, ut non
his damnis seipsum affecerit. Et nisi quem
recta destituerit ratio, eum latere amplius
mala sua non possunt. Ideo n. LABYRIN-
THUM subjecimus. In quo utcunq; repre-
hensus fuero, culpa præstari ab alijs debebit.
Quod n. tot paginas exscribendo feci, id ad-
huc parum est, si cum tot voluminibus, au-
torumq; multitudine conferas. Et dedi o-
peram, ut qui nostræ Ecclesiæ in Germania
sunt,

PRÆFATIO

sunt, eorumq; eximij tantum legerentur,
nec ultra, quam per Excerpta. Ita nec a-
lienis molestum verbis, nec meis suspectum
me fore, adjuturumq; eos credidi, qui vel i-
psis Autoribus vel investigandi conferendiq;
studio aut tempore carerent. Præceptori-
bus utiq; gratum facturum, qui simul cum
veritate in conspectu habere opinaciones
possent. Atque si quis prolixitatem in ijs,
diversitatemque incipiat agrè ferre, is
est, qui non omnino frustra nos extitisse con-
fitebitur. Deturque hic nobis aliqua venia
recensentibus falsa, quam illi tam benignè
& diu habent, qui autores, quique asseda
sunt. Nihil a. tam facile crimini erit mihi,
quod futurum nō sit adversarijs ignominia.
Quapropter, ut equo animo sua recogno-
scent, peto. Futurum est, ut FILUM A-
RLADNÆUM benigniores mihi effece-
rit. Ex qua n. causa receptis hucusq; sen-
tentijs debui tam genuinum nomen impone-
re, ut propter ambages & circuitus, quo-
rum error vix remeabilis est, LABYRIN-
THUM vocarem; eadem est, quæ miseran-
tem me tam pulchra juvenutis squalorem

&

ad Lectorem.

Et non unius Minotauri pericula, conficere lineam, ductumq; ostendere coëgit. Ariadnes, Regis Cretensium filia exemplo, qui Thesea suum non aliter expediebat. In quibus hac vice desino. ARISTARCHUS n. qui Controversias utrinq; , vetustis a. novitatem, obsoletis nitorem, obscuris lucem, fastiditis gratiam, dubijs fidem, omnia daturus est, Autumnalibus demum ferijs, natalem suum, primò obire destinat.

Tu vero, Humane lector, quem vereris DEVM, supplex ora, ut ne aliam mihi Tibique mentem permittat, quam qua in publicum salutaris sit. Non diffido tum futurũ, quin existimare de conatibus meis ita, ut ipsi merentur, nec aliter facere in literis cupias, quam ut posteros demeriturus sis. Ego Tibi plura partem inprimis LOGICÆ NOVISSIMÆ Formalem spondeo; dummodo adjuverint nos Bibliopola, nec alienis laboribus illi ac vigilijs posthac quoq; imminuant, ut augere rem suam familiarem cogitent ex inde, ubi ne lucernam quidem accenderint. Durum a, est, literarum deinceps,

PRÆFAT. ad Lectorem.

ceps nulla in se non ornandi modo, sed ne tuenda quidem præsidia, eaq₃ nec per ministrorum avaritiam, relinqui. Atq₃ hoc est, quod nos aliis, tanquam potioribus operis districtos, ab accurata emendatq₃ editione hujus literaturæ abstinent. Quapropter tot errata, tam enormia irrepererunt, quibus per indiculum significandis vix quidem jam tempus supersuerit. Neq₃ aliter futurum est, ut tersiora magisq₃ elaborata à nobis expectentur, nisi bonorum monitis inducti rite fecerint sumtum, quicunq₃ ex ejusmodi mercibus honeste satis ac lautè se tuentur. Illis ergo tum, quamcunq₃ operam meam, tanta fide addicturus sum, ut se quoq₃ in posterum LOGICÆ NOVISSIMÆ aliorumq₃ operum editione adjutos experturi sint. Paro enim Criticam Veterem super Stilo: opus Græco Latinum & Commentario donatum, duobusq₃ Tomis divisum. Quod nobis meliorem in Germania eloquentiam, præcipue vero doctos & idoneos Stili artifices in Scholis pariter & Academiis daturum est. Faciant ii, quorum interest, ut voluntatem suam intelligere possim; Me quidem pro juventute sollicitum animus nunquam, quod Deus faxit, destituet. B. V.

In nomine
Patris Filii & Sp. S.
incipit

JOH. RAUEN

Profess. Rost.

PRIOR

FUNDAMENTALIS CON-
TROVERSA LOGICA.

An

PRædicatum materialiter con-
sideratum debeat ex Verbo (h.
e. ex adsignificatione temporis; *id*
enim in questione est.) constare?

Consequenter,

An Verbum Substantivum in
trinariis Propositionibus sit mate-
rialis pars Prædicati materialiter
considerati?

Ideoq;

An hæc Propositio, v. g. *Homo*

A

est

est animal, ratione Terminorum
(qui sunt partes Enunciationis ma-
teriales) ita dividi debeat, *Homo*
est Subjectum, est animal, est Præ-
dicatum?

ISTA OMNIA AFFIRMANTUR
ex sequentibus

HYPOTHESISIBUS.

I.

Omne Subjectum Enunciationis
Simplicis, quod ex Nomine constat,
implicat aliquam certam temporis
differentiam.

§. 1. Fundamentum Hypotheseos est Suppo-
 sitio Terminorum, qua nihil est utilius & magis
 necessarium ad exactum, plenum, perfectumq;
 cujusvis Termini sensum & significatum, quem
 infert in quavis Propositione, accipiendum. Va-
 riata enim significatione, sensus mutatur, con-
 sequenter, alia fit 1. Propositio, etiamsi iisdem vo-
 cibus exprimitur, 2. In omni consequentia tam
 Syllogistica quam Enunciativa nihil ponitur,
 quod requirit Aristoteles, quia 1. mutantur Ter-
 mini, 2. contra quam admittit vis illativa, iidem
 multiplicantur, & sic in Discursu ex vero sæpissi-

mè falsum enascitur, quod vitiosum est, & contra naturam Consequentiarum. Conficiam autem Demonstrationem meam ex doctrina de STATU, de AMPLIATIONE & de DISTRACTIONE vocū, quæ species Suppositionis est, & utilissima, ut alibi ostendam, ipso quoq; *Hornejo* teste *Disput. Log. IV. th. 132.* Ut admirer prorsus, quare idem earundem *Disput. Log. ult. thesi ult.* doctrinam de *Ampliatione* nullius rei & ridiculam vocet, qui tamen ex eâ Conversionem accuraverit. De quibus infra. Sunt autem nobis de his notionibus secundis Logicis pauca præmittenda, ut primum ostendamus, quid per eas velimus. Exiis ergo, quæ perample disputat *Sotus 2. part. Introductio- nis c. 4.* rectius tamen *Fonseca l. 8. à c. 36.* quæq; contraxere deinde *Toletus l. 2. à c. 8.* *Villalpandus l. 1. c. 4.* & *Mendoza sum. Disput. 4. sect. 8.*, nos in præsentī pauca feligemus, quæ ad institutum nostrum faciunt, imitati & *Fonsecam l. 8. c. 19.* & *Mendozam disput. 2. summ. f. 5. §. 20.* qui plurima, ex antiquioribus animosè & nonnunquam rectè rejecerunt, intolerabiles autem (ut verba posterioris habent) Summulistarum tot regulas, divisiones ac distinctiones è Logicis exemerunt.

§. 2. (1.) *Status Propositionis dicitur, cum res accipiuntur pro tempore significato per Verbum; sive sit Præsens, sive Præteritum, sive Futurum, v. g. Petrus peccat, dor-*

mivit, ludet. *Mendoza summ. disp. 2. sect. 7. §. 34.* Pro qua Definitione accurate tenenda sunt, quæ ante eum *Fonseca docet Instit. Dial. l. 8 c. 30.* Verba sunt. (2.) *Tunc Nomina habent Statum suæ Suppositionis, cum accipiuntur adæquate, pro iis rebus, quæ existunt in tempore adsignificato per Principalem Copulam Enunciationis; ut si dicas: Sedens // est differens. Uterque enim Terminus accipitur pro solis presentibus juxta differentiam Copulæ (3.) Idem dicendum de Terminis hujus Propositionis, Sedens // differit. Quia parum refert, utrum Copula ponatur Explicite, ut in priori Propositione, an verò Implicitè, ut in posteriori. (4.) Dixi autem, per Principalem Copulam (utpote quæ necit Prædicatum Enunciationis cum Subjecto): quia minus principalis copula, (cujusmodi est, quæ includitur in Subjecto hujus Enunciationis, Sedens, qui stetit // differit,) sicut non reddit Enunciationem Affirmativam aut Negativam; ita non est habenda (NB. hoc mihi peto notari, suo enim loco exinde argumentabor) pro norma aut regula hujus.*

hujusmodi Affectionum. (5.) Est autem Status nominum triplex, Præsentis nimirum temporis, Præteriti & Futuri, juxta tres differentias temporum, quæ principali Enunciationis Verbo adsignificari possunt, &c. (6.) Documenta pro hujusmodi affectione Nominum vel Categorematum cognoscenda duo tradi possunt. Prius documentum sit (NB. ratione Prædicati) O. Verbum, quod nec restringitur, nec ampliatur, nec distrahitur, habet Statum secundum tempus Principalis copula. Ut si dicas, Homo sedet, Homo sedit, Homo sedebit; verbum, Sedet, accipietur adæquate pro iis, qui nunc sedent; Sedit pro iis, qui sedebant; Sedebit pro iis, qui sedebunt. Nominis Verbi intelligendum est hoc loco Verbum (NB.) proprie dictum, seu ut à Nominis distinguitur &c. (7.) Posterius Documentum (NB. ratione Subjæcti) O. Subjæctum Propositionis Affirmativæ ac Præsentis temporis, cujus Prædicatum non potest Subjæcto convenire, nisi supposita existentia Subjæcti, habet statum præsentis temporis, ut si dicas, O. Homo est albus, &c. Hactenus Fon-

feca, quem ideo verbis suis retuli, quia & *Mendozam* Epitomatores suum cò rectius commentari possit, essentq; nonnulla in rem meam, quæ posthac allegaturus sim, nunc à me signis duntaxat quibusdam notata.

§. 3. (1.) Ampliatio est acceptio Termini, pro diverso tempore ab eo, quod significatur per Verbum Propositionis. (2.) Observa, Ampliationem soli convenire Subjecto in hac nostra doctrina, quia Prædicatum convenire significatur, eo tempore quod verbum significat, quod semper habet Statum in Propositione vera, ut Justus peccat. Peccatum est tempore præsentis, Justus autem quod est Subjectum ampliatur ad tempus præteritum, quo fuit justus, non verò ad præsens, quo peccando definit esse justus, ac proinde Justitia non habet statum *Mendoza* l. d. §. 34. & 35. (3.) Cæterum, utut observatio *Mendozæ* sit verissima eaq; à nobis acceptetur, tamen hæc Definitio non est Ampliationis, sed DISTRACTIONIS; Quapropter ratione hujus definitionis (id quod

*quod tamen nostra controversia non officit ;
pertinet enim duntaxat ad specialem Am-
pliationis naturam, non ad generalem, qua
tempora implicat) à Mendozæ discedo, &
cum Summulistis facio. Qui rectè hoc
sensu accipiunt Ampliationem Ter-
mini, pro extensione significationis à
minori ad maiorem, cum dicunt. v. g.
Petrus sedet. (4.) Addendus ergo mi-
hi necessario Fonseca est l. dicto c. 32 qui
rectissime definit & dividit Terminū
amplum. Verba sunt. Nomina s. Cate-
goremata tunc ampliantur, cum accipiun-
tur pro pluribus rebus (NB. rebus) quam
contineantur in differentia temporis adsi-
gnificati per principalem Copulam Enuncia-
tionis. Qua ratione dicimus ampliari Sub-
jectum hujus Propositionis ; Sedens // sur-
gebat ; eo quod accipiebatur disjunctim pro
iis, qui nunc sedent, aut sederunt, ut ait
Aristoteles 1. Elench. 3. Est enim sen-
sus ; Qui sedet aut sedebat // surgebat.
(5.) Videtur autem Ampliatio esse qua-
druplex. Una ad Præsentia & Præteri-
ta, ut patet in proposito exemplo. Altera ad*

Præsentia & Futura, qualis cernitur in
Subiecto hujus Propositionis, Vivens mori-
et, morietur. Est enim sensus, Qui vivit aut vi-
vet, morietur. Tertia ad Præsentia, Præ-
terita & Futura, qualem experieris in
Subiectis harum Enunciationum, Natus
moriatur. Moriturus natus est. Sensus
prioris est, Qui natus est, aut nascitur
nunc aut nascetur adhuc, morietur.
Nam ratione cujuslibet horum potest Enun-
ciatio esse vera. Sensus autem posterioris
hæc est. Qui moriturus adhuc est, aut
moritur nunc, aut mortuus jam est,
natus est. Quarta est ad Præsentia, Præ-
terita, Futura, & ad ea quæ nihil repugnât
esse, etsi nunquam fuerint, nec sint, nec futu-
ra sint, quæ quidē Possibilia vocantur; quo
pactō accipiuntur Termini hujus Propositio-
nis, O. Homo est animal, habet enim,
hunc sensum; O. homo, qui est, aut fuit,
aut futurus est, aut aliàs esse potest, est
animal, quod fuit, aut est, aut erit, aut
certe esse potest; Et paulò post; (6.)
Illud porro in omnibus Ampliationibus obser-
vandum est, ut Nomen, quod ample accipi-

tur, semper accipiatur disjunctim, respectu harum differentiarum, esse, fuisse, fore, & posse esse; sive Ampliatio se extendat ad omnes, sive ad tres, sive ad duas, ut ex supra positis exemplis licet intelligere. Dico autem, respectu harum differentiarum; Quia respectu rerum (NB.) pro quibus accipitur, multo aliter accipi potest. Haftenus ibi. (7.) Sed notandum quoque est, ex ejusdem c. 38. Documentum septimum. Sic istud habet. *Subjecta Propositionum, negantium ampliantur ad possibilia etiam.* (NB. etiam. Ergo ampliantur omnibus ampliacionibus). Ut si dicas O. Homo non sedet. Quod enim Subjectum hujus Enunciationis accipiatur pro Praeteritis etiam & Futuris ac Possibilibus, ita confirmo. Accipio nomen Neronis, qui fuit, nec jam est, itemq. AntiChristi, qui futurus adhuc est, cujusdam hominis possibilis, qui nec fuerit nec sit, nec futurus sit, quiq. appelletur (si placet) Joannes. Nonne de quolibet horum falso affirmabis, quod sedeat? Cum igitur ex qualibet Singulari Propositione recte colligatur Particularis

efficitur, ut illa sit vera; Quidam Homo non sedet; etiamsi nullus sit homo eorum, qui modo extant, qui non sedeant. Accipitur ergo Subjectum ejus, non modo pro iis hominibus, qui modo extant, sed etiam pro omnibus qui extiterunt, extabunt, & existere possunt, etiamsi nunquam futura sunt. Hactenus ibi.

§. 4. Distractionem vero idem Fonseca c. 39. sic describit. (1.) Nomen seu Categorema distrahitur, cum accipitur pro iis tantum, quæ sunt in aliqua differentia, temporis, diversa ab ea, quæ adsignificatur per principalem Copulam Enunciationis, ut si dicas. Qui surgebat // stat. Subjectum namq; hujus Enunciationis accipitur pro eo solo, qui surgebat in tempore Præterito; cum tamen principalis Copula Enunciationis adsignificet tempus Præsens. Idem enim valet proposita Enunciatio, ac si dicas. Qui surgebat est stans. Paulo post adducit istud Matth. II. Cæci vident; Claudii ambulant; Surdi audiunt. Sensus enim est, inquit, Qui (NB.) erant cæci // vident. Qui erant claudii // ambulant. Qui erant surdi // audiunt. Cum tamen nullum sit, in

illis Enunciationibus verbum minus principale, aut participium quod efficiat, ut subiecta accipiantur pro Præteritis, nec Prædicata sint, (ut ita dicam) ampliatiua ad præterita: ut patet. (2.) Ideo autem hæ locutiones usurpate sunt, quia connotatiua illa, cæci, claudi, surdi, sumuntur ut participia Præteriti temporis, quas dictum sit, qui ante privati erant videri facultate, vident. Et ita in cæteris.

§. 5. Quod hætenus ex *Fonseca & Hurtado* attuli præcipua *Status, Ampliationis, & Distractionis* momenta, ex quibus eam doctrinam accuravi; non alia causa feci, quam ut illa futuræ probationi inservirent eò melius & evidentius. Credo autem hanc doctrinam neminem ex Logica ejecturum aut aspernaturum esse, qui *tertiam Hypothesin* deinde perlustraverit. Interea cum nunc quidem adversus omnes *Scholasticos* & eorum, asseclas, quales hodie videri volunt Logici acutissimi, deinceps disputare instituerim, existimo neminem fore, qui eorum autoritatem aut immunitam hic aut rejectam voluerit. Si autem aliquis fecerit, sciat ille, me cum eo disputare, non ut privatim potest somniare aliquas opiniones, sed ut publicè receptas sententias, & earum defensores, contra quos publicè sentio, approbat ac defendit.

§. 6. Ut

§. 6. Ut autem non nihil de *Statu, Ampliatione & Distractione* ex mea emendatione adjiciam, invitat me occasio, quam *Hypothesis prima* largitur, ut interea operam hic quoq; meam boni videant, & bene sperare de cæteris habeant. Constituo ergo sequentes Theses.

Th. 1. Tractatus de *Statu, Ampliatione & Distractione* est tractatus de *dñ uncta* Affectione Terminorum, eaq; *materiali*. Posterius probatur, quia respicit Terminos, in quantum ex (NB.) *dñ* Propositio vera aut falsa efficitur; quæ conditiones *materia* sunt, non *forma*; consequenter, in parte *materiali*, non *formali* tractandæ. Plura vide sequente statim *thesi* 3. Idq; est contra illos, qui sicuti de *Suppositione* ita quoq; de *Statu, Ampliatione & Distractione* in parte Logices formali agunt.

Th. 2. Tractatus hic præcipue respicit non, *Prædicatum* sed *Subjectum* Enunciationis simplicis. Quamvis enim complectatur omnes Terminos, qui modo *Subjecti*, modo *Prædicati* loco poni possunt, imprimis tamen in *Subjecto* obtinet, ex hac causa, quia ibi ut plurimum ad significatum tempus (quod necessario subintelluctum implicatur,) omittitur (sc. *partim ex rotunditate sermonis, & falso inde constitutum de Subjecto regulis, partim ex Aristotelis principio, ac si Subjectum idem sit, quod Nomen*); in *Prædicato* autem

tem semper actu ponitur, quia (quod ex hac demonstratione inclarescet) copula illa vulgaris est aliquid partis materialis Prædicati materialiter considerati, adeoque non est extra Terminum Prædicati, sed cum eo, ad unitatem ejus, & integritatem omnimodo constituendam. Quapropter hic rejeci omnia, quæ respectu Prædicati *Summus lista* & ipse *Fonseca* & *Mendoza* commentantur. De Subjecto tamen observandum, quod, si illud voce-Complexum sit, v. g. *Homo, qui naturali modo conceptus & genitus est*, tum principalem partem Subjecti sc. *Homo* tantum capacem esse hujus affectionis, partem autem secundariâ excludi; quia illa ejusmodi turbas dare non possit, cum vel descriptionem principalis partis contineat adsignificatione aliqua temporis ut plurimum notatam; ut in superiori exemplo videre est; vel connotativè cohæreat v. g. *Homo doctus*, ubi *doctus* cohæret cum *homo*, ideoque eadem temporis differentia gaudet, qua afficitur Terminus absolutus *Homo*. Vide plura in Th. 5. & præcipuè 6.

Th. 3. Nascitur hæc affectio Subjecti ex Verbo prædicati. Nam si hæc, sub adsignificatione temporis præteriti per copulam principalem (ut illi putant) factâ, debet vera esse Propositio, *O. Meretrix // fuit virgo*, Utiq; *Meretrix* non potest quodvis tempus admittere; siquidem falsum, quod

quod *Omnia*, quæ erit meretrix//fuit virgo. Ideoq; hic tantum primus modus Ampliationis sc: ad *Præsens* & *Præteritum* obtinet. Nam si per veritatem tibi liceret dicere, *O Meretrix est virgo*, utiq; vox *Meretrix* ampliaretur ad omnia tempora. Principalis ergo Copula (qualem hanc esse putant, quæ tamen non est, sed copula Prædicati &c.) in causa est, quamobrem Terminus Subjecti non *quacumq;*, sed *certa* quadam ampliatione circumscribatur. Idem & videre est in alius generis exemplo. Cum dico, *vivens//moriatur*; In hac Subjectum ampliatur non nisi ad *Præsens* & *Futurum*. Quamprimum ampliaveris ad *Præteritum* tempus, propositio falsissima est. In causa ergo fuit verbum, Prædicati loco positum, quod (ex vulgari errore) principalem copulam in se continere dicitur. Nascitur autem hæc affectio Terminorum ex Verbo Prædicati, non tantum quatenus Verbum istud ex *adsignificatione temporis* constat, verum quatenus etiam *principale significatum*. (quod *Aristoteles* *περὶ γὰρ* vocat, & *Domin. Bannes* Rem vertit) continet. Ex cujus *περὶ γὰρ* habitudine ad Subjectum, ipsum primò *Prædicatum* accipit certum quoddam tempus, sub quo tempore vera sit propositio; deinde accipit & *Subjectum*. Siquidem utut sit idem Prædicatum, tamen quamprimum variaverit *Ampliatio Subjecti*, Rē & principali significato Subje

Subjecti eodem prorsus retento, potest ex verissima Enunciatione fieri falsissima, uti ex duobus superioribus exemplis clarum est. Adeò ut quidem (summatim dicendo) utriusq; Extremi tempus, tam in Prædicato adsignificatum, quam in Subjecto subintellectum, dependeant ex mutua affinitate principalium utriusq; partium, & *quædam* interna inter se, à qua ad certam temporis differentiam Subjectum & Prædicatum determinentur; Ita tamen, ut ex Prædicati Verbo, Subjecti *Status*, *Ampliatio*, ac *Distractio* tanquam è proxima causa dependeant. Et consentit hac in parte *Fonsæca Documento i. c. 36. supra §. 2. num. 6.* allegato. Unde eò fit manifestior atq; evidentior ratio, quare adsignificationem temporis in Enunciationibus occurrentem pro materiali Syntegoremate olim quidem defenderimus, Terminos autem ex differentia temporis, tanquam parte minus principali, materialiter constitui, & per eam variari, tum ex manifestis rectæ rationi exemplis, tum à consensu *Thomæ & Connimbricensium* &c. ostenderimus. Et hoc serio notari peto.

Th. 4. Affectio hæc Subjecti omnes omnino Propositiones denominat, & in iis ostendi potest, adeò ut nulla hic differentia sit *Affirmativæ* aut *Negativæ*, *Universalis*, *Particularis*, *Indefinitæ* aut *Singularis*, *Modalis* aut *Exponibilis* &c. nullumq;
(NB.

(NB. NB. NB.) exemplum dari possit in contrarium, ubi non aut *Status* aut *Ampliatio* aut *Distractio* obtineat in alicujus propositionis Subiecto. Probatur ex *Fonseca*, tum ratione; quia nulla omnino propositio est, in qua non sit principalis (quam illi vocant) Copula, sive (quod rectius dicunt) Verbum, id quod immediatè Subiecto (Nomini sc: aut Participio) temporis differentiam largitur; tum ejus & omnium *Summulistarum* exemplo; Qui omnis generis Enunciationes accumulunt, & pro iis documenta (quibus quidem non opus est) tradunt, ex quibus voces rectè in quaq; Propositione *amplientur, distraherentur* &c. Et protestor solenniter me contra neminem, nisi qui *Scholasticorum* sententiam, tanquam publicam & præcipuam in Principali & Fundamentali hac prima Controversia tueatur, thesin meam in præsentia astructurum esse. Quapropter nemo dissensum suum à *Summulisticis* circa hoc thema quartum & alia, in quibus mihi cum illis convenit, adversus me allegare præsumat.

Th. 5. Affectio hæc Subjecta respicit, quatenus actu in Enunciatione (in qua proprie Terminus dicitur Subjectum), consequenter, in Subjecti loco sunt. Siquidem hæc affectio Terminorum, non est *Absoluta*, quatenus voces extra Enunciationem spectari quoq; possunt, sed *Respectiva*, quate-

quatenus cohærent cum aliis, & juxta mutuam terminorum habitudinem (five *consentaneam* five *dissentaneam*) actu in Enunciatione disponuntur. Quod sic ostenditur v. g. *Petrus, Paulus, Pius, Doctus, Aër, Aqua, Cælum, Terra, Lapis, Lignum, &c.* Nomina sunt, quia ex definitione Aristotelica nullum tempus consignant. *Annus, Hora, Mensis*, Nomina sunt, quia etiam si *significant* tempus, tamen non illud *consignant*. *Consignificare* enim est, præter & supra principale significatum aliquam certam temporis differentiam, sc: vel in Præsenti vel in Præterito vel in Futuro connotare. Quod ista nomina, de quibus dixi, ex se & per modum significandi, quem habent, nullo modo faciunt, aut unquam facere possunt. Neq; in Enunciatione; Quia oratio non potest Nomina sub forma ista, per quam Nomina sunt, accipere pro formalibus Verbis; Siquidem impossibile est, idem simul esse & non esse. Extra Enunciationem planè non opus est, ut secum importent aliquam temporis differentiam, ideoq; ex suo formali significato censentur. Cum autem in Enunciatione aliquod tempus implicant, faciunt id ex vi sensus, qui dependet ab Enunciatione; qui illis Nominibus, eam, quam per se non significant, ut subintelligendam, & velut in illis contentam & latentem, temporis differentiam attribuit & (ut propriè

B

dicam)

dicam) impertit. v. g. *Petrus*, Nomen est contra-
 distinctum Verbo. In Enunciatione, *Petrus/est*
homo, tō *Petrus* debet accipi cum certo tempore,
 In quantum enim vera est, hoc vult. *Qui jam est*
Petrus/est homo. Nam si hoc vellet, *Qui fuit Pe-*
trus/est homo, tum falsissima est. Vera ergo est
 sub certi & determinati illius temporis significa-
 tione, quam ante per Verbum Substantivum ex-
 plicitam habet. Sic *Cæci/vident*. Hæc proposi-
 tio à Christo qui Veritas per essentiam est, prola-
 ta, ut ne absurda esse videatur, sed ut id, quod vult
 intelligatur, in Subjecto Præteritū implicare ne-
 cessario debet h. m. *Q. fuerunt cæci/vident*.
 Nam si ut antea in Præsenti velis accipere, tum
 propositio hæc ipsi Christo est falsissima. v. g.
Qui sunt cæci/vident. Enunciatio ergo, est uni-
 versalis causa Subintellecti temporis in ejusmodi
 vocibus, quæ planè nullum tempus ex se confi-
 gnificant. Quapropter & in sola Enunciatione,
 voces, hanc affectionem suscipiunt, quam iis
 proximè imponit Verbum Prædicati, uti diximus
Thesi 3. Hoc ergo est, quod dicimus in Hypo-
 thesi prima, *Implicari* certam temporis differen-
 tiam, non *Consignificari*; ut ostendamus; Voces
 quæ *Statum* aut *Ampliationem* &c. admittunt,
 non ex se & suo significandi modo differentias
 temporum connotare, sed (quatenus stant in
 Subjecto) illas ex Prædicati Verbo in se requisi-
 tas;

tas, sibiq; præter naturam suam impositas, temporis differentias tacitè subinnuere, involvere & subintelligi jubere. Hoc autem imprimis ad secundam Hypothesin notari volo; siquidem probè intelligendum est, quomodo ejusmodi nomina tempus in oratione connotent; Ex quo facile fit deinde judicare de mea sententia, ejusq; veritatem perspicere.

Th. 8. Admittunt hanc affectionem tantum *Nomina*. Ratio est, quia cum *Nomina* certum tempus connotare debeant, (quia sint Termini Subjectorum) istud autem ex se non connotent, ideo fit, ut, cum pro diverso Prædicato aliud atq; aliud tempus implicant, affectio hæc non nisi pro iis à Logico adornata sit. Et patet ulterius. Quamprimum enim in Subjecto fuerit Verbum, non opus est hac advertentia; Siquidem non alia temporis differentia obtinere tum debet, quam quæ posita in Subjecto est, & sub qua Propositionio pro vera allata est, nisi quis Propositionem mutare velit, & ratione Subjecti aliam constituere. Quod vel ipsi *Fonsæ* non prorsus ignotum fuit, quilib. d. c. 39. hæc habet. *Quod si dicas, Homo qui est // est animal, nomen homo non accipietur nisi pro hominibus, qui modo extant. Imposuit enim adjectio illa, Qui est, Ampliationem.* Status ergo, *Ampliatio* & *Distractio* habent hunc finem, ut ex iis in Subjecto ex *Nominibus* verba,

constituantur, quod cum factum, ipsa officio satisfecerunt. *Nomina* autem cum dico, non excludo *Participia*, quod ut plurimum *Scholastici* faciunt, sed includo; sicuti pluribus in *Log. Noviss.* disputavi. *c. 2. de Enunc. princip. §. 19. not. 5.* Ratio est, quia etiam si *Participia* significant tempus, tamen non significant determinatè, sed indeterminatè, ideoq; non *certam* aliquam temporis differentiam *perfectè* connotant, id quod tamen in Verbo requiritur, & qua perfecta certa; temporis adsignificatione Verbum distinguitur à Subiecto. Eisdem enim *Scholasticos* & imprimis hunc *Fonssecam* ex hac Doctrina de Ampliatione convincam. Nam si v.g. *⁂ Moriturus*, quod *Participium* est Futuri temporis certam temporis differentiam adsignificat, non opus est in hac Propositione, *Moriturus // natus est*, explicare Nominè. Cum enim Subiectum tum dicatur explicari, cum absq; differentia temporis est, & *Status*, *Ampliatio*, *Distractio*, tantum involvant certas temporum differentias, easq; in vocibus implicari & subintelligi doceant, ecquid opus est explicari tempus, ubi explicatum est? Atqui verò ille docet c. 37. l. 8. Sensum hujus propositionis *Moriturus // natus est*, ratione Subiecti hunc esse; *Qui moriturus adhuc est* (NB. adhuc sc. in futuro) *aut moritur nunc* (in præsenti) *aut mortuus jam est* (in præterito) *ille natus est*. Qui potest ille.

sensus

sensus esse, si jam ante perfecta adest una horum temporum adsignificatio? Ego autem ut demonstrem nullam certam differentiam perfectè esse, adsignificatam, & hoc requiri in Verbo, hoc exemplum afferro. *Elias rediturus*. Quis hic certus sensus? Aut quæ adsignificatio temporis? Nulla. Ut enim sit Participium futuri temporis, nondum tamen significat, an Futurum *Infectum* an *Exactum* exaudiendum sit. Quæ profecto quam maximè differunt. Aliud enim est, *Elias est rediturus*: Aliud; *Elias fuit vel fuerat rediturus*. Nam si *fuit* aut *fuerat rediturus*, significatur eum 1. non redire, 2. redire voluisse 3. rediturum non esse; quæ ultima, *Elias non rediturus est*, contradictoriè opposita est illi, *Elias est rediturus*. Cum ergo participia istud tempus quod adsignificant, significant indeterminate, non autem determinatè & perfectè, sitq; adhuc alia temporis cōnotatā differentia opus, si Verbum debeat constitui, ideo Participia omnino includo Nominibus, & quicquid de his in *Statu*, *Ampliatione* aut *Distractione* præcipimus, idem quoq; in Participiis observari volumus. Vide plura in Log. nostra l. citat.

Th. 7. Describimus ergo hanc affectionem h. m. brevissime & sufficienter. Status est acceptio vocis in eadem temporis differentia, qua est Verbum Predicati. v. g.

Q. domus//est alta. Ferdinandus II. Imperator R. //obiit. Quoddam animal//generabitur. In quibus Subjectis omnibus nullum aliud tempus subintelligitur, quam veluti in Predicato est. Fac ergo. Quædam quæ est domus. Qui fuit Ferdinandus II. Rom. Imperator. Quoddam, quod erit animal, &c.

Th. 8. Ampliatio est acceptio vocis non tantum in eadem temporis differentia, qua Verbum Predicati est, sed præter eam quoque in alia. Exempla in speciebus ejus occurrent.

Th. 9. Ampliatio est triplex. 1. Ad Præsens & Præteritum v. g. Sedens//surrexit; id est, Qui sedet vel sedebat. 2. Ad Præsens & Futurum v. g. Vivens//morietur. id est, qui jam vivit aut vivet. 3. Ad Præsens, Præteritum & Futurum, v. g. Natus//moriatur, id est; Qui nascitur, natus est, & nascetur.

Th. 10. Distractio est acceptio vocis in ea temporis differentia, qua diversa penitus est ab eâ, in verbo Predicati contentâ v. g. Matth. 11. v. 5. Cæci//vident. i. e. Qui fuerunt cæci.

Th. 11.

Th. 11. Canon. Subjectum voce idem, significans autem modo in Statu, modo per Ampliationem, modo per Distractionē, & in Ampliatione, modo per primam, modo per secundam, modo per tertiam; illud non est Re idem Subjectum aut Terminus idem, sed diversus atq; alius. Hujus Canonis & necessitatem & utilitatem videbis Hypothesi tertia.

Th. 12. Ex his, quæ hæcenus allata sunt, id quod fundamentum hypotheseos, ejusq; medium Terminum concernit, concludo. Affectionem hanc Terminorum, generaliter consideratam tantum esse, de Adsignificanda certa temporis differentia, quam in Enunciatione propter Verbum Prædicati, ex mutua Terminorum inter se habitudine, Subjectū connotare debet, ad sensum propositionis completum, & veritatem absq; æquivocatione significandam. Singula verba, singula pondera, & quæ totam naturam hujus affectionis, prout omnis hujus ejus membris competit, sufficienter & accurate delineāt. Credo autem neminem,

tam absurdum fore, qui negaturus sit hoc, quod in presenti hypothesis duntaxat urgeo, hanc affectionem de adsignificanda certa temporis differentia esse, cum absq; illa nec Status, nec Ampliatio, nec Distractio, quæ membra conjunctim sunt Affectionem unam constituunt, cogitari unquam possit.

§. 6. Hypotheseos primæ

ἐξήγησις.

1. *Omne*] De Universalitate hujus Propositionis omnino sum sollicitus.

2. *Subjectum Enunciationis simplicis*] Scilicet, quatenus 1. est Nomen & 2. quatenus est Terminus in Enunciatione Subjecti loco positus; cum extra Enunciationem ejusmodi Terminus nihil temporis certi natura sua consignificet. Vide supra th. 5. & 6.

3. *Implicat*] Implicat, dico, non *significat*, aut *consignificat*. Cur ita dicam vide thesin 5.

4. *Certam aliquam temporis differentiam.*] Quid hoc sit patet ex Aristotelica Verbi definitione, ad quam Dutrieu Dial. Tract. 2. part. 1. c. 1. artic. 1. perfectius intelligendam ex Boetio adjicit, quid sit, *tempus consignificare*; Scilicet quod sit; *Præter principale significatum aliquam primariam temporis differentiam perfecte connotare.* Ego quare

quare vocem (*perfectè*) in ista descriptione ad-
cerim, vide supr. th. 6. Ex eo loco enim intelliges,
quare *certam* differentiam temporis requisierim.
Et sunt hæc adversus subterfugia dissentientium
imprimis notanda. Hactenus, quod ἐξήκω
possit concernere. Sequitur.

Hypotheseos primæ Probatio.

§. 7. Ex istis igitur, quæ hactenus de Statu, Am-
pliatione, & Distractione, tum ex Fonseca & Men-
doza, tum ex mea sententia in medium allata sunt,
pro Hypothesi superiore sic argumentor.

*Quicumq; Terminus, aut est in Statu, aut
Ampliatum aut Distrahitur, ille implicat
aliquam certam temporis differentiam.*

*Atqui Omne Subiectum Enunciationis
Simplicis, quod ex Nomine constat, est Ter-
minus, qui aut in Statu est, aut Ampliatum
aut Distrahitur.*

*E. Omne Subiectum Enunciationis Sim-
plicis quod ex Nomine constat implicat ali-
quam certam temporis differentiam.*

Conclusio hujus Syllogismi est Hypothesis pri-
ma, superius proposita. Major probatur; Quia
implicare aliquam certam temporis differentiã,
est de essentia & communi natura *Status, Amplia-
tionis & Distractionis*. Id quod patet ex cujusq;
definitione, vide §. 2, 3, 4. & §. 6. thesin 7, 8, 9, 10.

& præcipuè. *Minor* probatur ex §. 2. num. 6, & 7. Sic ex §. 3. num. 2. & 7. Imprimis ex §. 6. thesi 4. Quæ thesis ex prioribus paragraphis deducta, est, probationemq; continet hujus Minoris Propositionis, adeo ut dicam, *nullum exemplum in contrarium afferri posse, in quo Subjectum Enunciationis simplicis non admittat unum ex hujus affectionis membrum, sitq; aut in Statu aut Amplietur, aut Distrabatur.* Supra exemplis idem ostendetur, qualia *Summulistæ* etiam adducunt, per omnes Enunciationis simplicis modos. Quâquam, si quis *Fonssecam* tantum (ut de aliis, quos supra memini, nihil dicam) legerit, aut experiri voluerit ipse veritatem hujus *Minoris*, ipsi planè nullum relinqui dubium possit. Ego autem, præterea ex concessis (quod notari peto) disputare volui, è quorum numero apud Scholasticos (contra quos in præsentì controversia ago) hæc Minor Propositio est. Ut ita mihi de probatione ejus plane nihil fuisset laborandum, nisi aliorum causa fecissem, quibus hæc materia aut ignota, aut neglecta est. Manet ergo; quod

Omne Subjectum Enunciationis simplicis, quod ex Nomine constat, implicet aliquam certam temporis differentiam:

ὅτι ἐξ ἐπὶ δειξάται.

HYP O.

HYPOTHESIS

II.

Omne Subjectum Enunciationis simplicis, quod è Nomine constat, in RESOLUTIONE aliquam certam temporis differentiam adsignificat.

v. g. *Si, cum dico, Abraham // ante Christum natum mortuus est, Subjectum tantum habet Statum b. e. non nisi sub Præterito tempore implicito vera est, utiq; cum resolutio illius temporis in Subjecto latentis instituitur, non potest Subjectum nisi hoc modo integre proponi. Qui fuit Abraham; consequenter, non potest hoc Subjectum non adsignificare tempus.*

Παράρτησις.

§. I. Fundamentum Hypotheseos præsentis est RESOLUTIO. De qua, ad evidentiorē probationem, & ut Æquivocationem tollamus, nonnulla diligenter explicanda sunt. Accuratè autem primo distinguendi veniunt Termini Logici, *Expositio, Consecutio, Æquipollentia, Subalternatio*; quomodo scilicet à RESOLUTIONE differant. Perpetuis aliàs cum Homonymiis conflictabimur, & semper ἀλλότρια afferentur. Ideoq; hæc asyla præcludenda sunt. *Expositio est consequentia Enunciativa, quæ, ex simplici Enunciatione*

ciatione propter signa Exponibilia inibi expressa, velut potestate multiplici efficitur Enunciatio Composita Copulativa, ad eosdem, quos habet, sensus, per aliquot simplices & copulatas Enuntiationes, distinctius quodammodo inferendo. Sive autem hanc descriptionem nostram acceptare velint, adversarij (quod quidem ex Inductione omnium Enunciationum, quæ exponi debent, facere eos oportet) sive aliam substituant; de eo in præsentia, quia extra rem est, non litigabimus. Constat enim utrinq; quod *Expositio* propriè sit Exponibillum Propositionum, & in signis Exponibilibus explicite positis fundata, fiatq; ea de causa, ut Propositiones, quæ in illa ex vi & potestate signorum possunt deduci, sigillatim omnes inferantur. Quo modo cum *Resolutione*, de qua in præsentia agimus, non convenit, uti statim admonebimus. *Consecutio* est consequentia Enunciativa, qua ex Finita Negante sequitur Infinita Affirmans & vice versa, ex Infinita Affirmante sequitur Negans Finita. *Æquipollentia*, est consequentia Enunciativa, qua Definitæ Enuntiationes diversæ Qualitatis & Quantitatis ad eundem valorem rediguntur. *Subalternatio* est consequentia Enunciativa, qua ex Universali Particularis, ex Particulari Indefinita inferitur.

§. 2. RESOLUTION dupliciter accipitur 1. pro *Divisione totius in partes*; Unde. *Propositio & Syllo-*

Syllogismus dicitur resolvi in partes; Unde & Methodus Resolutoria; & Grace, ἀνάλυσις, utrobique eadem de causa veniunt. 2. Pro *explicita positione partium in aliquo toto subintellectarum*. Quæ acceptio huius loci est, & in qua Resolutione fundatur Hypothesis nostra. Circa posteriorem verò acceptionem notanda est ἀκυελογία, quæ solet evenire; Quando scilicet id, quod ex aliqua v. g. Propositione propriè *deducitur*, ex ea *resolvi* dicitur. v. g. Quando è Propositione Exponibili resolvi dicuntur illæ, quas in se continet: Sic Affirmans Infinita ex Negante Finita, Particularis ex Universalis; aut Indefinita ex Particulari, aut ex τῷ Nullus, τὸ Omnis non, ex τῷ Non-omnis, τὸ Quidam non, &c. Quibus locis vulgari-ter & impropriè hæ voces *Resolvi* aut *Resolutio* &c. adhibentur, à nobis autem hac vice non adhibentur.

§. 3. Ejus quoque acceptionis, quam in præsentitueimur, & ex qua Hypothesis nostra dependet, usum esse in Doctoribus publicis, statim probabimus; si primum, quid per *Resolutionem* intelligi velimus, *Definitivè* exprimamus. *Resolutio* Enunciationis, est explicita positio illarum partium, quæ omissæ & subintellectæ, ad sensum autem & Logicè necessariæ fuerunt. *Explicita* positio dicitur, quando signum istud, à cuius significa-
tione

tione sensus, Enunciat. Logicè dependet, actu, ut
 signū, adest. 1. *Ut signum*, dico Quia (quod aliqui
 ex Hypothesi sua asserere debent) potest evenire
 ut signū adsit, non per se, sed per significatū sub-
 intellectū; quo modo signū improprie adest, imò
 planè non adest; quia nec id, quod signat, nec id,
 quod signatur, ut signatum, sed ut subintellectum
 adest. Signari autem & subintelligi h. e. non si-
 gnari, implicant. Quapropter in Resolvenda
 propositione hoc requiritur, ut partes aliqua de-
 sint, ex modo autem & publica consuetudine elo-
 quendi subintelligentur. 2. Quod ergo desint,
 debet *sola consuetudo loquendi publica* in causa
 esse; quæ scilicet id, quod desit, subaudiri posse ac
 debere doceat. Apertissimo utar exemplo in vo-
 ce, *MA GIS*, quæ in *Ebræa*, *Græca* & *Latina* lin-
 gua quam frequentissime, dum comparat, omit-
 titur, ejus tamen vis, ut subintellecta, integre ma-
 net, ex solâ loquendi cōsuetudine. C. *Tacitus* Cui
 hoc loquendi genus familiarissimum est) l. v. Hi-
 stor. de Judæis. *Corpora condere, quam cremare, è*
more Ægyptio &c. Et lib. de Mor. Germ. *Cedere*
loco dum modo rursus instes, consilij, quam fortitu-
dinis arbitrantur. Sic & Icti Paull. l. 3. ff. soluto
 Matrim. *Si pecunia ad patrem pervenit, quam filia*
accepit, actio de dote utriusq; tolletur. Unde Mar-
 cianus ff. l. i. de Donat. mortis causa, ex Hom-
 Odyss. allegat hunc versum: *Αὐτ' ἔχοντάς τε*

βέλους

θέλω ἐπέυρεμν, ἢ τινα τῶν δε. Te ipsum ha-
 bere (hæc) volo, quam aliquem horum. Sic in noto
 illo Senario. θέλω τύχης σαλαγμόν, ἢ φρενῶν
 πίθον. Volo fortunæ bonorum guttam, quam do-
 lium sapientiæ. Sic & B. Evangelistæ Matth. c.
 xviii. v. 8. Lucas c. xv. 7. Ebræi eodem modo
 subintelligunt תָּרַחֵי Psal. cxviii. (alii ii7.) v. 8.
 & 9. Videantur exempla in utriusq; præsertim
 linguæ, autoribus apud Barn. Briss. in Formulæ.
 Colvium in Apul. Apol. Andreæ Schottum Ob-
 servat. humanar. l. v. c. xxxiv. & Anton. Augustin.
 l. iv. Epist. quæst. xxiii. Idem in particula Exclu-
 siva (TANTUM) consuetudo loquendi induxit,
 ut illa frequentissime omittatur, sensu eam com-
 pensante. Citavimus ex Ebræo Codice alibi hæc
 loca i. Sam. viii, 7. Joel. ii, 13. Genes. xxxii, 28. In
 Græca, & Latina lingua ne exemplo opus est; eo-
 usq; vulgata sunt. Coronidis loco addam uni-
 cum, quando scil. Non modo ponitur pro, Non
 modo non. Cic. Catil. i. Nunquam tu non modo
 ocium sed ne bellum quidem nisi nefarium, concu-
 pisti. Sic Catil. ii. Ut jam ista non modo homines,
 sed ne pecudes quidem, mihi passuræ esse videantur.
 Vide alia multa hujus generis apud Linac. l. vi.
 Muret. l. x. variar. lect. c. 7. Auson. Popmam antiq.
 lect. l. ii, c. xi. Budæus in Comment. ling. Græc.
 ostendit hunc loquendi morem à Græcis esse.
 3. Ex quibus omnibus manifestum omnino est

nos non quamlibet omissionem alicujus vocis, aut partis in oratione intelligere, sed eam, quæ nihilominus sensum ex omiſſa parte illa orationis redundantem, ſiſtit. v. g. In hoc Syllogiſmo. *Omnes boni affectus in homine // contaminantur vitiis. Atqui σοφία // per ſe ſunt boni affectus in homine* E. *σοφία // per ſe contaminantur vitiis*. Hic in utroq; Extremo Majoris Propositionis omiſſum eſt *PER SE*; id quod ex ſtructura Syllogiſtica patet Minoris Propositionis & Concluſionis, ubi prædicata ſunt determinata, adeoq; ex Ariſtotelis mente, extrema ſe non eodem modo cum illis habent, quæ in Majore Propositione ſunt, ubi absolute occurrunt. Hæc autem omiſſio, non eſt Ellipſis, ſed *Mutilatio*. Siquidem in hac Propositione, *Omnes boni affectus in homine contaminantur vitiis*, non intelligas includi talem, *Omnes per ſe boni affectus in homine // per ſe contaminantur vitiis*, quæ diverſiſſima eſt, quia falſiſſima, cum altera ſit veriſſima. 4. Opponitur ergo *RESOLUTIONI* Enunciationis aliqua *Ellipſis* non autem *Mutilatio*, quæ ſemper cum *Mutatione* alicujus Extremi aut formæ Enunciationis *conjuncta* eſt. Siquidem *Ellipſis* earum vocum eſt, quarum vis & ſignificatio ex modo loquendi ſubintelligitur; *Mutilatio* autem earum eſt, quas per loquendi conſuetudinem nemo ſub-

subintelligere potuisset. Quapropter partes
h c, non alio modo debent esse omiff  in illa
Enunciatione, qu  resolvenda h. e. integr  ex-
primenda est. 5. De partibus autem subintelle-
 is hoc notandum est, nos existimare, non quas-
cunq; sed eas, qu  Logice necessariae sunt, 1. vel ad
formam & dispositionem enunciationis sub
qua (NB.) dispositione profertur. 2. vel ad Termi-
num. Partes ergo in oratione quadrupliciter
omittuntur, aut pure Grammatic , aut pure Rhe-
toric , aut pure Logic , 1. Pure Grammatic  omit-
tuntur, quando duntaxat ostendunt Constructio-
nis rationem, Originem & Analogiam. v. g.
Dn. Joh. Gerh. Vossius L. de construct. opere *Artis
Gram.* demonstrat, non esse singulares Regu-
las pro Genere horum Nominum conslicuen-
das v. g. *Serpens, Oriens, &c.* Siquidem Ellipsis sit
veri Substantivi, nimirum *Anguis, & Solis* ut pa-
tet ex integris locis, cum *C sar* dicit, *spectant in
Orientem Solem.* & *Tranquillus* Sveton. adjicit
vocem *Anguis*. Vide Illustrissima & perquam
multa exempla l. d. c. vi. Sic cum c. ii. *Appositio-
nem* docet esse Genus Ellipseos, ut &, cum duo-
bus vel pluribus singularibus jungitur Adjecti-
vum aut Verbum plurale. Et qu  cetera longe-
que evidentiora alia per totum librum sunt. Sed
h c Ellipsis pure Grammatica est, ideoq; quod
dixi ejusmodi partes in oratione omittuntur

purè & tantum Grammaticæ. Siquidem in restitutione omissarum partium nihil aliud ostenditur, quam nativa & simplicissima Constructio, ex qua hoc vel illo pacto nomina nominibus, verba verbis &c. certis casibus certoq; tempore jungantur. Id quod ad Logicam non pertinet. Quapropter Grammatico ista relinquimus, qui ipse quoq; *Ellipsin* hanc, tanquam usitatissimam, retinendam, nullò modo ubiq; sed rariùs implendam esse jubet! 2. *Pure Rhetoricæ* omittuntur, quando ad designandum *πρόθεσις* subducuntur v.g. Cic. in Verr. *Hunc cecine hominem; hunc cecine impudentiam? hunc cecine audaciam?* sc. feremus Sic. *Quos ego!* Quæ tota abruptio, & Schema quoddam *διαβολεῖς* est, qua sic abruptitur oratio, ut nec res ipsa exprimatur; nec quid aliquis senserit, conjici queas, nisi cognitus sit dicentis affectus. Ejusmodi ergo Orationes 1. *Logicæ* non sunt; Significant enim ut *Petrus Hispanus* loquitur sub ratione *affectus*, non *conceptus*. 2. Si in discursum venire debent, (ut sæpe fit & in foro apparet, ex quibus deinde colligitur & judicatur de intentione & voluntate actoris aut rei) omnium Logicorū iudicio debent ordinari *Logicè*, cōsequenter, quæ omissa sunt & subintellecta, penitus restitui. Ideoq; tūc **RESOLUTIO** Logica, de qua nunc agimus locum invenit. 3. *Pure Logicæ* omittuntur voces, quando

quando signa quædam quæ dispositionem totius Enunciationis concernunt, omiſſa ſunt. v. g. *Ille qui nos redemit, eſt noſter Meſſias.* Hæc Propoſitio cum pro univerſali aſſertur, ut iæpe fit in Majore Propoſitione 1. Figuræ, tum hæc Ellipſis *pure Logica* eſt; ſiquidem ſenſus Dicti de Omni, quod eſt ipſa forma & diſpoſitio primæ Figuræ, eo loco cuiſlibet Signum aliquod Univerſale in intellectu ſubminiſtrat, quale ad *expreſſam Quantitatẽ* neceſſariò requiritur. Nam ſi extra Syllogiſmi illam ſedem ſit hæc Propoſitio, aut ex ſe æſtimetur; tũ proſecto nihil aliud, quam Indefinita eſt. Nam ſi dico; *Ille, qui Chriſtum prodidit, eſt Judas.* Hic quiſq; videt, Propoſitionem eſſe ſingularem, conſequenter, natura ſua Indefinitam. Siquidem *τὸ ille* fūgitur naturali ſuo officio & *Demonſtrativum* eſt; *τὸ Quis* autem purẽ Relativum eſt; nec enim natura ſua æquipollet *τῷ Quicunq;*. Sic in hac Propoſitione, *Tædet animam meam vitæ*, deſt vox illa, quæ Identitatem Terminorum & Logicam unionem perficiat. h. m. *Anima mea eſt illa, quam tædet vitæ.* Sic ex Dn. Staliy mente (quem ſeq. ſtatim. num. 7 exſcriptis verbis citabo) hæc Propoſitio, *Ignis conſumitur ab aqua* habet Subintellectam omiſſam illam veram Copulam, quam recipit h. m. *Ignis eſt id, quod conſumitur ab aqua.* Huc ergo ex mea ſententia de Vera Lo-

gica Copula, referam suo loco omnes *Trinarias* Propositiones, & *Binarias*; quia in illis ex æquo omissum sit signum istud, quod propriè Unionem Logicam perficit. Hæc signa, quando restituenda sint, paullo post dicam. 4. *Grammaticè simul & Logice* omittuntur aliquæ voces, quæ ad integritatem Terminorum faciunt, & sensum illum, qui importari debet, undeque veritas Propositionis pendet aut evidens redditur, ex se signant. v. g. *Fides sine operibus justificat, Fides sine operibus est res mortua E. quoddam quod est res mortua justificat.* Hunc Syllogismum nostri referunt ad *Restrictivum* & ex natura ejus respondent, ac si hæc sit illius expressa vis. *Fides // quatenus est sine operibus, justificat. Fides quatenus est sine operibus // est res mortua.* E. Dicunt enim multiplicatos terminos esse, quia medius Terminus semel sit *absolutus* h. e. absque *Restrictione*, semel *cum Restrictione*, Et rectè dicunt. Sic ajunt, quando signum Restrictivum notet modum considerandi, fieri Propositionem *Restrictivam* & quidem *specificativam*. In quo licet dissentiam, quia *Restrictiva* Prædicatum determinet ut pars ejus, *specificativa* subjectum, ut pars subjecti (uti in Logica Noviss. pluribus demonstravi); tamen hoc accipio, quod modus considerandi in quacunque Enunciatione formaliter per signum Restrictivum exprimitur. Ideoque
conclu.

concludo in omnibus collectivis, quia Signum *Omnis* (collectivum) determinet subjectum, ut modus considerandi, utiq; omissam esse vocem *Quatenus*. v. g. hanc Propositionem, *Omnes Apostoli // sunt duodecim*; sic resolvi debere existimo, *Apostoli, quatenus omnes sunt // duodecim sunt*. Ratio mihi immota & evidens est, quia hic demum adest ille sensus, qui importari debebat; scilicet ita erat Enunciatio concipienda, ut intelligeretur modus ille considerandi, quo Subjectum determinatur; siquidem hic sensus verus & genuinus est. Cum autem hoc nulla particula nisi Restrictiva possit efficere, istam existimo subintellectam, consequenter, propter sensus importati evidentiam, deinde restituendam esse. Hæc forte noviora sunt. Ac quiescamus in istis superioribus exemplis quæ adduximus Hypoth. 2. §. 3. num. 2. Quando scilicet vox *MAGIS*, ex qua *comparativa* ut & quando vox *TANTUM*, ex qua *Exclusiva*, licet etiã quando & *NON*, ex qua (quippe geminatâ) *Propositio Affirmans* efficitur, omitti nonnunquam solent. Ubi profecto & *Grammaticæ* & *Logicæ* desunt voces. *Grammaticæ*, quia verba non adsunt, ex quibus sensus ille intentus & subintellectus enascitur. *Logicæ* autem desunt, quia forma, quæ adesse debebat, quæq; intenditur v. g. *Enunciationis Comparativæ, Ex-*

siuæ, Affirmatiuæ, per signa sua sibiq; propria non sinitur. Huc refer primam Hypothesin nostram, qua ostendimus in omni Subjecto Enunciationis simplicis, quod ex Nomine cõster, implicatam esse certam temporis differentiam, adeoq; desiderari Verbum Substantivum. Reperimus ergo, quod num. 5. diximus, nos per *subintellectas* voces indigitare voluisse non *quascunq;* sed eas, quæ *Logice necessariae* sunt 1. vel ad dispositionem Enunciationis, sub qua (NB.) dispositione illa Enunciatio profertur, 2. vel ad Terminum. Quo modo partes in Oratione *Logice necessariae* sunt istæ, de quibus jam diximus, quando aut Ellipsi *pure Rhetorica*, aut *pure Logica*, aut *Logica simul* aut *Grammatica* omitantur. 6 Has ergo partes *Logice necessariae* esse in Enunciatione, sic probamus;

Quæcunq; voces pertinent ad integritatem Terminorum, sensumq; illum ex se gignunt, qui importari debet & è quo Veritas tam formæ quam materiæ in Enunciatione dependet, aut evidens redditur; illæ voces in Enunciatione sunt *Logicè necessariae*. Atqui de vocibus per triplicem istam Ellipsin omiſſis & subintellectis verum prius E. & posterius Minor hæctenus exemplis est probata, & sit ille perversæ mentis, qui negare ausit. Major exinde patet; Quia

cum Logica sit instrumentum veritatis absq;
 errore exacte & evidenter concludenda, utiq;
 omne id, à quo veritas aut signanter aut
 instrumentaliter dependet atq; evidens red-
 ditur, Logice necessarium est in aliqua E-
 nunciatione. Sed hæc tam clara sunt quam
 quæ clarissima. 7. Repetimus igitur descri-
 ptionem RESOLUTIONIS qua Enuncia-
 tio aliqua omnimode perficitur; Quod sit
 explicita positio illarum partium in
 Enunciatione, quæ omissæ & subin-
 tellectæ, ad sensum autem & Logice
 necessariæ fuerunt. Quæ in acceptione
 Terminum hunc Doctoribus publicis u-
 sitatum esse facile ij norunt, qui recordan-
 tur, quomodo Scholastici, & qui eos se-
 quuntur, Verba adjectiva in Enunciationi-
 bus binariis, cum Prædicata sunt, RE-
 SOLVI docent; sc. ex hac Petrus
 currit, ejusmodi consciunt, Petrus est
 currens. Hoc vocant Resolvere Copu-
 lam, h. e. Copulam quæ actu (ut illi ajunt)
 adfuit, Verbo Substantivo, quod antea deli-
 tuit ac subintellectum fuit, actu quoq; h. e.
 expresso quodam signo in Enunciatione siste-

re. Placet Hornejum audire non sine causa. Ita ille disputationum Logicarum, quas à se Professore revisas Anno 1628. edidit, quartâ, thesi. autem 130. & 131. Id superest, ut in conversione recte observes primò, quanam sit vera Copula, eamq; distinguas ab aliis particulis, quæ ejus speciẽ tantum præ se ferunt; deinde, ut notes Suppositionem vocis in Subjecto: utriusq; enim ignorantia facile cuiquam imponit, Exemplo sint istæ Enunciationes & similes Deus factus est homo. Puer factus est senex. Senex fuit puer, nec enim convertere licet. Homo factus est Deus. Senex factus est puer. Puer fuit senex cum converse verissimæ sint, convertentes falsæ. Causa est primò, quod nec tò factus est, nec tò fuit vera est copula, cum pro copula tamen hic accipiatur. Delitescit in utroq; sane copula, sed plus, quam copula est utrumq;. Nec est vera & pura Copula, nisi Verbum Substantivum Indicativi tantum temporis, nedum verbum Fieri eo loco censerì possit. Debet itaq; prius liberari copula, antequam fiat conversio & ostendi, quomodo

do efferenda sit *Conversa*, si distincte Sub-
 jectum, Prædicatum & Copula ponatur. Sic ista: Deus factus est homo, explicari debet, Deus est is, qui factus est homo, hac verò, senex fuit puer, ita; senex est ille qui fuit puer. Et tam facilis est conversio; Qui factus est homo, is est Deus. Qui fuit puer, is est senex. Th. 131. Nec mirum videri debet, Enunciationes, in quibus copula ita Delitescit, Resolvi debere in suas partes, priusquam instituatur Conversio, cum omnis binaria hac de causa in ternariam commutanda sit, alias sæpiissime vel male & ridicule convertes vel reddere rationem nullam poteris, an & quare legitima sit conversio. Hactenus ille. Eadem locutione Stalius utitur Compendio Logicæ dictato Anno 1623. Verba bona fide sunt descripta: Copula est ipsū Verbum Substantivum, quod intercedit inter Subjectum & Prædicatum, & unum copulat alteri, ut in hac propositione Homo est animal, ubi duo notanda sunt 1. Quod Verbum quodlibet non poterit esse Copula propositionis, sed solum modo Substantivum,

ut verbum Substantivum *S V M*, & ea, quæ ab eo veniunt, *ES, EST, SUMUS, SUNT*, ut in hac Propositione. Plato legit librum; Legit non est copula, sed Verbum *EST* in verbo Legit intellectum, ut Plato est legens librum. 2. Quod copula ponatur in propositione bifariam: vel Explicite, ut in hac propositione, Homo est corpus, vel Implicite, ut in hac, Homo vivit, Ubi copula intelligitur in verbo Adjectivo vivit; talis autem propositio *RESOLVI* potest in Explicitam per Verbum Substantivum, *EST* & participium presentis temporis, hunc in modum Homo est vivens. Hac ibi. Idē Stalius in Not. ad Dutrieu. tr. 1. part. 1. c. 1. artic. 1. quæst. 2. (Ubi Dutrieu sic habet, in talibus Propositionibus e. g. Petrus orat verbum continet in se copulam & prædicatum: unde ut illa duo distincte appareant, resolvendum est verbum in participium & verbum Substantivum hoc modo, Deus est existens. Johannes est studens, Petrus est orans Deum) ita commentatur. Perinde est, si verbum Resolvamus in suum participium & verbum, EST,

EST, siue addamus ipsi verbum EST, cum Pronomine Relativo; Quod posterius tunc faciendum, quando Verbo nullum Participiū ejusdem temporis responderet. Ut; ignis consumitur ab aqua, ita RESOLVI potest. Ignis est id, quod consumitur ab aqua. Hac ille. Est ergo Doctoribus Logicis à RESOLVERE idem, quod Explicitè ponere, & quod subintellectum atq; implicatum fuit, explicare. Quo Verbo Hurtadus Mendoza utitur summul. disput. IV. De Propos. sect. 1. num. 2. Verba autem Adjectiva explicantur per Participium & Verbum Substantivū v.g. Tu scribis; id est, Tu es scribens. Hac ille. Quapropter exinde intelligendus probè Fonseca est, cum ille in Statu, Ampliatione, & Distractione vocem Explicare usurpat, idem scilicet esse, ac tempus subintellectum in Subiecto explicitè ponere, veluti cum inquit l. 8, c. 36. Prolatis his duabus Enunciationibus Homo disputat; Dialecticus disputat; sic EXPLICABIMUS Statum subiecti, Homo qui est, disputat, &c. Eaꝝ voce aliquoties ibi utitur.

Admo-

Admoneo autem non sine causa, ut quid **EXPLICARE** autoribus illis sit, diligenter teneatur, ne quis quamecunq; interpretationē aut πρὸς ὅτιν inelligi existimet. Metuo enim hoc effugium. 8. Ex his concludo, **Expositionē Exclussivæ Propositionis**, non esse propriē **RESOLUTIONEM**, (Addo hoc ad naturam Resolutionis probe intelligendam) ideoq; ab Exponentis Qualitate non posse judicium fieri de Qualitate Exponibilis. v. g. Solus homo est risibilis, Hanc dicunt ex se quidem h. e. ex dispositione sua & sensu primo, quem dispositio gignit, Affirmativam esse, in Syllogismo autem nonnunquam fieri Negantem, idq; virtualiter, quod probant ab Expositione ejusmodi; Qui non est homo non est risibilis. Non dicam hac vice de falsissimo principio, ac si aliqua Propositio, qua ex se & primo sit affirmans per ὅτιν ad Syllogismū ejusq; dispositionem possit esse Negans, & tū sit revera Negans; Hoc tantum dicam Expositionem non esse Resolutionem. Siquidem Expositio est consequentia quadam Enunciativa, quod Resolu-

tio

tio non est. 2. Expositio ista Exclusivæ mu-
 tat Terminum Finitum in Infinitum, cum per
 dispositionem & sensum ab ea dependentem
 nulla Informatio exaudiatur. v. g. Solus
 homo est risibilis. Homo citra contra-
 versiam Subjectum; particula solus extra
 Subjectum est, quod apparet ex hac contra-
 dictione, Solus Petrus est risibilis, Solus
 Petrus non est risibilis. Ubi utraq; Con-
 tradictoriarum est falsa, quod contra naturam
 Contradictionis est. Si sic contradicas; So-
 lus Petrus est risibilis; Non solus Pe-
 trus est risibilis. Tum altera vera, alte-
 ra falsa est, itaq; Contradictio hoc demum
 modo recte fuit instituta, consequenter id
 solus; ut pars quadam, quæ in Enunciatione
 per particulam negantem unam tolli debuit,
 non fuit pars subjecti si non pars Subjecti,
 Ergo (ut ut pie credatur, quod particula so-
 lus virtualiter Neger) in Exponente sub-
 jectum Infinitum fuit, cum in Exponibili
 duntaxat fuerit Finitum. Quemadmodum
 ergo in conversione (quæ vulgo pro aliquo
 Conversionis modo habetur, quæ fit) per
 Contrapositionem, (v. g. cum ex hac O. ho-
 mo

mo est animal inferitur E. Omne quod non est animal non est homo,) nemo ex posterioris Enunciationis quæ Convertens vulgò dicitur, Qualitate judicandum sibi existimat de Qualitate istius prioris, Converse scilicet, & nemo hanc Conversionem dicit Resolutionem, ita neq; ab Exponentis Qualitate quisq; judicare poterit Qualitatem Exponibilis, nemoq; eam Expositionem pro Resolutione habere. Siquidem Resolutio non immutat Terminos, ut ex Finitis fiant Infiniti, quod facit Expositio, & Contrapositio, neq; ex una particula, utut Virtualiter negante (quod alibi accuratè refutatum est) potest binas particulas negantes inducere, ut altera in Subiectum, altera in Prædicatum vel Copulam feratur. Resolutionis enim nullus alius finis, nullus usus est, quam ut ea, quæ ad sensum aut dispositionem, sub qua (NB. dispositione & sensu) Enunciatio primum effertur omissa & subintellecta sunt, absq; immutatione aut Transpositione Terminorum, expresse atq; exsignatè reponat. Quapropter, quod hic diligenter caveo, Nemo ab

Expo-

Expositione *Exclusiva* tanquam à Resolutione adversus me disputet. Siquidem, *utut παρὰ δὲ* Expositio vocari possit Resolutio, non tamē est ex acceptione nostra, in qua Resolutio, de qua nunc agimus, ab Expositione multum differt.

§ 4. *ἐξήγησις*

Hypotheses *secundæ*.

Omne. De Universalitate Propositionis sum sollicitus. **Subject.** En. simpl. quod ē Nom. Con. *Hæc antea fuerunt explicata.*

In Resolutione, per quam quid velimus propriè in hac controversia subintellectum, tota *ἡ ἀποκρίσις* disputatum est.

Cert. temp. differ. *Hæc sunt in Hypothesi prima explicata.*

Adsignificat. *Quid sit adsignificare vel consignificare, superius quoq; tractatum est.* Adsignificare temporis differentiam in hac Hypothesi, opponitur τῷ Im-
plicare temporis differentiam, quod erat in Hypothesi prima; Unde facile liqueat, quod adsignificare tempus sit, non sub-
intelligere tempus, sed per aliquod Ver-
bum

*nam sive Substantivum sive Adjectivum
adeoq; actu & expressa quadam significan-
di nota representare intellectui & sistere.*

S. S. Quapropter pro confirmanda
Hypothesi secunda sic argu-
mentor.

*Quicumq; Terminus aliquam certam
temporis differentiam implicat, ille in RE-
SOLUTIONE certam aliquam temporis
differentiam adsignificat. O Subjectum E-
nunciationis simplicis, quod è Nomine con-
stat, est Terminus, qui aliquam certam tem-
poris differentiam implicat.*

*E. O. Subjectum Enunciationis simplicis,
quod è Nomine constat, in RESOLUTIONE
certam aliquam temporis differentiam
adsignificat.*

Majorem probo; quia Resolutio est
ejus, quod implicatum fuit expressa positio
per significandi convenientem notam; Ad-
significare autem est per expressam &
convenientem significandi notam actu quic-
quam una-sistere & representare intello-
ctui. Uti ex $\omega\gamma\alpha\chi\epsilon\upsilon\eta$ patet. Minor est
Hypo-

Hypothesis prior. Ex quibus Conclusio deducta, Hypothesis secunda est, probaturumq., quod

O. Subjectum Enuntiationis simplicis, quod è Nomine constat, in RESOLUTIONE certam aliquam temporis differentiam adsignificet;

ὅτι περ ἐδείξαι.

HYPOTHESIS.

III

RESOLUTIO implicati in Subjecto temporis, respectu subjecti *NECESSARIA* est in omnibus Enuntiationibus, Conseq. & formalis.

Probatur hoc Syllogismo.

Quaecunq. Resolutio verum & genuinum Enuntiationis sensum, quem illa respectu subjecti sui requirit, & à quo non minus veritas & falsitas Enuntiationis pendent, utpote latentem, obscurum, aut dubium in omnibus Enuntiationibus aperit, evidentem reddit, aut ab Æquivocatione liberat, illa est in omnibus Enuntiationibus respectu subjecti necessaria consequenter & formalis:

Atqui Resolutio implicati in Subjecto temporis, est ejusmodi Resolutio, quæ verū & genuinum Enunciationis sensum quam illa respectu subjecti sui requirit, & à quo non minus veritas & falsitas Enunciationis pendet, utpote latentem, obscurum, aut dubium in omnibus Enunciationibus aperit, evidentem reddit, aut ab Æquivocatione liberat.

E. Resolutio implicati, in Subjecto temporis in omnibus Enunciationibus respectu subjecti est necessaria consequenter & formalis.

MINOR

probatur per omnes Enunciationis simplicis modos.

I. Extra Consequentiam. 1. In Affirmativis Definitis. v.g. Omnis homo est corpus animatum. Hujus Ennnciationis veritas pendet à genuino ejus sensu, qui hic est, *Omnis qui est homo // est corpus animatum*: sive *Omnis ille, cui in presenti convenit & attribuitur hic Terminus Homo*. Falsum enim est, quod qui fuit, homo aut qui erit homo, sit corpus animatum. Nam & Pater meus demortuus, fuit homo, nec tamen est corpus animatum; & in Veteri Testamento verum erat, *Judas futurus est homo*, ubi tamen falsum erat, *Judas est corpus animatum*. Pendet ergo veritas hujus Propositionis.

sitionis à sensu implicati temporis, quod quamprimum resolvitur, aperta est veritas, quæ in Propositione habetur. Jam si dicas; *Omnis senex fuit puer*; Hæc vera est, non promiscuè, sed quatenus in subjecto *senex* per tempus rectè determinatur: h. e. quatenus Terminus ille ampliatur ad Præsens & Præteritum h. m. *Omni qui est senex*, vel *Omni qui fuit senex*. Hæc temporis differentia expressæ actu, sistunt illum sensum, sub quo vera sit Propositio. Nam si dicas *O. qui erit senex fuit puer*, hoc de posteris nostris, qui nondū nati sunt, falsissima est; quia illi *erunt senes*, nec tamē *fuere pueri* quia nondū *sunt pueri*. Sic *O. vivens morietur*. Hæc propositio vera est, sed eo demū sensu, qui per tempus subintellectū una subintelligitur. Falsa enim est si amplius subjectū illius ad Præterita h. m. *Omne quod fuit vivens morietur*, Nam si *fuit vivens* (tempora intelliguntur, quatenus se invicem excludunt) *non est amplius vivens*, consequenter, jam dum *mortuum est*, & falso dicitur, quod *morietur*. Sicuti ergo hæc expressa adsignificatio temporis falsam effecit Propositionem, ita illa, quæ veram dabit, expressa esse debet. Quamdiu enim subintellecta duntaxat erit illa adsignificatio, tam diu Terminus numero idem potest ab occulta & variata adsignificatione temporis mutari, veluti in Consequentia syllogistica

videbimus ut & in Conversione sic in Particularibus. *Quaedam domus augusta domus est.* Hujus Propositionis hic est sensus. *Quaedā quæ jam est domus, augusta domus est.* Hoc autem solo sensu vera demum Propositio est. Nam si retineas in subiecto vocem *domus* eādem & mutes tantum differentiam temporis, statim falsa Propositio est v. g. *Quaedam quæ fuit domus est augusta domus.* Vel. *Quaedam, quæ erit domus, est augusta domus.* Quapropter subiectum debuit tantum in statu accipi; istamq; acceptionem ut latentem eruit Verbum Substantivum adjectum. Sic *Quoddam animal generabitur*, sensum verum & genuinum & à quo veritas ejus dependet sistit acceptio vocis *animal* sub Statu h. m. *Quoddam quod erit animal generabitur.* Expressa ergo subintellecti temporis per Verbum Substantivum adsignificatio veritatem ostendit, & falsitatem statim detegit v. g. si dicas, *Quoddam quod est animal generabitur*, Aut, *Quoddam quod fuit animal generabitur.* Sic *Quidam doctus cœpit doctos scribere versus.* Subiectum ample intelligitur & quidem ad Præsens vel Præteritum, cujus sensus explicita est ratio h. m. *Quidam qui fuit doctus, cœpit doctos scribere versus & quidam qui est doctus &c.* Falsa est Propositio, *Quidam qui erit doctus cœpit doctos scribere versus.* Quomodo enim cœpit doctos scri-

scribere versus, qui nondum doctus erat, sed demum futurus?

2. In Indefinitis v.g. Matth. II, v. 5. *Cæci vident, Claudii ambulant, surdi audiunt.* Hisce tuibus Propositionibus ut veritas sua constet, primò, sensus eorum debet constitui. Non potest autem ille constitui aliis, nisi iis verbis, quæ notant aliquam temporis differentiam; siquidem sensus obscurus non est, nisi in subiecto; nec autem obscurus est circa principale significatum subiecti, sed tantum circa tempus; id quod omissum est & ad veritatem earum Propositionum subintelligitur. Veritas ergo jubet ita accipi, sensus autem ita resolvi & explicari subiectum. *Qui fuerunt cæci vident. Qui fuerunt claudii, ambulant, Qui fuerant surdi, audiunt.* Nam si in Præsenti explicas, tum ipsi Christo falsissimæ sunt; *Qui sunt cæci vident &c.* Sic. *Leges meritò servantur.* Veritas & sensus tantum ita jubent subiectum explicari. *Quæ sunt leges // merito servantur.* Nam quæ erunt leges merito non servantur; ut & quæ fuerunt; quia & quæ nondum existunt & quæ abrogatæ sunt, meritò non servantur. Sic *Ferdinandus III. est Romanorum Imperator,* Ita propter sensum & Veritatem resolvitur, *Qui jam est Ferdinandus III. &c.* Sic *Petrus mortuus est.* Hoc vult, ideoq; hoc significari etiam jubet, *Qui fuit Petrus,*

mortuus est, non autem, *Qui est Petrus mortuus est*. Sic in V. T. credebant, quod *Christus veniet in carnem*. Veritas autem ejus Propositionis hunc sensum, consequenter, hoc tempus adsignificatum requirebat, *Qui erit Christus veniet in carnem*. Si quidem falsum tum erat, *Qui est Christus veniet in carnem*: Quia tum Christus nondum erat. Christus enim ex eo dicitur, cum caro fiebat, quod in tempore fiebat N. T. Unde & tempore V. T. falsum erat, *Qui fuit Christus veniet in carnem*. Quod ergo hæc Propositio vera erat in V. T. id erat ex sensu ejus, scilicet quod subjectum in Statu accipiebatur, eo sc. tempore, quod in Verbo Prædicati adsignificabatur. Quapropter sicuti Veritas à sensu, ita sensus à Verbo substantivo certi temporis subintellecto pendebat, & per illud explicabatur. Perinde judica de his Propositionibus *Johannes præcurret Messiam. Judas prodet Christum*. Quæ in V. T. hoc significabant, *Qui erit Johannes præcurret Messiam, Qui erit Judas prodet Christum*.

3. In Negativis Definitis. *Nullus Imperator Turcarum debellavit totam Ecclesiam*. Sensus propter veritatem significandam hic est, *Nulum aut esse aut extitisse Imperatorem qui debellavit totam Ecclesiam*. Nam si dicas, *N qui erit Imperator Turcarum debellavit totam Ecclesiam*, hæc

Propo-

Propositio in superiore non significabatur; est ergo extra sensum; Genuinus autem sensus ibi intentus ille demum est, qui ex *præsenti* aut *præterito* tempore Verbi Substantivi deducitur. Sic, *Nullus puer est senex*. Hic sensus est, ista ergo Verba sensus esse debent, *Nullus qui est puer est senex*. Falsa autem est, si dicas; *Nullus qui fuit puer est senex*. Omnes enim senes fuerunt pueri. Sic *Nulla meretrix erit virgo*. Propter sensum & veritatem debet subjectum, quod ampliatur ad omnia tempora, per verbum substantivum explicari & resolvi, *Nulla, quæ est, quæ erit, quæ fuit meretrix, erit virgo*. Sic O. *Frigidum non est calidum*. Sensus ita perficit subjectum: *Quod jam est frigidum non est calidum*. Et falsa fit Propositio, si dicas. O. *Quod erit frigidum non est calidum*, vel *Omne quod fuit frigidum non est calidum*. Si quidem contraria possunt in eodem subjecto esse successivè. Perinde in Indefinitis. *Caseus non est vermis*, hoc vult, *Qui est caseus non est vermis*. Ab hoc sensu pendet veritas. At cum dixeris. *Qui fuit caseus non est vermis* potest illa vera falsa esse, prout signum deinde præfixeris, quod prior illa non admittit. Manet enim illius veritas eadem & immota, siue Universale siue Particulare addas signum. Ita quoq; *Hic homo non est mortuus*. Significatur, *Hic qui est homo &c.* Non dicit, *Hic*

qui fuit homo non est mortuus, Nam si fuit homo, non est amplius homo, consequenter, mortuus est.

4. In Exponibilibus, O. *mater præter Mariam Θεοτόκον cognovit virum*. Hoc vult per verba omiſſa; *Omniſ quæ eſt aut fuit mater, &c.* Hactenus veritatem apertè oſtendit, in quantum Verbum ſubſtantivum hæc exprimit tempora; ſicuti cum aliud ſubſtituitur, falſitas ſimiliter apertiſſima eſt. Falſum enim & nugatorium eſt quod, *omniſ, quæ erit mater præter Mariam Θεοτόκον cognoverit virum*. Falſum eſt, quia ſic illæ, quæ futuræ ſunt matres, omnes jam cognoverint viros, nullæq; forent illibatæ virgines: Nugatorium eſt, quia Maria Θεοτόκος non continetur illis, quæ *erunt-matres*, h.e. *nō ſunt matres* ſed, quæ *ſunt matres*, aut, *ſuerunt-matres*. Ex quo, ni fallor, quiſq; intelligit ad termini integritatem non ſufficere principale ſignificatum, ſed etiam definitum aliquod certumq; tempus. Si enim res excepta in Termino iſto, à quo fit acceptio, contineri debet, Maria autem Θεοτόκος non continetur in iis, quæ *erunt-matres* & ſic *non ſunt-matres*, ſed in iis, quæ *ſunt-matres* aut *ſuerunt-matres*, utiq; obſcurum non eſt, ad veritatem Propositionis expreſſè & abſq; æquivocatione ſuppreſſi temporis ſignificandam, pro parte termini integri tempus quoq;

quoq; requisitum esse, pro cuius solius diversitate, modo contineatur res excepta, (quæ est, Maria *θεοτόκος*) modo non contineatur. Quod si quis dicat, Nomina pro se & regulariter esse accipienda in tempore præsentis, adeoq; sufficere solam vocem *Mater*, nec opus esse, adjectione temporis præsentis, tum respondeo, me negare, quod Nomina tempus ex se consignificent, in eo enim, ut supra dixi, Verbis contradistinguuntur. Quod autem implicent aliquod certum ac definitum tempus, id non faciunt, quatenus Nomina sunt, sed quatenus subjecti loco in Enunciatione constituuntur. *Implicare* autem & *Adsignificare*, quomodo differant, ut Contradictoria sc. mediata, supra ostensum. Exempla in Exclusivis quoq; reperiuntur. v. g. *Solus artifex idoneus artis iudex est*. Præsuppono autem hanc esse ordinatam Terminorum collocationem, *Artifex // solus est idoneus artis iudex*. Quapropter subjectum Propositionis absolvitur unica ista voce, *Artifex*; absolvitur dico, sed duntaxat *Grammaticè*, *Logicè* non est integrum & perfectum, Citra enim controversiam falsum est, quod *is qui demum futurus sit artifex, ille solus idoneus sit artis iudex*. Primo enim falsum est, *quod ejusmodi quisquam idoneus artis iudex sit*, deinde & hoc falsum, *quod ejusmodi quisquam solus sit idoneus*, quandoquidem ita pe-

nes artifices nullum omnino artis judicium esset, & tantum esset penes Tirones artisq; inexpertes, quod utrumq; falsum. Si inquis, propter Verbum Substantivum in Prædicato contentum facilè intelligi, *Artificis* vocem eum denotare, qui *actu sit artifex*, tum respondeo idem, quod supra; *Implicari* ergo tempus & propter resolutionem, quæ integrum reddit subjectum jam *ad significari* debere in perfecte & formaliter constituta Enunciatione. Deinde mutabo Propositionem & dicam, *Artifex // solus erit idoneus artis judex*. Anne eadem Propositio est cum superiore? Nequaquam. Hujus enim subjectum *distrahitur*, cum illius esset in *Statu*: Quanquam enim utraq; vera sit; tamen diversæ inter se sunt, Primò quidem, ratione Prædicati, quorum aliud futuro tempore, aliud præsentis est determinatum. Secundò, ratione dependentiæ subjecti. Nam in hac *Artifex // solus est idoneus artis judex*, tempus præsens in subjecti nomine implicatum dependet à Verbo Substantivo, testibus *Scholasticis*, quos supra citavi. At vero in hac, *Artifex // solus erit idoneus artis judex*, subjectum non dependet à Verbo substantivo Prædicati, quia subjectum in eadem temporis differentia nullo modo potest citra falsitatem accipi. Æque enim falsum est, quod *qui futurus sit artifex, ille solus futurus sit idoneus artis judex*.

judex. Quatenus ergo vera debet esse utraq; subjectum cum ad significando tempore præsentis intelligendum quidem est, tamen diversum est ratione hujus dependentiæ, ex qua subjectum in altera Propositione *distrabitur*, in altera *Statum* habet. In ista ergo Propositione, ubi *distrabitur*, patet cuiq; ad veritatem totius Propositionis expressè absq; æquivocatione aut errore significandam, in subjecto requiri tempus diversum à Prædicato, istudq; respectu utriusq; subjecti fuisse essentialè; siquidem isto tempore immutato non tantum alia, sed etiam falsa enascatur Propositio, etiam si principalis pars subjecti, ratione significati sui, quod ex se immediatè sistit, prorsus eadem sit. Non vacat plura adducere.

II. In Consequentia, eaq; I. Enunciativa; *Conversione* scilicet, apparet longè evidentius. v. g. *Cæci vident.* Matth. II. E. *Qui vident sunt cæci.* Jam demum sese ostendit causa vitiosæ Consequentiae. Extra enim Controversiam est, partes principales utriusq; extremi quæ sunt, *vident* & *cæci* utrobique esse prorsus easdem; nihil in illis ratione proprii & sui significati esse immutatum. Qualitatem esse eandem; utramq; autem esse Indefinitam, aut, si malis particulariter efferri, tamen ratione Quantitatis quoq; nihil vitii commissum. Quod si ergo partes principales absolvunt Terminos

minos, quæso, mihi, quid peccatum sit demonstretur? Inquiunt in priore (quam vulgò, credo male, Conversam vocant) subjectum *distrabi*; Quæro ergo quid hoc sit? Aiunt, sub diverso tempore accipiendum Nomen illud esse, quam quidem in prædicato exprimatur. Quæro ulterius. Ergone Nomina tempus implicant in Enunciatione? Ergone sensus alicujus temporis necessarius est ad Terminum subjecti? Omnino, ajunt. Non enim absolute *cæcos* intelligi, sed eos, qui *fuerunt cæci*. Quæro protenus: Ergone aliud est *cæcus*, aliud qui *fuit cæcus*? Ita ajunt. *Cæcus* enim propriè significat eum, qui *est* talis; sive, cui cæcitas in præsentì convenit. Quæro jam. Quidnam faciat diversitatem? respondent, diversitas temporis. Ergo, quæro, quonam refertis istud tempus? respondent, ad terminum. Ergone, tum etiam, quando hoc tempus explicite ponitis? Omnino, ita enim patet quoq; ex structura Syllogistica. Cur igitur materiale Extremorum ex adsignificato tempore simul constitui negatis. Nam si hæc conversa est integra tum demum, si sic exprimatur: *Qui fuerunt cæci // vident*. Utiq; convertens hæc erit. *Q. qui vident // fuerunt cæci*. Idem enim tempus inferri debet, ut idem Terminus inferatur. Ergo male inferitur, *Q. qui vident sunt cæci*; Quia in prædicatum inferitur tempus præsens,

præsens, quod in subiecto ante non extitit, aut
 cæte omiffum est tempus præteritum, adeoq;
 mutilatus Terminus. Viciū ergo ejuſmodi
 conſequentiarum ex Converſione redundan-
 tium in his & ſimilibus exemplis, nullum eſt
 aliud, quam quod Termini repetantur, non
 iidem ſed diverſi, diverſitas autem per ſolam
 temporis diverſitatem extiterit, abſq; qua nihil
 fuit in Terminis diverſi. Ut ita pateat ad inte-
 gritatem ſubjecti, ex qua veritas Enunciationis
 non minus quam ex integritate Prædicati de-
 pendet, notas temporum, tanquam determina-
 tiones, partem ſubjecti ut Termini, conſtituen-
 tes pro materiali in ſubjecto ſimul requiri. La-
 borant eodem vitio ſequentes conſequentiæ.
*Claudi // ambulant. E. Q. qui ambulant // ſunt
 claudi. Surdi // audiunt. E. Q. qui audiunt // ſunt
 ſurdi. Ægroti // ſunt ſani E. Q. ſani // ſunt ægroti.*
 Per *Claudos* enim, *Surdos*, *Ægrotos* intelligantur
 ii, qui fuerunt *claudi*, qui fuerunt *ſurdi*, qui fue-
 runt *ægroti*. Quæ proſecto expreſſa temporum
 poſitio errores ſtatim diſſicit, & quidnam in
 ſubjectis absolute poſitis deſideratum fuerit,
 oſtendit. Eſſe enim tum demum completa
 prorsus ſubjecta, ſi tantum adſiciantur tempora,
 cuius patet, quia tum errores deſierunt, quæ vi-
 tium effecere, & nihil ulterius vitioſi reſidet.
 Cæterum alia quoq; afferemus exempla. Nul-

*lum combustum est domus. E. Nulla domus est com-
 busta. Sic Nulla vitiata est virgo. E.N. virgo est vi-
 tiata. Quæ causa est, quod malæ videntur con-
 sequentiæ esse, quæ tamen non sunt? Aut, ut re-
 ctius quæram. quæ causa est, quod male sint con-
 sequentiæ, cum tamen esse non debeant, quia
 per formam conversionis fieri non possint?
 Nulla, nulla profecto alia est, quam quod poste-
 riores propositiones (convertentes scilicet) in
 subjecto tempus illud subintellectum nec dum
 expressum habeant. Quam primum n. dixeris
 E. Nulla quæ adhuc est domus, est combusta, & Nulla
 quæ adhuc est virgo est vitiata, tum omnis appa-
 rens falsitas est sublata, & tamen per nullum a-
 liud verbum sublatum est, quam quod subje-
 ctum præsentis temporis adsignificatione dona-
 vit. Porro. Aliquis videns est occæcatus E. aliquis
 occæcatus est videns. Sic Aliqua Urbs est funditus
 eruta & dijecta, E. aliquod, quod est funditus eru-
 tum & dijectum, est Urbs. Hic rursus Enunciati-
 ones posteriores quæ mediante conversione ex
 conversa vera illatæ ac deductæ fuerunt, planè
 falsæ sunt, aut si pro veris accipi debeant, sensum
 nobis alium, quam quem præ se ferunt prima
 fronte, præbere debent. Sensus autem, qui ve-
 ras eas esse ostendit, non potest in posterioribus
 Enunciationibus prius ostendi, nisi, qui fuerit in
 prioribus, cognitum sit. Hic autem sensus prio-
 rum*

rum est. *Aliquis, qui fuit videns, occæcatus est.* Sic altera, *Aliqua quæ fuit Urbs, funditus eruta ac dijecta est.* Hic quisq; videt, quod probe notari peto, nullum alium sensum esse harum Enunciationum, quam qui pendet ex subjecti per tempus determinatione, sub qua sola veræ sunt propositiones. Quapropter illa determinatio, ut veritatem latentem explicuit, ita pars erit subjecti, quæ consequenter in Prædicatum inferri debet. Omne enim, quod determinat Terminos id materiale quid est Extremorum, consequenter cum Extremis transponendum. Ex his igitur plenè ita constitutis Enunciationibus per Conversionem plenè infer convertentes : & hæ, non aliæ, erunt. *Quidam, qui occæcatus est // fuit videns. Quoddam quod funditus erutum ac dijectum est // fuit Urbs.* Quæ profecto veræ sunt tantum propter Verbum substantivum præteriti temporis, quod è subjecto in prædicatum illatum fuit. Exempla adhuc alia dabimus. *Nulla arbor erit surculus. E. N. surculus erit arbor. Nullus infans erit embrio E. N. embrio erit infans. N. puer fuit senex E. N. senex fuit puer. N. senex erit puer, E. Nullus puer erit senex N. Candidatus Magisterij fuit Magister, E. N. Magister fuit Candidatus Magisterii.* Hæ consequentiæ omnes vitiosæ sunt, sola autem temporis adsignificatione, tanquam parte terminorum omissa, peccant, & solâ eadem restituta

stituta emendantur. Nam si in *conversis* Terminum subjecti & prædicati ex adsignificatione temporis, tanquam parte aliqua materiali, constitueris, patent vitia, & si adsignificatum tempus addideris Subjecto & Prædicato *Convertentium*, sublati errores sunt, consequentiæ autem formales factæ, & quæ nihil falsi inferant. Tum enim ex hæc, *N. quæ est arbor // erit surculus*, optimè sequetur, *N. quod erit surculus // est arbor*. Sic *N. qui est infans // erit embrio*. E. *N. quod erit embrio // est infans*. *N. qui est puer // fuit senex*, E. *N. qui fuit senex // est puer*. Nullus qui est senex // erit puer. E. *N. qui erit puer // est senex*. *N. qui est Candidatus Magisterii // fuit Magister*. E. *N. qui fuit Magister // est Candidatus Magisterii*. 2. In consequentia Syllogistica. v. g. *N. celebs est maritus. Q. celebs // factus est maritus* E. *Quidam qui factus est maritus, non est maritus* Vel si mavis evidentius. *N. subditus est Magistratus, Quidā subditus factus est Magistratus & adhuc Magistratus est. E. Quidā qui factus est Magistratus & adhuc Magistratus est, non est Magistratus*. Conclusiones absurdissimæ sunt, Forma Syllogismorum genuina. Siquidem hi syllogismi tertiæ figuræ in modos nihil peccant, in figuram similiter : aut profecto Figuræ vitium occultant ita, ut non liceat id perspicere, nisi medium Terminum integre, adjectis scilicet iis vocibus, quæ id, quod subintelligi debet, exprimunt, apposueris.

In Medio enim Termino, qui utrobique subiectum est, aliquid subintelligitur quod Terminum reddit diversum, uti statim ostendam. Hoc duntaxat pramoneo, me sub ista medii Termini positione, qua tempus adsignificandum omittitur, non existimare vitium in forma demonstrari posse. Quatenus enim subiecta exprimuntur Nominibus, eaque etiamsi ejusdem vocis, tamen quam maxime diversa inter se, modo ex praesente modo ex praeterito tempore subintellecto evadunt; eatenus illa subiecta non *in formali* sed *materiali* parte Logices considerantur. Modum enim significandi partis esse materialis, ex natura suppositionis Nominum patet, alioque loco evictum dabo. Sicuti enim alia est forma Syllogismi, alia ejus materia, ita *Terminorum identitas* alia est *formalis* alia *materialis*. Et sicuti Diversitas Terminorum, qui eadem voce, idem prorsus significante alii atque alii fiunt, non dependet nisi ex interna habitudine principalium partium inter se, quae materiam propositionis constituit, ita quoque illa non potest esse nisi materialis. Quapropter si in tertia Figura ad Homo sit medius Terminus & semel supponat pro iis, qui *sunt homines*, semel pro iis, qui duntaxat *erunt homines*, uti Termini quidem non sunt iidem, ita tamen non possunt formam reddere vitiosam. Quia auctio illa atque ampliatio

E

aliquos

alicujus vocis non dependet ex voce, ejusq; formali significato, sed ex unione interna & materiali Terminorum. Quicquid autem materialis respectus est in Enunciatione, id per dispositionem syllogisticam non fit respectus formalis, sed materialis permanet. Quapropter repetitum, quod in superioribus syllogismis occurrit, propriè non formale esse sed materiale, ideoque ex forma demonstrari non posse, nisi prius subjecta utriusq; præmissæ ex adsignificando tempore perficiantur. Non mirum autem est, materiam Propositionum esse causam *αὐτοπαρουσίας*, quamobrem omnia subjecta ex aliqua certa temporis differentia, tanquam partem minus principali, constituentur: siquidem propter materiam & ejus veritatem omnes formales respectus orti & à Logicis geniti, & sicubi necessitas postulavit, correcti emendatiq; sunt. Redeamus ergo ad subjecta præmissarum in superioribus syllogismis, & quæ temporis adsignificatio requiratur, ostendamus. Præmissæ sic habent prioris syllogismi, *N. celebs est maritus, Quidam celebs factus est maritus*. Sensus subjecti in Majore propositione est, *N. qui est celebs est maritus*, scilicet hoc tempus præsens in subjecto ante omissum erat & tamen subintelligebatur. Nā si præteritum subintellexisses, falsissima foret Major, sc. quod *Nullus, qui fuit celebs, sit maritus*.

Jam

Jam consideremus Minorem, quæ hæc est, *Quidam caelebs factus est maritus*. Subjectum h. l. jubet ita se intelligi, *Quidam, qui fuit caelebs factus est maritus*. Si enim dicas, *Quidam qui est caelebs factus est maritus*, implicuisti. Certe, si quis factus est maritus, utiq; jam maritus est, desit enim fieri maritus; si ergo est, quomodo est caelebs? contrariantur quippe sibi esse calibem & esse maritum, adeoq; simul in eodem subjecto esse non possunt, sed se mutuò expellunt. Jam ergo, si antea diversi Termini erant ista duo Subjecta, quæ ex eadem voce constabant; quomodo nunc non sunt diversi, postquam ex resolutione adjunctæ sunt voces, quæ aliud atq; aliud tempus in Terminum Subjecti intulerunt? Idem judicium, idem, dico, prorsus de altero Syllogismo faciendum, adeò ut oculariter pateat, Subjecta utriusque Syllogismi in præmissis licet non sint diversa ratione principalium significatorum, diversa tamen, ratione adjuncti temporis, adeoq; Terminos mutatos esse sola diversi temporis importata differentia. Non pigebit exemplis adhuc pluribus declarare veritatem assertionis nostræ. *Qui sunt mundi non sunt leprosi. Quidam leprosi sunt mundi* Matth. II, v. 5. E. *Quidam leprosi non sunt leprosi*. Conclusio absurda; Ergo vel Major vel Minor. Non Major, uti omnibus sanæ mentis constat, Non Minor, hæc est JESU

CHRISTI. Unde ergo vitium? Respondeo ex imperfectione Minoris Terminii, qui non plenus & integer est, sed materialem sui partem omissam habet, adeoque ex eadem omissa vel nobis falsam conclusionem, vel apparenter falsam, æquivocam ad minimum & Sophisticam inducit. Hæc enim Conclusio, si, prout verba sonant, ex quibus, formali præsertim eorum significatu & ordine, pendet sensus, exaudiatur, id vult, quod *ii qui sint leprosi non tamen sint leprosi*. Omnia enim Nomina sub actu significant, & leprosus non eum proprie denotat, qui aut fuerit aut futurus, sit verum, qui jam sit leprosus. Unde est, quod propter actum ejusmodi Nomina inferant præsens tempus, & in æquivocatione tollendâ idem præsens tempus deinde explicari exprimiq; debeat. Ipsa enim Nomina, in quantum Nomina sunt, tempus ad significare, id non falsum sed inscitum & absurdum est, proque eo ab omnibus doctis, hætenus existimatum. Quando autem Minor Propositio, quæ Christi est, excutitur, & de sensu ejus primum disquiritur, ut postea de veritate ejus constare possit, tum quisq; sanus ex contextu illius loci, antecedentibus scilicet & consequentibus facile capit, Christum per *leprosos* intellexisse eos, non qui adhuc leprosi essent, sed qui ante fuerint leprosi, nunc autem leprosi non sint. Inquires, Ergone Chri-

Christus sophisticè locutus est? Respondeo, minime gentiū. Siquidem ex iis quæ à Christo gesta dictaq; erant, clara evadebat mens Salvatoris, adeoq; sermo citra omnem æquivocationem positus erat, ita ut discipuli Johannis rectè intellexerint, nec iis quicquam dubii aut obscuri super verbis & narratione de sanatis obortum fuerit. Inquis; si hæc eò loco tam clara sunt, cur postea si syllogismum inde conficias, absurdum inde ducitur? Respondeo, id fit, quia verba non sint amplius in eodem contextu, per quem alibi multa, quæ non significantur clarè & perspicuè intelliguntur, alibi non intelliguntur. Id qui nescit, & ex hac ignorantia adversus nos multum debachatur, ille ne dignus est, cui respondeatur. Ostendam id, quam fieri potest, clarissimè. Hæc Minor Propositio, quod supra diximus, ex ipsius CHRISTI mente hoc vult, *Qui fuerunt leprosi sunt mundi*, omissum est in subjecto tempus, idq; per morem loquendi, qui rotunditatem amat, h. e. quæ id, quod facile subintelligitur, quia absq; dispendio id fiat sensus, quamplurimum omittit. Facile autem, quid omissum sit, intelligitur ex iis, quæ connectuntur & combinantur. Uti hoc loco. Cum enim audirent discipuli Johannis Christum miracula sua, quæ in sanando edidisset, narrare, nihil aliud intelligere potuerunt, quam eos denor-

tari, qui ante *fuiſſent leproſi*, & jam leproſi eſſe deſierint. Nam quia *mundi eſſe* dicebantur, ex hac adjectione facile & abſq; mora intellectus accipiebat, non *actu* ſed *olim*. *leproſos* ſignificari. Ut ut ergo omiſſa erat particula illa, quæ hoc præciſe debuiffet ſignificare, tamen ſermo in iſto contextu non erat obſcurus vel ambiguus. Quare autem & quando conſequitur obſcuritas aut æquivocatio? Reſpondeo. In Concluſione demum hujus diſcurſus, adeoq; in alio prorsus contextu. Quia enim in Majore Propositione, *leproſi* vox, actum ibi denotans & præſenti tempore affecta, occurrebat pro Majore Terminò, utique eodem modo repeti in Concluſione debuit; ſicuti & factum. Minor Terminus, qui ſitidem abſolvebatur voce *leproſi*, cum eſſet petitus ex contextu ſermonis Chriſti, ut & propter adjectum prædicatum, facile id quod ſubintellexeretur, in Minore propoſitione oſtendebat. Ibi autem vox illa ſignificabat, eum qui *deſiſſet eſſe leproſus nec leproſus amplius eſſet*. Quamprimum autem eadem vox in Concluſionem illata eſt, jam in alium contextum venit, & aliud quid habet ſibi adnexum, ſcilicet eandem vocem *leproſi* ſed ſub actu & præſenti tempore intellectam. Hic ergo ſtatim cauſa apparentis falſitatis deprehenditur. Quia enim vox *leproſi*, quæ in ſubjecto eſt ex ſe denotat actum, ceſſatio autem

autem actus per contextum h.e. additum prædicatum non intelligitur, (præsens enim tempus in Prædicato, speciem præbet intellectui similiter Subjecti) inde fit, quod intellectus fallatur & perterrefiat à tam paradoxa & absurda Propositione, *leprosi non sunt leprosi*. Videamus ergo quale remedium supersit tollendi falsitatem, aut certe ejus apparentiam. Si suppleas in Minoris Propositionis Subjecto id, quod per contextum subauditum fuit, ut ubicunq; deinde colloques idem, quod intellectum fuit, expressè significetur, tum in Conclusionem facile animadvertes, quidnam desit. Deprehendes enim in subjecto conclusionis, tempus Præteritum, quod antea in Minore Propositione determinaverat subjectum, non adesse, & hinc errorem, certè quoddam *ἐν τῷ Πανε* enatū esse; eodem autem tempore adjecto, sublata esse ista omnia, verumq; ex veris præmissis conclusum. Hæc enim tum argumentatio est. *Qui mundi sunt non sunt leprosi. Quidam qui fuerunt leprosi, sunt mundi E. Quidam qui fuerunt leprosi non sunt leprosi*. Ecquid verius est? Ecquid ergo vitii ante extitit? Nisi te recta ratio fallit, subjecta Minoris & Conclusionis non erant integra, & in Minore quidem quod deerat subintelligebatur, in Conclusionem non subintelligebatur, sed longe aliud. Utrobique autem nihil deerat, quam tem-

pus præteritum, quod expresse non erat significatum, adeoq; utut Terminus Minor idem extiterit ratione principalis significati, imò & idem ratione significati secundarii, nempe temporis præteriti, quod in Conclusionem perinde subaudi debuisse, tamen ex modo loquendi ansa errori data est, quam omnem præcidit temporis latentis expressio. Ita scilicet apparet, quomodo subjectum utriusq; Enunciationis, Minoris scilicet & Conclusionis, quamprimum ejus resolutio instituta est, verum & genuinum Enunciationum sensum, quem illæ respectu subjecti sui requirunt, & à quo non minus veritas & falsitas Enunciationum illarum ac totius discursus pependit, utpote latentem, obscurum, & dubiū, hoc loco aperuerit, evidentem reddiderit atq; ab Æquivocatione liberaverit. Proxus idem judica de hisce sophismatibus. *Qui vident non sunt cæci. Cæci vident. E. Cæci non sunt cæci. Qui audiunt, non sunt surdi, Surdi audiunt E. Surdi non sunt surdi.* Utrobique supple defectum vocis, quæ in subjecto Minoris id, quod subintelligebatur, significat, & tantundem infer in Conclusionem, nihil absurdi fuerit. *Qui fuerunt cæci vident. E. qui fuerunt cæci, non sunt cæci. Sic. Qui fuerunt surdi audiunt, E. qui fuerunt surdi non sunt surdi. Sic. Nulla meretrix est illibata. Quedam Virgo est meretrix, E. Quedam Virgo non est illibata.*

bata. Minorem pari modo supple & adde temporis Præteriti significationem, qua Minor terminus afficiatur, tum res aperta fuerit. Quemadmodum enim verum est, *Quedam, quæ fuit Virgo est meretrix*, ita verum est, *Quedam quæ fuit Virgo non est illibata*. Hactenus ergo per omnes modos Enunciationis simplicis tam extra Consequentiam quam in eâ demonstravi, quomodo Subjecta illa, quæ ex Nomine constiterint, per Resolutionem implicati temporis in genuino sensu suo, à quo veritas falsitasq; non minus dependeant, liberata fuerint ab obscuritate, ambiguitate, erroribus, & præterea evidentiam, quod præcipuè à Logica circa Veritatis inquisitionem expectandum est, acceperint.

Cæterum hic poterat à me quæri; An, etiam si in aliquibus & bene quidem multis Enunciationibus resolutio implicati in subjecto temporis ad sensum indeq; dependentem veritatem faciat, propterea id præstet in omnibus, aut ut præstet, opus & necessarium sit? Cui dubio mihi non tam propter doctos & bonos, quam pertinaces quosdam & *Philosophos* occurrendum est. Dico igitur; non tantum in aliquibus, sed in omnibus Enunciationibus hanc resolutionem tollere obscuritatem & ambiguitatem, aut evidentiam veritatis gignere; Quia nulla tam aperta & clara sit Enunciatio, in cujus subjecto,

quod ex Nomine constat, non aliqua tegi fraus
 & error possit propter omissam temporis deter-
 minationem. Exemplo sit hæc *Petrus est homo.*
 Quid est manifestius apertiusq; hujus Enuncia-
 tionis sensu? Tamē si in discursum veniat, occul-
 tari sub isto subjecto error potest. Dic *Petrus est*
homo, Petrus est mortuus, E. Quidam qui est mortuus
est homo. Conclusio fallā est; Homo enim is est,
 qui corpore organico & anima rationali cōstat,
 post quorum solutionem, homo non est ampli-
 us unum quid, consequenter, nec homo. Quo-
 modo ergo qui mortuus est, homo est? Minor
 autem Propositio subjectum cum tempore de-
 terminatum pro integro & vero subjecto agno-
 vit h. m. *Qui fuit Petrus est mortuus.* Quia ergo
 hoc subjectum idem subjectum Majoris est, Ter-
 mini autem esse debent iidem (quales si *Petrus*
 & *Petrus* extra adsignificatum tempus in spe-
 ciem scilicet iidem fuerunt) revera autem i-
 dem non fuerunt sed diversi; utiq; subjectum
 utrumq;, præsertim illud in Majori Propositio-
 ne non tam evidens fuit, ut non aliquem erro-
 rem pepererit; manetq; nobis, omnes ejusmodi
 Enunciationes, quarum subjecta ex Nomine
 constant, utut apertæ & evidentes extra discursu
 fuerint, tamen in discursu vitium occulte
 inferre adeoq; ambiguitatem gignere, normam
 autem inquirendæ veritatis perturbare pos-
 se. Imò

se. Imò ut ex abundanti concedamus, usu venire
sæpius apertumq; ita sensum esse Enunciationis,
ut planè non videatur resolutione subjecti opus
esse; quid hoc officiet nobis? Nemo enim tam in-
eptus est, qui non videat materiæ illud adscriben-
dum esse. Nos autem jam agimus de universali
integritate subjecti, quæ per omnes omnino mo-
dos Enunciationum una ac eadem sit; qualis in-
tegritas ad Enunciationis formam omnino neces-
saria est, etiamsi in aliquibus absq; dispendio ve-
ritatis adeoq; in certa materia negligi possit. A-
liàs sequeretur, nos eadem facilitate omnium
consequentiarum formas eludere posse. Cui
enim sæpe non liceat propter materiæ bonitatem
aut evidentiam discedere ab Universalissimis qui-
busq; syllogismorum Regulis? Aut quare non
possis Universalitatem earum infringere, si non-
nulla exempla attuleris, in quibus absq; illis imò
contra eas tamen citra errorem sis argumenta-
tus? Formaliū autem respectuū, quod ejusmodi
præfractarii sciant, universalitas dependet ex eo, si
nullum afferre exemplum possis in contrarium,
à quo illi non recipiantur ita, ut semper veri &
nullius falsi causam ex sese gignant. Nihil enim
æquè inscitum & puerile est, quam si generalita-
tem formalium respectum infringere coneris,
quia in omnibus exemplis præcisè necessarij non
sunt. Duplici enim modo dici possunt **NECESSARIJ**,
esse

esse aut propter formam aut propter certā materiā. Si propter formam, tum semper necessariū sunt, etiam, quando facilè iis carere liceat. Siquidem uti necesse est argumentari veritatis, inquirendæ causæ, ita necesse est eam argumentandi formam adhibere, quæ legitima & universalis ex se autem imperfecta & vitiosa non est. Si propter materiā certam necessarij dicantur, tum non quidē sunt absolutè necessarij; quia nō propter hanc materiā sed propter omnem effecti sunt; tamen hæc *ἀδιαφορία* veritatem eorum, quam habent, dum omni materiæ citra consequentem falsitatem applicari possunt, nullo modo tollit. Hucusq; Minorem probavimus.

MAJORIS

probatio.

Antequam ad *Majorem* probandam accedamus, operæ precium est, ut explicemus, quomodo Resolutionem implicati in subjecto temporis NECESSARIAM in omnibus Enunciationibus adeoq; & FORMALEM esse statuamus. Necessitas duplex est: *Absoluta* & *Expedientia*. Cum autē de Logica Artificiali tantū agamus, sciendū, quod non Absoluta sed Expedientiæ necessitas omnia instrumenta dictæ Logicæ moderetur. Quia ante eorū constitutionem sapientes quoq; ratiocinati fuerunt, & per solam naturalem facultatem, quæ congenita nobis est, hodieq; quam plurimi veritatem

tatem concludunt & demonstrant. Idem judicandum est de *Usuali* Logica; cujus beneficio promittitur illa ratiocinandi congenita ad certum objectum applicatur quidem, nondum tamen ad artis terminos revocata & per eos distincta est. Artifices enim aliiq; rerum periti de suis negotiis rectissime concludunt & argumentantur, etiam si nec principia illationis, quæ à Doctoribus constituta sunt, v.g. Dictum de Omni & Nullo, aliaq; hujusmodi, nec quomodo & ex quibus Locis Dialecticis sua probant, ullo unquam tempore didicerint. Sicuti ergo Instrumenta & notiones secundæ Logicæ tantum pro Logica artificiali genita sunt, ita eorum non est *absoluta necessitas*, ac si absq; illis nemo hominū pro veritate & in rebus suis, quas optimè callet, quicquam ratiocinari possit; sed *necessitas* duntaxat *utilis* est, ut nimirū in consequentiis ducendis eò formalius & magis ex arte adeoq; cum majori compendio & longè firmitus evidentiusq; versari & procedere valeas. Quo magis igitur præcepta & notiones secundæ Logicæ sic constitutæ sunt, ut quamplurimum expediant & prosint ad veritatem *compendiosius & evidentius* concludendam, eò magis illæ sunt NECESSARIÆ. Quapropter frigidum est, quod nonnulli in emendatione Instrumentorum Logicorum nobis obvertunt, cum *expedire* posse ea, non autem *necessaria* esse contendunt. Ita enim

in huj.

in hujus ipsius controversiæ tribus Hypothesibus existimant se egregie adhuc dissentire à nobis, quam primum objiciant, *posse quidem fieri ut Nomina, quæ in subjecti loco aliquod tempus implerant, in Resolutione aliquod tempus adjectum habeant, adeoq, tum subjecta materialiter ex adsignificato tempore constituentur; verum id non esse NECESSARIUM, sed duntaxat UTILE.* Frigidum, inquã, hoc est, & nullius momenti. Nam quia *Necessitas* Instrumentorum Logicorum sola utilitate nititur, sequitur exinde quod ea, quæ sint *maximæ utilitatis*, eadem & *maximæ necessitatis* sint. Præsertim si ejusmodi utilitas in OMNIBUS exemplis demonstrari possit. Etiam si enim eveniat, ut utilitas illa in quibusdam major, in quibusdam minor esse appareat, certum est tamẽ hoc materiæ primum deberi, & deinde semper eam utilitatem obtinere, etiam si gradu differat. Jam verò cum propter graviora exempla, in quibus magnum veritatis periculum occurrere possit, eò accuratius Præceptiones constituendæ sint, utiq, convenit, easdem Præceptiones tum, si ex æquo omnia dirigi per illas valeant, ex æquo adhibendas & universaliter adornandas esse; ut, Minimi negotii rebus se non admodum probent, utilitatem ostendant in magnis aut certè his, ubi facile labiatq; errare contingat. Siquidem propter has Propositiones: *Homo est animal, Deus*

est independens, Terra movetur, &c. non est magnopere super Terminis decertandum; Hic enim nihil aut sane non multum officit in materia, sive *non EST* censeas Prædicati partem materiale, sive pro Copula habeas. At verò cum ad Modales, Exponibiles, Infinitas progredieris, quæ tamen ex æquo cum superioribus sunt Enunciationes simplices, tum demum patet, quanti intersit, partes materiales accurate scire & à se invicem distinguere posse. Quapropter sicuti in his exemplis facile labi contingit, & accuratione quam maximè opus est, ita profecto ex earum collatione cum cæteris omninò constituendum est aliquid universale, in quo utraq; conveniant, ne ex faciliioribus minusq; accuratè propter materiam adornatis, difficiliora deinde pessimè affligantur; sed ut potius ex difficilioribus rectè & accuratè, constitutis de facillimis fiat iudicium. Atq; eo respicere omnes debemus, quicumq; Instrumenta ac Præcepta Logica conficere volumus; Ita fiet, ut futura eadem *FORMALIA* sint. *FORMALE* ergò Præceptum nobis est, quod absq; intuitu materiæ, in unaquaq; obtineat, ita ut nullum dari exemplum possit, in quo non verificetur propter finem suum, cujus causa primitus effectum atq; constitutum est. Repeto autem hic ea, de quibus paulò ante in fine Minoris probationis dixi; *FORMALITATEM* scilicet notionum Logicarum

non tolli, etiam si propter materiæ evidentiam illi-
lis absoluta quædam necessitate non opus sit, aut
etiam si neglectæ vitium in illa materia non infe-
rant vel ostendere possint. Id enim contingit in
quam plurimis Syllogismis, ut vitium eorū, quod
in forma est, per materiæ bonitatem aliquo con-
sequente falso demonstrari non possit; Ex quo
tamen nemo sanus concludere debeat, ac si aut
illi vitiosi non sint, aut ex dispositione eorum
illegitimā negari possit legitimorum FORMA-
LITAS. Sed de his non nihil antea. Potius ita
pro Māiore Propositione argumentor.

*Quodcumq; pro veritate evidentius
cognoscenda & eruenda respectu
Subjecti sic est utile, ut nulla dari
Enunciatio possit, in qua utilitas
illa non obtineat; id est in omnibus
Enunciationibus necessariū, con-
sequenter & formale.*

*Atqui de Resolutione illa, quæ ve-
rum & genuinum &c. Verū prius.
E. & posterius.*

Quo modo redit illa Major, quam pro Hy-
pothesi tertia confirmanda p. 49 proposuimus;
certumq; est, quod

RESOL.

RESOLUTIO implicati in sub-
jecto temporis, respectu subjecti
NECESSARIA sit in omnibus
Enunciationibus, consequenter **FORMALIS**.

ὅτι ἐστὶν ἐξ ἀνάγκης.

HYPOTHESIS IV.

*Adsignificatum in Subiecto tempus est
materialis pars subjecti materialiter consi-
derati.*

Probatur hoc Syllogismo.

*Quocunq; mutato mutatur aliquid
in subiecto materialiter accepto, id
est materialis pars subjecti mate-
rialiter considerati.*

*Adsignificatum tempus est id, quo
mutato mutatur aliquid in subje-
cto materialiter accepto.*

*E. Adsignificatum tempus est mate-
rialis pars subjecti materialiter
considerati.*

F

Minor

Minor abunde probata est in *Hypoth. III.* ubi ostensum ex consequentia tam *Enunciativa* & *Syllogistica*, quomodo diversum tempus eandem vocem diversum Terminum effecerit. Præcipuè demonstravimus hanc Minorem in Syllogismis tertiæ Figuræ, ubi Medius Terminus in utraq; præmissarum est subiectum, ejusq; mutati nulla alia causa extitit, quam mutatio temporis. Quapropter à pagina 64. usq; in 80. repetenda sunt, quæ ad hanc probandam Minorem accurate faciunt. Et quoniam per tres Hypotheses superiores evictum est, quod omne subiectum perfectæ Enunciationis simplicis debeat ex adsignificato tempore aliquo, consequenter, ex Verbo constitui, opportunum est, ut pro me quoq; testimonia Scholasticorum citem, qui ad *REM* in *VERBO* significatam etiam tempus adsignificatum referunt, adeò ut, sicuti *RES* in *VERBO* propter id, quod ad conceptum significatur, *materiale* Verbi est, ita id quod ad conceptum consignificatur, aliquid *materiale* Verbi sit. *Formalem* enim *rationem* Verbi, quod notum est in sola *UNI ONE* collocant, quæ ἀνευ κερμένων ne intelligi quidem possit, consequenter, ex nuda & sola dispositione partium, Nominis scilicet & Verbi significetur. Sicuti ergo *VERBI formale* constituunt in eo, quod extra dispositionem partium & Unionem non intelligitur, ita quicquid extra eam intelligitur & signifi-

significatur, non ad *formale* Verbi sed ad *materiale* referunt. Quomodo tempus in Verbo adsignificatum, quia & extra Enunciationem significatur, & ad conceptum rei significatæ pertinet, aliquid *materiale* in Verbo est, consequenter & in *materiam* quid Terminum, & ut *materiale* tam in Subjectū quam Prædicatū ingreditur. D. Thomam & Ægidium non ego, ne videar trahere, sed Connimbricenses pro me allegabunt, quos in lib. 1. περ. ἐγγ. c. IV. q. 2. a. 4. pag. 107. ita commentari deprehenderis.

Quod ad *significationem temporis* spectat D. Thomas qv. 1. de veritat. art. 17. ait; *Conceptus verbi* præsentis, præteriti & futuri esse diversos ob *diversum* modum significandi, & affert Aristotelem l. 3. de an. asserentem in *propositione per se* misceri tempus. Idem Thomas lect. 5. hæc ferè habet. *Verbi* significatum, est *actio in actu exercito*, quæ triplici modo spectari potest, uno, ut *actu* exercetur, alio ut exercita fuit, tertio ut exercenda est; quia *modi* (NB) intrinsecè variant representationem conceptus & significationem vocis. Nam aliud est *representare actionem* ut egredientem, aliud ut *egressam* vel *egressuram*. Quando verò conceptus & vox significant *actionem actu egredientem*, necessario important tempus præsens & similiter in cæteris temporibus &c. Ideo D. Thomas dixit (ajunt Connimbr.) *conceptus horum temporum distinguendos*

esse, ut revera distinguendi sunt, per varios significandi modos, qui sub denominationibus temporum deitiescunt & per tempora ipsa melius cognoscuntur. Distinctio ergo conceptuum non sumitur ex tempore, quod revera connotatur, sed a modo formaliter significato. Hoc quoque Ægid. l. d. 4. art. 2. q. ult. ait; Tempus esse quodammodo essentialie identitati orationis; nequit enim (NB.) tempus mutari, quin formalis representatio conceptus varietur, & propterea tempus distinctam efficere Enunciationem. Hactenus Connimbricenses. Ego ex Thoma & Ægidio sic argumentor. Quodcunque est modus formaliter & intrinsece varians representationem conceptus & significationem vocis, illud est aliquid materiale in Termino v. g. in Subiecto vel Predicato. Atqui temporum denominationes in Verbis expressæ sunt modi formaliter & intrinsece variantes representationem conceptus E. denominationes temporum in Verbis expressæ sunt aliquid materiale in Termino. v. g. in Subiecto vel Predicato & per consequens, omne Subiectum, quia ex Verbo debet constare, ut ostensum, utique ratione partis materialis, unâ cum principali significato tempus quoque tanquam partem sui materiale agnoscit, neque citra mutilationem aut mutationem illud sibi tolli vel mutari patitur. Sed placet adhuc ex Toletio & Antonio Ruvio Rodensi nonnulla afferre. Ille autem in cap. 3. de Interp. ait Omne Ver-

Verbum esse partem Propositionis materialem secundum id, quod significat. Atq; ita largitur mihi novi Syllogismi Majorem. *Antonius* vero in idem 3. caput de Interpr. q. 2. n. 23, quidnam significetur per Verbum, satis aperte declarat. Verba hæc sunt. *Notandum est, duo habere Verbum. Primum rem aliquam significare cum tempore, nempe actionem, vel aliquid per modum actionis, quod habet non solum in Propositione sed (NB.) etiam extra illam, ut expresse docuit Aristoteles in fine præcedentis Capituli. Curro enim significat actionem currendi cum tempore, & Verbum Substantivum EST existentiam rei per modum actionis.* Et in præcedente Quæstione 1. num. 20. sic habet. *Præsupponendum est, quid sit consignificare tempus. Non est aliud, quam significare cum tempore, & utrumq; est (NB.) significare aliquid, nempe actionem, cui convenit mensurari tempore. Ex hoc n. simul cum re illa significatur tempus, quod est consignificari; vel, res illa notatur, ut mensurata tempore, quod est significari cum tempore.* Haftenus ille & quidem verissimè. Ex quo patet Verbum Adjectivum in ratione significati sui includere non solam rem sive principale significatum, sed etiam temporis differentiam, qua res significata tum affecta est; sive Rem non absolutè significari, sed cum determinatione temporis, tanquam parte aliqua, Verbum simul & integrè constituyente. Sane tempus

ejusq; differentias esse aliquid notionis primæ & conceptus immediatè à rebus accepti, Verba autem essentialiter illa tempus ejusq; differentias significare, hæc duo tam manifesta sunt, ut de eo sanum & mediocriter doctum hominem nihil quidem possit dubium reddere. Neq; possum satis admirari, cum hæc omnium Scholasticorum mens sit, quamobrem illi tam pueriliter & absurde materiale Prædicati ex solo principali significato constare dixerint, & quare id quod in Verbo significatur, & ex *Toletii* mente ad partem materiale Propositionis pertinet, à parte materiali sejunxerint, consequenter, mutilationem Terminorum introduxerint, & aliquid materiale Propositionis ad formale ejus scilicet ad Copulam, quæ ipsis à materia maxime est divulsa, contra se & Hypotheses suas, quam ineptissime agglutina-verint. Fieri certè inde debuit, ut pro ejusmodi confusione super universali natura Propositionis multa præcepta ab illi, multaq; distinctiones gignerentur. Quia enim falsorū principiorū nullus alius quam falsitatū effectus sequi potest, ideo illi ignari prorsus ubi primū vitium lateret, & principia sua falsissima pro veris habentes, debuerunt hinc & inde suffulcire aliquas Regulas, Observationes, Exceptiones, Limitationes &c. ne Logica sua *αλφ* & esse videretur. Tantum est, *Aristotelem* malle sequi, quam principia ejus explorare: & accom-

accommodare se opinionibus, ut veritate excidas. Sed ego, quod promisi, ex duobus illis, ut putantur, maxime acutis Philosophis ita argumentor. *Quicquid in Propositione significatur ut aliquid, quod est mensura rei quæ significatur, illud pertinet ad partem materiale, consequenter, aliquid partis materialis est in Propositione. Atqui de tempore consignificato verum prius. E. & posterius.* Ita sc. ex abundanti quoq; per testimonia Scholasticorum Hypothesin nostram probavimus.

DEMONSTRATIO

Prioris

Fundamentalis Controversiæ Logicæ.

Si omne Subiectum perfectæ Enunciationis simplicis materialiter consideratum, necessario debet ex Verbo constare, utiq; & Omne Prædicatum materialiter consideratum necessario debet ex Verbo constare.

Atqui omne Subiectum perfectæ Enunciationis simplicis materialiter

consideratum necessario debet ex Verbo constare.

E. Omne Prædicatum materialiter consideratum necessario debet ex Verbo constare.

Conclusio hæc est thesis nostra & à proposita cōtroversia nihil differt, nisi quod Thesis universaliter conclusa, Controversia autem Indefinite fuit concepta. Id quod hoc loco statum controversiæ non immutat. Hanc enim Quæstionem Indefinite propositam Universali æquipollere, si mihi quisquam fidem non habeat, credat saltem magnis autoribus *Frid. Titelmanno* l. III. De Consider. Dialect. c. IX. & *Hornejo* Instit. Log. l. III. q. XXIV. à quibus etiam rationes expectet.

Minor ex IV. Hypothesibus quàm manifestissima est, quæ eum convellere ante omnia oportet, qui admittere illam, seq; subscribere posse, non existimat.

Major quidem haut facilè dubia sit intelligenti; verum quia docendi partim sunt partim convincendi homines: in utriusq; gratiam lucem afferemus veritati. Patet autem *Majoris* certitudo partim ex *Conversione*, partim ex *Prima Figura*, quæ omnis perfecti discursus (ut hætenus creditur) norma est, quia Dicti de Omni & Nullo dispositio

positio est. Antequam autem progrediar ad probationem, sisto duas Hypotheses.

I. Omnis Enunciatio simplex potest converti, ut ex eo, quod fuit Subiectum, fiat Prædicatum & vice versa.

II. Omnis Enunciationis simplicis Terminus potest subjecti loco stare in Maiore Propositione Primæ Figuræ.

Prior Hypothesis asserta est ab omnibus: Quamquam super Conversione inter se dissenserint auctores. Nam qui Conversionem dicunt esse Affectionem Enunciationis simplicis ex forma ejus manantem, debent utiq; Conversionem omni Enunciationi simplici tribuere. Neq; obest, quod Conversionē statuunt Affectionem esse non Absolutam, sed Respectivam. Non enim propterea Respectiva dicitur, quia aliquibus & certis demum Propositionibus competat, *absolute* omnibus competere non possit; verum, quia cum in omnibus Propositionibus locum habeat, non tamen competat Propositionibus in se consideratis, sed comparatis ad alias, ita ut nequeas de illa Affectione judicare absq; implicatione consequentis alius Enunciationis. Qui verò statuunt Conversionem formaliter esse argumentationem (rectius Ratiocinationem) quandam, sicuti Ruviø in libr. 1. Prior. Anal. c. 2. n. 9, & alii rectius sentiunt, eamq; esse ἀσυνλόγητον, & tantum ex forma E.

nunciationis citra medium quoddam emanantem, iudem illi sponte & ultro consentitur, eam conversionem in omni Propositione simplici obtinere, quia ex natura & quidditate Simplicis Propositionis fluxerit. Hinc ergò concludo; *Si omne subjectum Enunciationis simplicis, quod ex Verbo necessario & universaliter tanquã parte materiali constat, potest converti utiq; Omne Prædicatum Enunciationis simplicis itidem ex Verbo necessario & universaliter tanquam parte materiali constat.* Ratio hujus consequentiæ est, quia in Conversione formaliter requiritur transpositio Extremorum, eaq; non mutilatorum sed integrorum; quæ integritas, ut IV. Hypothesi probatum, ex adsignificatione temporis materialiter quoq; constituitur. Atq; hoc sufficeret ad Probationem Majoris.

Posterior Hypothesis, inde liquet; Quia Nulla simplex Propositio est, quæ non in discursum venire, & aliquo sive necessario sive probabili medio termino aut affirmari aut negari possit. Ergò illa necessario erit Conclusio, consequenter, Subjectum & Prædicatum habebit. Si hoc, utiq; ex Conversione patebit Veritas meæ Propositionis Majoris jam demonstrata. Non dicam, quod O. terminus aliquando Medium obtinere possit, consequenter ex dispositione primæ Figuræ ad oculum pateat, istum medium terminum, propter subjectum Majoris ex Verbo constantem, in Minore

nore idem Verbum inferentem efficere necessarium, ut Prædicatum materialiter constet ex adsignificatione temporis. Id quod erat demonstrandum.

Cæterum factum necessarium est, ut ergo quomodo eandem veritatē jam olim declaraverim, adjiciam. Nonnullorum enim *Φιλονικία* tum aut malitia patebit. Quapropter ex Logica Novissimæ c. III. §. IX. sequentia transferri operæ precium duxi.

§. 9. Prædicatum debet ex verbo constare.

NOTA.

Dignissimus est hic paragraphus, qui probè inculcetur & pro veritate novæ meæ sententiæ contra adversarios muniatur. Prædico omnibus, hic esse *ἀρχηγὸν*, & arcem meam. Cum ergo dicimus Prædicatum debere ex Verbo constare, hoc volumus; Principalem Prædicati partem nunquam ex Nomine, semper ex Verbo debere constitui. Exigam autem jam, ut Verbum non mutilatè sed integrè accipiatur, prout scil. non ex principali tantum significato; sed etiam minus principali, nempe ex adsignificatione temporis constituitur, quomodo supra à me §. 18. definitum est. Ex quo sequitur Enunciationes trinarias, Homo est animal, & omnes isti similes, ita esse dividendas; Homo est Subjectum; est animal, est Prædicatum. Non autem, Homo est

Sub.

Subiectum, Animal, est Prædicatum, Est copula est. Venit igitur hæc Quæstio omnium primo decernenda. An Verbum Substantivum Est in trinariis Propositionibus sit materialis pars Prædicati. Ego affirmo. Singulari autem disputatione eam asserui, ad quam rationes nunc quoq; alias breviter adjiciam. Materiale Prædicati dicitur, quicquid Prædicatum ingreditur, ut pars Terminum; sive ea principalis, sive secundaria sit. Terminus enim non tantum mutatur ex principali parte mutata, sed etiam ex secundaria, quia secundaria quoque pars ingreditur constitutionem Terminum, atq; ad unitatem ejus pertinet. Hæc ergo, quod ab omnibus concessum principium est, in hac controversia præsupposito, sic arguamur. 1. Quicquid extra Enunciationem est Terminus, id quoq; in ea Terminus est. Verbum extra Enunciationem Terminus est. E. Verbum quoq; in Enunciatione Terminus est. Major probata est superius, cum Terminum extra Propositionem & in ea eundem esse Terminum probavimus. Minorem probo. v. g. Valet; Currit; verba sunt integrè h. e. formaliter & materialiter simul accepta. Si in Propositione dicas, Q. valet//medico non indiget, Quicunq; currit//movetur; Tum quisq; videt hæc Verba, quatenus dicunt ad significationem temporis, esse Terminos. Nam si tempus mutes, alia fit Enunciatio, & h. l. statim falsa; Falsæ enim sunt, si dixeris. Quicunq; valet//medico non indiget.

Qui-

Quicumq; cucurrit//moveretur. Jam mihi converte superiores propositiones; fiet; Q. qui medico nō indiget//valet. Quidā qui moveretur//currit. Hoc loco verba ista valet & currit, non tantū ratione principalis significati quod est valetudo & cursus; sed etiam ratione adsignificati temporis, quod præsens est, illata sunt; quia cum hac determinatione temporis in Subjecto terminum constituerunt, quo tempore immutato, Terminus statim alius factus est. Quis autem tam ineptus sit, qui existimare velit, ad significatum tempus cum principali significato propterea illatum esse in Prædicatū, quia unire debeat. Resolvam enim juxta illos, qui unionem in hoc tempore adsignificato ponunt, ista verba hoc modo: Est valens, Est currens; Docent enim implicite hanc copulam in Verbo contineri; & si necessitas exigat, (ut sit ut conversione) non aliter convertenda esse, quam ut copula unicus, quæ pars Terminum non sit, à Termino separetur; tum profecto quisque, nisi communi sensu captus sit, videt illis suis oculis, Terminum non integrum sed mutilum Prædicato esse illatum. Hæc enim tum erit Terminorum constitutio. Quidam qui medico non indiget/est/valens. Quidam qui moveretur/est/currens; Quod fieri non debebat, quia valetudo & cursus tempore erant in superioribus Enunciationibus, ubi Subjecti loco stabant, determinata, adeo ut vel mutato vel detractō tempore, Termini plane sint alij. Hinc nascuntur duo nova argu-
menta.

menta. Ordine hoc sit II. Quicumq; est valens//
 medico non indiget. Omnis sanus//est valens E.
 O. sanus//medico non indiget. Hic Syllogismus ab
 omnibus pro legitimo juxta formam concessus & ex-
 tra dubium positus est. Quæro igitur de Minore Pro-
 positione. Omnis sanus est valens, an Verbum sub-
 stantivum sit materialis pars in Prædicato? Affirma-
 tur ex hoc argumento. Quicquid repetitur est pars
 Terminum in Propositione; Verbum S. EST h. l.
 repetitur; E. V. S. EST h. l. pars est Terminum in
 Propositione. Major est extra controversiam; Re-
 peti enim est affectio Terminorum, quia tantum est
 affectio materiæ in discursu. Minor probatur, quia
 principium cognoscendi Prædicatum in Minore pro-
 positione primæ Figuræ, dependet à Subjecto Majoris
 propositionis; siquidem ea sunt idem & unus Termi-
 nus. Majoris autem Propositionis Subjectum totale
 erat, non, ~~non~~ valens. sed est valens? id quod patet, quia
 extra Propositionem quoq; Terminus fuit, ut ratione
 prima ostensum. Ex hoc jam corrigi debet Major
 Propositio, si sic constituta sit O valens//medico nō
 indiget; Integra enim & analogæ subjecti ratio per
 omnes Propositiones Definitas hæc est, ut Verbum
 sit; idq; propter distributionem, quam Signa quan-
 titatis notant, quia distributio ista dicit prædicabi-
 litatem ejus, cujus distributionem signa notant; unde
 quoq; ajunt, quod nullum Subjectum singulare quate-
 nus commune non est, signa quantitatis admittat, &
 si ad-

si admittrat, tunc beneficio subintellecti alicujus Ter-
 mini communis tantum faciat. Quicquid ergo distri-
 bui debet per signa distributiva, id debet notam il-
 lius distributionis habere, id quod non nisi per Ver-
 bum fit. Hoc enim est ipsa illa predicandi nota non
 q. actu semper predicetur, sed quod predicari possit;
 ut infra pluribus dicetur. Perscitur ergo superior
 Enunciatio h. m. O. qui est valens // medico non
 indiget. III. Argumentum desumo ex Verbis modi-
 ficatis hujus Syllogismi. Q. necessario est ani-
 mal // necessario est corpus animatum
 sentiens. Homo // necessario est ani-
 mal. E. Homo necessario est corpus
 animatum sentiens. Ex dispositione Termi-
 norum patet, Prædicatum omnium trium Propositio-
 num habere Verbum Substantivum pro parte mate-
 riali. Nam quod aliqui dicunt modos ad unionem
 pertinere id falsissimum esse ex hac conversione pa-
 tet. Q. currit necessario est corpus motum E.
 Quoddam quod est corpus motum / necessario
 est id quod est currens. Posterior falsa est, prior
 vera. Conversio autem aliter fieri non potuit, quia,
 ex adversariorum opinione, copula & ejus determi-
 natio non sunt partes Terminorum, consequenter,
 converti non debent, sed in medio relinqui. Cum au-
 tem conversio tum demum legitima sit, si ista (vulgo
 dicta) copula ejusque determinatio cum Prædicato con-
 vertan-

vertantur, utiq³ sequitur, Verbum Substantivū fuisse partem materialem Prædicati. IV. Argumentum desumo ex verbis Præteriti & Futuri temporis; quæ vera & propriè dicta esse verba, etiam ex Aristotelis mente, supra probavi; ut hic nihil quisquam excipere habeat; ideoq³ Verbum Substantivum tam in Futuro quam in Præterito est verbalis copula, quia ex adversa opinione, talis est in præsentia. Esto Syllogismus tertiæ Figuræ. Paulus// fuit in carcere Paulus// fuit in Paradiso. E. quidam qui fuit in Paradiso// fuit in carcere; s. rectius E. quidam qui fuit in Paradiso / est is, qui fuit in carcere. Hujus Syllogismi considera Minorem Propositionem Paulus fuit in Paradiso. Queritur de ejus Prædicato, quodnam sit; Ego statuo esse, id fuit in Paradiso; siquidem hic Terminus est Minor in ista Propositione, cujus principium cognoscendi pendet ex Subiecto conclusionis. Si Majorem Propositionem spectes ejusq³ Prædicatum, tum ex Conclusionem (præsertim quæ à me rectius & expressius illata est) patet, quod Major Terminus fuerit id fuit in carcere. Sed quia potest quisquam excipere, Verbum Substantivum h. l. esse secundi adjecti: nos autem de eo, quod adjecti tertii est, querere, ideo hunc Syllogismum proponam. Judas fuit discipulus Christi, Judas// fuit proditor Christi. E. quidam qui fuit proditor

tor Christi/est is, qui/fuit discipulus Christi; Sic Barrabas fuit absolutus, Barrabas fuit latro E. quidam qui fuit latro/est is, qui/fuit absolutus. *Eadem illa applicentur, eadem erit veritas. Propterea enim fecit ex superiore exemplo collato cum his, apparet, quam vanum sit commune dogma, Verbum Substantivum secundi adjecti esse materiale partem Prædicati, Tertii adjecti non item. Dabimus novum exemplum in secunda figura. Omnis intacta//est virgo N. meretrix//est virgo, E. nulla meretrix est intacta. Quod si non idem Verbum Substantivum præsentis temporis inferas ex Majore Propositione in Minorem, sed mutes & substituas Præteritū h. m. N. meretrix//fuit Virgo, tum Minor falsissima est, quæ ante vera fuit, cum tamē nihil nisi Verbum Substantivū mutatū sit. Ex hoc argumentor. Quæcunq; voce mutata, fit realis mutatio Terminii in Prædicato, illa vox est materialis pars prædicati. Verbum Substantivū in Trinariis Enunciationibus est vox, qua mutata fit realis mutatio Terminii in prædicato E. Verbum Substantivum in trinariis Enunc. est materialis pars Prædicati. Minorem probo proximo exemplo, cujus vim hoc argumentum includi.* Quæcunq; vox mutata,

efficit ut Terminus differat secundum prius & posterius, illa vox ea ipsa est, qua mutata realis fit mutatio Termini. Verbum Substantivum est vox quæ mutata efficit, ut terminus differat secundum prius & posterius. E. Verbum Substantivum ea ipsa vox est, qua mutata fit realis mutatio Termini. *Minorem pueri ex Donato probabunt, quia tò est & tò fuit differunt temporibus, presenti & præterito. Logici retulerunt inter opposita. In universum igitur sic argumentor pro Quæstione superius posita. Quocunq; mutato, mutatur aliquid in Prædicato materialiter (pro Termino scilicet) accepto, id est aliquid materiale ejus Prædicati. Consignificatum tempus est id, quo mutato mutatur aliquid in prædicato materialiter (pro Termino scilicet) accepto. E. consignificatum tempus est aliquid materiale Prædicati. Ulterius. Quæcunq; vox in Prædicato tempus consignificat, illa est materialis pars Prædicati. Verbum Substan. in trinariis Enunc. est vox, quæ in Prædicato tempus cō-*
signis

significat. E. Verbum Substantivum
in trin: Enun. est materialis pars Præ-
dicati, ὅπερ ἔδει δεῖξαι.

Quandoquidem facta est mentio Disputatio-
nis, in qua perinde veritatē assertionis meæ de-
monstraverim, placet eam ex multis causis adji-
cere; Video enim super partibus secundariis ma-
terialibus nonnulla à me esse tam proposita, quæ
non minimum ad rem faciant. Ejus autem prior
pars sic habet.

DEO DUCE.

Quæstionum Logicarum
fundamentalium

DISPUTATIO I.

Respondente

ENGELBERT Hoyer/Herv-Westph.

An Verbum Substantivum in Tri-
nariis Enunciationibus, sit materialis pars
Prædicati?

AFFIRMATUR.

THESIS I.

Quæstionem resolvo in Subjectum & Præ-
dicatum, ut exactius & intelligi & probari
possit. Subjectum est, Verbum Substanti-

um in Trinariis Enunciationibus. Verbum Substantivum *καὶ ἐξοχήν* de Solo Verbo *Sum, es, est, &c.* intelligimus. *Trinarias Enunciationes* omnes vocamus, in quibus hoc Verbum Substantivum dicitur esse *Tertii adjecti*. Dicitur autem *Tertium adjectum*, non, ac si propositio tribus vocibus absolveretur v. g. *Homo est animal* sed, quia præter Subjectum & Prædicatum, quæ duo sunt, aliquid Tertii adjiceretur, quod neq; Subjectum, neq; Prædicatum, sed Copula esset. Quapropter *h. l.* de Verbo Substantivo *secundi adjecti*, quia ipsum per se Prædicatum absolvit (v. g. *Homo est*) non controvertitur.

2. Quæstionis Prædicatum est; *Sit pars materialis Prædicati*. Notandum est; *Materiale* in Logicis dupliciter accipi 1. Quando de vocibus res est, exq; *materialiter* aut *formaliter* supponere dicuntur. Ubi *materiale* vocum sunt earum elementa, literæ scilicet; *formale* autem est res significata per voces; & hinc *formalis conceptus* dici coëpit. 2. *Materiale & Formale* appellatur *generaliter* ex eo, cum Logica dicitur notiones secundas facere: & imponere primis. Quomodo *materiale* est res quævis significata sive notio prima, tanquam materia; *formale* autem est respectus ille rerum per facultatem Logicam ex rerum inter se comparatione ad faciliorem cognoscendæ veritatis modum effectus, à qua forma, *formale* dicitur,

dicitur, quicquid pertinet ad rationem notionis secundæ. Unde *Formale iudicium Instrumentaliū* disciplinarum, *Materiale Realium* esse dicitur. *Specialiter* *Materiale* & *Formale* ex eo appellatur, cum Logica dicitur objectum suum considerare dupliciter, *formaliter* & *materialiter*. *Formaliter*, cum externam dispositionem Terminorum respicit; Ex quo pars Logicæ *formalis*, *Respectus* & *notiones secundæ formales*, *Syllogismus formalis* & *iudicium formale* (strictiori scilicet significato,) &c. dicuntur: *Materialiter*, cum habitudinem Terminorum ad se invicem h. e. internam *ἡ ἐστὶν* & ex iis pendentem rerum veritatem respicit; Unde pars Logicæ *materialis*, *Respectus materiales*, *syllogismus materialis* & *iudicium materiale* &c. dicuntur.

3. Hoc loco Prædicatum Enunciationis *formaliter* considerari dicitur, cum vocum ad unum Prædicatum ordinatarum dispositio spectatur, ex qua dispositione notio secunda Prædicati ipsis conveniat. Et sic *Formalis pars* erit vox aliqua notionem secundam (v.g. Prædicatum) materiæ sive rei substratæ sic applicans, ut illa Prædicatum dici possit. *Materiale autem Prædicatum* est formalis & integer conceptus ad unum totumq; Prædicatum ordinatarum. Unde verissimè *pars materialis* erit, quæcunq; vox ad conceptum formalem Extremorum, utpote subje-

cti & Prædicati, integrum sc. ac perfectum (tàm Categoriaticè quàm syncategoriaticè) concurret.

4. De *Materiali parte* sequentia notanda sunt. Quod ea distinguatur in *Partem Principalem & Secundariam*. Idq; cum Scholasticorum distinctione coincidit; qui Terminum in *Categoriaticum* distinguunt & *Syncategoriaticum*. Categoriema enim s. vox *Categoriatica* nobis est Termini pars principalis significans, ut aliquid; *Syncategoriatica* autem pars Termini secundaria, significans ut aliquo modo. *Terminus* vero nobis est in quem resolvitur Proposition (ex Arist. l. pr. Anal. c. 1. §. 8.) & sunt in omni propositione duo, Subjectum & Prædicatum; quæ omnium consensu partes materiales, totum materialiter constituentes, & sic partes, non partis sunt, sed TOTIUS. Quomodo, esse partem materiale de Verbo Substantivo in Trinariis Propositionibus dici omnino non potest, quia Syncategoriema non est; quod probe notandum.

5. Quia autem dictum est Syncategoriema nonnulla fieri partes Terminorum secundarias, consequenter, materiales in Enunciationibus; ideoq; quam illa sint, h. l. videndum. Scholastici diffuse confuseq. agunt. Non dicam de Petro Hispano, cujus singularis super hac
re li-

re liber nobis lectus est. *Dominicus Bannes Ma-*
dragonensis hac vice ut recentior pro omnibus
 loquetur. Verba ejus adscribam, ex *sum-*
mul. lib. 1. tr. 1. c. 1. de Nom. Nunc v. exactè de Synca-
thegorematicis (notate Dominum, quam ille *Ari-*
stotelem græcè legisse debuerit, qui male sciat per
 TH. vocem scribendam esse, præcipuè tum, quan-
 do paullò ante p. 3. Etymologiam sectatur & in-
 quit. *Græcæ vocabula sunt, quæ Latini à Græ-*
cis usurpaverunt, derivanturq; a verbo cATHegoreo
 &c. ad quem modum ille interpret *Aristotelis*
 semper scribet, ne putetis esse *Typographi erro-*
rem) & eorum significatione dicamus. Non displi-
 cet modus loquendi *Modernorum*, qui ajunt *synca-*
thegoremata non aliquid sed aliquàlter signifi-
care. Consonat enim cum modo loquendi *A-*
ristotelis lib. 2. Periherm. (scribit ineptissimè ex ve-
 terum errore, qui putabant unam vocem esse, quæ
 & *Complutenses* rectè notant) c. 1. ubi ait omnis
 & similia non sunt *Universalia*, sed *universaliter si-*
gnificant: Nihilominus non omnia *syncathegorema-*
ta in ratione aliquàlter significandi equalia sunt.
Nam quædam quamvis non significant aliquid, & ut
aliquid dici potest, tamen experiunt quendam mo-
dum Realem, qui in actionibus aut passionibus reali-
ter invenitur. Cujusmodi sunt fere omnia adver-
 bia, ut; *velociter, tardè, intensè, quæ representant*
nobis modum rei, non ut ille modus dici potest res, sed

ut adjunctus cum re. Id quod ita explicatur. Hoc nomen, velocitas, Cathegorema est & rem significat, & de illa prædicatur, ac vero, velociter, eandem velocitatem insinuat, sed non ut. Res est, sed ut Modus rei sive actionis sive passionis. Sunt autem alia Syncategoremata, quæ non significant Realem modum adjacentem Rei, sed duntaxat modum intelligendæ sive accipiendæ rem, prout est in intellectu. v. g. Omnis, significat quidam, sed non aliquid, cujus conceptum formes in mente; tamen ejus significatio intelligi non potest, nisi concipias hominem, vel equum, vel rem aliam cum certo modo, quam exercet intellectus circa talem conceptum hominis equi, accipiendo illum universaliter pro singulis hominibus, ut cum dicis; omnis homo currit. Est tandem aliud genus Syncategorematum, quæ habent singularem difficultatem, quæ. modificant unionem Prædicati cum Subjecto. Talia sunt; Possibiliter, Impossibiliter, Necessario. Contingenter de quibus latius dicendum est in libro quarto. Hæc ille.

6. Equidem quantum accuratioris hic reperias? Nos distinctius. Dicimus Syncategoremata dupliciter spectari, vel in ordine ad Terminum vel ad Terminorum. 1. connexionem. 2. formam h. e. affectiones formales. Priori modo Syncategoremata omnia sunt aliquid Termini, quia sunt aliquid materiæ in Termino, idq; verum est tam extra Enunciationem, quam in ea. Ideoq; rectè quidem

Bannes istiusmodi Adverbia, *velociter*, *tarde*, *intense* huc refert, malè autem signa Modalia excludit, quæ ille ad unionem Propositionis præcisè, non ad Terminos refert (ut *l. 4. tr. 2. c. 1.* pluribus habet, sed quam benè ex Th. IX. patet.) Nos præter istos Modos, signa Exponibilia omnia, etiam particulam NON, quatenus infinitans est (quia tum pars termini est, quod ex Conversione & Syllogismis patet) ut & Verbum Substantivum Tertii adjecti ex una causa (inquam) eodem referimus. *Posteriori* modo Syncategoremata sunt 1. voces connexionem s. Dispositionem Prædicati & Subjecti aut *efficientes* aut *afficientes*. Efficientes, v. g. Verbum Substantivum, cum PER SE, & PROPRIE, adeoq; TANTUM est Copula, ut in hac *immediata* Propositione Minore Syllogismi Infiniti huius & similium; *Qui non audiunt Verbum DE I non sunt ex DE O. Iudæi (SUNT eadem illi, qui) non audiunt Verbum DE I. E. Iudæi (non) sunt ex DE O.* Voces efficientes dispositionem Subjecti & Prædicati, ut signa Quantitativa, *Omnis Nullus, Quidam* &c. Qualitatis; *Non. Nequaquam* &c. 2. Voces, quæ externam Terminorum formam (partis logicæ formalis propriam) simul efficiunt, ex quibus *syncategoremata mixta* constituuntur, ut jam dicemus.

7. Syncategoremata enim triplica esse video. *Materialia, Formalia ac Mixta. Formalia*

sunt, quæ connexionem Terminorum T A N-
TUM respiciunt, nunquam autem quatenus ta-
lia ingrediuntur Terminos. *Materialia*, quæ par-
tes Terminorū secundarias efficiunt, adeoq; ma-
teriam TANTUM respiciunt, ut sunt Adverbia o-
mnia, de quibus *Bannes* agit; *Mixta*, quæ quidem
materiæ aliquid sunt, simul autem formam Ter-
mini efficiunt, qualia sunt Modi, signa Exponibi-
lia, Particulæ Infinitantes, Verbum Substantivum
Tertii adjecti.

8. Quando autem *Materialia* & *Mixta* Syn-
categoremata voco, partes materiales secunda-
rias ex ea causa facio, qua articuli, digitiq; corpo-
ris humani spectantur, qui etiam si principalia
membra non sint, membra tamen, eaq; vera &
propria sunt, ex quorum absentia totum non sit
integrum, sed mutilum. Quale si quid in Termi-
no accadat, omnium Logicorum consensu, Ter-
minus non est totus, nec tum, cum reperitur, idem
sed alius.

9. *Materialis* g. mutatio Termini (ex qua pro-
priè Terminus mutari dicitur, quia alius in re fit)
est, cum vel ipsa res Termini h. e. principale signi-
ficatum (quod hucusq; non satis probe materiale
vocarunt, ac si materiale Termini principali signifi-
cato omne absolveretur) vel ejus realis, ut *Bannes*
loquitur, modus immutatur. A reali modo, idem
autor excludit signa Modalium Propositionum.

Ego vero quid magis (NB.) simpliciter & directè ex rei veritate responderi posset ad hoc Sophisma, cuperem videre. v. g. *O. doctus // est homo, Johannes // contingenter est doctus. E. Johannes // contingenter est homo.* Sic enim doceo esse quinque Terminos: *Majorem & Medium* esse per adjectionem Modi *cōtingenter* in Minore & Conclusionē mutatos, adeoque non eosdem retentos sed alios factos. Totus autem error tam magni istius Logici & suorum omnium (qui nobis soli principes & Dictatores in hac arte à nonnullis jactantur) ex eo principio est, quia Modos illos Syncategoremata esse putant TANTUM formalia, qui modificent unionem Prædicati cum subjecto. Sed ille bonus vir nescit distinguere inter *Connexionem Subjecti & Prædicati*, quæ tota externa & præcipuè formalis est; & inter *inhærentiam Prædicati*, quæ quodammodo vergit ad aliquid consignificatæ materiæ, ideoque connotatam inexistentiā Prædicati dicit sc. eam aut sine *determinatione*, ut in Absolutis Propositionibus, aut *cum determinatione*, ut in Modalibus &c. Modi g. isti (accuratissimè loquendo) non modificant connexionem s. unionem extremorum, sed uniti alterius Extremi (Prædicati) inhærentiam in suo subjecto. Quæ inhærentia non in unionis medio, adeoque extra Prædicatum, sed præcisè in Prædicato cujus ipsa modus, adeoque in Verbo, quod notæ quædam & signum

signum ejus existit, quærenda est. Quanquam a. Modi illi omninò etiam sint *formales*, non quidem ex unione (quæ profecto non sola formales respectus gignit) sed prædicato, quod ex Verbo constet Non absoluto s. Modificato, propterea tamen non desinunt esse aliquid materiæ in Terminò, sed syncategoremata materialia omnino sunt, licet non tantum; à materia autem censendi principaliter (ratione Terminì) sunt, quia ad eum conferunt. Cum ergo de Terminorum natura Dom. Bannes agit, eumq; in Rem & Realem modum distinguit, Realem modum recte & pro universali natura Terminorum, adeoq; formaliter constituere debet. Non ut ad conditiones rerum specialissimas, descendat, definiatq; ex iis realem modum, sed *generaliter* ex omni eo, quicquid *κείμενον* est & in Terminum ingreditur, siue sit limitatio, siue Restrictio, siue conditio, siue determinatio quædam aut Descriptio, dummodo quicquam ex se super alio in Terminum revera importet, adeoq; tum, si adjiciatur, dematur, vel mutetur alium à se Terminum efficiat; Hoc inquam aut Realis modus aut aliquid realis modi (in natura Terminorum explicanda) vocari debet.

10. Hactenus de Quæstione; pro qua probanda hanc pono Hypothesin. Quocumq; mutato mutatur aliquid in Prædicato materialiter accepto, id est aliquid materiale ejus Prædicati, Consignificatur.

tum tempus est id quo mutato mutatur aliquid in
 Predicato materialiter accepto. E. consignificatum
 tempus est aliquid materiale Predicati. Minorem
 probo hoc syllogismi exemplo. Quicumq; *STAT*
 in lupanari, ille est in loco suspecto, Quidam qui est
 in templo, *STETIT* in lupanari E. Q. qui est in tem-
 plo, ille est in loco suspecto. Conclusio unde falsa?
 Præmissæ veræ; Modus legitimus est. E. vitium
 in solis Terminis quæri debet. Eorum autem Mi-
 nor & Major rectè se habent; Mediis ratione
 REI (h.e. principalis significati, quod est, *stare in*
lupanari) utrobique idem est, differt tantum secun-
 dum consignificatam temporis differentiam.
 Nam si Minor Propositionis sic esset illata, Quidam
 qui est in templo *STAT* in lupanari, Terminus
 plane fuisset idem nec tum ullum aliud vitium
 nisi in falsitate totius Propositionis extitisset. Ut
 autem evidentissime appareat, quod diximus, re-
 solvamus Verba *STAT* & *STETIT* in ejusmodi,
EST stans & *FUIT* stans; Aristoteles n. Autor est,
 hæc nihil differre. Syllogismus deinde sic habe-
 bit. Quicumq; *EST* stans in lupanari, ille est in loco
 suspecto. Quidam qui est in templo, *FUIT* stans in
 lupanari E. Quidam qui est in templo est in loco
 suspecto. Hoc loco pueris clarum & evidens est,
 mutatum esse Terminum ex nulla alia causa, quàm
 mutata consignificati temporis differentia.

II. Jam pro Quæstionis Affirmativa sic argu-
 mentor

mentori. *Quacumq;* vox in *Prædicato* tempus con-
 significat, illa est materialis pars *Prædicati*. Verbum
Subst. in *Trinariis* *Enunciationibus* est vox quæ in
Prædicato tempus con-*significat*. E. Major patet ex
 conclusione superioris *Syllogismi*. Minor pro-
 batur ex præcedente exemplo, ubi, ex *Aristotelis*
sententia, *STAT* est verbum, quod beneficio præ-
 sentis temporis adsignificat tempus. Idem autem
 Verbum, quando resolvitur in hoc, *EST stans*,
 quod *Aristoteles* *ἔσθ' ἐν διαφύσει* ab isto altero
πρῆξι. c. XII. §. II. asserit, tum adsignificatio tem-
 poris in participio quæri non potest, ut *Ruvio*
 quidem ex *Thoma*, *Soto*, *Mercato*, *Veneto*, *Toletio* &
 cæteris somniat; quia tempus non est adsignifi-
 catum, nisi accesserit Verbum Substantivum, certi
 temporis ac Modi; quod boni socii (qui tanto pe-
 re commendantur) pessimè è Grammatica igno-
 rant, & ex ea causa hic delirant. *Joh. Gerh. Vossium*
 adducere placet ex *arte Gramm.* l. III. de *Analogia*
 c. XVI. p. 69. Aliud est futurum simplex s. infectum,
 quale, *amaturum esse*, id est, quod amabit: aliud vero
 futurum executum, ut *amatum fuisse*, id est, quod
 amavisset. *Cic.* in *Verr*: *Dico illum hoc venditurum non*
fuisse. Quod sane aliud est, quàm venditurum esse.
 (Vendiderat enim), & paulo post. *Mirus Gram-*
maticorum stupor, cum hæc confundunt. *Hæc ille*.
 Et profecto cum *Cato* principio lib. R. R. de agri-
 colis dicat, *minimeq;* *malè cogitantes sunt*, aliud pro-
 fecto est, quam si dixisset *cogitantes erant*, vel *fue-*
runt,

runt, vel erunt, vel fuerint, vel fuissent. Ex quibus
 perspicuum sit, quod participia actionem qui-
 dem (quā in Verbo requirunt Scholastici) per
 modum actionis significant, sed non, ut tempore
 mensuratum, quia *certain temporis differentiam*
 non significant, nisi cum Verbum Substantivum
 accesserit. Hoc enim est illud, per quod tempora
 circumloquuntur tam Latini, quam Græci & Syri,
 imo nobiscum alii populi quā plurimi. Quod
 autem Verbum Substantivum in Trinariis Enun-
 ciationibus tempus consignificet tanquam in Præ-
 dicato, perspicuum est inde quia consignificat
 tanquam in Terminò, quē statim mutat, si ipsum
 mutetur. Dabimus exemplum in secunda Figura.
Omnis intacta est virgo. N. meretrix // est Virgo E.
Nulla meretrix est intacta. Quod si non idem Ver-
 bum Substantivum præsentis temporis inferas
 ex Majore Propositione in Minorem, sed mutēs
 & substituas præteritum, hoc modo. *N. meretrix*
fuit virgo, tum Minor falsissima est, quæ ante vera
 fuit; cum tamen nihil nisi Verbum Substantivū
 mutatum sit; Ergò cum non aliud ex Majore in
 Minorem propositionem debeas inferre, sed idē,
 sequitur fuisse partem Terminī, & in hoc exem-
 plo partem Prædicati essentialē. Argumen-
 tor ergo 2. *Quacumq; voce mutata, fit realis mu-*
tatio Terminī in Prædicato, illa vox est materialis
pars Prædicati. Verbum Substantivum in Trinariis

Enunciationibus est vox, qua mutata fit realis mutatio Terminum in Prædicato. E. Minorem probo. Quaecumq; vox mutata efficit ut Terminus differat secundum prius & posterius, illa vox est ea ipsa, quæ mutata realis fit mutatio Terminum. Verbum Substantivum est vox, qua mutata efficit ut Terminus differat secundum prius & posterius E. Verbum Substantivum est ea ipsa vox qua mutata realis fit mutatio Terminum. Minor patet ex his terminis erit dives, fuit dives, quos secundum prius vel posterius differre ex oppositorum natura vel pueri sciunt.

Placet addere particulam ex Tractatus Philosophici c. IV. hac præcipuè de causa. Interpretes enim Aristotelis subtiliter sese commentatos opinantur, cum ex mente Philosophi Prædicatum quidem ex Verbo constare debere sentiunt, ita tamen ut Verbum Substantivum non ad materiale Prædicati partem sed ad formalem rejiciatur. Ego vero ex iis, quæ hæcenus demonstravi, me omnium rectissime interpretari Aristotelem, ex eoq; probari meam super Prædicato sententiam firmissimè credo. Nam & Aristoteles, quod Interpretes omnes, præsertim Scholastici concedunt, ad significatum in Verbo tempus, propterea, quia significatur ut aliquid, ad conceptum Verbi refert, adeoq; tum pro parte materiali in Prædicato accipere necessario debet. Nihil ergo

ergo expectabitur aliud, quam hoc. Verbum Substantivū est pars materialis Prædicati, quia juxta Aristotelem, Omne Prædicatum debet ex Verbo constare. Ista uti sequuntur, ante biennium sic concepī. Tu, lector benevole, in ostendenda veritate observes initia & progressus nostros; de exitu, tempus itidem docebit.

CAPUT IV.

De

FUNDAMENTIS SENTENTIÆ NOSTRÆ.

Eorum, quæ præcedentibus quibusdam Capitulis à nobis proposita sunt, ratio maximam partem fundatur in ANALOGIA. Ad Cujus Naturam penitus inspicendam, duas antè constituemus Hypotheses, easq; firmabimus; ut iis tanquam principiis omnis fermè super Enunciationum forma innitatur disputatio.

C. IV. Membrum I.

Continens duas Hypotheses.

HYPOTHESIS PRIOR.

Occasio ejus hæc est. Quod statnam, Verbum EST, quod in Trinariis habetur, v. g. *Homo // est rationalis*, pertinere ad Prædicatum, quatenus id

H

à Co-

à Copula Propositionis, penes quam Affirmatio ac Negatio propriè fit, distinctum adeoque pars Terminum & sic pars partis materialis est.

Hypothesis.

1. Copula Prædicati est pars formalis Prædicati. τὴν Φωνὴν σηματικὴν Prædicato & Subiecto communem constituens πρὸς σημαίνουσαν χερόνον, & ea de causa idoneam πρὸς ἐτέρω λέγουσιν, h. e. ut prædicetur.

Ex Aristotele est lib. περ. ἑρμην. c. II. §. I. c. III. §. I. ad cuius sensum nota sequentia. 1. Me in tota hac Disputatione Prædicatum materialiter, prout Terminum constituit, 2. Formale Verbi & Prædicati pro eo accipere quod ratione conceptus & rerum in Verbo & Prædicato significatarum differentiam velut constitutivam & Divisivam Verbi à Nomine, adeoque formalem rationem Verbi sistat.

2. Copula Prædicati impropriè Copula dicitur, uti id cap. I. Th. VI. & XI. monuimus. Appellata autem à nobis est, iis præsertim de causis 1. quia per verbum substantivum EST, quod vera Copula est, sæpè exprimitur. 2. maximam partem veræ Copulæ vices sustinet. 3. & ex eo error communis extitit inter Copulam Propositionis (quæ sola vera Copula est,) & inter id, quod ex Accidenti cum Copula convenit, verè autem

autem Copula non est, sed) pars prædicati, Prædicatum in ratione Verbi consequenter & Termini constituens.

Πορεία.

3. Vocamus Copulam, quod SECUNDARIO & VICARIE copulet, cum *κοινωνίας* & *πρώτως* ADSIGNIFICATIONEM TEMPORIS duntaxat notet.

Ideoq; qui ex natura veræ & propriè sic dictæ Copulæ contra existentiam Copulæ Prædicati, quæ impropriè Copula dicitur, adversus nos argumentantur, quam bene faciant, cum ab impropriè velut à proprietate argumentantur, nunc possunt intelligere, conf. cap. 1. Theſ. VI. & XI.

4. De Prædicato sciendum. Prædicatum non dici, nisi quod in Enunciatione positum sit h. e. actu prædicetur. Sumta hæc Hypothesis ex Aristotele est *περὶ ἐρμ.* cap. 5. §. v. præcipuè ex c. III. §. VI. Quippe cum Verbum etiam si Adsignificet tempus, *ὅδε πω σημαίνει, εἰ εἰσιν, ἢ μή.* Non affirmet vel neget priusquàm cum Nomine conjunctum faciat Enunciationem (ut Pacius ad hunc locum rectè notat) consequenter nec Prædicatum adhuc sit. Consentiant autem interpretes, cum Verbum à Prædicato distinguunt, quod illud extra Enunciationem, hoc in ea locum habeat,

Πόρισμα.

5. Prædicatum ergo formaliter acceptum distingui non potest in Potentiale (quod nonnulli dicunt Prædicabile) & Actuale (h.e. Prædicatum;) cum potentiale esse Prædicatum implicet contradictionem, scil. Prædicari & non esse in Enunciatione, consequenter, non prædicari.

6. Error autem ex eo ortus est, quod existiment Prædicabilia esse 1. Respectus formales. 2. Terminorum extra Enunciationem h.e. simplicium, 3. ostendi aptitudinem Prædicandi formalem, quia scilicet ante Enunciationis formam, de qua certè (non de materia) agunt, necessaria sit aptitudo terminorum ad invicem, antequam formaliter combinentur. Quæ omnia falsa sunt, ut alibi à nobis ostenditur cap. iiii. & orta ex confusione materialium ac Formalium respectuum.

Hoc loco considerari jubemus, quod forma Logica ab omni materia abstracta sit, ideoq; in materia falsissima representari possit, uti bene colligunt Interpretes exc. vi. Aristot. τὸ εἰς ἑρμ.
§. III. ἐπεὶ δὲ ἐστὶ καὶ τὸ ὑπάρχον ἀποφαίνε-
σθαι, ὡς μὴ ὑπάρχον, καὶ τὸ μὴ ὑπάρχον, ὡς
ὑπάρχον, καὶ τὸ ὑπάρχον, ὡς ὑπάρχον, καὶ τὸ
μὴ ὑπάρχον &c. Ex quo loco Contradictio-
nem

nem dari probat Aristoteles ea de causa, quia affirmare ac negare liceat, tam vera quam falsa Propositione existente; Ut ita nullis regulis aut præceptis opus sit pro aptitudine recipiendi formam (NB. FORMAM dico) Enunciationis, quæ in omni materia est eadem, tam in Prædicabili, quam in Non-Prædicabili. Sicuti in hac Propositione *Homo est lapis. Homo est non lapis*, utrobiq; eadem *Πάρεως* est ad formam Prædicati aptitudo. Potentia autem illa prædicandi, de qua autores agunt in Prædicabilibus, Prædicamentis & Post prædicamentis, respicit nexum atq; affinitatem RERUM & qualis ea cujusq; termini respectu sit alterius; id quod apertum est indicium respectus materialis, & quidem non in Termino simplici, ut simplici, sed combinato; cum *Animal* non sit *Genus*, nisi quando prædicatur de Homine vel Bruto, consequenter Aptitudo Generis & Speciei non nisi in collatione Terminorum spectari considerariq; possit; cum aliàs æqua sit Simplicis huius termini. *Animal*, tam ad Speciem aptitudo, quàm ad Genus, diversa tum demum cum conjungitur cum alio termino, aut aliud respicit.

7. Prædicatum g. est materialis pars Enunciationis formaliter considerata, constans ex verbo integro, quatenus id Nomini conjungitur ac postponitur.

8. Pro qua Descriptione tenenda sunt sequentia. 1. Enunciatio formaliter cōsiderari dicitur, quando de externa dispositione ac unionem terminorum agitur. Hæc enim est ipsa illa Enunciationis forma.

9. 2. Ejus partes duæ sunt, Materialis & Formalis. Materialis est *Φωνή σηματική*, sive *Φάσις* aliqua & Dictio, ut Aristoteles docet, eaque duplex *ὄνομα* & *ῥήμα*; Nomen & Verbum, quæ in Enunciatione ex Aristotelis mente dicuntur Subjectum & Prædicatum.

Formalis pars est quæ dispositionem partium ac Unionem primò efficit, veluti est genuina & propriè sic dicta Copula extra Prædicatum & Subjectum consistens.

10. Est autem Unio h. l. Externa, Mediata, Artificialis, Propria.

Externa est, quia partes materiales non se permeant ac intrinsecus unitæ inexistunt.

Mediata quia per quoddam distinctum ac diversum à partibus, & sic per medium copulari debent; veluti est filum in veste, calceo &c. gluten inter asseres, clavus in contignatione &c.

Artificialis; quia ista merè à mentis nostræ operatione est. Propria, quia partes per istud medium unitæ, sibi sunt præsentēs.

Πόρισμα.

II. 4. Hinc intelligitur, quo respectu vulgo dicatur

dicatur Enunciationis tres partes esse ; duas scilicet materiales ac formalem unam, atq; sic Enunciationem dividi in Subiectum, Prædicatū & Copulam.

12. §. Probe observanda est VERBI natura, ex quo integro Prædicatum tanquam ex materia constare dicimus. Ideoq; *formalis* h. e. essentia, quam ex eo quod tam significet, quam con- significat, habet, ejus ratio accuratè expiicanda est. Faciemus autem ipso Aristotele Autore.

13. Περ. ἑρμην. C. V. §. I I. Ἀνάγκη δὲ πάντα λόγον ἀποφαντικὸν εἶναι, ἢ ἐκ πτώσεως ῥήματος. καὶ γὰρ ὁ τῷ ἀνθρώπῳ λόγος, εἰ μὴ τὸ ΕΣΤΙΝ, ἢ ΗΝ ἢ ΕΣΤΑΙ ἢ ΤΙ τοιούτων προσεῖη, ἔπω λόγος ἀποφαντικός. h. e. Omnem autem orationem Enunciativam necesse est ex Verbo esse, velex casu Verbi. Etenim Hominis definitio, nisi E S T aut E R A T aut E R I T, aut ejusmodi quippiam addatur, nondum est oratio enunciativa.

Πόρισμα.

14. Verbum necessariò ad integritatem Enunciationis Enunciativæ requiritur.

15. Aristot. περ. ἑρμ. c. III. §. I. Ῥῆμα δὲ ἐστὶ τὸ πρὸς σημαῖνον χρόνον. ἔμμεν ἔμμεν σημαίνω χωρὶς, καὶ ἐστὶν αἰ τῶν καθ' ἑτέρω λεγομένων σημείον. hoc est, Verbum est, quod adsigni-

ficat tempus, cujus nulla pars significat separatim, & est semper nota eorum, quæ de altero dicuntur.

Πόρισμα.

16. Verbum necessario in Prædicato requiritur.

17. Verbi igitur definitio accuratè explicanda. 1. Verbi Genus omissum est, sed διὰ κοινῆς repetendum ex cap. præcedentis II. §. I. Φωνὴ σηματική κατὰ συνθήκην. Vox significativa ex instituto.

2. Differentia est à formali ejus ratione desumpta, προσσημαίνειν χρόνον; cui additur ab Aristotele, καὶ ἔστι τῶν καθ' ἑτέρας λεγομένων σημείων. Id quod affectio est verbi. Prius ergo est veluti Essentiale constituens, Posterius, Essentiale Consequens. Prius enim habet simul in ratione Terminī, adeoq; extra Enunciationem posterius autē (vulgò ex mente Aristotelis) duntaxat per Enunciationem, quia extra eam nulla fiat Compositio & Divisio. Quapropter utut Verbum haberet vim uniendi, tamen quia in significatione conceptus addit aliquod tempus, quod omnino conceptum variat, uti Thomas & Scholastici alii rectè sentiunt, hujus respectu simul habet aliquid materiæ, quod in Terminum infert.

18. Quid

18. Quid autem sit *περσσημαίνειν* *ῥήονον* ipse statim subjicit: *οἷον ὑγιαίνει μὲν, ὄνομα, τὸ δὲ ὑγιαίνει, ῥήμα, περσσημαίνει δὲ τὸ νῦν ὑπάρχειν.*
 h. e. Quomodo, Valetudo, est Nomen; Valet, est Verbum. Adsignificat enim NUNC IN-ESSE.

19. Temporis adsignificatio est positio rei cum certa temporis connotatione. Ideoq; *Currere*, non est prius Verbum, nisi quando id fiat aut factum sit, unà expressum fuerit. v. g. *Curro, currebat, curret, &c.*

20. Temporis connotatio formaliter fit per verbi alicujus Grammatici in perfecto Modo certiq; temporis personam.

21. Idq; dupliciter, vel per QUODCUNQUE Verbum, quod ADJECTIVUM dicunt, vel per illud SUBSTANTIVUM EST. v. g. *Deus // punit improbos. 2. Deus // est vindex improborum.*

Probatur ex loco Aristotelis Thef. 13. superius allato, ubi Adsignificationem Temporis fieri docet vel per Verbum Substantivum, *ἢ πῶς τὸ πρῶτον περσσημαίνει.*

22. *Πόρισμα.* In ratione Copulae Prædicati nihil differunt, currit, est currens &c.

ὁ δὲν λέγει φέρει εἰπεῖν, ἄνθρωπον βαδίζειν, ἢ ἄνθρωπον βαδίζοντα εἶναι. Nihil interest utrum

dicatur, hominem ambulare, an Hōminem ambulantem esse. Arist. 1. all. c. 12. §. 11. Utrobiq; enim est verbi Formale.

23. Nullum igitur Nomen Grammaticum (v. g. Homo) potest constituere Verbum Logicum, nisi habeat Verbum Grammaticum adjectum, per quod positio in certo tempore exprimitur. Arist. lib. all. c. 5. §. 11.

Πόρισμα.

24. Verbum SUBSTANTIVUM Est appositum Nomini Grammatico (v. g. Homo est) nullum aliud habet officium nisi Adsignificandi temporis.

25. Quod ut sine errore accipiatur, sciendum, Verbum SUBSTANTIVUM adsignificandi temporis causa adjectum duo in se continere.
1. Tò ESSE. 2. Tò ESSE in certo tempore.

26. 1. Tò ESSE, est verbi illius forma, significatio scilicet; quam ab Ente transcendentalem habet, ut id innuit Aristot. d. lib. c. 3. §. 6. ut & c. 11. §. 10.

27. Usus ejus Verbi tum est, ut partim defectum vocabulorum compenset, partim demonstrat identitatem eorum, de quibus agimus. Sunt autem ejusmodi nomina quam plurima, apud Græcos τὸ πρᾶγμα, Latinis, Res, Negotiū &c. utrobiq; verbum Substantivum Est.

28. Generaliter autem dicunt EXISTENTIAM

TIAM ejus de quo agimus. *Homo est animal. Philosophus est naturæ consultus.* Existentiam puta objectivam in intellectu componente, quomodo Enti & NonEnti substat in prædicandi ratione.

29. Res autem significata quia ad materiam Propositionis pertinet, non ad ejus formam, ideoq; ad temporis adsignificationem Verbum SUBSTANTIVUM EST (primo modo acceptum) significatione suâ nihil efficit.

30. Recte igitur Aristoreles docet lib. d. c. 10. §. 10. eo modo verbum substantivum EST καὶ συμβεβηκὸς κατηγορεῖσθαι, per accidens prædicari. Verba sunt ὡς περ, ὁμηρὸς ἐστὶ τι, ὅτιον ποιητὴς. ἀρα εἶν καὶ ἐστίν; ἢ ἔ; καὶ συμβεβηκὸς γὰρ κατηγορεῖται τὸ ΕΣΤΙ Τὸ ὁμηρὸς, ὅτι γὰρ ποιητὴς ἐστίν, ἀλλ' ἔ καὶ αὐτὸ κατηγορεῖται τὸ ὁμηρὸς τὸ ΕΣΤΙΝ.

Homerus EST aliquid; ut Poeta. Ergo estne, an non est; Quoniam ex accidente illud EST attribuitur Homero. Nam quia est Poeta, non per se attribuitur illud EST.

Qui locus potuisset nobis facile objici, ac prima specie minari plurimum; ideoq; à nobis studio est explicatus.

31. 2. Tò Esse in certo tempore vel denotare temporis adsignificationem, perinde est in hoc verbo

verbo Substantivo, quam in aliis (ut vocant)
Adjectivis de quo egimus Thef. 20. superiori,

Nullum enim alio modo Verbum Logicum haberi potest, ideoq; in hoc verbum Substantivum, cum aliis convenit, & propter ea principaliter adsciscitur, componiturq; cum voce, & in hunc usum ei ex necessitate SUBSTAT.

32. Ad significatum Tempus in Verbo constituit aliquid partis materialis, sive in Subiecto fuerit, sive in Prædicato. Hoc verum esse alibi abunde probatum est.

33. Verbum hoc Substantivum EST, vocatur à nobis, Copula Prædicati, v. g. in Trinariis E-nunciationibus, atq; isti generi similibus: *Christus // est Deus*. Qua de causa vocaverimus Th. II. hujus capitis rationem reddidimus. Quare autem ad Prædicatum pertineat ferme jam constare potest.

34. Ex his quæ hæcenus disputata sunt, Verbum dupliciter considerari posse intelligitur; 1. ut Materiale, 2. ut Formale cujus attenditur. Ad materiale referuntur voces conceptum Prædicati significantes, quæ Aristoteles τὸ πρᾶγμα vocat, ut *Johannes // est homo*. Hic τὸ πρᾶγμα est *homo*, sive conceptus & res in Prædicato contenta. Ad Formale pertinet quodcunq; verborum Grammaticorum, quæ est certi & definiti Temporis ac personæ. Sed (quod Scharffius
contra

contra se & pro nobis loquitur Instit. l. 2. c. 2. p. 29.) *Prædicatum formale, si ita loqui liceat* (at verò cur non liceat) *& materiale, non sunt duo distincta prædicata, sed unum saltem totale & actuale.*

35. Materiale Aristoteli *ὑποκειµενον*, Formale vocatur *πρόθεσις*, *περ. ἐρμ.* c. 12 §. v. Quod probè notandum est. Quia enim de Forma E-nunciationis eaq; expressa atq; Analoga agimus, & præcipue Prædicati (ut Termini) essentiam s. formam indagamus, quod ex Verbo constituitur; utiq; ad FORMALE, quod essentiam ejus ultimò constituit, verbi respiciendum esse prædicemus, ex quo Verbum à Nomine distinctum, quantum in se est, distinguit Prædicatum à Subiecto.

36. Verbum etiamsi adsignificet Tempus, nondum tamen significat rem esse vel non esse, h. e. nondum affirmat vel negat. Aristotelis est l. d. c. §. 6.

37. Verbum 1. est Finitum aut Infinitum. Aristot. *περ. ἐρμην.* c. 3 §. 4.

38. Finitum quod nullam habet præfixam Particulam Negativam, ut: *Valet. Est doctus.*

39. Infinitum est, cui præfixa particula Negans est. Colligitur hæc definitio ab Exemplis, quæ Philosophus subjungit. *ἐκ ὑγιαίνδ, & γάµνδ.*

40. Esse autem verum Verbum Aristoteles probat.

probat. *περοσημαίνε μὲν γὰρ χερόν, καὶ ἀνὰ κατὰ πιν* ὑπάρχει. Τῇ δὲ Διαφορᾷ ὄνομα ἔκκειται ἀλλ' ἐστὶν ἀόριστον ῥῆμα, ὅτι ὁμοίως ἐφ' ὅτε ἐν ὑπάρχει, καὶ ὅν *καὶ μὴ ὅν*. Adsignificat quidem tempus, & semper de aliquo est. At vero isti differentiae nomen non est impositum; sed esto Infinitum verbum; quia similiter in QUOVIS inest, tam Ente quam non Ente.

41. Verbum Infinitum non potest esse causa DIRECTÆ FORMALIS Negationis in Enunciatione Fluit ex Th. sup. 34. Ratio est. Quia infinitum esse eodem modo competit Verbo ut Nomini; scilicet ὁμοίως ἐφ' ὅτε ἐν ὑπάρχει, καὶ ὅν *καὶ μὴ ὅν*; Significat quodvis, præter id quod nominet. Quicquid DANHAVVERUS l. de Syllogismo Infinito, ac ejus Apologia contra Aristotelem disputat, peculiari disputatione examinabimus.

42. 2. Verbum est vel purum s. Absolutum, vel Determinatum.

43. Sequitur ex Aristot. l. dict. c. 12 §. 5. Quo loco docet Copulam Prædicati dupliciter se in Verbo habere.

1. Ut *περόσεις*. HOC EST, ut alicui *πράγματι*, sive *φάσι* (Dictoni) 1. immediate addit adsignificationem temporis, atq; 2. reddit Enunciationē ὑπάρχουσαν, puram, s. Absolutam Modali scilicet oppositam.) 2. Ut

2. Vt ὑποκείμενον : Cum officium προθέσεως non immediatè sed per aliud ac VEL VTI ὑποκειμένου se habet atq; reddit Enunciationē καὶ πρόπον h. e, Modalem, v. g. *Petrus // est homo.*

Ibi τὸ *Homo* in Prædicato ab Aristotele vocatur πρᾶγμα, & idem est, quod in Definitione Nominis dixit esse, *φωνὴν σηματικὴν καὶ συνήκην*, alibi autem *φάσιν* appellat. Eam dico vocem vocat ὑποκείμενον. Quare faciat, reſpete ex Th. sup. 32. 33. Verbum autem Substantivum EST vocat πρόθεσιν, quia addatur in ratione Verbi, ut Verbum, consequenter Prædicatum effici possit.

At vero in hac Enunciatione:

Petrus // necessario est homo.

Ibi τὸ EST ὑποκείμενον constituit, πρόθεσιν verò διορίζουσαν Modus-

44. Scilicet toto eò loco agit, quodnam sit quod primò & immediatè recipiat in Contradictione Particulam Negativam, Quamquam quomodo in hoc lapsus sit Aristoteles, nihilominus quo respectu verum dixerit, infra ostendemus.

Julius Pacius ad marginem ejus loci notat hæc verba: *Eandem rationem habet Modus in Enunciatione Modificata, quam habet Verbum ESSE in Enunciatione pura.* Ergo

Argu.

Argumentatur Aristoteles :

Quomodo EST in pura Enunciatione pertinet ad Verbum, consequenter ad Prædicatum, eo modo & Modus in Modificata.

Atqui EST in pura Enunciatione pertinet ad Verbum, consequenter ad Prædicatum, ut *περὶ ὁμοθεσίς* Prædicati.

E. & Modus in Modificata Enunciatione pertinet ad Prædicatum, ut *περὶ ὁμοθεσίς* Prædicati.

Πόρισμα.

45. FALLUNT & sunt contra Aristotelem, qui Prædicatum, in Prædicati ratione, existimant aliter se habere in Absoluta, aliter in Modalis, resoluta sc. Enunciatione. Etiam si enim Prædicatum Modalis in hoc differat à Prædicato Absolutæ, quod ibi determinatum, hic purū sit, tamen non differt in ratione Prædicati, siue generali & communi natura, de qua quærimus. Cum ex Aristotelis mente, ipsaq; rei veritate Modalis ac Absoluta Enunciatio sit *εἰς πρῶτον λόγον* s. *ἀπὸ ἀπὸφανσις*, opposita *λόγῳ συνητέῳ καὶ ἀποφάνσει* ἐξ *ἀπλῶν συγκηλεύει*. Simplex autem Enunciatio, non nisi propter unum Nomen ac unum Verbum eorumq; copulationem ac unionem, simplex demum sit; quæ in Absoluta ac Modalis ex æquo sunt. Ergo

46. *Queritur*, I. Cum ego demonstro v. g. in hac

hac Enunciatione; *Homo* / *est animal*, illud EST esse Copulam Prædicati, atq; id facio A P O S T E R I O R I ex hac Enunciatione; *Homo* / *necessario est animal*; quando tum mihi respondetur; *Alia res est in Modalibus, alia in Absolutis*;

Qualis, quæso, hæc est Responsio?

R. N U L L A, sed veritatis subterfugium & vanum opinionis asylum.

47. Quæritur. II.

Cum hæc sit multorum opinio ac si v.g.

O. homo est animal. Petrus est homo E. Petrus est animal. In syllogismo Terminus Major sit, *Animal*, Medius sit. *Homo* licet in Enunciatione extra Syllogismum, Prædicatum sit non; *Homo*, vel *Animal*, sed; *est homo*, &, *est animal*.

An Prædicatum, quatenus est Terminus, h. e. in syllogismo Prædicati loco positum, amittere unquam possit ad significationem temporis; consequenter copulam Prædicati?

Resp. N U L L O M O D O. Quia v.g. Prædicatum Quæstionis, etsi nondum affirmet vel neget, tamen est verbum; consequenter habet copulam, quæ Prædicati dicitur. Cum autem Prædicatum non nisi integrum debeat fieri Major Terminus in Syllogismo, utiq; id, quod est essentialis pars Prædicati, sine mutilatione Prædicati, omitti in Majore Termino non potest. Præsertim cum Adsignificatio temporis non pe-

reat in Propositione, sed Propositio in re cum Enunciatione plane ταυτὸ sit, ratione duntaxat differens propter partium suarum χείρην & dispositionem; adeò ut ista non amittat Enunciandi vim, sed essentialiter includat, quæ quidem vis nō nisi à verbo dependet, ut supra & ex Arist. l. περ. ἐρμ. c. 3. §. 6. ostendimus.

Et nili quis priori effugio uti velit, ex Modalibus syllogismis ad oculum patet v g. *Q. necessario est homo / necessario est rationalis, O. anima ex homine nata / necessario est homo E. Omnis anima ex homine nata / necessario est rationalis.*

Ubi sane Major & Medius, non sunt *necessario homo*, & *necessario rationalis*, sed *necessario EST homo*, *necessario EST rationalis*.

Tandem ex eorum opinione hoc nobis conceditur; Quia scil. in Syllogismo Terminus sit, *Homo*, non autem *Est homo* ibi dari Copulam, quæ hunc conjungat cum alio Terminò, videlicet, subjecto; Atq; ita in syllogismis dari,

Aliquam Copulam Propositionis conjungentem Extrema.

Id quod nos volumus. Ideoq; nulla alia restat quæstio, nisi de Hypothesi, in Thesi (ut vocant Rhetores) convenimus.

Πόρεια.

48. Non licet distingui Prædicatum, in Terminum & Prædicatum; sc. ut, quat. Prædicatū, adsignificet tempus, atq; sic copulam habeat, quat. vero Terminus, ad id copula non requiratur sed τὸ πρᾶγμα; adeoq; ὡς ἐν ἑμῶν, ut Aristoteles vocat, sufficiat.

49. Pro nostræ sententiæ confirmatione sic argumentamur.

1. Ubicunq; Oratio est Enunciativa, ibi Verbum ex Prædicati tanquam Termini natura requiritur.

Omnis Propositio syllogismi simplicis est oratio Enunciativa.

E. O. Propositio syllogismi simplicis, Verbum ex prædicati (ut termini) natura requirit.

2. Quale est in sua natura, id quod queritur, talis in sua natura est Major Terminus.

Atq; id quod queritur, h. e. Prædicatum Questionis in sua natura est enunciativum existentie vel non existentie πρᾶγμα in subjecto.

E. O. Major terminus in sua natura est enunciativus Existentie vel non existentie πρᾶγμα in subjecto.

Ex quo ulterius.

3. Quicunq; terminus in sua natura non est rei sed existentie rei enunciativus, ille in sua natura includit verbum.

Omnis Major Terminus in sua natura non est rei sed existentiae rei Enunciativus.

E. Omnis Major Terminus in sua natura includit verbum, consequenter Copulam Prædicati.

Minor & Conclusio loquuntur de Majore Termino 1. in Conclusionē. 2. in Dicto de Omni & Nullo perfectè disposito h. e. in prima Figura spectato. Ne locus sit cavillis.

Πόλεμος UNIVERSALIS.

50. Prædicatum (1.) in ratione sua formali, qua contradistinctum subjecto est (2.) in ratione Termini, qua ingreditur structuram syllogisticam, necessariò requirit Copulam suam, quæ est id, quod Adsignificat tempus.

Hæc est ARISTOTELIS Græca Sententia.

51. Corn. & Jacob. Martini. Hôphnerus, Horneius, Gutzkius & Scharfius, & optimi quique Interpretes Aristotelis consentire etiã inviti debent.

52. Scharfius, quam validè sententiam nostram astruat audite. Verba sunt Instit. Log. l. 2. c. 2. p. 208. Ex hisce igitur duo notatu digna eliciuntur & palàm intelliguntur. 1. Prædicatum nullum fieri posse sine verbo, quia hoc vim copulandi unice habet, & ea non est in Nomine. Verbum EST in omnibus Propositionibus, etiam in, quæ tertii adje-

Si dicuntur, non esse Nudam (NB) Copulam, uti vulgò putatur, sed esse conditionem essentialem prædicati, sine qua in ejusmodi Propositionibus Prædicatum fieri aut esse nequit. Hinc dico; in hac Prædicatione, Homo est animal, totum Prædicatum esse, EST animal & non nomen illud solum Animal, quia nulum Nomen de se solùm potest absolvere Prædicatũ, &c., Et quid dubitant de Verbo EST? cur non etiã de Verbo Fuit vel Erit, quando dicitur. Homo fuit ebrius vel erit doctus; Anne ibi solam Copulam significant? Non sane, sed aliquid rei seu materã (NB) significatam cum tempore Præterito aut Futuro. Hæc ille. Posterius Membrum probationis meæ dicit causam, in copula Propositionis & ejus omissione, ut paulò post patebit.

§3. *Tantum notanda est eorum hallucinatio; quæ parva quidem prima specie, sola autem tot tantasq; inutiles Regulas ac difficultates circa Modalium atq; Exponibilium naturam peperit, ut c. 3. ostenditur.*

SCHARFIUS iterum pro omnibus loquetur. Sic ille Instit. Log. l. 2. c. 3. p. 271. *Alij solent Enuntiationem resolvere in Subjectum, Prædicatum, & Copulam. Verum malè, cum copula non sit pars Enuntiationis à Prædicato (NB. de qua loquitur Copula?) distincta sed vel (NB. Copulam Prædicati intelligit) Conditio Prædicati essentialiter inclusa in verbo, quod Prædicatum facit; vel (NB. jam lo-*

quitur de Copula Propositionis *b. e. vera copula*) ipsa forma Enunciationis est (*duriuscule, quia non est ipsa forma, ideoq; emollit*) in quantum sumitur pro ipsa Copulatione Prædicati cum subjecto (*hoc vult, in quantum pars illa formalis pro ipsa forma sumitur.*)

Et hæc Hallucinatio ipsius quoq; Aristotelis est, nec mirum si Interpretes fuerint nimis fideles discipuli. Causam infra ostendemus.

54. Falsitas defendendæ hoc loco difficultas prætereunda non est, quæ eo modo seipsam ostendit, dum in ista superanda autores laborant.

HOPNERUS eruditissimo commen: in lib. I. prior: Anal: Can: v. de convers: p. 158. Copula in conversione locum non mutat, si præsentis ea sit temporis (*Quare non*) ? si enim Præteriti & Futuri temporis sit, transponitur SENSU EXIGENTE, ut hanc; meretrix fuit virgo, non rectè vertis, si dicas: E. Virgo fuit meretrix, sed ita; Quædam quæ fuit Virgo, est meretrix.

SCHARFIUS egregie respondet.

Quid dubitant de Verbo EST? Cur non etiam de Verbo FUIT, vel ERIT? quando dicitur, Homo FUIT ebrius, vel ERIT Doctus. Anne ibi solam copulam significant? NON SANE, sed aliquid rei, seu materiam significatam, cum tempore Præterito aut Futuro. Instit: Log. I. II. c. II p. 278.

Quæ

Quæro igitur. Quare in hac Propositione, *Metrrix fuit Virgo*, Tò FUIT transponi debeat in subiectum, ut conversio legitima sit?

HOPNERUS à posteriore causa dat. SENSU EXIGENTE. SCHARFIUS à priore, quia sit pars Prædicati. Recte *Scharfius* & ex mente Aristotelis. Oppono adversus HOPNERI Præcepti partem priorem, & in universum pro mea sententia.

Ubi integrum prædicatum transponi debet, ibi necessario verbi pars formalis una transponi debet.

Atqui in omni Propositione, quæ convertitur, integrum prædicatum transponi debet. E. in omni Propositione necessario verbi pars formalis una transponi debet. Consequenter illud, quod Adsignificationem temporis notat, sive Copula, quæ à nobis Prædicati dicitur. Ulterius

Qualis Adsignificatio Temporis est in Prædicato, talis ea inferri in subiectum debet, cum conversio Propositionis sit. Atq; in Propositione, quæ est de Tempore præsentis, Adsignificatio Temporis est præsentis,

E. in Propositione, quæ est de Tempore præsentis, adsignificatio quoq; talis inferri in subiectum debet, cum convertitur.

Major probetur. Quia ubi non eadem inferretur adsignificatio temporis, ibi 1. non idem Prædicatum convertitur. 2. non eadem veritas FORMALITER inferretur. Alia enim veri-

tas est præteriti, alia præsentis. v. g. in his propositionibus, *senex fuit puer, & senex est puer.*

Quæro igitur ex Dn. Hôphnero. Quæ ratio differentiæ sit, quod Tò FUIT transponi debeat, Tò EST, non item? Hic sane non potest quisq; ei succurrere, quod Copula sit EST, non autem FUIT; siquidem Logicus ex inflexione vocis, Accidente scilicet Grammatico vocem non mutat. Copulæ autem officium in omnibus Modis & Temporibus idem est. Hinc Aristoteles distinguit inter *πρῆμα & πῶς eis πρῆμα* (Θ), sed ut in Verbi ratione convenient, differant tantum a Verbo, ut Præsens & Futurum, ideoq; in Prædicato, requirit, siue Verbum, veluti EST, siue casum Verbi FUIT ac ERIT.

Quapropter si causam quæro, quamobrem FUIT in Conversione in subiectum transponatur; sicuti aliter responderi nō potest, nisi quod præteriti significatio pertinuerit ad prædicatū, ita, cum quæro an Tò EST (v. g. in hac Homo est doctus) quoq; in subiectum transferri debeat, nihil nisi affirmative respondere possum, quia uti significatio præteriti determinavit Prædicatum, ad certi veritatem temporis, ita significatio præsentis determinet prædicatum ad veritatem prædicati de tempore præsentis. Ideoq; sic converto.

Quidam qui est doctus est homo.

Vis scire quid *Hôphnerum* & cum eo omnes deceperit, duo sunt;

Quod cum eadem Propositio sic converti quoq; possit,

Quidam doctus est homo,

Utr. illud EST, post signum Quantitativum, quod ex natura prædicati in convertenda requisitum, in conversa nunc omissum sit. 2. Novum EST adscitum ex natura prædicati (quod aliàs prædicatum esse non possit) in eundem locum (conversæ scilicet propositionis) successerit, ideo ex alterius omissione, alterius novi sc. EST successione ignorata, existimaverunt, idem numero EST eodem loco retentū immotum perstitisse. Id quod ex his falsis hypothefibus duabus ortum,

Nam primo omissum esse τὸ EST Prædicati in subjectum versi patet ex hoc,

Quidam homo est Aristoteles stagirita.
male verto

Quidam Aristoteles stagirita est homo.

Quia Aristoteles stagirita non potest distribui, non enim terminus est communis aptus natus dividi ac secari sed ἀτομὸν ac Individuum quoddam.

E. Ita formaliter convertito.

Q. qui est Aristoteles stag: est homo.

Requiri autem illud EST Formaliter post si-

gna Quantitativa notum, quia signorum Quant:
hæc est natura, ut ponant existentiam subjecti
atq; ipsa per se aliquid communis vocis, (veluti
Ens, Substantia &c.) in se includant, id quod
ulterius in subjectis sc. Infinitis apparet, v.g.

Q. non credit damnatur.

Certe si subjectum est *Non credit*, Particula
Quantitativa autem non est pars subjecti ex
confessione omnium, Ergo quæro ubi Existen-
tia subjecti? Tò *Non* dicit remotionem & *Crede-*
re. Ergo sublatum est subjectum totum & non
existit amplius. De quo Ergo prædicatum dici-
tur in hac Propositione? de eo quod neq; in in-
tellectu nostro amplius existit. Ergo recurren-
dum est ad signum Quantitativum. At vero
illud non est pars subjecti, quomodo igitur cõ-
prehendere potest aliquid & quidem generale
subjectum eoq; modo existentiam subjecti di-
cere; Aut si hoc facit, quare tamen non est de
natura ejus subjecti? Respondete; Qui novit di-
cat. Videtis quomodo Grammatica vobis cru-
cem figat.

Ego ex ROTUNDITATE sermonis causam
novi. Dico itaq; signum quantitatatis, primo di-
stributionem, secundario existentiam ejus, cujus
distributionem notat, dicere, quia nihil distri-
buere potest in aliquot capita, nisi illa adfuerint
& præxiterint. Signa Quantitativa ratione
primi

primi officii non sunt partes subiectorum id quod in syllogismis tertiæ figuræ v. g. Disamis, Darisi, &c. patet. Ratione posterioris officii, dico, eandem existentia significationem in omnibus etiam si diversissimis Quantitatis signis tam affirm. quam Neg. tam Partic. quam Universalibus, eamq; causam esse, quare succedente alio, atq; alio signo, semper tamen Commune subiectum (s. commune Tertium) una tacite exprimitur, atq; adeo eadem existentia subiecti notetur. Vide quicquam huius simile infr. Th.

2. Quod in hac propositione v. g. *Q. doctus est homo.* Utpote in conversa Tò EST (NOVUM sc:) successerit, patet ex eo, quia nulla *Φάσις* s. dictio possit Prædicatum constituere, nisi dixerit ad significationem Temporis uti sup. Thes. 22. dictum; ideoq; cum convertendæ Propositionis Tò EST transponi necessario debuerit, utiq; quod in conversa locum ejus tenet, nō est idem numero illud verbum EST. Impossibile enim est idem simul esse & non esse, hoc est transpositum esse & non transpositum esse.

In his autem, Lector benevole, si nonnulla occurrerint, quæ cum præsentiscriptione nostra non conveniant, existimare velis, nos tum in initiis emendandæ Logicæ constitutos sæpe ab receptis aut communioribus sententiis Præceptorum nostrorum deceptos fuisse. Quapropter

propter sicuti honestius longe est honestos errores confiteri, ita non minus tibi videbitur honestum esse, si ab eis descivero, & à Te ipse petam ut, quæ repugnare præsentibus deprehenderis, ea à nobis quoq; reprehensive esse confidas. Hactenus ex illius, quem dixi, Tractatus C. IV.

Incidit autem mihi alia probatio, quam manifestæ loco alibi adscribendam, huc transferendam duxi. Verba sunt. Idem (Dn. Hornejus) Disp. Log. VI. th. 61. De syllogismi Infiniti Minore Affirmante infinita primæ figuræ, docet, quod particula, quæ alias & ex se negans est, in ea non pertineat ad Copulam, ex hac ratione; Quia in Majore Propositione pars Termini sit. Quare ita concludo. Sicut ibi Copula fuit pars Termini in Majore Propositione (v.g. *Qui non est ex Deo, Verbum Dei non audit*), ita in Minore quoq; non erit vera Copula, sed pars Termini (v.g. *Judæi non sunt ex Deo*) consequenter erit materialis pars Prædicati. Quia propter quam causam particula negans minimè ad Copulam sed ad Terminum, medium scilicet, pertinet (nō autem pertinebat, quia erat resumta ex Majoris propositionis subjecto) propter eandem causam in ista Minore Propositione Verbum substantivum non erit Copula vera, sed pars Termini, adeoq; materialis pars Prædicati. Vera, inquam nō est Copula, sed cunctaxat aliquomodo vicaria, five

five, ut soleo loqui ex rei veritate, Copula Grammatica non Logica est. Patet hoc quod dixi; Quia in hac Propositione omnino aliquid adesse debet, quod unionem perficiat, id autem, quod adest, est pars Terminum, consequenter, non potest esse copula, quia ex ipsius Horneji & Scholasticorum omnium sententia, Copula extra Terminos est. Neq; est, quod aliquis cum Connimbricensibus q. 2. a. 1. in l. *neg. equ.* exciperet velit, hanc Minorem Propositionem (*Judei non sunt ex Deo*) ita concipiendam esse (*Judei sunt non ex Deo*) quia ad hæc ipse Hornejus rectissime respondet *Instit. l. 3, q. 15. num. 4.* Quod usus loquendi non admittat, ut exempli gratia, verba illa *non est homo* aut *non laborat*, in Propositione collocata interdum denotent, *est non homo*, *est non laborans*, interdum verò *non est homo*, *non est laborans*; sed posterius tantum significant; & licet vocabula significant ex hominum voluntate, usum tamen loquendi à Logico pervertendum non esse, recte ingeminat. Recte, inquam; quia ubicunq; ejusmodi loquendi modus infertur in Prædicatum Minoris, qui non fuit in subiecto Majoris, quiq; ab eo diversus, non eandem sed diversam infert significandi rationem, à superiore ita differentem, ut alius inde sensus colligi possit; ille veritatis inquisitionem Logicè non dirigit & rectificat. Atque de Consilio isto Connimbricensium verum prius E.

& *posterius*. Minorem probo ex differentia si-
 gnificandi, quæ inter Nomen Finitum & Infini-
 tum & perinde inter Verbum Finitum & Infi-
 nitum ab Aristotele assignata & ab Interpreti-
 bus diligenter tradita est. Omnino, qui dicit te
non esse lapidem, ille quidem non negat, te *esse non*
lapidem, quin potius hoc ex altero deduci po-
 teat; At non omne quod per consequentiam de-
 ductum est, id per structuram Verborum forma-
 liter & primo significatum est. Aliud quippe
 est *non-esse* aliud *esse*, & aliud *lapis*, aliud *non-la-*
pis, quibus in Termino variatis, sicuti formaliter
 non est idem modus significandi, ita neq; sen-
 sus, consequenter, nec idem prorsus & unus Ter-
 minus. Differunt profecto *Non est lapis* & *Est*
non lapis, ex iis quas dixi causis; quas si morosè
 quidam nolint intelligere, dabo evidentissimum
 exemplum, ex quo ad oculum pateat, in Prædica-
 to Infinito, per particulam Infinitantem subla-
 tum esse duntaxat & tantum id, quod adsignificat
 tempus. v. g. *Hoc instans/est id quod/non fuit Co-*
pula prioris & posterioris. Sic. *Id quod Tempus est*
præteritum/est id, quod/non est adhuc Copula
prioris & posterioris. Quibus in exemplis osten-
 ditur, quod Infinitans particula, utrobiq; partem
 principalem (quæ est *Copula prioris & posterioris*)
 non tollat, sed connotatum tempus. In priori
 enim de subiecto non negatur *te Copula prioris &*
posterioris

posterioris, hæc enim est ejus essentialis descriptio, sed *non fuit*. Nam si fuit Copula prioris & posterioris, tum *Instans* non amplius est, sed tempus Præteritum. Posterior Enunciatio idem ostendit. Namq; *Id, quod præteritum est tempus* omnino aliquando fuit *Instans*, Ergo de *Eo quod præteritum tempus est*, nequaquam tolli debet *non Copula prioris & posterioris* (quia aliquando id potest prædicati loco poni) sed tempus, sub quo (NB.) fit prædicatio illius, hoc inquam tolli debet, scilicet quod non jam (NB.) sit Copula prioris & posterioris. Quapropter errant *Connimbricenses*, omnesq; *Scholastici* & qui cum iis sentiunt (sentiunt autem omnes) cum existimant Copulam (suam scilicet, de qua ostendo eam esse Prædicati partem) h. e. connotatum tempus à Verbo Substantivo significatum non tolli per particulam Infinitantem. Nam illi nesciunt meam Copulam, ideoq; superiores Enunciationes hoc modo tanquam cum Copula efferunt. *Tempus præteritum non est Copula prioris & posterioris. Hoc instans non fuit Copula prioris & posterioris.* Ad hunc autem modum *Connimbricensibus*, non obiter, respondendum, atq; ostendenda veritas fuisset.

Coronidis loco placet repetere argumentum ex Syllogismi Modalis supra p. 95. propositum, ut ei conjungatur exemplum Syllogismi Modalis, quod p. 107. thesi 9. allatum est. Sic autem hoc
 poste-

posterius habet. O. *doctus est homo, Johannes contingenter est doctus* E. *Johannes contingenter est homo*. Dixi autem tum me simpliciter respondere, esse sc. plures quam tres Terminos. Hanc autem Responsionem esse & veram & Aristotelicam paulo post demonstrabo. Interea, quare id faciam, attendi peto. Si τὸ *Contingenter* in *Minore* & *Conclusionem* est pars Termini, utiq; est pars Prædicati materialiter considerati. Jam verò cum ex Hypothesi omnium eorum, contra quos disputo, τὸ *Contingenter* ibi nihil aliud primo determinet, quam istam (vulgo habitam) Copulam, adeo ut cum ea coaluerit & sic Compositionem (ut volunt, illam scilicet, quæ adest) totius Enunciationis affecerit, utiq; hæc Compositionis nota, revera non erit nota Compositionis, quia, postquam per Modum, qui pars est prædicati materialis in hac Enunciatione, determinata est, cum Modo ingreditur idem materiale Prædicatum. Ergo ostendendum est, an ex mente Aristotelis Modi in Modalibus Propositionibus, sint partes Terminorū, ita ut adjectis his ad (vulgo habitam) notam compositionis, Terminus alius atq; alius fiat. Sic autem ille 1. Anal. 1. c. viii.

Ἐπεὶ δὲ ἑτερόν ἐστιν ὑπάρχειν π, καὶ ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχειν καὶ ἐνδέχεσθαι ὑπάρχειν (πολλὰ γὰρ ὑπάρχει μὲν, & μὲν τοῖς ἐξ ἀνάγκης· τὰ δὲ οὗτοι

οὗτ' ἐξ ἀνάγκης, οὗτ' ὑπάρχει ὅλας ἐνδέχεται δὲ ὑπάρχειν) δῆλον ὅτι καὶ συλλογισμὸς ἐκείνος τῶν ὅρων, ἐπεὶ ἔσται, καὶ ἔχ' ὁμοίως ἐχόντων τῶν ὅρων· ἀλλ' ὁ μὲν, ἐξ ἀναγκαίων, ὁ δ' ἐξ ὑπαρχόντων, ὁ δὲ, ἐξ ἐνδεχομένων. Ἐπὶ μὲν δὲ τῶν ἀναγκαίων σχεδὸν ὁμοίως ἔχει καὶ ἐπὶ τῶν ὑπαρχόντων ὡς αὐτὸς γὰρ τιθεμένων τῶν ὅρων ἐν τε τῷ ὑπάρχειν, ἢ μὴ ὑπάρχειν, ἔσται τε καὶ ὅτε ἔσται συλλογισμὸς· πλὴν διότι τῷ προσκείσθαι τοῖς ὅροις τὸ ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχειν, ἢ μὴ ὑπάρχειν.

Quia verò diversa hæc sunt, inesse & necessario inesse, & contingenter inesse (multa enim insunt quidem, non tamen necessario, nec omnino insunt, sed possunt inesse) manifestum est, etiam horum cujusq; Syllogismum diversum (NB.) fore, ac terminis constare haud (NB.) simili modo se habentibus: sed alium (NB.) ex necessariis alium ex his quæ insunt, alium ex contingentibus. In necessariis igitur simili ferè modo res se habet, atq; in iis quæ insunt eodem modo positis terminis in eo quod inest, vel non inest, erit & non erit syllogismus: hoc tantum (NB.) differunt, quod terminis illud adjicitur, necessario inesse, vel, non inesse. Hactenus Aristoteles. Quid clarius pro me est? Et quid solidi adversus me ex Aristotele responderi potest? Imò quid Scholasticos & eos præcipue, qui Aristotelem hodieq; de-

fendunt & solos rectè commentatos obtrudere
 sese nobis magno etiam cum fastu instituunt,
 quid, inquam, eos decepit, ut & *Terminis* sepa-
 rent *Modos*, quos tamen ex *Modis* quoq; constitui
 in Modalibus Syllogismis tam disertè Aristoteles
 admonuit & demonstravit? Scilicet Copula illa,
 circa quam errarunt, tot de se peperit errores, &
 exemplum dedit ejus, quod Aristoteles I. de Coel.
 c. v. habet; *Si quis initio parumper tantum à veri-
 tate recedat, fieri scilicet aberrationem in progressu
 decies millies majorem, item, errorem, qui in prin-
 cipio parvus sit, in fine evadere longe maximum.* Ego
 verò ab iis quam libentissime scire velim, quo-
 modo defensori hoc loco Aristotelè sint, quomo-
 do ostensori, quod Modi ad Terminum pertine-
 ant ita, ut detracti, Terminum Absolutū, adjecti,
 Terminum Modificatum, & sic alium atq; alium
 Terminum faciant: nisi statuerint Copulam suam
 esse partem Terminis scilicet Prædicati? Siquidem
 Modi juxta Aristotelem sunt *μεγατέρας διαξί-
 ζουσι*, ut supra dictum, ipsiq; totis viribus conan-
 tur alstruere, quod ii afficiant & modificent Com-
 positionem unionis & in Verbum Substantivum
 proxime & immediatè ferantur, imò docent ex-
 ertis verbis, Modos non esse partes Prædicatorū,
 sed extra illa, Argumentor, *Quicquid est extra
 Terminum, id quatenus tale nunquam est pars Ter-
 mini, consequenter, Terminum alium & diversum*
 red.

reddere non potest. Atqui Modi sunt extra Terminum, E. Conclusio contradictoriè opposita est Aristoteli. Ego autem quia cum Aristotele hoc loco facio, illudq; pro universali omnium Modalium Syllogismorum principio agnosco, & in emendanda Logica adhibeo, possum in hunc finem ita ratiocinari. Si Determinationes (sive Modi) sunt partes Extremi v. g. Prædicati materialiter pro Termino accepti. utiq; & Copula (vulgo ita habita) pars erit Extremi v. g. Prædicati materialiter pro Termino accepti. Atqui verum est prius juxta Aristotelem E. & posterius. Majorem probo, quia in veris Modalibus Propositionibus Determinationes & Modi juxta Aristotelem & omnes Interpretes proximè & immediatè feruntur in id, quod dicit Inherentiam h. e. in Copulam (suam,) cujus beneficio totius Enunciationis connectio facta est. Et rectè id ostendit Hornejus contra Nibesium Instit. Log. l. 3, q. 39 num. 9, 10. 11. qui existimabat hanc Propositionem, *Socrates necessario est homo, hoc valere, Socrates est necessario homo*, quod tamen nec Verborum Constructio neq; sensus determinationis admittit; quippe, cum non Res in Prædicato h. e. Principalia significata sed eorum in hærentia, quæ in ordine ad subjectum consignificatur, determinetur. Hinc ergo manifestissima evadit Majoris meæ veritas. Nam si id, quod determinat, est pars Extremi v. g. Prædicati

utiq; & id quod proxime atq; immediatè deter-
minatur. Quia cohærent invicem & unum quid
effecta sunt, divelliq; ut jam ostensum est, non
possunt. Cæterum ulterius ex Aristotele & hoc
præcipuè loco argumentor. Si Propositiones
Modales ab Absolutis sive (ut Aristoteles vocat)
puris ratione Terminorum & quidem Prædicati
differunt, utiq; id quod inhærentiam Prædicati di-
cit est pars Prædicati materialis. Atqui Proposi-
tiones Modales à Puris sive Absolutis ratione Ter-
minorum & quidem Prædicati differunt, E. & id
quod inhærentiam Prædicati dicit, est pars Prædi-
cati materialis. Minor est Aristotelis. Id quod
apertissime ostendam. Assumo autem r. hunc
locum, ubi dicit *περὶ κείνων τῶν ὅρων τὸ ἐξ
ἀνάγκης ὑπάρχειν* adjici Terminis τὸ *necessary*
IN ESSE, adeò ut Syllogismi Absoluti & Mo-
dales ideo diversificent *ἀλλὰ τὸ ἔχει ὁμοίως ἔχειν
τὰς ὁρὰς*, quia non identidem se habeant Termi-
ni, cum alii sint *ἀναγκάσιοι*, necessarii (h. e. Modo
NECESSE constantes) alii *ἐνδεχόμενοι*, (con-
tingentes (h. e. ex Modo contingit) alii *ὑπάρ-
χοντες* inexistentes (h. e. nudam inexistentialiam si-
gnificantes. Ubi peto precorq; ut omnes animad-
vertant, Aristotelem illam INEXISTENTIALIAM
ex qua Propositio *ὑπάρχου* Absoluta dicitur,
Terminis tribuere, neq; ab iis segregare: diserte
Præ

Prædicatum Absolutarum Propositionum ibi vocat ὅθεν ὑπάρχουσα. Et Hoc facit simul ad Majoris meæ probationem, nescioq; an ab Autoribus animadversum sit. Equidem quia omnes Scholastici dicunt, Verbum Prædicati Enunciationem facere Absolutam ratione ejus, quo connectit & componit per se absq; addito Modo, utiq; Absoluta Propositionis formalem rationem non in Terminis sed extra eos in Copula quæsiwerunt; Cum disertè noster eam in Terminis reponat. In Terminis autem quando reponit maxime intelligitur Prædicato eum quoq; adscribere debere, id quod structura Syllogistica primæ & secundæ Figuræ ostendit. Neque puto quenquam adeo puerū futurum, qui hoc negare auserit. *Majorem* probo, quia cum sit Absoluta Propositio, ubi *inhærentia* Prædicati *absolute*, ista Modalis, ubi *inhærentia* Prædicati *modificate* significatur, Utiq; 1. Communis utriusque est *inhærentia*, in qua convenient. 2. Ex Modalibus ostenditur, quo pertineat ista *inhærentia*. Quia enim Modus debet determinare & modificare illam *inhærentiam* adeoq; præponi Verbo Substantivo, si adest, non postponi, quod jam ostensum, ita quidem ut nulla vera Modalis propositio sit, in qua determinatio illius *inhærentia* Prædicati non una & simul pertineat ad integritatem Prædicati, ut Termini;

utiq; sanæ mentis quisq; homo intelligit, istam
 (quæ nunc & determinata & pars Prædicati est)
 notam, ubi determinata non est, similiter ad
 Prædicati materialiter h. e. pro Terminò acce-
 pti unitatem pertinere. Quia differunt hæ Pro-
 positiones, ut Aristoteles ait, ratione Terminò-
 rum, quorum alii insint, alii necessario insint,
 &c. Et ratio apertissimè juvatur. Si enim in-
 hærentia illa Prædicati planè esset extra Termi-
 num Prædicati, utiq; in Modalibus idem con-
 tingeret, ubi *nuda* (NB.) *inhærentia*, ex consensu
 omnium Scholasticorum determinatur. Cum
 autem à posteriore pateat, determinationem
 juxta Aristotelem rectè esse partem Termini,
 utiq; id, quod determinatur, non aliud quàm
 pars Termini, adeoq; hoc Verbum Substanti-
 vum, quod *nota inhærentiæ* est in Trinariis Pro-
 positionibus, iidem pars materialis Prædicati
 erit. Petò autem hæc diligenter considerari,
 quæ ex Modalibus super inhærentia Prædicati
 consequenter ejus nota deduxi. Et supra p. 107.
 aliquid de *inhærentia Prædicati* in hanc ferme
 summam tetigi. Hactenus illa sunt, quæ non
 malè succenturiari posse Demonstrationi no-
 stræ, eiq; multum lucis allatura existimavi, Nunc
 ea, quæ principalia videntur D U B I A esse, bre-
 vibus subjiciam. Interest enim, ut ea non negli-
 gantur, propter eos, qui cum aliquid & bene
 magnam

magnam partem Veritatis acceperint, pōtius eam obruere ac sepelire conantur, quam aut in-
vestigare aut educere & in apicū afferre.

DUBIA QUÆDAM

Super priore Fundamentali Con- troversia Logica.

I. Circa Hypothesin tertiam, hoc maxime vide-
tur dubium esse, An omne id quod in toto com-
plexo i. e. Enunciatione per loquendi consuetu-
dinem, quæ rotunditatem sermonis amat, subin-
telligi ur, propterea necessariò signis & vocibus
exprimendum sit? Et videtur non male dubitari
posse, ex eo, quia Logicus sensum ponderat non nu-
meret, aut rigorosè exigat voces; præsertim ubi
voces patiantur id, quod intentū sensum perficit,
facile & ex loquendi usu intelligi adeoq; intellectui,
parum modo cogitanti, sufficiant ad conceptum,
ex quo veritas totius complexi aut falsitas pendent.
Verbi gratia, si quis dicat. Quoddam ovum factum
est pullus; Hic quidem si parum cogitaveris, quod o-
vum, dum ovum est, non sit pullus, simul intelliges
antea hoc significari, quod illud, quod fuit ovum,
factum sit pullus; Quia in notione si vocem, ovum,
pro Terminò accipias, neq; eum mutari patiaris,
nunquam Terminus futurus sit diversus aut aliquem
pariturus errorem. Accedit & hoc quod multi Cla-

rissimi Viri doctrinam Summulistarum de Amplia-
 tione, Distractione &c. otiosam judicarunt, ex qua
 tamen omnis nostra Demonstratio confecta est, ad-
 dedè ut CL. Hornejus l. de Proc. Disp. c. iv. in fin.
 num. I. Diserte scribat, quod ista commenta Sum-
 mulistis nihil quidem aliud, quam ignorantia hu-
 maniorum literarum pepererit, indeq; sit factum, ut
 præcepta de vocum acceptione traderent alia, quæ
 usus loquendi plane respuerit, alia, quæ ipse ille (NB)
 per se suppeditaret. Cæterum tanti ista momen-
 ti non sunt, ut nobis officiant expeditumq; co-
 gnoscendæ veritatis iter occludant, siquidem ut
 à posterioribus ad priora rectius perveniam,
 nemo fururus est, dummodo parum versatus sit
 in scientiis & rerum cognitione, qui Doctrinam
 de Statu, Ampliatione & Distractione vocum pror-
 fus rejecerit. Ipse Hornejus quanti faciat, & quo-
 modo his ferme omnibus occurrendum sit, eo-
 dem loco & alibi ostendit. Statim enim subji-
 cit: Non potest tamen universa Doctrina de suppo-
 sitione sive fraude Veritatis negligi, aut cum istis as-
 sumentis repudiari. Id facile ostendo. Notum est,
 totam (NB.) Propositionem non intelligi, si vox una
 & præsertim principalis aliqua ejus pars, non recte
 accipiatur. Fit autem ut in acceptione erret, etiam
 (NB.) qui præcepta Grammatica & rationem lo-
 quendi ac idiotismos linguarum sufficiens norit,
 idq; (NB.) in omnibus disciplinis. Quare (NB) præ-
 cepta

cepta à Logico hic tradi oportet, juxta quæ sensus ille multiplex distinguatur, & error caveatur. Hoc doctrina de suppositione facit. Deinde accedit ad doctrinam, quam Summulistæ doctrinam de Statu, Ampliatione & Distractione vocant, eamq; in suppositione naturali describit hoc modo: Suppositio naturalis est, quando vox supponit pro omni, quod natura sua denotare potest, cum dicis: Homo est animal: accipitur enim vox Homo pro omnibus, qui sunt, fuerunt, aut futuri sunt homines: accidentalis, quando pro aliquo tantum capitur, ut: Homo jam ambulat, nec enim, nisi de eis, qui sunt homines, sermo est. Idem fit de voce Puer, cum dicitur: Puer factus est senex: nec enim intelligitur, quæ est Puer, sed qui fuit Puer, ut sensus sit, Puer, id est qui Puer erat. Sed exemplis gravioribus id, quod dicimus ostendamus. Vera in Theologicis est propositio: DEUS generat, si vox DEUS supponat personaliter ut sensus sit, Is, qui est DEUS generat: at falsa, si simpliciter: tum enim sensus est, Essentiam ipsam generare. Vera etiam est propositio: Homo iste, loquendo de Christo, est Deus, sed falsa & hæretica: Homo iste factus est DEUS, At quæ causa? nulla, nisi quod in istâ: Homo factus est Deus, vox Homo supponat non tantum pro eo, qui est homo, sed qui erat homo, ut sensus ejus sit: is qui homo est & erat, Deus factus est, quod falsum: Christus enim DEUS quidem erat, antequam homo esset, at non homo, ante-

quam DEUS. Plura sunt his similia passim in Theologia. Unde utilitas doctrinae suppositionis manifesta est: nec enim ista in speciem tantum ita proponuntur, sed ad ipsorum hereticorum assertiones & argumenta intelligenda & elidenda faciunt. Ita Cerinthis est propositio ista: Christus fuit homo, antequam Deus esset: sive, Homo Jesus factus est Deus: post Baptismum enim demum aiebat in hominem Jesum descendisse Christum aeternum, ut testatur Irenaeus lib. 1. cap. 25. Eadem etiam Nestoriana est, ut docet Thomas p. 3. q. 16. art. 2. Altera autem illa: Deus non generat: est Valentini Gentilis novi Ariani, ut ex Bellarm. lib. 2. de Christo, cap. 7. constat, cum ita argumentatur: Qui non gignit, nec gignitur, nec procedit, non est verus Deus: Sed unus Deus in Essentia hoc non facit. E. At is est verus Deus. Ergo is nec gignit, nec gignitur, nec procedit. Quod si ita est, propositiones haereticæ rectè discernendæ sunt à Catholicis, argumenta itē hereticorū solvenda, utiq; distinctiones supra allatas ignorare non oportet. Hactenus ibi. Placet autem nonnulla super Accidentali suppositione Disput. Log. XII. ex qua præcipua rescriptit, addere propter usum, quem in Conversione indigitat, alioq; loco demonstrat. Sic autem l. d. th. 25. habet.

Accidentalis suppositio est, quando vocabulum commune accipitur non pro omnibus significatis, sed pro iis tantum pro quibus ut accipiat, patitur enunciant.

nunciatio. Sic in ista enunciatione: Quidam homo jam ambulat, vox hominis non supponitur pro hominibus, qui vel sunt, vel fuerunt, vel futuri sunt. (id enim non patitur prædicatum enunciationis) sed pro iis tantum, qui jam existunt. Eodem modo in hac enunciatione: Puer factus est senex, vocabulum Puer non accipitur pro eo qui est vel futurus est puer, sed pro eo tantum, qui fuit puer. Quo quidem ad conversionem ejus propositionis & similium rectè instituendam observatu omnino necessarium est. Quæ autem h. l. de Conversione meminit, ea à nobis superius Hypoth. II. §. 7. p. 40. citata sunt, penitusq; descripta; & existimamus operæ pretiū esse, ut à cupido lectore recolantur; ita enim futurum est, ut propter usum hæc doctrina eò commendatior & ad Hypothesin nostram tertiam esse firmior possit. Patet autem ex his quæ adducta sunt doctrinam de Statu, Ampliatione & Distractione ab Hornejo plane non rejectā, sed in Suppositione rectissime comprehensam, solum vero Nomen Ampliationis repudiatum, rem ejus nihilominus retentam esse. Querelam simul, quam de Summulistis & eorum inficetis plane ineptisq; commentationibus adjecit, jam dudum alios ante se natum hominem instituisse ibidem ipse demonstrat, & aliàs in confesso est. Qua quidē in re nemo præter me magis consentimus, & quod spero, operam supra dedimus daturiq; in posterū sumus, ut servato optimarum rerum

rerum usu, tollamus omnia, in quæ alii per inscitiam lapsi operosam admodum & difficilem reddiderunt, Logicæ penitiorē & accuratam cognitionem. Cæterum ad superiora mihi respondendum paullo diligentius est, quia videri possint, ex iis, quæ *Hornejus* suppediavit, nondum satis debilitata esse. Dico igitur, subintellectum in subiecto tempus necessario signis & vocibus exprimendum esse, quia sensus ille, quæ Logicus ponderat & propter veritatem accuratè, perfectè, & evidenter in unaquaq; Propositione constituere debet, ex Nominum formali significato non cognoscitur ita, ut ex voce ista Nominis statim possis certus esse & judicare, quodnam tempus præcise adsit. Est enim contra naturam Nominum ut ex eo, quod formaliter significant & intellectui per vim suam quæ extra Enunciationē habent, repræsentant, tempus aliquod una importent vel consignificent. Quia hoc modo contradistinguntur Verbis ut supr. Hypoth. I. §. 6. th. 5. & hinc inde ostensum. Quapropter si aliquod Nomen in subiecto sit positum, adeoq; (propter Enunciationis naturam) certum tempus, in quo sensus & veritas totius Enunciationis fundantur, requirat, tum sicuti Nomen illud ex natura sua non consignificat tempus, præter naturā autem suam tempus implicat, ita, etiam ut hoc quod implicat nihilominus

ominus aperte consignificare possit, *naturaliter* requiruntur voces ad illud Nomen; quæ adjectæ præstent, ut tempus adsignificetur, & ex eo quod Nomen erat, Verbum efficiatur, Hoc etiã vult Aristoteles, cum aliquod locis *περ. ἐρμ. c. xii. & xiv. 1. Anal. l. c. xl. ut & iv. Metaph. c. vii.* nihil differre ait τὸ βαδίζει & βαδίζων ἐστίν, *ambulat, est ambulans;* & mediocriter Hornejus disp. Log. 4. th. 52. sentit. Nullum Predicatum esse, quin constet Verbo, vel Nomine, quod conjunctum habeat Verbum Substantivum, Est, Fuit vel Erit, Hoc enim si Nomini adjiciatur, etsi alias verum Verbum (NB. aliter hoc in Log. Noviss. Demonstravi) non sit, vice ejus esse. Hæc ille. Ideo g. Verbū sum à Logicis vocatur (certe non alia de causa vocari debet, ut infra ostendam) substantivum, primusq; Porphyrius, ex quo Toletus se accepisse fatetur in *l. i. περ. ἐρμ. c. 3. q. 1.* distinctionem Verborum *Adjectivorum & Substantivorum* introduxit, quòd Verba *Adjectiva* illa sint, quæ per se Verbum Logicum constituere possint h. e. nullo alio Verbo opus hebeant ad temporis determinationem, sed eam ex se statim *adjiciant, substantiva* autem illa demum sint, quæ nulla alia de causa absceiscantur, quā consignificandi temporis, cui usui cū *substantent*, exinde *substantiva* dici. Ex quo unico officio postea fit, ut idē Verbū sum à se ipso differat & vel *secundi* vel *tertij adjecti* appelletur. Dixi ergo supra, quod pro consignificando tempore Verbum Substantivū ad Nomina cum

Subiecti loco stant, NATURALITER requirantur. Et est in promptu ratio, quia cum tempus sit aliquid notionis optimæ, duratio scilicet, adeoq; mensura actionis aut ejus quod ad modum actionis significatur, (de quo supra Hypoth. IV.) Nomina autem sint signa, quæ nullum ex se tempus connotent; utiq; id quod penes Nomina connotari debet, & in Enunciatione subintelligi & implicari dicitur, NATURALITER aliquo signo representari debet. Rectè enim & juxta communem veritatem *Hornejus* Instit. Log. l. III. q. I. n. 8. notandum esse docet, nullam rem verè & propriè sui ipsius signum esse posse; unde neq; tempus, tanquam signatum in Enunciatione, potest esse nota sui. sicuti ergo illud in Subiecto consignificatur, ita fieri debet per notam consignificantem, quæ profecto in subiectis, quæ Nominibus constant, nulla alia potest naturaliter esse, quam Verbum Substantivum, quod hanc consignificandi vim habet. Formali enim significatione Nomina tempus nullum ponunt, sed actum; ex quo quidem tempus, sc' præsens colligi & inferri potest, non autem significatur. Ideo etiam cum in Enunciatione propter aliud atq; aliud Prædicatum modo actus Nominū, quem formaliter dicunt, conservetur, modo suspendatur, tanquam qui vel desierit, vel adhuc futurus sit, ideo necesse est

se est propter veritatem, ut tempora illa per convenientem notam significantur. Atq; ex eo simul manifestum est, quare Verbum hoc Substantivum in quantum ad significat in Extremis tempora, inter Syncategoremata mixta, paulò ante in Demonstratione nostra p. 106, th. 7. retulerimus, secusum penitus ab illis, quæ *formalia* tantum sunt h. e. tantum ad connexionem Propositionis faciunt, nequaquam autem Terminos ingrediuntur. Quemadmodum autem sensus ille, qui ex differentia ad significati temporis veritatem Propositionis essentialiter constituit, ponderatus & rigorose exactus adeoq; necessarius omnino fuit ad Propositionem, uti supra Hypoth. III. ostensum; ita Verba, quæ hunc sensum NATURALITER sistunt, à Logico ponderantur, rigorose exiguntur, & pro necessariis omnino habentur. Sed inquis. Nondum satisfactum est; quia cum antea concesseris, tempus in Subjectorum Nominibus propter Enunciationem, præcipue propter annexum Prædicatum subintelligi, annon sufficere possit, ut animo concipias idem tempus, & sub ejus temporis determinatione Nomen in ista Enunciatione & discursu ex eâ facto accipias. Ita enim futurum sit, ut eundem retineas terminum, & discursus sit perfectus, neq; absurdi quicquam aut falsi consequatur. Respondeo; Quomodo hoc fieri non possit, & omnis ejusmodi

modi Speculatio otiosa sit, ostendatq; te veritatem confiteri nolle, supra ab exemplo ex Matth. 11, v. 5, manifestissimum erit, quod propterea aliquod paginas mihi à 67. in 73. expleverit Quod Si autem in difficilioribus cencedas, in aliis non item, tum redi, quæso, ad p 73, 74. Fuerit, credo, satisfactum. Occurrebant enim sponte, quæ prævidebam ferme ultima dissentientium futura esse refugia. Argumentor inde; *Quicumq; eas inducit propositiones quæ per se & loquendi modum, falsam, ad minimum sophisticam conclusionem, ex veris præmissis iis legitime dispositis inferunt; illud quam maxime à fine Logices, veritatis sc. cognitione alienum est & juxta illum necessario corrigi debet.* Atqui de subintellecto in Nominibus tempore, verum prius E. & posterius. Minor supra, ut dixi, tot paginis ostensa est. Conclusio autem tollit per Consequens id,, quod videbatur ex præcedenti dubio officere Hypothesi quartæ, in qua nervus præcipuè totius Demonstrationis nostræ cõsistit. *Queritur autem 2. An Omnes ideo Propositiones, consequenter & Definitiones, quarum subjecta hætenus per Nomina fuerunt expressa cum hac significatione temporis efferenda sint?* Respondeo; Quid ni? Quia id fiet regulariter. Quicquid enim propter exactè significandam Veritatem, totius Propositionis errores præcipuè atq; ambiguitates vitandas assumitur, id in Logicis pro regulari

gulari formâ censendū est, quia propter veritatem Logica & inventa est & Regulas Notionesque suas constituere atq; adornare debet. Non piguit eius *Hornejum*, neq; sensit incommodum quoddam, cum paulò ante Propositiones Indefinitas (*Deus generat & Homo factus est Deus.*) propter sensum & veritatis ac falsitatis expressionem hâc formâ explicabat, *Is qui Deus est generat: Is qui homo est Verat, Deus factus est* vid. suprà pag. 153. Et facit idem paulò post. Quare autem nolis in Definitione Dei admittere ejusmodi subjectum, *Id quod Deus est, est essentia divina, spiritualis, intelligens &c.* Omnino enim quaeritur, quid sit istud, quod Deus appellatur. Et quare nolis in disputationibus super Christo adversus *Judeos* aut *Socinianos* ejusmodi adornare Propositiones, *Is, qui Christus est, est filius veri & summi Dei. Is, qui Christus est, natus est Bethlehæ post amissum Judeorū sceptrum ex tribu Juda &c.* Profecto ipsa evidentia veritatis, quam, h. m. clarissime expresseris, ultrò quidem invitare te debebat. Provocare autem non sine causâ debeo ad illos, qui in hisce fidei Articulis contra præfractarios Christi hostes depugnare habent. Illi enim experti sunt (quod licet mihi ex multorum disputationibus videre cum h. m. Subjecta propositionum concipiunt) & experiri alii possunt, quantum lucis ex hâc resolutione Sub-

jectorum in veritatis inquisitionem derivetur. Propositiones *Personales* & *Sacramentales* considerari peto, quæ vulgariter proponi quidem ita solent, *Homo est DEUS-DEUS est homo. Panis est corpus Christi* &c. Quarum hic est perfectus & integer sensus, si subjectum explices. *Is qui est homo // est DEUS. Is qui est DEUS // est homo. Id quod est panis // est Corpus Christi*; Imò hæc demum est, si cum Copulâ Propositionis meæ, etiam, quod *Dn. Jac. Mart. in Disp. sup. Prop. Personal.* admittit, cum signo Particulari Vago h. m. efferas. *Quidam qui // est homo // est is, qui // est Deus. Sic, quidam qui // est Deus // est is, qui // est homo.* Perinde fit in hac. *Id quod est panis // est id, quod // est corpus Christi.* Equidem nostra Orthodoxorum in Propositionibus *Personalibus* hæc est sententia, quod sit prædicatio concreti naturæ de Concreto naturæ, adeò ut Concretum unius naturæ subiecti loco & concretum alterius naturæ prædicati loco ponatur, & tum voces istæ *Homo* & *Deus* non significant nudam naturam sed Personam, quæ habeat humanitatem aut quæ prædita sit humana natura, ut & quæ habeat Deitatem, aut quæ prædita sit divina natura. Scilicet in hac *Homo est Deus*, & *Homo* nō denotat partem personæ Christi, sed humanitatem subsistentem in personâ τὸ λόγος, ideoq; totum personale ponitur subiecti loco, sed sub formali denominatione huma-

nae naturæ. Jam ergò ἐξήκων ejus & similium Propositionum juxta principia nostra logica instituiamus, & apparebit, eâ quidem ne meliorem excogitari potuisse. Hoc enim vult ista, *Is, qui est Homo/est is, qui/est Deus*. Ubi *Homo* & *Deus* naturas significant, cæterum nō nudas, sed concretè. Concretè autem naturas esse significatas ex Pronomine Demonstrativo *Is* quàm apertissimè intelligitur, quod hoc loco Personā, propter quam *Deus* & *Homo* concretè sumuntur, indigitat & ex significatione sua formali demonstrat. Sunt ergò Naturæ in Subjecto & Prædicato significatæ, sed non nisi in communi aliquo Tertio, nempe in Persona in qua conveniunt. *Persona autem Christi* (ut Dn. Gravverus in Aug. Conf. Art. 3. p. 49. loquitur) non est ejusmodi Tertium aliquid, quod neq; sit humana natura neq; divina, sed nihil aliud est, quam due naturæ personaliter unitæ. Ad hunc modum forma cæteras Propositiones. *Is, qui est Verbum/est is, qui/ factus est caro. Is qui est filius hominis/est is, qui/est filius Dei. Is, qui est Deus/est is, qui/est Homo*. De Propositionibus Sacramentalibus *Hoc/est corpus meum. Panis est corpus Christi*; idem judica. Nam utraq; est per eundem significandi modum orthodoxa & vera; quanquam posterior sit ἁγία & Ecclesiæ, prior ἑγὼ & ipsius Christi. Prior ergo norma erit posterioris, & ad eam altera ex-

igenda. In priore Pronomen Demonstrativum τὸ τοῦ non significat alteram totius partem ut solum attineat corpus Christi, sed complexivum est utriusq; tam rei cœlestis quam terrenæ in hunc sensum; *Hoc* (quod est panis corpori meo Sacramentaliter unitus) *est corpus meum*. Posteriolem ergo jam expone. Enunciationem & hæc erit; *ID quod est panis/est id, quod/est Corpus Christi*. Quæ Propositio eò rectius exposita est, quia retinuit Pronomen aliquod Demonstrativum, quod perinde (veluti τὸ *Hoc*) significat totum complexum; prædicationem a. rei cœlestis de re terrena in toto illo, quod ex pane & corpore Christi constat, juxta verbū Christi plene significat. Peto ergo à Theologis, ut diligenter cōsiderent, an non meus hic modus ἐκθέσεως & ejusmodi ἐξήγησις per Pronomina & verbum substantivum, sit formalis; in omnibus Propositionibus tam Sacramentalibus quàm Personalibus, ex sensu verborum & proxima significandi vi ita eruta, ut ubiq; id, quod modus loquendi voluit, significetur? Nam quod aliqui sic explicant, v. g. hanc *Homo est Deus*, ut eadem sit cum hac *Homo Deificatus est Deus*, vel *homo in Persona τὸ λόγος existens est Deus*, id quidem rectè fit, quatenus Veritas hujus Propositionis ex naturâ suorum extremorum, quæ est specialis conditio materiæ ejus Propositionis, adeoq; modus explicandi

plicandi *specialis* attenditur. Cæterum cum nos de *generali* modo adæquato per omnes propositiones solliciti simus, quatenus ille usum communiter loquendi ratione sensus completi generaliter perficit, ut veritas rectè significetur, ideò existimavimus non aliter nos posse aut debere Enunciandi formam constituere. Et profecto restat alia adhuc causa, propter quam subiectum explicari hoc, quo dixi, modo debeat. *Dictum* *fo. de Omni & Nullo*; id quod *hanc formulam concipiendi subjecta* exigit. Mea verba non adscribam, quæ nemini debeo, & si quis velit *Log. Noviss. c. 3. de Enunc. simpl. partibus § 9. p. 246. ut & de quant. §. 57. num. 6. & seqq.* recognoscere potest. CL. *Hornejus Instit. Log. l. 4. q. 4.* pro me loquatur. Sic autem ille. *At observandum* hic diligenter est, quod præclare monet *Scotus i. prior. q. 7. conclus. 4.* per dictum de O. non intelligi præcisè Propositionem tantum Universalem, sed (NB) ID, ut subjectum istius universalis dicatur de aliquo alio quo concludatur etiam prædicatum conclusionis. Unde concipi illa hoc loco sic debet. *O. quod est homo est animal, Non, omnis homo est animal.* (Et post cætera.) Et sanè si sic argumenteris, seu potius formes majorem propos. in divinis. *Omnis essentia divina est Pater Filij. Sed filius est essentia divina. E. Filius est Pater filij* præmissæ veræ sunt, & falsa tamen est conclusio.

in primâ figurâ. Quod si verò major sic forme-
tur, ut pro *Omnis essentia divina*, dicatur, *Omne*
quod est essentia divina, consequentia culpari ne-
quit, quia *Major falsa est*. Hactenus ille: magnasq;
habeo gratias ejusmodi testibus, quorum nomē
plus valet apud eos, qui contradicunt, quam re-
cta ratio. Equidem si quis fuit de naturâ illius
principii syllogistici, quod Dictum de Omni vo-
catur, & de *distributione Medii Termini* sollici-
tus, ego meū nomen cum illo profiteri possum,
precorq; ut ea, quæ super *Quantitate* & in primis
Universalitate Majoris Propositionis primæ figuræ
paulò ante allegaverim, attendantur. Exiit eni-
constitui & accuravi omnium *Definitarum Pro-*
positionum subjecta, uti in Log. Noviss. p. 246.
& 398. ut & in hoc tract; p. 50. 53. & 138. & aliis
quam plurimis locis videre est. Ex eo simul pro-
gressus sum & *Commune Tertium* in omni pro-
positione primus erui, ita quidem, ut harum
Propositionum vic, *Omnis Philosophus est natura*
consultus *Quidam homo est sapiens*. *Dulce est jucu-*
dum, tum demum rectè intelligatur, si illud sub-
intellectum *Commune Tertium* discretè exprima-
tur h. m. *Omnis qui est Philosophus est is, qui est*
nature consultus. Hoc enim vult Propositio ista,
Omnis ILLE, cui attribuitur τὸ esse Philosophum,
est IDEM ILLE, cui attribuitur τὸ esse nature
consultum. Ubi illa quæ attribuuntur, sunt duo

TERMINI, & ILLUD CUI attribuuntur, est commune Tertium, Cui communi Tertio propterea attribuitur *Terminus Prædicati*, quia scilicet attribuat^r ei *Terminus Subjecti*. Quod ex primâ figurâ clarissimum est, ubi *Medius Terminus* semper est ratio inferens *Termini Majoris*, illeq; in *subjecto* Majoris Propositionis collocatur. Adeo ut sicuti in Minore Propositione ut & Conclusionē *Minor Terminus* actu & apertè est *Tertium* illud *Commune*, in quo (v. g. in Barbara & Darii) semel *Medius* semel *Major Terminus* conveniunt & simul sunt, ita idem ille *Minor Terminus* potentia sit in *Majore Propositione*, immò per Pronomina ILLE QUI repræsentetur, adeoq; per vicarium quoddam vel (ut rursus hoc verbotur) per Repræsentationem adsit. Omnino enim de τ̃ ILLE qui in *Majore Propositione* prædicatur *Major Terminus*, & quidem ideò prædicatur, quia in eadem illa *Majore Propositione* attribuitur eidem τ̃ ILLE qui *Terminus Medius* *subjecti* loco positus; quæ attributio licet prædicatio perfecta non sit, tamen habet naturam prædicationis, Siquidem ibi dicitur competentia illius *Termini* in ordine ad commune istud *Tertium* h. e. ad τ̃ ILLE qui. Quæ competentia statim in *Minore Propositione* fit perfecta prædicatio, quamprimùm *Minor Terminus*, cujus vicarium locum Pronomina tenebant,

ipse ascitus fuerit. Neq; existimo exempla in contrarium ulla reperiri. Idem enim in his apparet, si dicas, *Quidam qui est homo est is, qui est sapiens, vel ID quod est dulce est idem illud, quod est jucundum.* Et hinc ostendi ego Pronominum, **ID QUOD, ILLE QUI,** i. verum finem & scopum cujus gratia in Propositionibus requirantur. 2. Verum firum, qualis non debet esse alius, quàm qui istum finem nobis conciliat, de quo alibi. Ex his autem sole clarius est, quam malè fiat, quod ita in acceptandâ Veritate nos torqueamus, dubitemusq; Subjecta Propositionum, quæ propter usum loquendi ex Nominibus constant, resolvere in verba, & veritatis causa desciscere aliquantum à formâ sermonis elegantioris. Quapropter ut ultimo (sicut mihi videtur) dubio non minus, quam cæteris, satisfiat, tertiam propono quæstionem; quæ hæc est.

Q. 3. Cum tamen ex usu & consuetudine loquendi pateat, ejusmodi formulam explicandi subjecta Propositionum insolentem neq; satis rotundè aut ex publicâ sermonis formâ conceptam esse; annon hoc modo principia mea Logices à bonis autoribus abertant, & inepti genus loquendi, barbariem sc. istam obscurorum virorum, in literas nobis reducant? Nâ quid dicas, Is, qui Deus est, generat, cum tantundem liceat tibi hæc formulâ communi & usitatissimâ, Deus generat? Nonne sentis hoc & concisius & gratius esse? Quid autem verbis oneras, aut circumscribis, quod rectè jam significasti. Immo quis bonorum autorum sic loqui-

tur. Magnū hoc & vetus crimē est, quod mihi jam inde ab initiis emendatæ Logicæ à magnis similiter viris objectum est, adeo ut mirati quam plurimi sint, quomodo me ejusmodi incultus & horridior loquendi modus abstergere ab hoc negotio non potuerit, qui Elegantiæ cum primis aliquid dare voluerim, & bonos Autores, linguam certè latinam profitear. Quapropter me parū recte mihi consciū esse & ne videar offendisse, ea quoq; defensare aut tegere velle dictitarunt, quæ ipse apud me quā maximè improbem; scriptio- nis nimirū genere ostendens aliud, quam jubere debeam ex Præceptionibus meis Logicis. Cæterū ut illi ratione me, non lapsu aliquo, aut urgente Principiorum falsitate impulsū, Propositiones Logicas concepisse ad novum hunc modum existiment, poterat tum ab ipsorum eruditione, tū ab iis, quæ toties ingeminata sunt, expectari. Nec satis admirari valeo, quare hic tam indociles se præbeant, qui in aliis rebus à felicitate ingenii maximè commendari postulent. Quod si ejusmodi adhuc sunt, ut vel nesciant, vel doceri nollint, aliam sermonis formam, in foro in concionibus aliam, aliam in militia, aliam in scholis, præcipuè in Philosophiâ, ejusq; disciplinis & officinis aliam requiri, eumq; perperâ agere & contra bonæ Elocutionis leges, quisquis ista confuderit: iis quidem ignoscā facillimè, quod non magis ar-

bitrari de rebus meis possint, quam quod cœci de coloribus, petoq; bonis verbis, ut nolint simul ferre judicium, & simul turpiter se dare in iis, quæ non intelligant. Tamen quia boni adhuc supersunt, qui erudiri, quam adversari malunt, in eorū gratiam de formâ & modo, quo in Logicis Enunciationes efferri debent, nonnulla exequar. Ac primò quidem sciendum Propositiones Logicas vix ad ullū Genus dicendi, quos Characteres vocant, quadrare. Siquidē genera dicendi pro Rhetore, non pro Logico tradita sunt, quorū *diversi fines* diversos Orationū *modos* constituunt; Rhetorica *ornatos*, Logica *nudos & simplices*; illos sc. ad *persuasionem*, hos autem ad *veritatis cognitionem* directos. Inde est, quod cum in omnibus dicendi formis Tropi & Figuræ apud *Rhetorem* tollerentur, *Logicus* omnes prohibeat; quia propter *ornatum* sint, non propter *veritatem*, quæ rectius absq; iis colitur & sibi ipsa ornamento est. Sane, quod in *Historia* vitiosum & crimini duxit Cicero in *Bruto*. *Ubi pleriq; Scriptorum ut argutius dicerent, veritatem sæpe exhibant*, Quippe ὅτι ἡ ἄν τι ψεῦδος ἐμπεσὼν ἢ ἰσορροπία, ἐδ' ἀκαταστάτων ἀνάγκη, ὃ μᾶλλον ἢ τὴν ἀρετήν Ἰατρῶν παῖδες φασί, τὴν τραχέαν, παραδέξασθαι ἂν τι ἐς αὐτὴν κατεποθέν, cum *Historia* nihil falsum inseri sibi, ne pauxillum permittat, non magis quam *arteriam*, dicunt *Medicorum filii*, eam quæ *aspera* vocatur,

vocatur, quicquam potius aut cibi in se recipere, ut
Lucianus ait, Veritas autē, juxta eundem, sola fit
τὸ ἴδιον ἐντελές, propria perfectio, ad quam hi-
storia componi debeat: Et quod propterea idem
Cicero in Commentariis C. Jul. Caesaris maximè
commendat, qui nudi & recti erant, omni ornatu
orationis tanquam veste detracta. Id cum primis
in orationibus Logicis diligēter & longe attentius
observandum est. Nam, quod Historiam spectat
ὁ μὴν παντὶ ὡς γε τὰς ῥητορικὰς λόγους ἀπο-
δοκιμάζοντες ἐκβάλλομεν ἐκ τῆς ἰστορίας τὸ
παράπαν, Rhetorum Orationes non omninò repu-
diamus & usquequaq; ejicimus. Ἐκ ὀλίγας γάρ
ἂν τις αἰτίας εὖ εἰρηκθ' ἂς μετὰ πολλὰ ἀναγ-
καίως παραληφθῇται τὰ τῆς ῥητορείας, Cum
rationes quisquam non paucas invenerit, quare sæpè
numero Rhetorum ornatus sit adbibendus uti Dio-
dorus Siculus l. XX. Biol. ostendit. Tamen in An-
nalibus, quales erant Pontificum Maximorum, in
Commentariis (qui ἐφημερίδων & ὑπομνημά-
των nomine veniebant) ut & in Vitis Clarorum
Virorum sola illa naturalis pulchritudo simplicis-
simi sermonis probata, spretæq; omnes Rhetorū
artes & deliciae præ illa fuerunt. Causa est, quia
libri ejusmodi vel ad solam rerum memoriam vel
strictim ad veritatē, præcipuè ut materiam scri-
bendi tantum præberent, componebantur. Qua-
propter & relictæ omnia fuerunt, quæ visa sunt
delectare

delectare magis quam *cognosci* & *sciri* debere. Ita scilicet in ipsa Historia, *quæ*, ut Plinius ait, *quoquo modo scripta delectat. neq;* prorsus *inornatè* scribi, exsententiâ Quintiliani, *debet*, finis ille, quē scriptor quisq; sibi præstituiere debet, moderatur genus dicendi, ut alibi τὸ πρῶτον in eâ, pro pulchro, alibi pro dedecore habeatur. Quid igitur fiat in disciplinis Philosophiæ aliarumq; Facultatum, quæ meris Definitionibus & Terminis constant, & ideò subtiliter & curiosè excogitantur, ut primò γνῶσιν gignant eamq; accuratam & subtilem? In scientiis enim extra controversiam persequimur *solam rerum cognitionem*, in Practicis quidem *operationē*, verum non nisi, per γνῶσιν, effectam & productam. Quapropter ubique *cognitionem* prius intendimus, postea demū (si objectum permittat) extendimus. Quæ ergò sint ineptiæ, sermonem, qui *accuratam* & *subtilem cognitionem* rerum repræsentare debet, dilatare aut constringere velle, quo ipse non sit *accuratus* & *subtilis*, *accuratam* autem & *subtilem cognitionem* inhibeat & conturbet? Aut quare Enunciationes, quas *Logicus* conficere jubet, pro fine *Logices*, qui est veritas omnium disciplinarū, non adornabimus? Aut quare eas, quæ pro fine isto conceptæ sunt ex formâ & consuetudine loquendi, (ad quam exornatæ & concisæ non sint) damnare cupiamus? *Photius Patriarcha Constantino-*

Constantinopolitanus super *stilo Gelasii Casarea Palestinae Episcopi*, qui contra *Anomæos* librum ediderat, rectè judicat; Eum, licet τὴν Φράσιν πάντα καλῶς, qua dictionē omnino bonus autor extitisset, in hoc tamen quam maximè peccasse, ὅτι κατὰ χάρας ἢ μερακιωδῶς, ὡς ἄρτι παρακύπτων εἰς τὰς διαλεκτικὰς λόγους τοῖς τῆς λογικῆς τέχνης κανόσι καὶ αὐταῖς ἀπεχρήσατο λέξεσιν, quod putide nimis & pueriliter quasi nuper *Dialecticorum* scripta inspexisset, *Logicæ artis Regulis* ipsisq; adeò vocibus abusus esset. Ut ita intelligas λόγους quosdā esse διαλεκτικὰς & qui λέξεσι τῆς διαλεκτικῆς τέχνης vocibus *Dialecticæ artis* propriis constent, & sicuti ineptum est voces istas *Orationibus* librisq; paulo elegantius & ad formam sermonum excultis infarcire, ita non minus ineptū esse, si quis exigere à *Logico* velit ipsas alienas à se Grammaticorum aut *Rhetorum* elegantias. Præcipuæ in *Enunciationibus*, quæ κυρίως sunt λόγοι διαλεκτικοὶ & de quibus conficiendis nemo nisi *Logicus* docet, nemoq; aliter docere debet, quam prout verum aut falsum PERFECTE & COMPLETE significant. Verum enim aut falsum significare est juxta *Aristotolem* ex *Definitione Enunciationis*. Id autem PERFECTE significare, est ex fine *Logices* & aliorum quoq; præcepto. Nam & *Axioma* olim erat idem quod

*Enunciatio & à perfecta veri aut falsi significatio-
ne, nomen reperiēbat. Stoici autem definie-
bant esse λεκτὸν αὐτοτελές, ἀπὸ φαντὸν ὅσον ἐφ'
ἑαυτῷ Tum autem ἀξίωμα erat λεκτὸν αὐτο-
τελές, cū haberet ἀπηρτησμένην τὴν ἐκφορὰν,
plenam & completam locutionem; ἑλλίπες autem
erat, cum ἡ ἐκφορὰ esse ἀναπύργις & incom-
pleta, ut ex Diog. Laert. i. VII. in Zenone & Gell. l.
XVI. c. VIII. videre est. Quapropter idem Gellius
vertit & latine interpretatur, quod axioma Dia-
lecticis vocetur, quicquid dicatur. plena (NB) ac
perfecta verborum sententia. L. Apulejus l. de Syl-
log. Categor. requirit, ut Absolutam (NB. ἀπηρ-
τησμένην) sententiam comprehendat, qualem ora-
tionem solam ex omnibus veritati & falsitati ob-
noxiam tradit. Donatus in Eun. Ter. describit,
quod completa sententia aliquid pronunciet. Boe-
tius in l. περ. ἑρμ. edit. 2. definit, quod compleat
& expediāt sententiam. Quæ descriptiones Enun-
ciationis Logicæ ex fine ejus disciplinæ desumptæ
sunt. Quicquid enim ita verum aut falsum ex-
primit, ut perfecte & complete non exprimat, illud
causam dat errori, ut sub vero falsum, sub falso
verum lateat & ex verò falsum colligi possit, uti
supra Hypoth: III. p. 59. ex Conversione patet,
quando ex vera (sed imperfectâ) Cæci vident
Matth. II. sequebatur falsa (& satis perfecta) h. m.*

Qui

Qui vident sunt cæci. Id quod est contra finem *Logicæ* adeoq; contra requisita & virtutes *Enunciationis*. Inter quas Stoici ex perfecta veri significatione ἀνελεγχίαν recensabant, ut testis ibidē est *Laertius*, eamq; existimarunt, esse aliquam ἐν εἰδὲ ἀρετὴν διαλεκτικὴν speciale requisitum *Enunciationis Dialecticæ*, ex quo fiat ἰσχύς ἐν λόγῳ, ὥστε μὴ ἀπάγεσθαι ὑπ' αὐτῆς εἰς τὸ ἀντικείμενον, vis quædam orationis, ne ab ipsa (illa oratione) in contrarium abducamur: Quam vim *Jamblichus* ὀνομαζόται Φιλόσοφος in *Alypio* διαλεκτικωτάτων (uti apud *Eunapium* in vita *Jamblichi* uterq; celebratur) maxime admirabatur, utpote cum qua ὀξύτης acumen τομὴ accurata distinctio καὶ πληγὴ aculeus, quæ sunt virtutes ex accurata veritatis expressione redundantes, conjunctæ erant. Ex quibus omnibus patet; Formulam & Modum concipiendi *Orationes Logicas* non nisi ex *Logicâ* ejusq; fine, nullo autem modo ex alienis quibusdam Disciplinis, *Grammatica* sc. vel *Rhetorica* dijudicari debere. Restaret ut ostenderemus; *An iste modus concipiendi Orationes Logicas, contra Grammaticam esset; & An ex bonorum Autorum consuetudine contra hunc modum elocutionis argumentari liceret?* Verum spacio excludimur, quod nobis h.l. coarctavimus & spero doctos non magnopere plura requirere. In *Quæstionibus* tamen, quæ nobis postea

postea adjiciendæ sunt, acuratissimè & ista expediemus, ne locus sit Cavillis. Sequitur

LABYRINTHUS LOGICORUM.

Hactenus exegi primum istud principium, in quo satis de res sui ab eruditis, iis præsertim qui contra me vel ex invidia vel malignitate faciunt; Quorū una vox est, me in puerilibus aliquot argutiis ac Quæstionibus hæere, neq; afferre quicquā solidi aut ullius usus, sed nova captare, & ex iis laudem quærere, unde nihil nisi cōtemptus sperari possit, nihil nisi justa obtrectatio sequi debeat; Qui cornicū oculos confodere & post Homerum Iliada scribere velim. Quorum sexcenta alia, stultissima equidem judicia, ut turpitudinis suæ convincam, placet *Labyrinthum Logicorum*, *Aristotelis* præcipue & *Interpretum* demonstrare, in quē misera juvenus & nō uni Minotauro obiecta fuit. Tantus numerus Subtilitatum, tot diverticula & ambages sunt, ut autores eo detrusi seipsos aut exitum reperire vix possint. Tanto justius autē Labyrinthi nomen tuebuntur, si errores istos, etiamsi compendio quodā, proposuerimus. Ut, cum præciveris illos vel ipse possis ultrò ejusmodi sententiam nobiscum ferre, vel pedibus in eam ire. Quapropter primum exponent Tibi, Benevole lector, Autores isti commenta sua, h. e. in Labyrinthum suum intrudent; ego a. cum filū Ariadnes suppeditavero, causas impositi hujus nominis non amplius allegabo, cum ipsi illi carceres non aliud sibi posthac imponi jusserint.

Sequuntur ergo, de quibus jam dixi, *Aristotelis* omniumq; *Interpretum* placita & Regulæ; quæ omnia partim falsa, partim superflua & non necessaria, consequenter, inutilia sunt, rectiusq; ignorantur, quam cum dispendio temporis & aliarum scitu dignissimarum rerum, summo cum labore & tædio, à Præceptoribus, qui ipsi non satis tam subtiles phantasias capere possunt, operose doceri, & quod in tam abstrusa sapientia necesse est, fustibus imprimi inculcariq; prorsus debent.

I.

Primò autem rejicio *Aristotelis* & omnium *Interpretum* doctrinam super *Modalium* vel *Enunciationum* vel *Syllogismorum* ut & *Conversionis*, *Oppositionis*, *Equipollentiæ*, *Consecutionis*, tanquam peculiari & à forma *Absolutarum* distincta longeq; diversa, natura. Adeoq; nihil opus est Præceptionibus *Aristotelis*, quas *περ. equ. c. XII. de Oppositione* Enunciationum *Modificatarum*, *c. XIII. de earum Consecutione*, ut & *de Conversione* earum i *Anal. I. c. III. præcipue de forma earum Syllogistica* eodem libro à *c. VIII. in caput XXII. operose ipse commentus est*, & ut alii longè diffusius intricatiusq; commentarentur, viam, quam ocludere debebat, spaciosissimam ac multiplicem aperuit. Et quanquam satis habebam hoc modo per unum dejectum

Aristotelem omnes conturbare & atterere Interpretes, qui tam prони ac pii sunt in isto adorando Præceptore ac Magistro Veritatis, tamē, quia pauci eum hodie legunt, multo autem maxima pars Germaniæ nostræ (cujus juventuti præcipuè scribo) ab interpretibus, præsertim orthodoxarum Academiarum Professoribus pendet, ideo ex Commentatoribus illius Philosophi unum, quem ego principem existimo, ex cætera autem infinita Logicorum multitudine, qui systemata conscripserunt, eximios & qui in Scholis passim docentur alias magnum nomen & quod profecta pulchrum ducitur, gerentes, excipiam, eorumq; præcepta quæ ab Aristotele præter utilitatem nata sunt, quantum per hanc Controversiam & antea demonstratas Hypotheses licuerit, ex finibus Logicæ prorsus ejiciam. Scholasticorum autem omniumq; Jesuitarum & totius catervæ Pontificiæ commentationes, præsertim Scoti tenebras, quæ in hac causa ab aliquo magno viro nimis quam confidenter & temere veritati objiciuntur, penitus damno, & proscribo, petoq; ut nemo hominum quicquā temporis tam male collocet, ut ex iis discere allaboret. Quorum me quotidie poenitet, quoties recognoscere propter adversariorum jactantiam illos debeo. De quibus in Præfatione pluribus. Nunc quidem nihil faciam, nisi ut

Recen-

Recentiores aliquot Logica Doctores, eos præcipuè advocè, qui sedulò & magna diligentia ex veteribus, ipsumq; ex se Aristotelem cognovère, &, quantum Interpretibus licet, quorum stricti juris est commissio, ita commentati sunt, ut maxima admiratione digni sint, quod in tam perplexis intricatisq; sententiis ita fuerint ingenio atque eruditione usi, ut Aristoteli dignitatem suam, quam etiam Avicenna olim in hac materia imminutū ivit, servare hætenus imo etiam augere potuerint. His addam & eos, qui contra Aristotelem nonnulla pro se commenti sunt. De quorum ordine non ero magnopere sollicitus. Non homines nobis, opiniones pro Labyrintho sunt.

II.

HÖPHNERUS Comment. in
I. ANAL. I. Cap. II. & III.

CANONES DE CONVERSIONE.

IV. *Copula implicite posita resolvatur, si opus est, & exprimatur. Ut hanc: animal sentit; resolves in illam; animal est sentiens.*

V. *Copula in conversione locum non mutat, si presentis ea sit temporis: Sin præteritii & futuri sit temporis, transponitur sensu exigente. Ut hanc, Meretrix fuit virgo, non rectè vertis, si dicas: E. virgo fuit meretrix; sed ita: quæ fuit virgo, est meretrix. Sic illa Christi enunciatio Matth.*

21. 31. Publicani & meretrices antecedunt vos in regno cœlorum, convertitur in illam: quidam antecedentes vos in regno cœlorum, fuerunt publicani & meretrices.

VI. *Si post copulam sequitur casus obliquus, addatur vocula ens, seu id, quod est.*

Ut hanc: Homo est in templo: Convertes ita: qui est in templo, est homo: non autem: templum est in homine.

VII. *Diligenter attendenda sunt voces quæ descriptionem extremorum ingrediuntur, quæ non recte transpositæ, sensum immutare possunt, ut sunt particule limitantes, reduplicativæ &c.*

Ita hæc reduplicativa: Homo quâ homo, est rationalis, convertitur in illam: Rationale est homo, quatenus homo.

MODALIUM PROPOSITIONUM.

I. *Ἀναγκαίων ἀποδείξεων καθόλου εὐρητικὴ καθόλου ἀντιστρέφει* i. e. *Propositio, quæ modificatur necessitate, Universalis negans convertitur universaliter: Ut:*

Necesse est nullum vitium esse laudabile

E. necesse est, nullum laudabile esse vitium.

Notetur hic, quia universalitas modorum non attenditur in syllogismis modali bus, sed dictorum, modales propositiones negantes dici,
non

non eas, quæ modo additam habent negationem quomodo propriè negantes modales effici supra in libro περὶ ἑρμην. c. 13. diximus. Sed eas quæ dicti partem negant, quæ quidem Enunciandi formam habent affirmativam vim tamen & sententiam habent negativam, ideoq; Aristoteles non simpliciter eas ἀποφατικὰς, i. e. negativas appellat, sed τὰς κατὰ φαικὸν ἐχούσας τὸ χῆμα in prior. c. 3. §. 7. καὶ ἀντίθεσιν 1 prior. cap 13 §. 4. i. e. affirmativam habentes figuram secundum oppositionem.

II. Τῶν κατὰ φαικῶν ἀναγκαίων περὶ ἁσῶν ἐκπέρα κατὰ μέρος §. 2. i. e. propositionum necessitate modificatarum affirmantium utraq; & universalis & particularis affirmans particulariter convertitur.

Hic Canon sua difficultate non caret. Flac. lib. 4. General. Log: cap. 17. secutus Theophrastum & Eudemum, qui hâc in parte à Præceptore Aristotele discedunt, non necessario & semper, sed aliquando, & tantum hanc reciproca- tionem valere docet, quando videlicet termini sunt convertibiles. Quod si verò non sit prædicati cum subjecto necessaria connexio, neq; in universalium neq; in particularium propositionum conversione locum habere regulam. Non particularium v. g. quando dico: Necessè est quendam hominem esse doctum. Hæc falsa

est; quia ejus contradictoria est vera: Quendam hominem non necesse est, esse doctum. Hæc falsa est, quia ejus contradictoria est vera: Quendam hominē non necesse est, esse doctū: Si ergo hanc: Necesse est, quendam hominē esse doctum: convertas, Necesse est quendam doctum esse hominem: prior falsa, posterior vera erit. Quod verò est contra naturam conversio- nis, quæ requirit, ut propositiones, conversa & convertens, convenient veritate, Similiter uni- versalis affirmativa, quando materia est contin- gens, non necessario convertitur, sed tantum cum materia est necessaria: *Non autem cum causa remota convertitur cum effectu*, qui quidem sine causa-præexistente non quit esse: causa autem sine effectu esse potest, ut cum dico:

Necesse est, omne rationale actu ridere

E. Necesse est omne actu ridens esse rationale.

Hic non eadem est necessitas in conversa & convertente. Sed in conversa est necessitas hy- pothetica, Non n. semper omne rationale, actu ridet, sed objecto risibili obveniente & alijs cau- sis intervenientibus. In convertente autem est absoluta necessitas. Quicquid enim ridet, id ne- cessario est rationale.

II. Non valet conversio universalis affir- mative necessaria, quando subjectum cum accidente convertitur, quia accidens quidem
non

non potest nō esse, ubi de subiecto dicitur: contra verò subiectum potest esse, licet non adsit accidens; ut, cum dico:

Omnis doctus necessario est homo

E. Quidam homo necessario est doctus:

Non est vera conversio; quia non intelligitur in utraq; propositione eadem necessitas.

III. Non valet conversio in propositionibus modificatis universalibus affirmativis necessariis, quando genus cum specie convertitur. Nam genus quidem necessario cum specie cohaeret, quia de eius est essentia. Species vero generi necessario non inest, sed accidentarie, cum non uni tantum speciei, sed & aliis inesse possit, ut cum dico:

Necesse est, omnem hominem esse animal.

E. Necesse est, quoddam animal esse hominē.

Similiter non eadem est in propositionibus necessitas. Monlorius quidem cum Burana, adhibita distinctione necessitatis contendit, non semper debere verti eiusmodi enunciationes necessitate modificatas in absolutè necessarias, sed satis esse, si convertentes sint ex hypothese necessariae: Sed ita conversa & convertens non essent ejusdem generis, ejusdemq; veritatis. Jam autem, quemadmodum rectè Theophr. & Eudem, docuerunt, quale necessarium est in conversa, tale etiam debet esse in convertente; & si

ibi absolutè necessarium, etiam hîc erit. Quare dici fortasse hic aliud nequit, nisi quod Aristoteles, etsi de formali conversione agat: tamen semper, ut ex i. c. hujus libri patet, ad Demonstrationem intendat aciem, in quâ terminorum connexio est necessaria, quæ mutuam istiusmodi & quidem unius generis conversionem admittit, ut:

Necesse est, omnem hominem esse risibilem.

E. Necesse est, quoddam risibile esse hominē.

III. Ἐπὶ τῶν ἐνδεχομένων ἐν μὲν τοῖς κατὰ φύσιν ἀπορίαις ἑξὲς κατὰ τὴν ἀντιστοίχiam ἐν ἀπαι. *In contingentibus affirmativis omnibus.* (h. e. sive vocabulum contingentis significet necessarium, sive contingens propriè ita dictum, sive possibile) *similis est convertendi ratio, ut in necessariis affirmativis.* Sensus est: *Contingens affirmans, sive universale sive particulare, convertitur in particulare.* Ut:

Contingit, omnem hominem esse animal.

E. Contingit, quoddam animal esse hominē.

Contingit, omnem & quendam hominem vigilare.

E. Contingit, quoddam vigilans esse hominē.

Sæpe tamen fit & hic, ut alia sit convertentis necessitas & contingentia, alia convertendæ, & tum non proba est conversio. Causam hujus diversitatis præbent, propria primo & tertio modo

dicta;

dicta: Illa quidem soli speciei, sed non omnibus individuis semper insunt, ideoq; accidentaliter subjecto inhaerent, ita tamen, ut quatenus existunt, in aliâ specie, quam illa ipsa, esse nequeant. Hæc autem (propria; modo dicta) omni quidem speciei insunt, sed non semper, ut cum dico: Contingit omnem vel quendam hominem esse doctum. E. quoddam doctum contingit esse hominem. Falsa est conversio, quia conversa est contingens, convertens autem est necessaria, Sic:

Contingit omnem hominem actu ridere, loqui
E. Contingit quoddam ridens vel loquens esse
hominem.

Similiter posterior falsa est: quia non contingit, sed necesse est quoddam loquens esse hominem. II. Diversitatē facit cohærentia generis cum specie. Nam illud quidem necessariò cū hac cohæret: sed hæc illi accidentariè inest, cum aliis speciebus inesse possit; ut cum dico:

Contingit quoddam animal esse hominem

E. Contingit quendam hominē esse animal.

Posterior non est contingens sed necessaria

Quod si objicias, vocabulum contingens interdum significare necessarium, respondeo, verum quidem hoc esse: sed in conversa hac contingens proprie accipi non autem pro necessario. Quale autem contingens est in conversa, tale etiam debet esse in convertente.

IV. Ἐν δὲ τοῖς ἀποφατικαῖς ἔχ ὡσαύτως ἔσθ'.
*In negantibus propositionibus contingentia
 modificatis non est eadem ratio recipiendi,
 quoad omnes contingentis modos.*

*Nam quæ significant τὸ ἐξ ἀνάγκης μὴ
 ὑπάρχον, i. e. necessariò non esse, i. e. impossi-
 bile, itemq; eæ quæ τὸ μὴ ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχον,
 i. e. quod necessariò inest, seu possibile signifi-
 cant, similiter convertuntur, ut negantes
 necessaria, hoc est universales contingentes
 negantes convertuntur universaliter, parti-
 culares item contingentes negantes non con-
 vertuntur, quemadmodum nec negativa
 particularis necessaria, ut:*

Contingit nullum laudabile esse vitium

E. Contingit nullum vitium esse laudabile.

Contingit nullum hydropicum convalescere,

E. Contingit nullum convalescentem esse hy-
 dropicum.

ὅσοι δὲ τῷ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ καὶ τῷ πεφυμένῳ
 λέγεται ἐνδέχεται ἔσθ'. *Contingentiâ pro-
 priè dictâ modificata enunciationes, si sint
 universales negativa non recipiuntur, ut
 universales negativa ὑπάρχουσι, pura ἔνε-
 cessaria, sed per accidens, seu in particulares
 convertuntur: particulares autem negati-
 va in*

*ut in se ipsas vel simpliciter convertuntur :
quod tamen in aliis propositionibus non fit.*

Ex Cap. IIX. usq; ad c. XXIII.

*In sequentibus capitibus, doctrinæ de Syllogismis
ex propositionibus puris sive ὑπάρχουσας, subjicit
Philosophus tractatum de syllogismis modalibus, quæ
quidem inutilis non est, quemadmodum ipse Philoso-
phus hoc loco indicat. in c. 8. Nam modales syllogismi
aliter concludunt, quam qui sunt ex propositionibus
ὑπάρχουσας. Nam concluderis quidem ἐξ ὑπάρχου-
σων.*

Omnis homo edit

Quidam Philosophus est homo

E. Quidam Philosophus edit.

Sin modificaveris propositiones, jam non se-
quitur; vel saltem harum regularum inscium la-
ter, an verè possit aliquid inferri. Frustra autem
est Ramus, qui omnes syllogismos modales hac
ratione impugnat:

Modus semper est prædicatum

Modus ter repetitur,

E. Quoddam ter repetitum est prædicatū.

Quod est absurdum, cum nullus terminus ter
repetatur in legitimo syllogismo. Responde-
mus autem ex iis, quæ in libro περὶ ἐγγων, do-
cuimus, modum nequaquam esse partem enun-
ciationis, atq; ita nec terminum syllogismi, sed
determ.

determinationem tantum copulæ, quam determinationem ter in syllogismo repeti, nihil impedit. Delineabimus autem doctrinam Aristotelis, quæ operosa nimis est & intricatior, brevissimis aphorismis, cum annexis recentiorum limitationibus atq; exceptionibus.

Syllogismi alii sunt absoluti, alii modificati, alii mixti ex absolutis & modificatis.

Absoluti sunt, quorum omnes partes sunt propositiones absolute, sive puræ.

Alii vocant puros syllogismos, sed distinctioris doctrinæ gratia, cum & quidam modales dicantur puri, potius volumus absolutos appellare.

Modificati sunt, quorum omnes partes sunt enunciationes modales.

Suntq; hi iterum vel puri sive homogenei, vel mixti sive heterogenei.

Homogenei modales sunt, qui constant ex propositionibus ejusdem modi, iūq; sunt duplices. Aut enim conflantur ex meris necessariis, aut ex meris contingentibus.

In syllogismis ex meris necessariis, in 1. & 2. figura factis, sequitur necessaria conclusio ut :

Neceffe est, omne animal dormire

Neceffe est, omnem hominem esse animal

E. Neceffe est, omnem hominem dormire

Qui syllogismus est in BARBARA. Secundæ autem

tem figuræ syllogismus modalis purus necessarius talis est in *Camestres*.

Necesse est, omnem doctum esse hominem

Necesse est, nullum brutum esse hominem

E. Necesse est, nullum brutum esse doctum.

In 3. autem figura ex meris necessariis vi formæ sequitur conclusio ὑπάρχου.

Aristoteles in 3. quoque figura ex meris necessariis vult sequi conclusionem necessariam, quod quidem ratione materiæ necessariæ verum est, sed per accidens hoc fit, rationæ materiæ, non formæ.

Non enim 1. omnis necessaria vertitur in necessariā, cum genus quidem necessario dicatur de specie, sed species non dicatur necessario, verum per accidens, de genere. Deinde quia de accidente necessario prædicatur subiectum, cum accidens non sit sine subiecto sed non contra omne accidens prædicatur necessario de subiecto, cum subiectum sit prius, quemadmodum supra de conversione monuimus. 2. Patefcit idem hoc per exempla.

Quando enim in 3. figuræ modo *Darapti* sic concludo.

Necesse est omne materiatum esse quantum

Necesse est, omne materiatum esse substantiam

E. necesse est, quandam substantiā esse quantā.

Conclusio falsa est. Potest enim substantia esse, licet non sit quanta, cum quantitas sit affectio substantiæ. Affectio autem speciei, quemadmo-

dum

dum & ipsa species, accidentaliter prædicatur de genere. Necessarium autem illud est, quod se aliter habere nequit.

3. *Comprobat hoc doctrina reductionis, quæ vitium talium syllogismorum facile monstrat. Si enim præcedens syllogismus, qui est in Darapti reducatur ad modum Darii conversione minoris per accidens, tunc minor non manet necessaria, sed fit contingens:*

Necesse est, omne materiaturum esse quantum

Necesse est, quandam substantiã esse materiaturam.

E. necesse est, quandam substantiam esse quantã.

CANONES.

III. *Ex meris contingentibus, in omni figurã, sequitur conclusio ὁπάρχουσα.*

Aristoteles hic quoq; à recentioribus corrigitur. Nam c. 14. docet, ex meris contingentibus semper fieri conclusionem contingentem: Quod tamen non fit semper, & ratione formæ, sed interdum ratione materiæ contingentis & per accidens v. g. in hoc exemplo.

Contingit, omne album esse hominem

Contingit omne rationale esse album

E. Contingit, omne rationale esse hominem.

Conclusio est falsa, quia necessariò omne rationale est homo, non autem contingenter.

Tantum de homogeneis & puris syllogismis. Mixti syllogismi vel præmissarum alteram habent ab-
solutam

solutam, alteram modalem: vel ex utraq; modalis, sed heterogenea, concludunt.

De mixtis ex absoluta & modalis, sunt hæ regulæ:

Syllogismi, in quibus alterutra est vel necessaria, vel contingens, alterutra autem est ὑπάρχουσα, habent conclusionem ὑπάρχουσαν sive puram.

Aristoteles ex syllogismis, quorum major est modalis, minor autem est pura, infert conclusionem modificatam. Verum hæc sententia à Theophrasto, Aristotelis discipulo, correctæ fuit. Nam ratione formæ sequitur pura, & nō modificata conclusio. Non enim necessitas formæ permittit, ut ex majore necessaria. Nam contingit interdum, ut medium, de quō majus extremum prædicatur necessario, de minore particulariter & cōtingenter dicatur, atq; tum impossibile est, sequi conclusionem necessariam. Monlorius quidem in cap. 9 lib. 1. prior. defensor Aristotelem, semper, ait, majore necessaria, conclusionem quoq; esse necessariam, si nō simpliciter, tamen ex hypothesi. Sed supra docuimus, quale est necessarium in majore, tale quoq; necessarium esse debere in conclusione. Licet igitur ex Monlorii sententiâ conclusio sit ex hypothesi necessaria; quia major habuit talem simplicem necessitatem: Porro autem huic quoque responsioni οὐδὲν φάρμακον adhibet Monlorius, docens, in accidentibus abstractis quidem

quidem evenire, ut genus simplici necessitate prædicetur de specie, sed non in concretis accidentibus, quæ connascuntur cum subjectis, ideoq; de illis subjectis genera accidentium, nō nisi per hypothesein, prædicari. Verum hæc quoq; responsio non militat, quia eadem est formalis significatio in concretis, quæ est in abstractis, nisi quod concreta subjectum connotent. Quare si concreta accidentia hypotheticam necessitatem habent, eadem etiam cadet in abstracta accidentia.

Causa autem, quare ex modificata maiore vel etiam minore & alterutra propositione pura, non liceat inferre conclusionem modificatam, hæc est. Quia in præmissis medius terminus cum alterutro terminorum per modum fuit conjunctus, ideo in conclusione non tribuentur sibi extrema per modum per quem ea in præmissis medius non copulavit: v. g. quando dico.

Necesse est, nullum animal esse lapidem

Quoddam album est lapis

E. Necesse est, quoddam albū non esse animal.

Hic præmissæ quidem veræ sunt; sed falsa est conclusio, quia non necesse est, album non esse animal, sed contingit. Debebat itaq; conclusio fieri pura sive ὁπὲρ ἄρχου E. Quoddam album non est animal.

Interdum autem ratione materiae evenit, ut conclusio sit modalis, non autem ratione formæ. V. g. in hoc syllogismo.

Necesse

Necesse est, omne animal dormire vel vigilare.

Omnis equus est animal

E. Necesse est, omnem equum dormire vel vigilare.

Hic conclusio est necessaria ratione materiae, quia minor absolute sumpta est necessaria. Similiter in hoc syllogismo.

Contingit, omne ambulans esse hominem

Contingit, omne rationale ambulare

E. Contingit, omne rationale esse hominem.

Conclusio est falsa, quia debebat esse pura sive *ἀναγκαστική*, neque contingit, sed necesse est, omne rationale esse hominem.

Per accidens autem & ratione materiae contingentis, conclusio etiam potest esse contingens sive modalis ex contingente.

Tantum de mixtione propositionis modalis & purae.

De mixtis autem ex meris modalibus praemissis, sed heterogeneis, notandi sunt Canones alij.

In 1. figura, cum Major est contingens, & minor necessaria, sequitur conclusio contingens. Ut.

Contingit, omne animal moveri.

Necesse est, omnem equum esse animal.

E. Contingit omnem equum moveri.

II. In 2. autem & 3. figura ex alterutra necessaria & alterutra contingente, vi formae non sequitur, nisi pura conclusio.

Ut in secunda:

N

Necesse

Necesse est nullumequum esse doctum
Contingit, omnem hominem esse doctum.

E. Nullus homo est equus.

Sic in 3. figura.

Necesse est, omnem hominem esse animal

Contingit omnem hominem moveri

E. aliquid, quod movetur, est animal.

Hactenus HOPHNERUS.

III.

Sequitur ꝑ **ACOBUS MARTINI**, *cujus ex Institut. L. III. & IV. capita
quedam circa Modales excerpenda
sunt.*

Caput XII. Libri III.

De

Interpretatione.

Enunciationibus inter cetera accidunt modi,
à quibus modificatæ vel modales enunciationes
appellantur.

*ὥστερ γὰρ καὶ χωρὶς προσδιορισμῶν, καὶ
μετὰ προσδιορισμῶν αἱ καταφάσεις λέγονται
καὶ αἱ ἀποφάσεις, ἔτω καὶ χωρὶς τρόπων καὶ
μετὰ τρόπων.*

Ἄνευ τρόπων Enunciationes sunt, quæ ab Aristotele in Analyt: τὸ ὑπάρχειν, de inesse, item
ὑπάρχουσι, appellantur: nempe ejusmodi Enun-
ciatio.

ciationes, quæ prædicatum subiecto inesse, vel non inesse simpliciter significant.. De quibus hæc-
 nus. Modales sunt, quæ prædicatum subiecto in-
 esse, vel non inesse, cum modo pronunciant,
 Breviter.

Enunciatio modalis est, quæ modum habet.

Modus est *modus*, qualitatem disposi-
 tionis prædicati cum subiecto significans.

Sunt enim huius generis modi nihil aliud,
 quam differentiæ quædam generalissimæ, ab actu
 & potentia Entis deductæ, universam ejus ampli-
 tudinem dividentes.

Ex quâ definitione intelligitur, quod non quæ-
 vis determinatio modalem Enunciationem con-
 stituit. Est enim determinatio in Enunciationi-
 bus multiplex: Vel est in partibus, nomine & ver-
 bo: vel in totâ Enunciatione. Determinatio in
 partibus vel determinat illas gratiâ rei, ut in sub-
 jecto: *Homo doctus disputat*: in prædicato: *Jo-
 hannes currit velociter*. Vel gratia temporis, ut
 in subiecto. *Hodiernus dies dictus est nuptiis*: in
 prædicato: *Nemo cras docebit*. Vel etiam fit deter-
 minatio per adverbia optandi, hortandi & simi-
 lia. Determinatio totius enunciationis vel est
 externa vel interna.

Externa iterum duplex est: Vel enim determi-
 nat dictum, quoad intellectum nostrum: vel ex-
 primit tantum habitudinem Enunciationis ad

rem enunciata[m], quatenus nempe ab hac Enunciatio mensuratur. Ad priorem speciem pertinent hi modi & Enunciationes : *Auditum est, creditum est, scitum est, Æschinem scortari.* Quibus certè modis non determinatur compositio dicti in sese, sed tantum ratione intellectus nostri. Ad posteriorem pertinent hi modi. *Verum est, falsum est.* Quibus etiam non compositionis subjecti cum prædicato importatur limitatio, sed tantum exprimitur habitudo totius enunciationis ad rem enunciata[m]. Ut : *Sine virtute homines beatos esse, falsum est : Electos salvari verum est.*

Determinatio interna est, quæ determinat compositionem Dicti in sese, eamq[ue] variat, dum non simpliciter per copulam prædicatum conjungit cum subjecto, sed insuper adiicit rationem & modum, secundum quem inexistit prædicatum subjecto, & ita addit aliquid ad Compositionem Enunciationis. Hinc contra *Vivem lib. 3. de caus. corr. art. & P. Ramum lib. 6. Schol. Log. cap. 3.* ratio sumi potest, cur duntaxat quatuor hi modi. *Possibile, Impossibile, Necessarium Contingens, δυνατόν, αδύνατον, αναγκαῖον, ἐνδεχόμενον* : modificatas Enunciationes constituent. Cum enim Enunciatio sit totum per compositionem, quando variatur compositio : Et per consequens ipsa Enunciatio : Ergò plures vel pauciores modi, qui

Enun

Enunciationes modales & diversas ab iis, quas Aristoteles vocat ὑπάρχουσας, vel ἑὺπάρχοντες, sive ὑπάρχειν, constituunt, non dantur. Minor probatur exemplis. Quando enim dicitur: *homo necessario sedet*, significatur, quod compositio sessionis cum homine sit necessaria: sed cum dicitur: *Homo currit velociter*, significatur, quod cursus hominis sit velox. In hoc igitur limitatur res verbi, in illa compositio: Ita in reliquis. Debet autem compositionem prædicati & subjecti determinare Modus, quia aliud nihil est, quam limitatio copulæ & eidem adjudicatur ab Aristotele. (2. de Interp. c. 3. & 1. prior. cap. 12.) Copula verò conjungit prædicatum subjecto: & istam conjunctionem, uti diximus, limitat modus, ideoq; copulæ attribui debet. Ut, *necesse est hominem esse animal*, si resolvatur in hanc: *Homo necessario est animal*, apparet manifeste, modum copulæ assignatum esse. Et licet adhuc alii dentur modi, quæ eadem ratione limitare videntur copulam, ut sunt, *honestum est, justum est, pium est, bonum est*, &c. Verum tamen si rectè examinentur, apparet, quod nihil minus faciant. Ut: *Honestum est hominem juxta Virtutis normam vivere*. Hic quidem illud *Honestum est*, videtur habere rationem modi & compositionem variare; quod tamen id non efficiat, manifestum est ex eo: Nam Modus, in adverbium mutatus & copulæ junctus, non

mutat significationem priorem, sed eandem retinet & exprimit: Verbi gratia: *Necesse est hominem esse animal.* Si illud *necesse est*, mutetur in adverbium & jungatur copulæ τὸ ὑπόχρον. hoc modo: *Homo necessario est animal*, non mutatur, sed idem manet sensus. Econtrariò verò si in hac Enunciatione. *Honestum est hominem secundum virtutem vivere*, mutetur in adverbium & conjungatur cum copula, significatio & sensus planè mutatur, fitq; plane alia Enunciatio, ut, *Homo honestè vivit secundum Virtutis normam.*

Quilibet porrò ex dictis intelligit, falsam esse opinionem, quando vulgò modum tenere locum prædicati, Dictum locum subjecti, statuunt. Aliàs enim in syllogismo ex puris propositionibus necessariis vel puris contingentibus idem terminus ter repeteretur, nempe in majore, minore & conclusionem, quod contra naturam syllogismi est: Verbi gratia: *Contingit Theologum esse Architectum: Contingit hominem esse Theologum. Ergò contingit hominem esse architectum.* Hic *contingit* ter repeteretur. Non igitur habet rationem termini, hoc est, subjecti vel prædicati, sed duntaxat copulæ determinatio est, quæ, ut in singulis propositionibus repetitur, ita & modus. Idem etiam ex conversione liquet. Conversio enim ita partes Enunciationis transmutat, ut etiam sensus mutetur: Alius namq; sensus est, quando di-

co : *Omni homo est animal* : Et iterum alius : *Quoddam animal est homo*. Verum sive ante sive post posueris Modum, idem manet sensus, Ut idem est sive dicas : *Necesse est omnē hominem esse animal* : Sive : *Omnem hominem esse animal necesse est*.

De oppositione modalium vulgò statuitur, eam fieri si præfigatur modo particula negativa. Ubi tenendum est, quod Enunciatio modalis duplici modo consideretur, vel quatenus Enunciatio, vel quatenus modalis. Quatenus Enunciatio est vel affirmativa vel negativa, non quatenus modalis. Nam Modus non facit affirmativam vel negativam, sed tantum utramq; limitat. Quia itaq; omnis oppositio Enunciationum fieri debet secundū affirmationem & negationem, sequitur quod modales Enunciationes non eatenus opponuntur, quatenus sunt modales, sed quatenus sunt Enunciationes. In Enunciationibus verò oppositionem facit particula *Non*, copulæ addita, ut *Homo est, Homo non est*. Ergo in modalibus quoq; Enunciationibus, illa vera erit oppositio, ubi particula *Non* additur copulæ & falsa erit opinio vulgo recepta. Vera ergo erit oppositio. *Necesse est hominem esse animal* : *Necesse est hominem non esse animal* : *Contingit hominem esse doctum*. *Contingit hominem non esse doctum* : *Impossibile est hominem esse lapidem*, *Impossibile est hominem non esse*

esse lapidem. Possibile est hominem currere : Possibile est hominem non currere &c. Objiciunt, veram hanc oppositionem non esse. Fieri enim, ut affirmatio & negatio, de eadem re simul veræ sint : Quod absurdum : sed respondendum illis est, non omnem oppositionem esse vel contrariam vel contradictoriam : Datur enim tertia subcontraria, qua duæ particulares sibi mutuò opponuntur, simulq; veræ esse possunt in materia contingenti. Quod itaq; in nonnullis oppositionibus modalium, nempe, contingentium & possibilium, interdum utraq; sit vera, inde fit, quod possibilis & contingens Enunciatio habent ingenium particularium : Quemadmodum igitur vera est regula de particularibus τῶ ὑπάρχειν : Duæ particulares oppositæ, de materia contingenti loquentes, simul sunt veræ, Ut : Quidam homo est doctus : Quidam homo nō est doctus : Ita æquè vera est regula de possibili & contingente Enunciationibus modalibus, de materia contingente loquentibus : Duæ possibiles & contingentes Enunciationes modales, loquentes de materia contingente, simul sunt veræ, Ut : Possibile est, hominem esse doctum : possibile est hominem non esse doctum. Utraq; vera est. Sic veræ sunt : Contingit hominem esse doctum, Contingit hominem non esse doctum.

*Queritur : Anne etiam modus negari possit, cum aliud sit querere de modo, aliud de re : Verbi gratia
aliud*

aliud est, si quæatur: An homo sit animal: Et an contingat hominem esse animal.

Illa enim vera est, hæc verò falsa. Responsio est expedita; Modum quidem negari, sed tum non obtinere vicem modi & determinationis copulæ, sed induere naturam prædicati, ut si quæatur: An hominem esse animal sit contingens: Responsionem negativam ita formamus: Hominem esse animal non est contingens. Quæ medio termino Logico ita probatur: Quæ essentialiter prædicantur, non sunt contingentia: at hominem esse animal: essentialiter prædicatur.

E. hominem esse animal, non est contingens.

En in hoc syllogismo, *esse contingens*, est major terminus & prædicatum conclusionis, quod nunquam fit in enunciationibus, quæstionibus & syllogismis modalibus. Et itaq; modo sumpta illa enuntiatio modalis non est, sed *ὑπάρχουσα*.

Æquipollentia & consequentia tandem modalium dirigitur, vulgò hisce vocibus: AmAbImUS, IllIAcE, EdEntULI PURPUREA. Singulæ voces sunt quadrissyllabæ. Prima Syllaba significat modum possibilem; secunda contingentem; tertia impossibilem, quarta necessarium. Significatio vocalium, in hisce vocibus contentarum hoc continetur versiculo:

Edictum, Iq; modum, nihil A, negatU tibi totū

N 5

Ergo

Ergo juxta vulgarem hanc rationem æquipollentes hæ erunt.

<i>Am</i> Possibile est	}	<i>IL</i> Non possibile est	}
<i>Ab</i> Contingit	}	<i>I</i> Non contingit	}
<i>Im</i> non possibile est	}	<i>AC</i> Impossibile est	}
<i>Us</i> hominem nō necesse est non loqui.	}	<i>E</i> Necesse est hominem non loqui.	}
<i>Ed</i> Possibile est	}	<i>P</i> urp. Nōimpossib. est	}
<i>Ent</i> Contingit	}	<i>UR</i> Non Contingit	}
<i>UL</i> Nōimpos. est	}	<i>E</i> Impossibile est.	}
<i>I</i> Non necesse est hom. loqui	}	<i>A</i> Necesse est hominem loqui	}

Verum potestas & significatio modorum si rectè observetur, manifestum erit, æquipollentium & consequentium modalium ordines non rectè assignatos esse. Teneatur igitur, hosce modos, *Possibile* & *Impossibile*, dicere non *ESSE*: *Contingens* vero & *necessarium* dicere esse. Nam *Possibile* dicit id, quod non est, sed esse potest: *Impossibile* verò, quod neq; est, neq; esse potest. Contra *Contingens* dicit id quod est sed non esse potest. *Necessarium* verò quod & est & non potest non esse. Quomodo igitur ad hanc *possibile est esse* poterit inferri *contingens est esse*. Quocirca, ut vera fiat consecutio & æquipollentia, vocabula, illam dirigentia mutamus hoc modo: *ArcEblmUs BEAtULLI, CIBI fAmEm TrUcU-EntAm*. Et quæ dicta sunt de vocabulis vulgò receptis, & hic observari volumus. *Æquipollentes*. g. hæ sunt.

Arc. Poss. est hom. loqui *BE. Possib. est hom. non loqui*
Et. Cōtingit hom. nō loqui *At Contingit. hom. loqui*
Im. Nō imposs. est hom. loqui *Ul Nō imp. est hom. ne loqui*
Us Nō necesse est hom. nō loqui *I Non necesse hom. loqui*
Cib non poss. est hominē loqui *TrllC Nō poss. est hō. nō loqui*
If Non contingit hom. loqui *Ul Nō contingit hom. nō loqui*
Am imposs. est hom. loqui *Ent Impossib. Hom. non loqui*
Em Necesse est hom. nō loqui *Am Necesse est hom. loqui.*

Sic Instit. Log. Libr. IV. Cap. VIII
De Syllogismis ex ambabus propositionibus
necessariis.

De syllogismis de inesse satis dictum esse arbitramur. Restat igitur, ut de modalibus etiam agamus: tum quia supra de Enunciationibus Modificatis egimus, quorum tractatio nisi accommodetur ad Syllogismum, frustra instituta fuisset; tum quia aliter in modalibus syllogismis sequitur consequentia, quam in ceteris: Recte enim concluderis,

Omnis homo edit

Omnis doctus est homo

E. Omnis doctus edit.

Sì modificaveris propositiones jam non sequitur conclusio, vel saltem dubium est an sequatur, nisi peculiare teneamus consequentiarum modalium Regulas, Ut

Contingit omnem hominem edere

Necesse est omnem doctum esse hominem:

Jam

Jam hæres nescius, an concludere debeas: *Omne doctum esse hominem contingenter vel necessario.*

Ut igitur ad rem ipsam accedamus, observanda initio est generalis hæc Regula.

Ad duo principia syllogismorum Dictum videlicet de Omni & Nullo, sicuti syllogismi de inesse, ita etiã hi modales omnes exigere debent, ut evidenter manifestum sit, an concludant, an verò minus.

Dividi possunt hoc modo: Syllogismi modales vel sunt puri, vel permisti. Puri sunt, qui constant ex propositionibus ejusdem modi. Permisti sunt duplices iterum: vel enim sunt permisti ex propositionibus modificatis & de inesse, vel ex modificatis diversorum generum. De singulis agemus quam brevissime, sicuti non opinionem sed duntaxat Methodum Philosophi.

Regula de puris necessariis.

In prima & secunda figura ex puris necessariis sequitur necessaria conclusio.

Ratio regulæ dependet ex dicto de omni. Nam si majus extremum necessario inest in medio, & medium necessario inest in minore, fieri nequit, quin etiam major necessario contineatur in minore & fiat conclusio necessaria, ut:

Bar *Necesse est omne animal sentire*

ba *Necesse est omnem hominem esse animal*

ra *E. Necesse est omnem hominem sentire.*

Sic

Sic in secunda figura in modo Camestres

Ca. *Neceſſe eſt omnem doctum eſſe hominem*

mes *Neceſſe eſt nullum lapidem eſſe hominem*

tres E. *Neceſſe eſt nullum lapidem eſſe doctum*

Aristoteles in textu regulam hanc etiam ad tertiam figuram extendit, motus hoc principio, *Neceſſariam proſitionem ſemper converti in Neceſſariam*. Equidem hoc ſi verum eſſet, vera etiam eſſet aſſertio Philoſophi: Syllogiſmus enim pure neceſſarius, ex figuris imperfectis ad primam reductus, remanet ubiq; pure neceſſarius, adeoque recte concluderet, Verum illud principium falſum eſt: Nam non omnis proſitio neceſſaria in neceſſariam convertitur, ſed ſape numero in contingentem. Genus enim prædicatur neceſſario de ſpecie poſita: ſed ſpecies non dicitur neceſſario de genere, ut docet Averroes, 1. Poſt. tex. 63. quando inquit: *Aliquod animal eſſe rationale non eſt neceſſarium niſi per accidens, ſed omne rationale eſſe animal, neceſſarium eſt*. Deinde de accidente quoq; neceſſario prædicatur ſubjectum, quia nullum accidens eſt ſine ſubjecto, Verum non omne accidens neceſſario prædicatur de ſubjecto, cum ſubjectum ſi prius. Atq; hinc cauſa apparet, cur in tertia figura tales ſyllogiſmi fallant. Ut ſit ſyllogiſmus in Darapti talis.

Da Neceſ.

Da *Neceſſe eſt, omne conſtans materia & forma eſſe quantum*

rap *Neceſſe eſt, omne conſtans materia & forma eſſe ſubſtantiam* (tam

ti E. *Neceſſe eſt quandam ſubſtantiam eſſe quan-*

Concluſio hæc falſa eſt. Neceſſarium enim illud eſt, quod ſe aliter habere nequit. At poteſt ſubſtantia eſſe licet non ſit quanta. Affectio enim ſpeciei, ut & ipla ſpecies, de genere accidentaliter vel contingenter prædicantur. Et animadvertitur vitium facile ex reductione. Reducatur ad *Darii* primum per converſionem per accidens minoris de ineſſe hoc pacto *Quædam ſubſtantia conſtat materia & forma: cui ſi addatur modus, oritur hæc: Contingit quandam ſubſtantiam conſtare materia & forma.* Nam nulla propoſitio particularis poteſt eſſe neceſſaria, niſi ſit ſubalterna propoſitionis neceſſariæ univerſalis. Omnis enim neceſſaria virtute univerſalis eſt. Verum hæc non eſt ſubalterna: Falſa enim eſt hæc univerſalis. *Neceſſe eſt, omnem ſubſtantiam conſtare materia & forma.* Syllogiſmus igitur in prima figura conſtitutus majorem habet neceſſariam, & minorem contingentem hoc modo:

Da *Neceſſe eſt omne conſtans materia & forma eſſe quantum* (ria & forma

ri *Contingit quandam ſubſtantiam conſtare mate-*

i E. *Contingit quandam ſubſtantiam eſſe quantã*

Hæc

Hæc conclusio contingens est vi formæ. Nam ut paulo post dicemus: *ex majore necessaria & minore contingente in prima figura non sequitur necessaria.* Unde si de puris necessariis in tertia figura judicandum sit, fiat illud juxta hanc regulam.

In tertia figura ex puris præmissis necessariis vi formæ sequitur conclusio de inesse.

Caput IX.

De Syllogismis ex altera propositione pura & altera necessaria in prima figura.

Ut brevitati studeamus, cum horum syllogismorum hodie infrequentior usus sit, præsertim in latina lingua, teneatur hic generalis Canon,

In omnibus figuris cum altera propositio est necessaria, altera pura, semper vi formæ pura sequitur conclusio.

Et hic à nobis dissentit Philosophus, nempe ex cujus cap. 9. de prima figura talis colligitur Maxima.

Cum in prima figura altera propositio est necessaria, altera pura, talis est conclusio, qualis est major propositio.

Hoc est, si major sit necessaria & minor pura, Conclusio est necessaria. Si vero major sit pura, minor

minor necessaria, conclusio est pura. Ratio huius regulæ Aristotelicæ est. Quod ita colligatur majus extremum de minore sicut positum fuit, se habere ad medium. Verum ratio hæc nulla est. Contingit enim interdum, ut medium de quo dicitur necessario, magis extremum, dicatur de minore particulatiter & contingenter: atq; tum impossibile est, ut medium, quod ipsum cum minore contingenter conjungitur, necessario jungat majus extremum cum minore. Demonstranda est res exemplo. Ponantur hi tres termini: α , major, *equus*, β , medius, *hinniens*, γ , minor, *nigrum*. Hic quidem major necessario medio tribuitur hoc pacto. *Neceesse est omne hinniens esse equum*: Verum medius contingenter se habet ad minorem, & talis fit assumptio: *Quoddam nigrum est hinniens*, unde non alia, quam hæc sequitur: *E. Quoddam nigrum est equus*. Potest quidem interdum ex majore modali necessaria & minore de inesse inferri conclusio modalis: Verum id contingenter & vi materiæ minime vero necessitate formæ evenit: nempe si minor absolute sumpta in re sit necessaria, licet necessitas per modum non exprimat. Ut in hoc syllogismo:

Bar *Neceesse est omne animal sentire*

ba *O. homo est animal*

ra *E. Neceesse est omnem hominem sentire.*

Concln.

Conclusio hæc vera est. Non tantum propter majorem, sed etiam quia in minore propositione minor terminus medio necessario in re tribuitur, & æquipollet huic modali: *Neceffe est omnem hominem esse animal.* Vera igitur sequitur hîc Conclusio, non propter rationem consequentiæ Aristotelis, sed propter rationem nostram capite præcedente §. hoc Canone expressam: *In prima figura ex puris necessariis necessaria sequitur conclusio.* Ejusmodi autem consequentiæ à Logico negligi debent: quippe qui tantum id, quod universale & certum est, doceat. Quia igitur certo & sine ambiguitate hic colligitur conclusio de inesse, eam inferre jubeat quam deinde an necessaria sit, an vero contingens, ex materia dijudicandam re'inquat.

Caput X. XI. & XII.

*De Syllogismis ex altera propositione pura
& altera necessaria in secunda
& tertia figura.*

Omnia, quæ fusè tractat Philosophus capitibus decimo & undecimo hac generali maxima includi possunt.

Cum in secunda & tertia figura, altera propositio est necessaria & altera pura: tunc demum conclusio necessaria est, cum propositio illa necessaria est, quæ in reductione occupatura est locum Majoris.

Quocirca quia in secunda figura, negans propositio semper subit locum Majoris in reductione, quod prima figura minorem negantem non admittit: in tertia vero in modis negantibus itidem negans, in reliquis, ubi utraq; præmissarum universalis affirmans est. Minor; ubi altera universalis in locum Majoris transponitur: qualemcunq; modum habent istæ propositiones, talem conclusio imitatur. Quæ sententia Philosophi in speciales regulas resolvitur hoc modo:

1. *In secunda figura, cum altera propositio est necessaria, altera pura: tum demum conclusio est necessaria, cum propositio universalis negans est necessaria: aliàs est conclusio pura.*

2. *In tertia figura, cum altera propositio est pura, & altera necessaria, ut conclusio necessaria efficiatur, oportet in syllogismo affirmativo Universalem affirmativam esse necessariam, in negativo autem universalem negantem esse necessariam, alioqui conclusio est pura.*

Ratio harum regularum intelligitur ex jam dictis, simulq; percipitur, quod illarum necessitas & veritas pendeat ex reductione primæ figuræ. Quia itaq; demonstratum est, in prima figura ex altera necessaria & altera de inesse, vi formæ tan-

tum sequi, puram sive de inesse propositionem, quilibet percipit, regulas hasce particulares esse, & tantum intelligendas de ejusmodi syllogismis, in quibus ambæ præmissæ sunt in re necessariae, licet altera modum non habeant additum. Dare enim possum instantiam contra primam regulam hoc Syllogismo.

Fcs *Necesse est nullum animal esse lapidem*

ti *Quoddam album est lapis Ergo*

no *Necesse est, quoddam album nō esse animal.*

Hic præmissæ sunt veræ, sed falsa est conclusio. Non enim necesse est, album non esse animal, nisi ex accidente.

Sic contra secundam regulam colligit hic syllogismus.

Dar *Necesse est omnem hominem esse rationalem*

ap *Omnis homo est animal. Ergo*

ti *Necesse est, aliquod animal esse rationale.*

Falsa conclusio: Non enim necesse est, sed contingit, animal rationale esse, per rationes supra positas. Cum itaq; interdum necessaria, interdum contingens, semper autem pura hic colligi possit conclusio: & Logicus relicto incerto certum eligere & docere debeat, firma & immota manet posita nostra regula: In omnibus figuris ex præmissarum altera necessaria & altera pura, vi formæ semper pura infertur conclusio.

JOH. RAUEN.
Cap. XIII. XIV.

De syllogismis ex ambabus propositionibus contingentibus in prima figura.

Quemadmodū supra in Doctrina de Enunciationibus distinximus inter duos istos modos, *possibile esse, & contingens esse*; ita ut hoc sit actu, illud potestate, eādē ratione & hoc loco illa distinctio non est negligenda. Quandoquidē Philosophus & interpretes in doctrina Logica ubiq; contingens cum possibili confundere videntur. Contingentis enim hanc definitionē. (*Contingens dicitur, quod cum non sit necessarium, si ponatur esse, nihil inde sequitur impossibile,*) interpretantur ita: quod potest esse, cum actu non sit: Videatur *Pacius in Isagoge Logica lib. 1. prior. anal. c. 13.* Cum tamen contingens id proprie dicatur, quod actu quidem est, sed non esse potest. Possibile verò quod actu quidem nondum est, sed esse potest.

His ita praelibatis, talem damus de puris contingentibus generalem regulam.

In omnibus figuris cum utraq; propositio est contingens, semper vi formae pura sequitur conclusio.

Hic etiam à nobis dissentit Philosophus. Nam ex cap. 14. talis de prima figura specialis regula dari potest.

In prima figura cum utraq; propositio est contingens, sequitur semper conclusio contingens.

Verum

Verum regulam hanc particularem & non ratione formæ, sed tantum interdum materiæ respectu, veram esse, probatur hoc exemplo.

Bar *Contingit omne currens esse hominem*

ba *Contingit omne rationale currere E.*

ra *Contingit omne rationale esse hominem.*

In hoc syllogismo præmissæ sunt veræ, conclusio tamen falsa est: quandoquidem *rationale*, sive quod idem est, *animal rationale* non est contingenter, sed necessario *homo*. Respondent nonnulli: Ex præmissis nihil ulterius sequi, nisi quod *contingat rationale esse hominem*: quod verò id etiam necesse sit, non colligi ex syllogismo, sed jam extra syllogismum, verum esse per dispositionem materiæ. Quemadmodum contingit in tertia figura, ut vi formæ colligatur conclusio particularis: quæ tamen vi materiæ universalis est. Respondemus, responsionem hanc nullam esse, quia contingens non ita subordinatur necessario, quemadmodum particulare subordinari potest, & subjici universali. *Contingens* enim & *necessarium* sunt opposita, quæ se mutuo excludunt, non includunt, ita ut necessarium non sit contingens, & contra contingens non sit necessarium. Quare contingens in præmissis non potest inferre contingens in conclusione, quod in necessario includatur, tanquam particulare in suo universali. In propositionibus quidem uni-

versalibus & particularibus eorundem terminorum semper particularis universali subiicitur, & in illa includitur. Quocirca fit, ut data universali vera detur etiam particularis vera. Particularis itaq; sub universali, quia vera est, vi formæ etiam inferri potest: At hic contingens conclusio falsa est: inferitur autem ex veris præmissis. Unde colligitur formam & dispositionem syllogismi legitimam & veram non esse: Cum in legitima forma ex veris nunquam sequitur falsum. Qui vero ita respondent, contingens cum possibili confundunt: quæ confusio si admittatur, exceptio ista locum habere potest: Verum eam admittendam non esse, constat ex superioribus.

Cap. XV.

*De syllogismis ex altera propositione
pura & altera contingente in prima
figura.*

Regula generalis.

*In omnibus figuris cum altera propositio
est contingens, & altera de inesse, sive pura,
sequitur conclusio pura.*

*Et hic à nobis dissentit Philosophus. Ex
Capite enim 15. talis maxima colligitur de
prima figura.*

*Servatis figura prima regulis si major sit
contingens*

*contingens, minor pura, conclusio infertur
contingens.*

Hanc regulam universalem non esse probamus hoc exemplo:

Bar Da Contingit omne ambulans esse hominem
ba ri Omne vel Quoddam rationale ambulat: E.
ra i Contingit omne vel quoddam rationale
esse hominem,

Præmissæ sunt veræ, conclusio falsa: quia rationale necessario homo est.

Cap. XVI.

*De syllogismis ex altera propositione
necessaria & altera contingente in
prima figura.*

In prima figura cum major est contingens, & minor necessaria, sequitur conclusio contingens.

Hic nobiscum consentit Aristoteles: & Canon juxta textum Philosophi formatus ita habet: *Servatis primæ figuræ regulis, si major sit contingens, & minor necessaria, syllogismus est perfectus, h. e. conclusio est conringens. Si vero major sit necessaria, minor contingens, syllogismus est imperfectus, h. e. colligit puram sive de inesse conclusionem. En fatetur hoc Philosophus, ex majore necessaria, & minore contingente, non inferri conclusionem necessariam.*

Id ipsum est, quod nos Aristoteli capite nono ob-
 jecimus. Si enim major sit necessaria, & minor
 contingens, sive contingentia exprimat, sive,
 non, vi formæ conclusio necessaria sequi non
 potest, ut illud ibi demonstravimus. Regulæ
 autem nostræ ratio sumitur ex Dicto de Omni.
 Si enim medius revera minori, ut parti insit, &
 de parte sit verum quod verum fuit de toto; si-
 cut majus extremum in majore propositione
 prædicatum fuit de medio; ita quia per propo-
 sitionem minorem necessariam, minus extremum
 certo sub medio continetur, de Minore quoq;
 idem majus in conclusione contingenter prædi-
 cabitur: atq; ita ex majore contingente & neces-
 saria minore, contingens infertur conclusio.
 Ut in

Bar *Contingit omne animal moveri*

ba *Necesse est omnem hominem esse animal: E.*

ra *Contingit omnem hominem moveri.*

Eodem modo res se habet in syllogismis ne-
 gativis: Ut:

Ce *Contingit nullum animal esse album*

la *Necesse est omnem hominem esse animal: E.*

rent *Contingit nullum hominem esse album.*

De syllogismis, constantibus ex Majore ne-
 cessaria & minore contingente res manifesta est
 in superioribus, Ut:

Bar *Necesse est omne ambulans moveri*
 ba *Contingit omnem hominem ambulare, E.*
 ra *Contingit omnem hominem moveri.*

Propositio hæc contingens est. In alijs necessaria Ut in hoc:

Ce *Necesse est nullum grammaticum esse quadrup.*
 la *Contingit omnem hominẽ esse grammaticũ, E.*
 rent *Necesse est, nullum hominem esse quadrupedem.*

Quocirca cum ex maiore necessaria & minore contingente incerta sit conclusio modalis, & ut aliquoties diximus, eligendum sit Logico id, quod certum & perpetuum, talem formamus cum Aristotele Canonem:

In prima figura, ex maiore necessaria & minore contingente infertur vi formæ conclusionis de inesse.

Colligatur igitur syllogismus in Celarent hoc pacto.

Ce Fe *Necesse est nullũ grammaticũ esse quadrup.*
 la ri *Contingit omnem vel quendam hominem esse grammaticum. Ergo*
 rent o. *Nullus vel non omnis homo est quadrupes.*

Cap. XVII.

De syllogismis ex ambabus propositionibus contingentibus in secunda figura.

*Ex puris contingentibus in secunda figura,
nihil sequitur.*

Ratio facile patet ex negativa conclusione.
non enim sequitur.

Contingit nullum bovem currere

Contingit omnem equum currere, E.

Contingit nullum equum esse bovem.

Nulla inquam consequentia est: Quando
quidem necesse est, nullum equum esse bovem. Hic
nobiscum consentit Philosophus, & dependet
hæc regula ex universali supra cap. 13. & 14. positâ.

Cap. XVIII.

*De syllogismis ex altera propositione
pura & altera contingente in secun-
da figura.*

CANON:

*Cum in secunda figura altera propositio
est pura & universalis negans, altera con-
tingens efficitur conclusio contingens, aliâs
nihil concluditur, & valet regula universa-
lis cap. 15. posita.*

Et hic consentimus cum Philosopho, ut:

Ce^s Nullus homo est equus

a Contingit omne currens esse equum, E.

re Contingit nihil currens esse hominem.

Cap.

Cap. XIX.

*De syllogismis ex altera propositione
necessaria & altera contingente in se-
cunda figura.*

CANON:

*Cum in secunda figura propositio univer-
salis negans est necessaria, & altera con-
tingens, concluditur pura negatio.*

Et hic nobiscum consentit Philosophus, Ut:
Ces Necesse est nullum quadrupes esse grammaticū
a Contingit omnem hominē esse grammaticū, E.
re Nullus homo est quadrupes.

Hæc conclusio vi materiæ est necessaria.

Aliud exemplum.

Ces Necesse est nullum quadrupes esse grammaticū
a Contingit omne vel quoddam album esse gram.
re E. Nullum vel non omne, album est quadrupes.

Hæc conclusio vi materiæ est contingens.

Cap. XX.

*De syllogismis ex utrisq; propositio-
nibus contingentibus in tertia figura.*

CANON:

*Ex puris contingentibus in tertia figura
nihil sequitur, nisi pura.*

Et hæc regula ex universali supra posita pen-
det, Ut:

Dar

*Dar Dis Contingit omnem vel quendam hominem
esse doctum*

*ap am Contingit omnem vel quendam hominem
ambulare Ergo*

ti is Quoddam ambulans est doctum.

Hic vi materiæ conclusio est contingens.

Aliud exemplum.

Dar Dis Contingit o. vel quoddam animal esse bipes

ap am Cōtingit o. vel quoddā animal esse hominē

ti is E. Quidam homo est bipes.

Hic vi materiæ conclusio est necessaria.

Cap. XXI.

*De syllogismis ex altera propositione
pura, & altera contingente in tertia*

figura.

CANON:

*Cum in tertia figura altera propositio est
pura, altera contingens, vi formæ nil nisi
pura sequitur conclusio.*

Et hæc regula dependet ex universali Capitis 15.

Cap. XXII.

*De syllogismis ex altera propositione
necessaria, & altera contingente in ter-
tia figura.*

CANON:

*In tertia figura ex altera propositione
necessa.*

necessaria & altera contingente non nisi pura, vi formæ sequitur conclusio, Ut:

Dar Neceffe est omnem hominem esse animal
ap Contingit omnem hominem esse album: E.
ti Aliquod album est animal.

Hæc conclusio vi materiæ est contingens

Aliud Exemplum.

Dar Neceffe est omnem hominem esse coloratum
ap Contingit omnem hominem esse album, Ergo
ti Quoddam album est coloratum.

Hæc conclusio vi materiæ est universalis & necessaria.

Unicum adhuc coronidis loco hic quæri potest; Quare Philosophus in syllogismi modalibus nihil tradiderit de impossibili & possibili. Hanc reddunt quidem rationem, quod Aristoteles ἐνδεχομένους unius nomine comprehendat tum possibile tum contingens. Verum quid inter hoc & illud intersit docuimus supra in doctrina de Enunciationibus. Philoponus recte respondere videtur, nempe id eò factum esse ab Aristotele, quod in Impossibili sit eadem concludendi ratio, quæ est in necessario: & in possibili eadem quæ in contingente. Priores namque duo modi universaliter prædicatum conjungunt cum subiecto: posteriores vero tantum particulariter. Atq; hactenus de syllogismis Modalibus, ex JACOBO MARTINI CORN.

CORN. MARTINI Com-
mentar. Logic. adversus Ra-
mistas l. 3. c. 13.

*Propria de syllogismis modalibus
sententia proponitur.*

TRadidimus brevi compendio, quæ multis ca-
pitibus, primò *Analyticorum priorum*, libro
Aristoteles persequitur. Ex quibus intelligere
promptum est, quid vel de syllogismis *expuris ne-
cessariis*, vel ex *puris contingentibus* vel ex *mistis*,
iisq; aut *necessariis & de inesse*, aut ex *necessariis &
contingentibus*, aut ex *contingentibus & de inesse*,
in primâ, secundâ & tertiâ figurâ nobis sit statu-
endum ex sententia Aristotelis. Cum autem
Veritatis eam habeamus rationem, ut nihil no-
bis tam sit sanctum, quod ei proponamus, ea at-
tem modalium doctrina ab omni parte neuti-
quam nobis probetur, brevibus sententiam no-
stram aperiemus, additis causis, quare hîc à Præ-
ceptoris doctrina discedere cogamur. Nihil au-
tem delibare summi viri Aristotelis auctoritati
nobis decretum est; sed iis vestigiis insistere statui-
mus, quæ ipse nobis demonstravit ex ratione de-
sumpta. Quæ autem movent, sunt rationes Ari-
stotelis non satis sufficientes, & exempla in con-
trarium allata, quæ ex veris præmissis falsas con-
clusiones

clusiones inferunt. Id enim sine vitio formæ contingere non posse, nos docuit Aristoteles & ratio ipsa clamat. Sed priusquam de modalibus veris agamus, operæ pretium est animadvertere, fieri nonnunquam, ut pro modali habeatur, quæ modalis non est, ut in *Infinitis de in esse* pro enunciatione negante haberi queat, quæ negans non est, ut. *Quicumq; non credunt, non salvantur. Ethnici non credunt. Ethnici igitur non salvantur.* Possit alicui videri hic syllogismus ex meris negantibus, cum nihil sit minus, quia Major Propositio subjectum habet *infinitem*, quod repetitum in prædicato videtur negantem efficere Enunciationem cum infinite affirmantem faciat. Hæc n. Enunciatio *Ethnici non credunt*, negans non est, sed adfirmans, propter negantem particulam, quæ pars est prædicati. Semper enim id tenendum est, *uti negans sit propositio, requiri præter subjectum & prædicatum particulam negantem, quæ extrinsecus accedat, neq; sit pars alterius.* Ita quoq; in modalibus, si modus aliquis sit pars subjecti, non erit illa modalis enunciatio, ut si dicam, *Quod contingit ambulare, id habet pedes*, neutiquam hæc modalis est quia illud *contingit* pars est subjecti. Modus enim, ut supra docuimus, habet se instar copulæ, ostenditq; quemadmodum illud prædicatum subjecto insit, Non g. pars debet esse vel subjecti vel prædicati. Hoc
primò

primò monere volumus. Erit enim ea observatio nobis utilis. Nunc ad institutum redeamus. Diximus nobis omnes illas rationes concludendi in modalibus non probari. Id quare crediderimus, causam professi sumus hanc, quod & rationes Aristotelis non satis firmæ nobis esse videantur, & exempla adferantur, quæ ex veris præmissis falsum concludant. Hoc igitur porro videamus. Principium omnium syllogismorum affirmantium est, ex sententia Philosophi & ipsâ rei veritate, *dictum de omni & negantium de nullo*, quod non esse enunciationem tantum, sed totum syllogismum, jam à principio dictum est. Non igitur requirebatur solummodo uti consideraretur, quomodo *Major Terminus Medio* inesset, sed quomodo *Medius Minori*, hoc etiam apparere debebat, quod neglectum peperisse videtur nobis omnem in modalibus syllogismis difficultatem. Deinde quia enunciationum Conversio non rectè facta est eo modo, quo censuit Aristoteles ut nobis quidem videtur. Voluit is Enunciationem, uti etiam in libro præcedente dictum est, necessariam affirmantem converti necessario, quod nobis ita se habere non videtur. Si enim dicas. *Necesse est omne, quod rideat esse hominem*, & convertendo. *Necessum esse, quendum hominem ridere*; id procul dubio falsum erit, quia contingit hominem ridere. Item: *Necesse est omne do-*
ctum

Erunt esse hominem. E. Necessesse est quendam hominem esse doctum. Falsa est posterior quia id contingens est. Contingens autem contradicit necessariae. Eadem fallacia est in contingenti. Ea enim si adfirmans sit, perhibetur converti contingenter. Sed non ita se res habet. Dico enim rectè, *contingit hominem esse doctum*, sed non rectè, *contingit doctum esse hominem*. Idem iudiciū fieri queat de particulari adfirmante in necessario. Liceat mihi sine ullā violatione veritatis dicere. *Necessum est quoddam doctum esse hominem* sed non conversè. *Necessum est quendam hominem esse doctum*. Hæ igitur propositionum, vel enunciationum conversiones demonstrant, quid iudicandum sit de syllogismis secundæ aut tertiæ Figuræ, & vel inuitissimo Ramo extorquent, uti de iis iudicium fiat, opus esse reductione ad primam figuram, ut ad normam *dicti de omni & nullo* exigantur. Exempli gratia, Dixit Aristoteles syllogismum ex *puris necessariis*, in primâ, secundâ & tertiâ figuris concludere *necessariò*. De primâ dubium non est. Talis enim examinatus ad *dictum de omni* statim evidentiam suam ostendet. Si enim *Major de Medio* necessario dicitur & *Medium de Minore* item necessario, evidentissimum est *Majorem* quoq; de *Minori* necessario enunciari. Verum in syllogismo tertiæ figuræ si colligam. *Necessum est omnem Mathematicum esse*

R

doctum.

doctum. *Neceffum est omnem Mathematicum esse hominem.* Ergò *neceffum est quendam hominem esse doctum.* Hæc fanè conclusio falſa eſt, quia ejus contradictoria eſt vera, *contingit hominē eſſe doctum.* Doctrina enim contingenter homini ineſt, non neceſſariò, & tamen præmiſſæ ſunt veræ. Facile autē patebit erroris occaſio, ſi converſatur, & in primâ figurâ ejus concluſionem colligas. Eſt autem ſyllogiſmus hic in *Darapti*, quæ formula Minorem tranſmutat per *accidens*, unde talis oritur concludendi modus, *Neceſſe eſt omnē Mathematicum eſſe doctum, Neceſſe eſt quendam hominem eſſe Mathematicum.* Ergò *neceſſe eſt quendam hominem eſſe doctum.* Quod ſi recte converſa eſt minor, eſt autem ex præſcripto Philoſophi converſa, quis non videt, eam veram non eſſe & propterea falſam Concluſionē eſſe. In ſecunda autē figura minus per culi eſt, quod cum negans neceſſaria convertatur, tam converſa quā convertens neceſſaria maneat; Ut, *Neceſſe eſt nullum hominem eſſe lapidem. Neceſſe eſt omnem ſmaragdum eſſe lapidem.* Ergò, *neceſſe eſt nullum ſmaragdum eſſe hominem.* Converte Majorem neceſſariò. *Neceſſum eſt nullum lapidem eſſe hominem. Neceſſum eſt omnem ſmaragdum eſſe lapidem,* Ergò. *Neceſſum eſt nullum ſmaragdum eſſe hominem.* Itaq; erroris hujus ut & reliquorum cauſas quo
aperia-

aperiamus, primum repeto id, quod superius quoq; dixi, non rectè intellectum esse *dictum de omni & nullo*. Id enim sicuti inhærentiam prædicati *Majoris* in *Medio* demonstrabat & *Medy* in *Minore* in syllogismis *de inesse*; ita quoq; in Modalibus animadvertendum erat, non tantum quomodo *prædicatum Medio*, sed etiam quomodo *Medium* inesset *Minori*. Est enim medius terminus vinculum extremorum. Quare oportet, ut ex æquo utrumq; colliget. Si igitur cum altero illi sit necessaria cohærentia, cum altero autem non necessaria, non poterit necessariò illa combinare. Ergo quia *ex dicto de omni & nullo* patet, talem debere esse respectum & cohærentiam terminorum simpliciter concludo, nisi *Major* terminus de *Medio* dicatur necessariò & *Medius* de *Minore* item necessariò, nullam fieri conclusionem necessariam in primâ figurâ. Sed, quod sæpè monui, etiam hic observandum est, nos de *formali* consecutione hic agere, non *materiali*. Fit nim sæpè, ut *Minor*, quamquam modum *necessum est*, sibi adjunctum non habeat, nihilominus sua natura sit necessaria, ut si colligam *Necessesse est omne animal esse substantiam, Omnis homo est animal. Ergò necesse est omnem hominem esse substantiam*. Vera quidem est conclusio, non tamen, quod diligenter notandum est, necessitate formæ, sed materiæ. Hinc jam apparet, non

posse stare, quod ait Aristoteles, ex *Majore necessaria & Minore absoluta Conclusionem necessariam effici*. Quia, etsi liqueat, quomodo *Majus extremum Medio* tribuatur, tamen de *Minore* tota res incerta est, an necessario, an contingenter sub Medio contineatur, ut, *Necesse est omnem Mathematicum esse doctum, Quidam homo est Mathematicus. Ergo, Quidam homo est doctus*. Non autem *necessum est quendam hominem esse doctum*. Nam quamquam *doctum esse* qui *Major* est terminus, cum *Mathematico* necessario cohæreat, tamen in *Minori Mathematicus* cum *homine* non pari conditione copulatur, sed contingenter tantum. Non igitur necessariam potest efficere conclusionem. Observe hic licet Rami nugationem, qui cum à Theophrasto, Platonicis & Philopono, ut ipse profitetur, didicisset hunc modum labascere, nō tamen invenire potuit vel firmam instantiam vel solidam rationem, quā syllogismum hunc convelleret. Nam pugnat eo maximè, *quod Conclusio sequatur partem debiliorem*. Id ille multis confirmat neq; nos negamus. Nam in syllogismis *de inesse*, uti etiam *modalibus* si altera negans, conclusio quoq; negans erit: sin verò negans altera, altera particularis, utramq; imbecillitatem in conclusione videas. Et hætenus hoc verum est. In modis autem videat, quid dicat Ramus. Pone etiam tales præmissas. *Omne quod disputat, habet animam rationalem. Contingit*
quem

quemdam hominem disputare hinc concludet Ramus secundum suam Regulam. Ergò *Contingit quemdam hominem habere animam rationalem.* Nimis, profecto, inscitè, Ita uti fiat, ut de *definitio* suo dicitur *definitio* contingenter, quo quid potest dici magis absurdum? Et hæc quidem Rami est ratio. Jam verò instantia qualis est, ut inquit, si dicatur. *Omnis homo necessariò est rationalis. Quidvis currens est homo (soli enim currant homines.) Ergo quidvis currens necessariò est rationalis.* Itaq³, pergit ille, *Conclusionis hujus indicio, si quando currant asini, necessariò rationales erunt.* Dignum sane patellà operculum & dignissimus syllogismus, qui à tali Logico proferretur. Minor enim aut vera, aut falsa est. Si falsa est, nihil contra nos pugnat Ramus, & seipsum impugnat; Sin vera est ex hypothesi, ut si dicat, Pono jam homines currere tantum, quâ ille ratione subsumit asinos? nisi fortasse Ramo asini sint homines. Ut si postulem mihi dari, *esse aliquod tempus, quo nihil præter hominem currat*, quando hæc enunciatio vera esse queat, *omne currens est homo*: Quis hic subsumat? Ergo *asinus est homo*: nisi à sensu omni & ratione sit deturbatus, oblitus ejus quod ipse antea præsupposuerat. Quod si ex eo nugas suas efficere se posse sperat Ramus, quia quod *necessariò dicitur in Conclusionis, id omni tempore debeat dici, quia universalitas*

temporis in necessario requiratur. Id quidem nos fatemur, si absolutè necessarium intelligas, quod à causis internis proficiscitur. Verum si quemadmodum in hâc Minori fieri potest, necessitas sit ex hypothesi aut accidente nullâ id ratione verum est. Quod scire poterat Ramus, si à Metaphysicis differentiam necessarii discere maluisset, quam totam Metaphysicen è doctrinarum numero ejicere, & ita omnibus scientiis humanâ industria inventis caput abscindere. Et quamquam hunc concludendi modum jam antea dixerimus minimè à nobis probari, tamen in hoc syllogismo, uti liberales simus, demonstrabimus id evenire, quod Ramus requirit. Age enim videamus. Major erat. *Omnis homo necessario est rationalis* Minor *Quidvis currens est homo*, falsa si simpliciter intelligatur. Sed addet Ramus *soli enim currant homines.* Rectè, itaq; informâ. *Quidvis jam currens est homo.* Ergò, *Quidvis jam currens necessario est rationale.* Concedemus illi totum syllogismum & ita quidem, ut in Complexione *rationale* dicatur semper sine omni exceptione temporis de subjecto cui tributum erat, videlicet *de illo jam corrente, i.e. de homine.* Neque enim potest Ramus ullum tempus dare, quo illud quod jam currere dicitur, si supponatur esse hominem, non sit rationale. Sive enim stet, sive currat, sive sedeat, sive jaceat, siquidem homo est, procul

procul dubio erit rationalis. Quomodo autem hic Ramus bellam suam de asino Instantiam ad rem præsentem accommodare potest? Nam etiam si pateat, id quod jã currit, quia præsupponitur quod homo sit, semper esse rationale, an propterea asinus erit homo? Sed rationem, quare infirmior hæc sit Conclusio, nos superius *ex dicto de omni & nullo* rectius & firmitus demonstravimus, videlicet, quandocunq; ita informatur Conclusio, ut quæ sit cohærentia terminorum, præsertim in Minore propositione, non fiat manifestum. Eadem enim manebit dubitatio in conclusionem, quæ est in minore, ut si dicam, *Omne animal nutritur*, quia absolutè dico, incertum est, utrum necessariò velim intelligi, an contingenter. Notandum autem est, quando prædicatum in Majore tali subjecto per necessitatem tribuitur, quod ipsum in suâ essentiâ modum cõtinet, tum Conclusionem, quæ sequatur, esse necessariam. Non enim contingit, quod superius dixi, uti sit dubium, quâ ratione minor vera sit, necessariòne an contingenter. Nam id modus ille, qui pars est subjecti Majoris, & propterea quoq; pars prædicati Minoris facilè determinat, ut *Quicquid contingit moveri, necessariò est corpus. Hominem contingit moveri. Homo g. necessariò est corpus.* Non potest hic dubium esse, quomodo minor sit intelligenda cum dicatur contingere hominem

moveri. De omnibus autem subjectis, quibus id contingit, affirmatur, quod necessario sint corpora. Hinc jam simpliciter sequitur, *hominem per necessitatem esse corpus*. Porro, ut dixi superius, distinguendum est inter illas enunciationes, quæ modum *necessum est* sibi adjunctum habent. Quædam enim simpliciter sunt necessariae, ut, *Omne quod moveri contingit, necessario est corpus*: quædam autem non simpliciter, sed tum, quando id subjectum est, de quo necessario prædicatum enunciat, ut, *Necesse est omne, quod currit, loco moveri*, scilicet, quando currit, non autem quando non currit. Quale enim necessarium intelligitur in præmissis, tale quoque procul dubio in Conclusionem intelligi debet. Porro si quando Major est *de inesse* in primâ figurâ, Minor autem *necessaria*, sentimus cum Aristotele, non concludi Conclusionem necessariam, sed *de inesse*, cujus exemplum superius posuimus, & hic recognoscamus licet, *Omnis homo dormit. Necessum est omne rationale esse hominem. Ergo necessum est omne rationale dormire* quod falsum est, sed ita rectè. Ergo omne rationale dormit. Et hæc de puris necessariis item mentione necessarij & de inesse in primâ figurâ. In puris autem *contingentibus*, & iis, quæ ex contingentibus & reliquis mixti sunt, major est imbecillitas. Causam aliquo modo superius exposuimus, quod modus ille particula

ticularis sit, id est, quod non ponat universum
tempus. Quare omnes illi syllogismi, semper
mihi suspecti sunt, in quibus aliqua ponitur con-
tingens. Ejus autem rei habeo graves causas,
quod contingentia non admodum possit termi-
nos Conclusionis copulare propter suam impo-
tentiam, deinde, quod ex veris præmissis falsa se-
quatur Conclusio. Adfirmant passim, si Major
& Minor contingentes fuerint in primâ elici
Conclusionem contingentem. Ego autem video
quidem in multis id ita esse, sed tamen sæpe di-
versum contingere. Exempli gratiâ, sequi vide-
tur syllogismus hic, *Contingit omnem doctum esse
bonum. Contingit hominem esse doctum. E. Con-
tingit hominem esse bonum.* Sequi, inquam vide-
tur. At si ego dictum de omni expendo non vi-
deo, an hæc ratio valeat. Medius terminus con-
tingenter cohæret cum prædicato Conclusionis
& contingenter cum subjecto. Ergo etiam illa
duo extrema contingenter inter se cohærent.
Non videtur stare ratio. Deinde exemplum con-
tra est, *Contingit omne currens esse hominem, Con-
tingit omne rationale currere. Ergo Contingit o-
mne rationale esse hominem,* quod est falsum, ne-
cessum enim est rationale esse hominem. Et exem-
plum, quod ipse adfert Flacius, neq; satis rectè
solvere videtur. *Contingit omnem hominem esse
Geometram. Contingit aliquod non doctum esse
bonum.*

hominem. Ergo Contingit aliquod non doctum esse Geometram. Quam Conclusionem esse falsam quivis videt. Quod autem Vir Clarissimus adducit ad solvendum argumentum, ut suam auctoritatem obtineat, tamen satis facere non videtur, præsertim cum positâ hâc enunciatione. Contingit omnem hominem esse Geometram & illa ponatur, Contingit N. hom. esse Geometram. Hæ enim sunt consequentes in contingentibus. Sed etiam si hic syllogismus aliquam pati excusationem possit, quæ tamen non satis liquidò apparet propter naturam contingentis, tamen neq; prior ille, quem attuli, ullo modo excusari potest, neq; infiniti alii, ut Contingit omnem Geometram esse virtute præditum. Contingit aliquem virum justum esse Geometram. Ergo contingit aliquem virum justum esse virtute præditum. Immo id necessarium est, non contingit. Sequeretur enim quemdam justum esse posse, qui tamen non sit virtute præditus. Et ita quidem se res habet in puris contingentibus. Quando autem Major est contingens, Minor de inesse, oritur eadem difficultas. Neq; enim semper concludi potest contingenter, ut, contingit omne currens esse hominem. Omne, vel aliquod saltem rationale currit. Ergo contingit omne, vel aliquod rationale esse hominem. Falsum est. Sin verò Minor sit necessaria, recte arbitror concludi contingentē, siquidem necessaria simpliciter sit necessaria, ut, Contingit omne animal

cur-

currere. Necesse est omnē hominē esse animal. Ergo contingit omnem hominē currere. Sin v. necessaria illa non sit simpliciter, sed ex accidente aut hypothefi necessaria, non erit ea evidentia, ut, *Contingit omne sentiens esse hominem. Necesse est omnē disputantem sentire. Ergo contingit omnem disputantem esse hominem:* quod falsum est. Postremo si Minor sit contingens, Major vel necessaria vel de inesse, rectè dicit Aristoteles non concludi contingentem. Exempla sunt superius allata. *Omne currens est animal. Contingit omnem hominem currere. Ergo contingit omnem hominem esse animal;* quod falsum est. Eadem est ratio, quando Major est necessaria. Absolvimus syllogismos modales in primâ figurâ. Non est autem necessum, ut prolixiores simus in reliquis quoq; corrigendis. Id enim jam præstitimus. Nam si reducantur tam syllogismi secundæ, quam tertiæ figuræ modales ad primam, manifestum erit, quid quisq; concludat. Id verò quilibet suo Marte facile potest efficere, si modo in conversione propositionum illam adhibeat cautionem, quam diximus adhiberi debere, *necessariæ adfirmanti universaliter.* Item *Contingenti universali & contingenti in parte.* Nos ad reliqua pergimus.

Ex lib. II. c. V.

De Enunciat. Modalibus.

Modus igitur copulæ potius fungitur vice quam termini, & ipsi termini, id est subjectum & præ-

prædicatum in dicto continentur. Ergo si dicam, Omnem hominem esse rationalem est necesse, *Homo* erit subjectum, *rationale* prædicatum, Modus autem copula, quæ dicat, quomodo prædicatum illud suo subjecto insit, utrum necessario an contingenter. Hinc jam definitio rectius intelligi potest. Dicit enim modum esse *determinationem compositionis* dicti, ad excludendum modos illos, qui vel solum subjectum vel solum prædicatum modificant. Nam tales modi non modalem faciunt propositionem. Deinde additur *in quantum compositio*, quod diligenter notandum est propter modos determinantes compositionem dicti, non quâ compositio, sed *in quantum*, ut inquirunt Scholastici, enunciationes habent ordinem ad rationem nostram.

Ex ejusd. lib. de ANAL. FORMÆ
c. II.

De Oppositione contradictoria præsertim Propos. Exponibilium quas comparativas vocant.

Aliter enunciationes sive propositiones simplices, aliter eæ quæ conjunctæ sive hypotheticæ sunt, committuntur; aliter contradictoriè pugnant Enunciationes de inesse, aliter modales, aliter finitæ; etiam exclusivæ, causales & eæ, quæ comparisonem vel particulam comparandi in
se ha-

se habent, magnam varietatem admittunt. Quæ omnia si negligenter prætereas, ubiq; impinges, nullibi tibi constare poteris. Fuit Johannes Picus Mirandula, vir summi ingenii, qui theses edidit nongentas in omni scibili, quas Romæ publicè affixit ea conditōne, ut ex toto orbe docti confluerent ipsius Mirandulæ sumtibus. Is inter reliquas theses agit etiam de Magia naturali & Cabala, ponitq; hanc, ut ille vocat conclusionem: *Nulla scientia* (intellige naturalis & acquisita, ne vim facias homini) *magis nos certificat de divinitate Christi, quam Magia & Cabala.* Hanc ut hæreticam, accusarunt aliquot aulæ Pontificiæ procures, quasi impium doceret Comes Picus Mirandulanus. Et fuit sane illi propter hanc thesin & paucas alias prohibita disputatio à pontifice. Sed Comes pro disputationibus suis apologiam scripsit, in qua adversarios conatur non minoribus atq; levioribus difficultatibus implicare. Confitetur se thesin posuisse, quæ ita habeat: *Nulla scientia* (intellige) *acquisita sive humana industria reperta nos magis certificat de divinatione Christi, quam Magia & Cabala.* Hoc se posuisse fatetur: atq; ita porro argumentatur, quod si falsitates hanc insimulent adversarii, necessum esse, ut confiteantur contradictoriam: neq; enim duas contradictorias posse simul esse veras aut falsas. Cū verò contradictoria ejus hæc sit:

fit: *Quedam scientia* (sc. acquisita sive humana industria reperta) *non magis certificat de divinitate Christi quam Magia & Cabala*: in ea contradictoria putat illos ipsos accusatores omnia committere, cujus sese rerum agant. Verum enimverò plena periculi est Comitibus hæc responsio. Nec profecto thesin suam tuetur, Quando enim dico: *Nulla scientia (acquisita) magis nos certificat de divinitate Christi, quam Magia & Cabala*, illud dupliciter accipi potest. Primò in universum negativè, quasi hoc velit, *non magis aliam aliquam scientiã acquisitam nos certos reddere de divinitate Christi, quam Magiam & Cabalam*: ut intelligas, neq; has neq; illas hoc facere posse. Sic quando dico: *Nulla scientia magis docet nos piscem artificialẽ facere, qui vivat & sentiat, quam Arithmetica*; Aut: *Nullus homo magis est equus quã truncus*: hoc videor asserere, ut nec aliam aliquam scientiam, ita nec Arithmeticam nõs docere posse, quomodo arte fiat piscis vivus & sentiens: Item: sicuti truncus non sit equus, ita nec hominem esse equum. Atq; hæc etiam si mollissimè interpretemur, pro viro illustri adferri possunt, quæ tamen ipsum ne gry quidem juvant. Nam ut verum fateamur, hoc modo naturalis nostra (ut de quartâ syllogismorum figura loquitur Averroes) cogitatio super hæc enunciationes non cadit, Ita enim ille hæc proferret:

ferret : *Non magis al. a aliqua scientia acquisita nos certificat de divinitate Christi quam Magia & Cabala*, id est nulla omnium harum facit. *Et non magis homo est equus, quam truncus i. e. Nec homo est equus nec truncus est equus.* Sed tamen utut se habeant, nihil explicatio illa, sine quâ contradictoriam efficere non potest, illum juvat, nec etiam hoc voluit & quod voluit maxime cum urget. Cum enim Magiam & Cabalam sibi commendandam auditoribus, sumpsisset, ridiculum fuisset ab impotentia & imbecillitate utramq; laudare. Non tam fuit insulsus divini ingenii Picus. Sed hoc voluit dicere. *Magiam & Cabalam, & certos nos de divinitate Christi reddere neque esse aliam scientiam acquisitam, quæ id rectius & magis fateret quam Magiam & Cabalam.* Atq; hoc sensu etiam accepta est thesis, hoc sensu impugnata, hoc sensu quoque à judice sive expressa sive tacita sententia fuit damnata. Certè enim disputare Pico non licuit. Nam ut dixi, naturalis nostra cogitatio aliter in illam directè non cadit, cum prior explicatio sit coacta & præter naturam Enunciationum, sicuti unicuiq; id liquere potest, qui saltem de eâ cogitet. Sed eò modo accepta thesis, contradictoriam illam non habet, quam putat Picus. Utraq; enim falsa est, quod pugnat contra naturam contradictoriarum, cum perpetua & immota lex sit, duas
contra-

contradictorias non posse simul esse veras aut falsas. E- gr. si dicam: *Nulla substantia corporea magis est DEUS quam angelus*, quod eadem forma ponitur, qua suum expressit Picus, nisi prior illa interpretatio, quam Pici thesis admittere nō potest, ei adhibeatur, non pugnabit hæc cum illa contradictoriè: *Quædam substantia corporea magis est DEUS quam angelus*: utraq; enim hoc sensu falsissima est. Sic cum dico. *Nullus diabolus magis est homo quam Lucifer*, *Quidam diabolus magis est homo, quam Lucifer*, non sunt contradictoriæ, & utraq; est falsa, si sensu posteriore accipiantur. Fit autem illud, quia universalis ista prior implicite plures continet enunciaciones, quibus non recte una tantum opponitur, vel cū quibus non hoc nudo modo pugnatur. Quando enim dicis. *Nullam substantiam corpoream magis esse DEUM quam Angelum*, eamq; enunciationem ita accipis, ut secundo modo accipitur, hoc dicis, primò, *Aliquam substantiam corpoream esse DEUM*, secundò etiam hoc videris dicere. *Angelum aliquem esse DEUM*, tertio, *Angelum esse substantiam corpoream*, &c. quæ omnia cum falsissima sint, tamen ut verissima accipiuntur, & tota vis enunciationis sita est in particulâ *magis*, quæ ibi poni non debebat: cum enim res planè non sit, intensior esse non potest. Sic cum dico. *Nullus spiritus magis est albus quam Angelus*, huic in illo de quo agimus sensu non recte oppono contradicto-

contradictoriam hanc: *Q. Spiritus magis est albus quam angelus*, nisi forte omnes simplices, quas implicite continet, ultrò largiatur adversarius, quod sanè ille ridiculè faceret, videlicet præter eā: *Angelum esse spiritum*, quæ vera est, etiā secundā: *Angelum esse album*, quæ est falsa, & deniq; tertiā: *Etiā alios spiritus esse albos*, quæ & ipsa falsa est. Hisce n. concessis, tum demum instituitur comparatio, quæ prius non potest. Atq; hæc animadverti diligenter velim. Nam in istiusmodi Enunciationibus tutissimum sit, siquidem cum præsentē adversario res agatur, quærere, in qua significatione enunciationem accipere velit; & si in posteriore, ut facere debet Picus, tum ea resolvenda erit, & de omnibus interrogandus adversarius. Sin verò cum absente agitur, utroq; modo explicanda fuerit & quid concedere possis, quid non possis, plane explicandum.

CAPUT III.

Quid observandum sit in oppositione contradictoria propositionum exclusivarum. Ubi accuratè etiam ostenditur multum interesse inter enunciationem aliquam absolute positam & consideratam cum respectu ad aliam.

Hæc igitur de Propositionibus Comparativis diligenter annotanda sunt. Similes difficultates

Q

occur-

occurrent in omnibus aliis enunciationum speciebus, in quibus itidem nisi tibi caveris, adversarius tuus te inclementer accipiet. Quamquam sæpè sint duriores, quam esse debeant, cum possint commodâ interpretatione multa accipi, quæ adversarius aliorum trahit: sed, ut est in nostrati proverbio, inimicus rarò quod ex re tuâ sit loquitur. Neq; tamen minus sedulo cavere debemus, ne occasionem aliquam vel minimam præberemus hostibus nostris, ut secius de nobis & ipsi sentirent, & alios quoq; ut idem facerent, impellerent. Disceptarunt ante aliquot annos duo scriptis publicè editis, quorum alter Jesuita est, alter pro nostris partibus pugnare cupit. Estq; illa Disputatio de quæstionibus aliquâ multis, inter quas etiam illa quæ de Interpretatione Verbi DEI disputat. In quâ dissertatione Jesuita nostrum, quasi oppositionem exclusivarum ignorarit, ut mollissime dicam, arguit. Sed quid prohibet verba ipsa ex libello edito describere? tum quia hæc in parte injuriam neutri sum facturus, tum quoq; quod de Exclusivis nō incommode disputent. Capite igitur ejus libri li 4. Sectione 3. hæc verba legetis: *Pergit tamen, inquit Jesuita, si non ex solo verbo judicium sumi potest ergò secundum quid ex verbo: Exclusivæ n. propositiones negativæ non simpliciter negant, sed secundum quid affirmant etiam, exempli causâ. Non solus homo est*

mor. A.

mortalis, ergo homo est mortalis. Quapropter si
judicium secundum quid ex verbo scripto sumi po-
test, falsum est, id ex solius Ecclesiæ gremio promi-
debere. Cedo Fonseca Dialecticam puer. ausulta-
tu. Propositionum exclusivarum duo sunt genera.
Quædam enim exclusi prædicati nominantur: quæ-
dam verò exclusi subjecti. In prioribus exclusive
particulæ (solum, tantum, duntaxat, & similes)
excludunt prædicatum aliquod ab eodem subjecto:
ut si dicas: Homo est tantum animal rationale. Per-
sonæ trinitatis, sunt tantum tres. In posterioribus,
excludunt alia subjecta à participatione ejusdem
prædicati, ut si dicas: Solum animal est sensus capax,
solus homo loquitur. Priores si affirmantes pror-
sus fuerint, copulativè exponendæ sunt, priore ex-
ponente affirmante: & posteriore negante, ut hæc
v. g. Homo est tantum animal rationale: sic erit
exponenda: Homo est animal rationale, & non est
aliquid ultra animal rationale. Si verò negave-
rint verbum, disjunctivè exponendæ sunt, priori ex-
ponente negativâ: posteriori affirmante. V. c. hæc.
Homo non est tantum animal, sic exponenda erit,
Homo non est animal, vel est aliquid ultra animal.
Exclusive verò exclusi subjecti, si & signum & ver-
bum affirmaverint exponendæ erunt copulativè
priori exponente indefinitâ sive particulari affir-
mativâ, & posteriori universali negativâ, ut hæc. v.
g. Tantum animal sentire potest: sic exponenda est;

Animal sentire potest, & nihil quod non sit animal sentire potest. Quod si negatio exclusiva vocijungatur, disjunctivæ exponendæ sunt, priori universali negante, & posteriori particulari affirmante, hoc modo: Non solum animal est vivens i.e. Nullum animal est vivens, vel aliquod, quod non est animal, est vivens. Ubi & hoc diligenter observandum est, ex vi formæq; ejusmodi propositionum exclusivarum exclusi subjecti, quæ negationem signi seu dictionis exclusivæ continent, non licere affirmantem inferre propositionem, sæpius enim consequens falsum erit, cum antecedens sit verum. Hæ namq; propositiones, hujus generis exclusivæ; Non solum liberum arbitrium ad æternam beatitudinē sufficit. Non solum lignum sentiens est. Non solus homo lapis est, verissimæ sunt, (cum contradicentes illarum sint falsæ) neq; tamen ex illis affirmantes has rectè concluderis: Ergo liberum arbitrium ad æternam beatitudinem sufficit, vel, Ergò, lignum sentiens est, vel, Ergò homo lapis est. Ex quibus manifestus predicantis hujus error in Logicis redarguitur. Existimat enim is ex propositionibus exclusivis Exclusi subjecti, negantibus rectè deducè affirmantes: ex hac igitur v.g. Non solus homo est mortalis, benè affirmantem hanc colligi censet: Ergò homo est mortalis, & ex hac; Non solum verbum scriptum judicat controversias hanc, Ergò verbum scriptum secundum quid judicat controversias. Notatq;

atq; ad marginem; Qui dicit non solum; is secundum quid affirmat. At insignis hæc est hallucinatio in Logicis, & lapsus turpis etiam Ostiario vel Lectori, nedum tanto & tali viro. Semper enim, inquam Ego, propositiones exclusivæ exclusi subjecti negantes (quales istæ sunt; quarum exempla ille proponit) negant sua vi, nunquā affirmant de excluso subjecto, ne quidem secundum quid, ut existimat iste. Quod si aliquando secus contingat, id ex vā naturaq; firmæ dialecticæ ejusmodi propositionum, non contingit, sed materiæ solum ratione. Quo pacto Logicorum pueri ex puris affirmantibus in secundā figurā quandoq; veram collectionem fieri docentur. Ita verò se, ut dixi, rem in exclusivis istis habere evidenter plane demonstro. Avco enim audire, quid responsuri sint Evangelici Doctores ad has verissimas exclusivas negantes, Adversarii mei Dialecticā resolutas in affirmantes? Non sola bona opera justificant: Ergo bona opera justificant? Non solum sancti pro nobis orant in cælo, Ergò sancti pro nobis orant in cælo? Non solum purgatorium culparum maculas eluit: Ergò purgatorium culparum maculas eluit? Non solæ indulgentiæ peccatorum pœnas relaxant: ergo indulgentiæ peccatorum pœnas relaxant? Non solus Pontifex in definiendo infallibilis: Ergò Pontifex in definiendo infallibilis? Nunquid harum omnium eadem est resolutionis forma, atq; istius: Non solus homo est

mortalis: E. homo est mortalis? Mitto similitum propositionum innumera exempla. At, inquit fortassis, has à me præscriptas propositiones exclusivas negantes veras non esse. Quid igitur? Falsæ. Itane? ergo illarū contradictoriæ necessario fuerint veræ, cum quarumlibet contradictoriarum utramq; falsam esse impossibile sit. Erunt ergo propositiones hæ prioribus contradicentes omnes veræ: Sola bona opera iustificant. Soli sancti orant pro nobis in cælo. Solum purgatorum culparum maculas eluit. Sola indulgentiæ peccatorū penas relaxant. Solus Pontifex in definiendo infallibilis est. Quid hic tam manifeste deprehensus respondebit adversarius.

Prolixè tatis audivimus Jevuitam quod sane eo tecimus libentius, quia tota hæc tractatio ad resolutionem nostram valde pertineat, neq; quisquam id negare possit. Si enim affirmanti exclusivæ exclusi subjecti adversarius opponeret negativam exclusi subjecti, tu autem ita resolvere velles posteriorē, ut partim affirmativam partim negativam faceres, insignis illi à te fieret injuria. Dicat, exempli gratiā, Turca aliquis, Solum Mahometem apud DEUM pro nobis intercedere, contradicat illi Christianus. Non solum Mahometem pro nobis intercedere, atq; tu resolvendo id ita accipias, quasi fateatur Christianus, Mahometem pro nobis intercedere, sed cum hoc solum facere noget, ex universali sc.
illa

illa lege, quod exclusivæ istiusmodi negantes
semper aliquid affirmant, videlicet injurius sis
& in hominem & in religionem Christianam.
Neq; enim hoc dixerat ille, cum negativa par-
ticula respiciat totam Enunciationem, non so-
lummodo voculam excludentem. Ergò quan-
do dixit, *Non solum Mahometem pro nobis apud*
DEUM intercedere, hoc voluit, verum non esse
quod dicatur, id est, enunciationem hanc esse
falsam : *Solum Mahometem pro nobis interce-*
dere. Atq; hæc cum ita sese habeant, non ta-
men omni ex parte falsum esse videtur, negan-
tem exclusivam exclusi subjecti complexu suo
continere affirmantem, cum naturalis nostra
cogitatio, ad quam, uti supra dixi, quartam fi-
guram exegit Averroes, & nos quoq; illam, de
qua tum loquebamur, enunciationem exami-
nabamus, sæpe aliter in hanc quoq; nec cadat
nec cadere possit. Quod uti nobis explicem,
& illis qui aliter sentiunt, ostendam, scire oportet,
& in hac de analysi maxime tractatione di-
ligentissimè observandum est, enunciationem,
quæ resolvi debeat, considerari aut sine omni
respectu in se & suâ natura, aut verò ad aliam
collatam, ut neq; de partibus neq; de qualitate
ejus quidquam judicare possis, nisi eam cum al-
terâ, quam respicit, componas. Estò nobis pro
exemplo hæc Enunciatio : Lapis nō est animal.

Et post Aliæ.

Atq; hæc ita hæcenus luculenter satis proposita sunt; unde evidentissime patet, longe se aliter habere posse enunciationem aliquam in respectu, quam se habeat sola & per se considerata: quod in hisce quoq; enunciationibus exclusivis nobis evenire puto, & fortè res ipsa, id fieri, convincit. Si n. exclusiva negans exclusi subjecti respondeat affirmanti, sive quod idem est, si actu opponatur affirmanti, quæ antea sit posita, tum ita se res habet, sicuti docent illi, ex quibus hæc tradit Jesuita, quod videlicet ex vi formæq; ejusmodi propositionum exclusivarum exclusi subjecti, quæ negationem signi, seu dictionis exclusivæ continent, non liceat ad affirmantem inferre propositionem. Verissimum enim est, si id fiat, consequens oriturum, quod sit falsissimum: sicuti exempla superius allata plane ostendunt. Neq; licet ille Jesuita sit, propterea neganda sunt ea; quæ si negentur, vis inferatur veritati. Nam sicuti divinitus dixit Aristoteles: *Amicus Socrates amicus Plato, magis tamen amica Veritas*: ita inimicus Jesuita, inimicus Calvinista, semper tamen amicissima & sanctissima nobis debet esse veritas. Quare in tali respectu, quando exclusivæ enunciationi affirmanti, ei videlicet quæ sit exclusi subjecti, contradicit negans, disjunctivæ exponendæ sunt,

sunt, priori exponente negativa, posteriori affirmante &c. Sicuti supra illud tractavimus. Sed extra talem respectum, quando Enunciatio istiusmodi negans exclusiva exclusi subjecti actu non opponitur suæ contradictoriæ affirmanti, vide annon ita necessum sit illam includere affirmantem, ut sine ea præsupposita, absurda & ridicula sit futura tota Enunciatio. Scripsit Lucianus commentariolum, quem ille Scytham sive Hospitem vocat, in eo ita orditur. *Non fuit primus Anacharsis, qui ex Scythia Athenas usq; profectus est Græcæ Disciplinæ discenda desiderio* &c. sive dicat, *non fuit primus*, sive *non fuit solus*, quod hanc quidem rem, de quâ nunc agimus, attinet, unû est idemq;: eadem enim est enunciationis forma, eadem ratio oppositionis. Quamquam ante adversativam statim subdat Lucianus, hanc videlicet, sed ante eum Toxaris, vir & multa sapientia &c. tamen hac ommissa nemo mortalium est, qui non sentiat, hoc velle dicere Lucianum, quod etiam dicit, videlicet Anacharsin ex ultimâ Scythia Athenas usq; profectum fuisse, gratia capeßendæ eruditionis Græcæ, & præter Anacharsin etiam alios eò venisse propter ipsam illam causam, nemo inquam mortalium aliter enunciationem acciperet. Omnium autem hominum consensus magnum veritatis argumentum est,

¶

præter

præsertim in rebus naturalibus, in quibus iudex potest esse nostra ratio. Neq; hoc infrequens est bonis scriptoribus, cum naturalis illa mentis nostræ cogitatio, cujus supra ex Averroë meminimus, aliter in tales Enunciationes non cadat. Etenim si quis cœtum ingressus, in quo plures sedent viri boni, unum ita adoriatur: Non solus tu inter hos es latro, nec solus inter eos vir scelestus: metuendum profecto esset, ne pessimè exceptus, frustra auxilium interpretationis alicujus imploraret: Ita si quis simpliciter sine aliquo respectu hanc enunciationem, præcipuè apud vulgus proferat: *Non solus leo inter bestias habet animam immortalem*: illum profecto differant conviciis, non indocti tantum, sed etiam docti, quod nullus è vulgò sit futurus, quin ita eum dicere arbitretur, & habere leonem animam immortalem & inter bruta esse etiam alia, quæ eadem sint prædita. Hæc naturalis est nostra cogitatio, quam tanti fecit Averroes, ut propter eam & quidem solam eam quartam figuram reijceret & quidem rectè: omnis enim coactio à violentia est, cujus hic nulla habetur ratio. Sicuti igitur in ratione prædicandi species potest enunciari de genere, sed particulariter sumto, ut si dicam: *Quoddam animal est equus*: ita possunt multa in Logicis fieri non ex ipsâ naturâ sed tantum per

per artem : quæ etiam si perperam nō fiant, sunt tamen à coactione, non autem à naturali influentia, quam hîc meritò spectamus. Habent quædam interrogationes vim affirmationū, vel negationū ut illud Terentii in Eunucho act. 1. sc. 2. ubi cum Thaide litigat Phædria : *Quid te, inquit Phædria ergò aliud sollicitat ? ceddò, num solus ille dona dat ? nunc ubi meam benignitatem sensisti in te claudier ?* &c. Illud num solus ille dona dat ? negativum est, sicuti etiam alterum, quod sequitur, *nunc ubi &c. q. d. Non solus ille dona dat, nullibi meam benignitatem sensisti in te claudier.* &c. Nemo autem est mortalium, qui quidem non lippiat cucurbitas & peponem pro corde, fungum pro cerebro habeat, quin apertè videat, fateri quidem Phædriam, dare Thrasionem dona, sed illud negare, quod solus det. Sicuti illa apud Tragicum quando lamentatur : *Non hoc primum mea senserunt pectora vulnus :* exclusiva est exclusi subjecti & negans, sicuti superior Terentii : nihilominus tamen & sensisse sese vulnus queritur, nec fuisse primum quod senserit, sed talisse etiam alia forte quoq; graviora, sicuti Poeta pergit : Ita q; ut concludamus, hoc verum est, quotiescunq; *non solum* respicit excludentem particulam, non autem reliquā enunciationis partem, tunc etiam includere affirmantem, quicquid illi dispuent, naturæ

naturæ enim & ejus evidentia nemo se opponere debet. Nam vel epistolam vel quoq; orationem aliquam tali enunciationis forma mihi concludere licet, ut si de intempestivo silentio verba faciens, hoc epiphonemate orationem claudam. *Non solas Amyclas cum tacerent, perijisse silentio:* & statim deinde solenne illud DIXI subjungam & abeam; nemo, me quicquam præter decorem vel rationem fecisse queat arguere, & tamen ita accipienda ea esset & quidem necessario, enunciatio, ut intelligeretur. Amyclas tacendo periisse, & periisse non solas, sed præter eas etiam alios propter idem illud silentium, adeoq; auditoribus, nisi ab hac parte sibi caverent, idem infortunium metuendum esse. Atq; hæc quidem ita se habent. Quando autem particula illa negans *non* non solum exclusivam respicit, sed universam enunciationem rejicit, quod tunc fit quando affirmanti opponitur eiq; contradicit, omnia illa verissima sunt quæ tradit Jesuita: totam quippe enunciationem rejicit, eamq; simpliciter negat. Tutissimum tamen est & in hisce & reliquis omnibus, quæ expositione egent enunciationibus, uti in suas simplices, in quas aliqua ratione resolvi possunt, disjiciantur & reducantur: atq; ab omni parte ita examinentur, ne sibi injuriam fieri ille conqueri possit, qui cum tibi res sit. Quod in disputationibus facillimum factu

factu est. Potest enim coram interrogari adversarius, quomodo & quo sensu enunciationes istiusmodi accipiat: quæ præsens præsentī facile se explicarit. In resolvendis autem scriptis per omnes rationes exponendum est, sive (ut commodius loquar) per omnes rationes exponendū eundem, atq; quid veri, quid falsi ubiq; si ita explicetur Enunciatio subsit, ostendendum, neq; cuiquam talium enunciationum, antequam sine resolutæ, temere est formaliter contradicendum. Quod si fecissent antea vel animadvertissent illustri Picus, & etiam nunc quoq; hi disputatores, parum esset difficultatis, & multæ cavillationum occasiones præciderentur. Itaq; ego tales Enunciationes, quæ aut hujus aut similiuna sunt generum, semper *Implicitas* appellavi, quod complexu suo plures contineant alias, aut continere videantur, neq; tamen ad normam Enunciationum Hypotheticarum examinari possint. Quod idem fortè senserunt illi, qui omnium primi illas exponibiles vocârunt. Implicitum enim explicare est ipsi evidentia, quod explicatur exponere.

CONRADUS HORNEIUS

Inst. Log. Lib. III. Quæstio.

XXXIX.

Quid sit propositio Modalis.

Modalis propositio est, quæ rem dicit esse vel non esse cum certo modo determinante copulam, & esse illud, ut in compendiis explicatur. Tales autem modi non sunt nisi quatuor, qui illic recensentur: etsi enim *verum* & *falsum*, quos modos Petrus Hispanus adjicit, itidem determinare *verum* esse & non esse videntur. Non tamen revera id faciunt, aut certè non nisi universaliter, ut dicit Magnus Albertus l. 2. de Interpret. tract. 2. c. 1. Causa est quod oratio dicitur vera aut falsa, ideo simpliciter quod res sit aut non sit, possibilis autem, contingens, necessaria, non propterea quod res sit, vel non sit, sed quod sic vel aliter sit, seu habeat se ad causam, per quam est, ut idem Albertus dicit. Similiter comparatum est de illis modis, *opinabile*, *inopinabile est*, *scibile est*, *indemonstrabile est*, *improbabile est*, quos addere Occamum testatur Dorbellus in *Hisp. cap. de modalibus*: vel enim non abeunt à cæteris, sicut inopinabile coincidit quodammodo cum impossibili, demonstrabile cum necessario; vel rationes consequentiæ, oppositionum & sub.

& subalternationis nullas penitus habent, vel certè nihil diversas absolutis enunciationibus, quemadmodum de modo veri & falsi dicunt Dornbellus *loco allegat.* & Javellus *tract.* 3. c. 4. Tertio eadem est ratio de illa modificatione, quæ per has voces fit, *per se, per accidens*, ut: *Homo per se est animal. Petrus per accidens est doctus*, nam etsi prior harum propositionum cum necessaria coincidit, posterior cum contingente, ipsæ tamen illæ formaliter modales non sunt, sed eæ, quæ ex iis efficiuntur, puta necessariae & contingentes, ut rursus Javellus rectè monet. Accedit quod etiam si *per se* & *per accidens* veri modi essent, differre tamen à necessaria & possibili aut contingenti nequeant: Hominem enim per se esse animal, idem est ac necessario esse, & Petrum esse doctum accidentaliter, sive per accidens, idem est ac contingenter eum doctum esse. Differunt autem Enunciationes modales totâ specie ab absolutis, ut communiter hætenus docuerunt omnes Logici. Id ut intelligatur sciendum est primo, posse modum in propositione exprimi, vel in actu exercito vel in actu signato, ut rectè notat Fonseca l. 3. instit. Dialect. c. 8. Prius fit, cum res dicitur necessario, aut contingenter esse vel fieri, posterius, cum ipsa propositio, qua effertur, dicitur esse necessaria aut contingens. Sic qui dicit: *Necessum est Petrum esse*
homi-

hominem, exercet modum, id est, rem cum modo effert, qui verò ait: *Hæc propositio, Petrum esse hominem, est necessaria*, non exercet modum sed signat. Solum autem prius genus Modales facit, & posterius ad absolutas pertinet, cum in talibus modus non modificet esse aut copulam, sed prædicatum tantum sit, copula interim modi ex parte. Secundo notandum est, non tantum illas, quæ modum continent in actu signato, sed etiam in quibus modus apponitur subjecto, absolutas esse, puta, si dicas: Quod necessario est homo, id est animal: Quod contingenter ambulat, illud est homo. Ratio est eadem: nec enim verus modus determinatio est subjecti aut copulæ minus principalis in subjecto sed copulæ veræ & principalis, quâ scilicet prædicatum cum subjecto conjungitur. His suppositis, dicimus propositiones Modales tota specie distingui ab absolutis. Cumq; duæ sint formulæ, quibus veræ modales, id est, quæ non signant, sed exercent modum, efferri possint, ut iterum observat Fonseca, una, cum modus est nomen, altera, cum est adverbium, de utraq; sic res se habet. Nomen autem est modus cum dicitur: *Neceesse est hominem esse animal*: vel *Hominem esse animale est necesse*, vel etiam: *Hominem necesse est esse animal*. Adverbium est, cum idem sic effertur: *Homo necessario est animal, Homo contingenter est doctus*. Thomas

opus.

opusc. de enunciat. c. ii. differentias multas hic facit, cum modus nomen est: si enim præponatur toti enunciationi, negat eam esse modalem sicut & cum in medio collocatur: si in fine, dicit vere modalem esse, eamq; vocat modalem de dicto, ut illam, ubi in medio modus est, modalem de re. Idem cum eo docent Javel. *tract. 3.* & Taretus in *Hispan.* qui quam ille vocat modalem de dicto, appellant modalem de sensu composito, reliquas de sensu diviso. Sed ipse usus sermonis docet perinde esse in priori illa formula, quo loco modus ponatur: nam quod autores isti dicunt, modum esse prædicatum in modali, atq; ideo in fine collocandum, id parum firmum est. Sane nec in absolutis prædicatum semper ultimo loco ponitur, nec cum modus prædicatum dicitur eadem ratione hoc sit atq; in absolutis, sicut Albertus docet *loco supra cit.* nec deniq; super compositionem dicti ferri minus potest uno loco atq; altero. Nihil igitur interest sive dicas: *Necesse est hominem esse animal.* Sive, *Hominem esse animal necesse est*; Sive deniq; *Hominem necesse est animal esse*, ut notat etiam Crellius lib. 2. part. Con. c. 6. Tantum excipe, ubi modus est impossibilis aut dictum negat: si enim dicas: *Quoddam corpus impossibile est esse nigrum; Nul- lum hominem necesse est esse doctum*, alius est sensus atq; quum dico: *Impossibile est quoddam cor-*

pus esse nigrum, *Necesse est nullum hominem esse doctum.* Cæterum jam facile ostenditur modales ab absolutis tota specie differre: nam si eo pacto non differant, modus non modificat in ulla propositione copulam dicti, sed aut signatur tantum, aut pars est prædicati in dicto. At utrumque hoc falsum est, Ergò. Consequentia manifesta est: absoluta enim propositio esse nequit, nisi quæ absolute rem dicit, hoc autem facere non potest, quæ copulam principalem à modo liberam non habet. Minor itidem patet: nec enim dici potest omnem propositionem, quæ additum modum habet, signare illum tantum non exercere. Sed nec pars prædicati semper esse potest, etsi quidam ex recentioribus id affirmat, præsertim si modus adverbialiter exprimatur, sic in hac: *Socrates necessario est homo, ideo necessario* spectare dicit ad *ideo homo*. Confirmat hoc exemplis istis: *Socrates omnino est homo. Deus certissime est vindex scelerum. Homerus facile est Poetarum princeps,* Probat denique etiam inde, quod modus simili ratione sæpe pars fiat subjecti, ut: *Quod necessario est animal substantia est &c.* Verum hæc omnia ne speciem quidem aliquam veri habent. Certe enim cum dico: *Socrates necessario est homo* ipsa vocum constructio non permittit, ut adverbium illud ad aliam vocem quam verbum substantivum referatur. Ubi observandum est ex

Thoma,

Thoma, adverbia cum multipliciter determinent verba, alia ratione actionis & passionis, ut cum dicitur : *Curro velociter, Ago feliciter*, alia ratione temporis, ut *curro cito*, alia alio pacto, sex illa: Necessario, Impossibiliter, Possibiliter, Contingenter, Verè, Falso, determinare ea ratione compositionis, quam verbum facit in oratione: cum enim, ut idem inquit, dicitur, *Socrates currit necessario*, non significatur cursus ejus necessarius, sed quod propositio sit necessaria. Et profecto res evidens est, non in verbis tantum, quibus principaliter adverbia apponuntur, sed etiam in nominibus, si illis quoq; ea addas: quod si enim dicas, Philosophum necessario, nobilem contingenter esse doctum, multum id utiq; differt, atq; si dixeris, Philosophum illum egregie, nobilem autem mediocriter doctum esse, cum adverbia posteriora qualitatem doctrinæ denotent, & ejus aliquam differentiam assignent, priora vero non ipsius eruditionis differentiam, sed existentiae ejus in utroq; subjecto diversitatem ostendant. Adde quod propositio necessaria & contingens etiam in posterioribus analyticis, non dicitur cujus prædicatum est res necessaria aut contingens, sed in qua connexio prædicati cum subjecto talis est. Necessitas itaq; & contingentia propositionis affectio est copulæ, non subjecti aut prædicati: necessitatem autem & contingentiam

propositionis non rei exprimit, qui modalem facit. Quare modus in modali non rem, quæ prædicatur aut subijcitur, sed utriusq; connexionem concernit. Idq; vel ipsa illa exempla, quæ pro se autor ille adducit, manifestò clamant: ecquis enim cum dicitur, *Socrates omnino est homo*, illud, *omnino* refert ad *Socrates* & non ad *est*, cum illud *omnino homo* nihil sit. Similiter si dicas: *Homerus facile est princeps Poetarum*, sensus est, facile fieri posse, ut is sit princeps Poetarum, non autem, esse eum principem facilem, aut simile quid. Eadem ratio est de aliis exemplis. Nullo itaque pacto veri modi in modalibus adverbialiter positi sunt pars prædicati, aut illud determinant, sed copulam concernunt, & compositionem dicti. Atq; hoc sensu Albertus Thomas, *loci allegat.* & Fonseca *lib. 3. c. 9.* modum non partem prædicati, sed prædicatum totum dicunt, prædicatum autem non dicti, sed copulæ, & ita, ut totum dictum, & maxime copula ejus, sit subjectum, cujus prædicatum sit determinatio copulæ illius, quam modus facit. Deniq; quod dicitur, modum interdum esse partem subjecti, id nihil probat, nam eadem ratione potest sane is esse etiam pars prædicati, sed tum modalem non facit, cum copulam principalem non afficiat. Sic quemadmodum hæc est absoluta: *Qui necessario est homo, ille est animal*, non obstante modo,

modo, qui est in subiecto, ita ista quoq; absoluta est: *Omnis homo est animal, quod contingenter currit*: neutriubi enim modus copulam prædicati cum subiecto, sed illic partium subiecti inter se, hic partium prædicati connexionem concernit.

Quæstio XL.

*Quæ sit difficultas de conversione
Modalium?*

In tota doctrina de forma tum propositionum tum syllogismorum nihil difficilius est tractatione modalium. Cum primis autem doctrina de Conversione turbas hic dat: nam de æquipollentia & oppositione res magis, ut puto, in proclivi est. Arist. sane 1. prior. cap. 3. modales propositiones omnes, sola exceptâ universali negante ex modo contingentis proprie dicti, convertit plane ut absolutas, id est, ut modum retineat, & conversionem secundum quantitatem & qualitatem dictorum instituat. Verum id male fieri censet Avicenna, ut refert Averroes *lib. 8. quæst. in prim. prior. quæst. 3.* quemadmodum enim negat universalem negantem in absolutis rectè converti in semetipsam, ita nec particularem contingentem affirmativam putat converti in contingentem, nec affirmativam particularem necessariam in necessariam, nec universalem affirmantem contingentem in particula-

rem. Avicennam sequuntur ex recentioribus Matth. Flacius lib. 4. *Logicæ generalis* c. 17 Cornelius Martinus lib. 2. *part. comm.* c. 9. & lib. 3. c. 13. & Arnisaus in Crell. lib. 2. *part. comm.* c. 6. lit. G. Quin etiam Thomas *opusc. de syllog.* c. 3. dicit, conversionem Modalium sæpe deficere, idq; in omnibus modis. Cæterum instantiæ, quibus tum Avicenna tum Thomas utuntur, desumuntur à prædicatis accidentalibus: ista enim, inquit Thomas, ex parte prædicati dicunt formam ipsam, ex parte vero subjecti, illud, quod formam istam habet. Sic cum dico: *Socrates est albus*, *albus* dicit solam formam albedinis. At cum dico: *Quoddam album est Socrates*, *album* dicit habens albedinem. Ita Thomas. Unde has objectiones conficiunt. *Contingit hominem aliquem scribere*, nec tamen: *Contingit id quod scribit hominem esse*. Item *Necesse est quoddam album esse corpus*, nec tamen: *Necesse est quoddam corpus esse album*. Recentiores alias instantias ex respectu speciei ad genus deducunt: nam sicut accidens necessario supponit subjectum nec tamen hoc illud, ita species quæcunq; necessario infert genus, neq; genus tamen contra hanc aut illam speciem. Sic ajunt, necesse esse, ut homo, equus, leo, sint animalia, nec necesse tamen, ut animal sit homo, equus leo &c. etsi enim, homine aut equo posito, animal ponatur, non tamen posito anima-

animali, poni hominem aut equum, cum aliud animal esse possit. Plura alia his similia exempla videantur apud Thomam, Flacium & doctores cæteros supra allegatos. Equidem Abumazar ad objectiones Avicennæ jam olim respondit, & aliter etiam Averroes: sed hic nec Abumazaris solutionem probat, nec suæ multum fidit, cum accingens se rei dicat, se responsum, prout putet expedientius esse in communioribus, & in fine, ita id esse ostensum, Deum autem veritatē nosse. Porro hæ ipsæ difficultates compulerunt Autorem commentarii novi de modalibus, ut propositiones modales omnes in absolutas resolvendas esse, imo nihil ab absolutis differre statueret. Verum enim vero, quanquam etiam nos antehac cum Avicenna fecimus, attamen, cum rem paulo accuratius perpendimus, satius esse videtur, ut doctrina Aristotelis retineatur, idq; multis de causis, quas jamjam afferemus. Seqvuntur autem Aristotelem autores fere communiter, Alexander Aphrodisiensis *1. prior. c. 3.* & Theophrastus, ut ex eodem constat, Alberius M. *1. prior. tract. 1. c. 11. & seqq.* Scotus *ibidem quest. 26.* Averroes *loc. supracit. & l. 1. prior. c. 3.* ex recentioribus Fonscal. *1. c. 23.* Crellius *loc. sup. allegat.* & Connimbric. *1. prior. c. 3. in notis ad text. & quest. 1. ac seqq.* His ut & nos assentiamur, ista faciunt, Primo movet nos autoritas Aristotelis,

quodq; præcipue ejus interpretes ab ista parte
stant. Secundo quod nec objectiones Avicennæ
& Thomæ de prædicatis accidentalibus firmæ
sunt, multo minus illæ recentiorum de genere &
specie, ut infra ostendetur. Tertio & maxime,
quod eadem illæ instantiæ militent contra o-
mnes conversiones absolutarum, quas tamen
autores contrariæ sententiæ defendunt. Quod
si itaq; labascit conversio Modalium, labat & ab-
solutarum, atq; adeò conversio in universum o-
mnis, omnis item reductio & argumentatio se-
cundæ & tertiæ fig. non tantum in modalibus,
sed etiam in absolutis. Evertere autem has ipsas
instantias, etiam absolutarum conversionem, fa-
cile patet rem considerantibus: primo enim ipse
Avicenna eundem arietem, quo impugnat con-
versiones Modalium, torquet contra conversio-
nem universalis negantis absolutæ, sicut refert
Averroes. Et sane si mala est conversio, *contingit*
hominem scribere Ergo *contingit scribens esse ho-*
minem, ideò quod necesse sit, scribens esse homi-
nem, male etiam convertitur sic in absolutis:
Nullus homo scribit (posito quod certo tempore,
ut fieri potest, nemo scribat) Ergo *nullum scribens*
est homo: nam si scribens necessario est homo,
falsum est nullum scribens esse hominem, simi-
liter si male infertur: *Contingit hominem esse do-*
ctum. Ergo *contingit doctum esse hominem*, estq;
necessa-

necessarium, quod doctum sit homo, pone nullum esse hominem doctum, vera erit ista : *Nullus homo est doctus*, & falsa illa *Nullum doctum est homo*. Quod si autem ea falsa est, jam nulla universalis negans simpliciter convertitur, quæ ex prædicato accidentali constat; semper enim datur Casus, in quo vera sit conversa, & falsa convertens. Ita se habet instantia Avicennæ, quod miror homines doctissimos non advertisse, sed unâ illâ acceptatâ non curasse interim alteram, cum ambæ simul proponantur ab Averroë. Idem accidit instantiis recentiorum de genere & specie. Dicunt non converti hanc e. g. *Necesse est omnem hominem esse animal*, in istam : *Ergo necesse est aliquod animal esse hominem*, ideò, quod possit esse animal, & tamen non existere homo. At si hoc ita se habet, jam æque falsa est conversio hæc : *Omnis homo est animal*. *Ergo aliquod animal est homo*: nam si non existente homine & existentibus tamen animalibus cæteris falsa est illa : *Necesse est aliquod animal esse hominem*, falsa etiam est eodem tempore ista : *Aliquid animal est homo*; certe ex animalibus tum existentibus nullum homo erit. Atq; ita non tantum conversio illa modalis, sed etiam absoluta universalis affirmantis corrumpitur, imo conversio quoq; absoluta particularis affirmativæ: eadem enim de hac est oratio. Et hæc est tertia causa. Quarto

improbabilem reddit sententiam contrariam, quod ea impugnat tantum conversionem Aristotelicam, nec ei tamen substituit aliam, quæ legitima sit, & juxta quam modales convertantur. Quod quidem ad artis perfectionem omnino requirebatur: tota enim doctrina modalium manca, imo propemodum nulla est, si legitimæ conversiones desint, à quibus omnis certitudo syllogismorum modalium secundæ & tertiæ figuræ dependet. Quinto accedit, quod nec excogitari alia ratio convertendi facile posse videatur: vel enim modalis in modalem convertetur, & tum copula tam in convertente quàm conversa eundem modum habere debet, aut certe ratio ostendi, quomodo & quare ille mutandus sit, quod non faciunt, & sine dubio fieri nequit: vel resolvenda est in absolutam, ut in comm. novo de Modalibus factum est. At neq; hoc fieri potest multis de causis: primo enim ratio illa nova non est, sed agnita jam veteribus, & ab iis reprobata, ut disertè & multis argumentis hoc facit Scotus *loc. cit. in tract. prim. pun. conclus. 3.* Secundo si est peculiaris conversio Modalium aliqua, debet ea esse modalis in modalem, non in absolutam. Sed est peculiaris conversio, quia alioqui ipsæ modales diversæ absolutis non sint, quod falsum esse supra ostendimus. Ergo non in absolutas, sed modales converti debent. Ter-

tio

tio illa resolutio modalis in absolutam, etiam fieri in omnibus potest, etiam quæ aliàs converti nequeunt, ut fatetur Scotus, non tamen est conversio proprie, quod terminus aliquis sit in convertente qui non erat in conversa. Sic cum dico: *Homo necessario est animal*, Ergo quoddam quod necessario est animal est homo, subjectum convertens est: quod necessario est animal, & tamen id non erat prædicatum in conversa, sed tantum *animal*; modus enim in conversa omnino ad copulam pertinet, non ad prædicatum, ut ex supra dictis notum est. Quarto non est conversio, quia conversa copulam habet determinatam, convertens non determinatam. Quinto nihil valet ad reductionem syllogismorum modalium, quatenus sunt modales, vel enim non sunt peculiare syllogismi modales, & tum nec sunt enunciationes tales, vel modalem conversionem efflagitat eorum reductio. Ita patet vovam istam rationem convertendi non procedere, suntq; argumenta hæc omnia non nostra sed Scoti. Unde constat, nisi vetus conversio retineatur, nullam omnino esse posse proprie quidem ita dictam. Hæ sunt rationes, quibus adducimur, ut Aristotelem, sicut in cætera doctrina Logica, ita etiam de Modalibus rectè omnino sentire nunc nobis persuadeamus, non obstantibus omnibus, quæ Avicenna, & alij viri doctissimi contra afferunt.

QUÆ.

*Quæ sententia Aristotelis & eorum,
qui cum ipso faciunt?*

Ut illa quæ quæst. præcedente dicta sunt, eo rectius intelligantur, proponemus primo distinctè, quomodo conversionem Aristoteles instituat, & deinde objectiones Avicennæ, Thomæ, & recentiorum solvemus. Principio itaq; necessaria de modo affirmato convertitur in necessariam, & possibilis in possibilem, universalis quidem negans, & particularis affirmans simpliciter, universalis autem affirmans per accidens. Particularis negans planè non convertitur, nisi per contrapositionem, ut etiam in absolutis. Exempla sunt: *Neceffe est nullum hominem esse lapidem, Ergo Neceffe est nullum lapidem esse hominem, Neceffe est quendam hominem esse animal Ergo neceffe est aliquod animal esse hominem. Neceffe est omnem hominem esse animal, Ergo neceffe est aliquod animal esse hominem.* Et per Contrapositionem: *Neceffe est omnem hominem esse rationalem. Ergo neceffe est omne, quod non est rationale, non esse hominem. Neceffe est quendam hominem non esse lapidem, Ergo neceffe est, quoddam quod non est lapis, esse hominem.* Similiter: *Possibile est nullum hominem esse doctum, Ergo possibile est nullum doctum esse hominem. Possibile est, quendam hominem esse nigrum, Ergo possibile*

Bile est quoddam nigrum esse hominem, Possibile est omnem hominem esse album, Ergo possibile est aliquod album esse hominem. Et per contrapositionem: Possibile est omnem hominem disputare, Ergo possibile est, quod non disputat, non esse hominem. Possibile est quoddam animal non vivere in terra, Ergo possibile est quoddam nō vivens in terra esse animal. Eadem ratio est de contingenti, accepto in prima & tertia figura significatione, id est, si pro necessario si pro possibili capiatur, nam de contingenti in secunda significatione accepto, seu ut vocant, contingenti ad utrumlibet, major est difficultas: Hoc primo sciendum est. Secundo conversio Modalium ex modo impossibilis affirmato, si modus tamen præponatur aut postponatur, æstimatur ex modo possibilis negato; Conversio autem modalium ex modis necessarij, possibilis & contingentis, (si tamen contingens pro possibili sumatur,) negatis rursus ex conversione necessariarum & possibilium de modis affirmatis, quibus æquipollent sicut docent Conimbr. quæst. 1. art. 1. Sic cum hæc: Non necesse est quendam hominem esse lapidem, æquipolleat isti: Possibile est nullum hominem esse lapidem, convertens ejus erit illa, quæ æquipollet convertenti istius. Convertens autem istius est: Possibile est nullum lapidem esse hominem, cur rursus æquipollet illa,
Non

Non necesse est aliquem lapidem esse hominem. Hæc ergo est primæ illius cōvertens. At cum isthæc : *Non necesse est omne animal esse hominē, æquipollentem habeat hanc : Possibile est aliquod animal non esse hominem,* quæ propterea quod dictum habeat particulare negans, nec simpliciter, nec per accidens converti potest, ipsa quoq; illa neutro horum modorum convertitur, ut Con. monent. Nihil tamen obstat, quo minus per contrap. convertatur sic : *Non necesse est nullum, quod non est homo esse animal :* hæc enim æquipollet isti : *Possibile est aliquod quod non est homo, esse animal,* quæ convertit æquipollentem primæ. Ita res se habet de his modis negatis. Unde Connimbricensis istas regulas confecerunt. Prima est, Universalem affirmantem de modo negato non converti simpliciter aut per accidens, ut : *Non necesse est omne animal esse hominē, Ergo non necesse est omnem vel aliquem hominem esse animal.* Causa est quod talis propositio propter modum negatum æquipollet tantum particulari negativæ de modo affirmato, nam hæc : *Non necesse est omne animal esse hominem,* æquipollet isti de modo affirmato *Possibile est aliquod animal non esse hominem.* Secundo universalis negans de modo itidem negato convertitur in universalem negantem, ut : *Non necesse est nullum hominem esse doctum, Ergo non necesse*

cesse est, nullum doctum esse homin. : æquipollent enim his duabus de modis affirmatis : Possibile est aliquem hominem esse doctum, Possibile est aliquid doctum esse hominem. Ter:io particularis affirmans de modo negato convertitur in particularem, ut : Non possibile est aliquem hominem esse brutum, Ergo non possibile est aliquod brutum esse hominem; æquipollent enim hi : Necesse est nullum hominem esse brutum, Necesse est nullum brutum esse hominem. Quarto particularis negans de modo itidem negato non convertitur quidem in particularem, sed in universalem. Non in particularem, ut : Non necesse est aliquem hominem non esse animal. Ergo non necesse est aliquod animal non esse hominem, cum necesse sit equum non esse hominem. At convertitur in universalem : nam cum hæc : Non necesse est aliquem hominem non esse animal; æquipollet illi : Possibile est omnem hominem esse animal, convertens itius, Possibile est aliquod animal esse hominem, æquipollentem habebit convertentem primæ, nempe : Non necesse est nullum animal esse hominem. Deniq; modus impossibilis negatus æquipollent possibili : unde nullo negotio ratio convertendi etiam hic intelligi potest. Imo nihil facilius est, quam ut pro non impossibili substituas modum affirmantem possibilis. Tantum hic præterea notetur, quod particularis negans de

de modo itidem negato convertatur, ut patuit, cum tamen non convertatur de modo affirmato. Causa est, quod propter negationem modi æquipollet universali, ut ex allato exemplo manifestum est. Hoc secundum est. Tercio de contingenti ad utrumlibet ita sentit Aristoteles, ut exponunt eum Connimbricenses artic. 2. Primo universalis affirmativa de modo affirmato convertitur per accidens, ut: *Contingit omnem hominem esse doctum, Ergo contingit quoddam doctum esse hominem.* Secundo universalis negativa non convertitur simpliciter, sed per accidens tantum, nec enim sequitur: *Contingit nullum hominem esse album. Ergo contingit nullum album esse hominem,* cum aliquod album, puta Cygnus, necessario non sit homo. Deniq; particularis tam affirmans, quam negans convertitur simpliciter, modo dictum ejus non sit in materia necessaria: fieri enim potest, ut propositio particularis vera sit habens modum contingentis, quæ tamen aliàs, & materialiter considerata, est necessaria. Sic contingit aliquod corpus moveri i. e. aliquod corpus contingenter movetur, e. g. homo, & tamen ista propositio Aliquod corpus movetur, est necessaria: Cælum enim necessario movetur. Tales itaq; propositiones non convertuntur, ut: *Contingit aliquod præditum qualitatibus esse ho-*
modo

hominem: nec enim necesse est, hoc aut illud qualitatibus præditum hominem esse, & tamen nõ contingit, sed necesse est aliquem hominem esse qualitatibus præditum. Ita res se habet de modo contingentis affirmato. Quarto contingens de modo negato plane non convertitur, nisi tantum in oppositam qualitatem, ut: *Non contingit aliquem hominem esse animal*, Ergo *nec contingit aliquem hominem non esse animal*, *Non contingit omnem hominem esse bipedem*, Ergo *nec contingit nullum hominem esse bipedem*. Tractat hoc genus Conversionis Aristoteles l. prior. c. 16. idq; ex conditione modi contingentis oritur, & omnibus contingentibus competit. Sic si verum est: *Contingit omnem hominem esse doctum*, verum etiam est: *Contingit nullum esse doctum*: id enim est contingere, posse esse, & non esse. Similiter si contingit aliquem hominem esse album, contingit etiam aliquem non esse: nam si non possit aliquis non esse albus, necesse esset aliquem esse album, & ideo non contingeret. Sed hæc non est proprie conversio, nec nisi in contingentibus illius generis occurrit. Ex his igitur constat, quomodo Aristoteles, & qui eum sequuntur, propositiones modales censeant convertendas. Quod autem sic institui conversio debeat, demonstrant tum ipse, tum ejus interpretes. Nos ne nimis longi simus, satis comprobata

tam eam esse putabimus hoc tempore, si contra objectiones eorum, qui diversum sentiunt illam defendamus.

Quæst. XLII.

Quomodo defendatur sententia Arist. contra objectiones Avicenna & recentiorum?

Hoc ut breviter & dilucide fiat, illo ordine objectiones eas expendemus, quo ipsam sententiam Aristotelis proposuimus. Primo itaq; impugnatur, ut ab initio diximus, conversio necessariæ in necessariam, & instantiæ sunt duplices, aliæ ex prædicatis accidentalibus, aliæ ex natura generis desumptæ. Ita dicunt veram esse hanc: *Necesse est omne aut aliquod doctum esse hominem*, falsam tamen istam: *Necesse est aliquem hominem esse doctum*: Veram item: *Necesse est omnem, vel aliquem hominem esse animal*, & falsam: *Necesse est aliquod animal esse hominem*. Sed negamus in priori exemplo veram esse conversam, negamus item in posteriori falsam esse convertentem. De priori prius. Dicimus itaq; illam: *Necesse est omne vel aliquod doctum esse hominem*, esse falsam præsertim si de necessitate absoluta loquaris, & contra veram hanc: *Contingit omne, vel aliquod doctum esse hominem*. Id ut intelligatur, sciendum est, quid sit prædicatio essentialis, quid accidental

tal^{is}. Essentialis est, quando aliquid alicui competit ratione essentiae, & ita, ut unum alteri conveniat, etiam si neutrum eorum existat, sicut animal & risibile homini. Unde propositiones istas, *Homo est animal*, *Homo est risibilis*, & similes, aeternae veritatis esse dicunt Metaphysici. Nec enim homo tum tantum cum existit, est animal aut risibilis & absolute, & praescindendo ab existentia, & non existentia plane ut rosa flos est, & ita definitur, etiam hyeme, cum nulla existit. Accidental^{is} vero praedicatio est, cum aliquid alicui tantum oratione existentiae competit, seu non nisi quatenus unum cum altero existit. Sic homini competit doctrina, cum enim homine aut doctrina non existente, non sint verae propositiones: *Homo est doctus*, *Doctum est homo*, oportet ut tantum quoad existentiam cohæreant, & eo sensu, ut doctrina cum existit, in homine existat. Probo antecedens: Nam si hæc *Doctum est homo* esset vera etiam non existente homine, aut doctrina, foret utiq; essentialis inter illa nexus. At is non est, quia sicut homo accidentaliter conjungitur cum doctrina, ita etiam doctrina non absolute, sed tum, quando existit, inest homini. Docuit id jam pridem ipse Theophrastus, Aristotelis auditor, & ex eo Alexander Aphrodisiensis ad 1. prior. cap. 3. *Ex necessariis*, inquit Alexander *aliud est necessarium absolute, aliud ita dicitur*

*cum determinatione, ut homo omni Grammatico
 inest, quoad fuerit Grammaticus. Sed hæc proposi-
 tio absolute necessaria non est. Et horum differen-
 tiam, ait, etiam Theophrastus ostendit: Non enim
 semper est Grammaticus, nec semper homo Gram-
 maticus. Ita ille. Unde etiam Scotus illud: Ne-
 cesse est hominem esse Grammaticum, dicit, non
 esse necessarium absolutum, sed necessarium
 quando. Deinde notandum porro ex Conimbr.
 1. prior. cap. 2. quest. 1. art. 2. Voces concretas
 quæ accidens denotant, posse accipi dupliciter,
 etiam in subjecto propositionis, contra quam
 sentit Thomas, materialiter & formaliter. Ma-
 terialiter accipiuntur cum dico; *Album est sub-
 stantia*, id est, Res quæ est alba, est substantia:
 Formaliter si dicas: *Album est accidens*, seu *est in
 predicamento Qualitatis*: Imo, ut metaphysici
 ostendunt, formalis ista acceptio propria magis
 est, quam materialis. Quod si itaq; priori sensu
 accipiantur, sequitur sane; *Doctum est, Ergo Homo
 est*. Ad in posteriori sensu vox *doctum* etiam si in
 concreto afferatur, non necessario ponit subje-
 ctum: Doctrina enim non existente, doctum nō
 est homo, quia ipsum illud doctum non est. Ex
 his patet, propositionem istam, *Doctum est homo*,
 si absolute loquaris, tantum contingentem esse.
 Hæc de prædicatis accidentalibus, ex priori ex-
 emplo. De posteriori res adhuc manifestior est.*

Nega-

Negavimus falsam esse istam: *Necesse est aliquod animal esse hominem*. Rationes sunt hæ: primo enim illa: *Necesse est omnem hominem esse animal*, vel est necessaria absolute, & æternum vera, vel est necessaria & vera pro certo tantum tempore, aut quando homines & animalia existunt. Sed non est necessaria posteriori modo, quia propositiones, in quibus definitio, aut pars definitionis prædicatur de definito non existentiam, sed essentiam significant, & à tempore præscindunt. Ergo, est absolute necessaria, & æternum vera, adeoq; nullo etiam homine, aut animali existente. Quod si ita est, jam sensus propositionis non est: *Necesse est omnem hominem esse animal*, i. e. necesse est hominem existere, qui sit animal, vel homo necessario est animal aliquod ex iis, quæ nunc vel hoc aut illo tempore existunt, sed id dicitur, homo est animal simpliciter, i. e. animal quod existit vel existere potest. At si sic ea intelligitur: *Necesse est hominem esse animal, quod est vel esse potest*, recte etiam convertitur. E. *necesse est aliquod animal, puta quod est vel esse potest, esse hominem*. Propositio itaq; ista, si recte intelligatur tum ipsa, tum ea ex qua convertitur, vera est & falsa ejus opposita: *Contingit aliquod animal esse hominem*. Secundo si intelligitur propositio ista: *Necesse est omnem hominem esse animal*, de animalibus existentibus, falsa fuit

cum nondum conditus esset homo, æque atque illa : *Necesse est aliquod animal esse hominem* : Cum enim non magis necessarium erat, hominem esse animal loquendo de iis animalibus, quæ tum erant, quam animal esse hominem. Tertio si vera est ista : *Necesse est omnem hominem esse animal*, verum etiam est, vel esse jam, vel posse aliquando esse animal, quod sit homo. At illa vera est semper, etiam non existente ullo homine. Ergo semper etiam verum est, posse aliquod animal esse hominem, vel esse animal quod possit homo esse. Probatur consequentia : nam si omnis homo est animal, necessum est, ut si ponantur omnia animalia, quæ esse possunt, inter ea reperiatur homo ; necessum porro est, ut aliquando dici possit ; *Hoc est homo*, & *hoc idem est animal* ; unde efficietur ; *Aliquod animal est homo*. Quod si autem semper verum est, posse existere animal, quod sit homo, verum idem semper est, aliquod animal esse hominem, intelligendo illud esse non de existentia, sed de essentia, quæ, ut notum est, non in eo consistit, ut aliquid actu sit, sed ut realem naturam involvat, & esse saltem possit. Quarto deniq; eadem instantia, qua impugnatur hæc : *Necesse est aliquod animal esse hominem*, everti potest etiam absoluta : *Aliquod animal est homo* : nam nec illa, ubi de existentia accipitur, vera fuerit, si bruta sint, & nullus existat homo,

homo, ut supra ostendimus. Sed ut tum hæc, quæ jam diximus, tum illa, quæ de priori objectione attulimus, eo manifestiora sint, notandum est ex Scoto, propositionem necessariam triplicem esse posse, vel enim necessarium habet conditionale, vel necessarium *quando* vel denique necessarium simpliciter. Conditionale est, cum dico; *si est vacuum necessario illud est locus*: idque non convertitur nec enim sequitur; *Si est vacuum, illud necessario est locus*, E. *si est locus, ille necessario est vacuum*.] Necessarium *quando* est si dicas: *Grammaticus, quando est, necessario est homo*. Sed neque hoc convertitur: *Grammaticus quando est, nec est homo*. Ergo *homo necessaria est Grammaticus* Necessarium simpliciter rursus est duplex, vel enim simpliciter est aliquid necessarium, sed nunc tantum ut si dicas *Quod hac hora lucet, id necessario est luna aut stella*. Et hoc rursus non convertitur. Sic dixeris: *Quod nunc ridet necessario est homo*, nec convertere tamen licet: Ergo *aliquis homo nunc necessario ridet*. Vel est necessarium aliquid simpliciter, & semper & id recte convertitur sicut propositiones de inesse, ait Scotus. Idem dicit Alexander, sive apud ipsum Theophrastus loco supra allato Quoniam igitur ait, *hæc est differentia de absolute & proprie necessariis loqui Aristotelem sciendum est: quæ enim propositiones ita necessarie sunt, recipiuntur*. Hæc igitur cum ita habeant, nihil mirum est, si ista: *Neceesse est o-*

*unum hominem, quando existit, esse animal, non
 converti ita: Ergo necesse est aliquod animal esse
 hominem qui existat, cum tales necessariae inutiles
 sint in scientiis, nec de earum conversione locu-
 tus sit Aristoteles. Interim illa: Necesse est omnem
 hominem esse animal quod est, vel esse potest, recte
 convertitur, Ergo necesse est aliquod animal quod
 est, vel esse potest hominem esse; similis ratio est
 de illa: Necessum est doctum, quando existit, esse
 hominem. Ergo necesse est hominem esse doctum.
 Nec ipsa n. absolute necessaria est, nec in talem,
 sicut illa altera transmutari potest. Hæc de mo-
 do necessario affirmato. De possibili affirmato
 nihil objiciunt, quod sciam. Notandum ex
 Scoto est, etiam possibile interdum supponere
 pro eo quod est, interdum pro eo quod esse po-
 test. Quæ supponunt priori modo, similiter non
 convertuntur. Unde hæc: Possibile est omnem
 hominem nunc currere, vera est, etiam cum soli
 equi currunt, & falsa tamen tum est illa: Possibile
 est id, quod nunc currit esse hominem: equum enim
 hominem esse possibile non est. Similiter vera
 est ista: Possibile est Deum qui creat aliquid, non
 creare, & tamen falsa est, Possibile est id quod creat
 aliquid, non esse Deum creantem. Quod si autem
 supponatur posteriori modo, recte conversio
 procedit, ut: Possibile est hominem esse currentem,
 id est, esse id, quod currit aut currere potest. Ergo
 poss*

possibile est currens, id est, quod currit aut currere potest, *esse hominem*. Et ita falsa est illa conversa, *Possibile est Deum non creare*, id est, non esse illud, quod vel creat vel potest creare; unde etiam convertens falsa fit. Porro de modo impossibilis & modis negatis non est difficultas, si recte se habeant affirmati. Tantū observandum est, ne modus in iis collocetur in medio. Sic illa: *Quoddam animal impossibile est equum esse*, vera est loquendo de homine: falsa tamen est illa: *Ergo quendam equum impossibile est esse animal*. Vera item: *Nullum equum impossibile est esse animal*, & falsa: *E. nullum animal impossibile est esse equum*. Quod si vero sic dicas: *Impossibile est quendam hominem esse equum*, Ergo *impossibile est quendam equum esse hominē* recte lequitur. Similiter illa: *Impossibile est nullum equū esse animal*, recte convertitur, Ergo *impossibile est nullum animal esse equum*. Eadem ratio est, si pro impossibili substituas non possibile. Postremo de contingenti ad utrumlibet nihil monere nunc amplius possumus: quare qui plura requirunt, adeant Conimbr.

Ex Libro IV. Quæstio XII.

An ex majori necessaria & minori de inesse, rectè sequatur conclusio necessaria?

S I

Sicut

Sicut recentiores Aristotelem in syllogismo ex puris necessariis labi censent, ita etiam ex majori necessaria, & minore de inesse elici negant conclusionem necessariam. Probatur hoc syllogismo, ubi rursus ex veris præmissis dicunt inferri falsam conclusionem: *Necesse est, omnem Geometram esse doctum, Quidam homo est Geometra, E. necesse est quendam hominem esse doctum.* Unde porro efficiunt, nullum syllogismum secundæ etiam aut tertiæ, cujus altera præmissarum sit necessaria recte concludere, etiam si illa in reductione ad primam locum majoris fortatur. Sed respondemus, exemplum allatum non habere conclusionem omnino falsam, etsi enim non necesse est absolute loquendo hominem esse doctum, eum tamen, qui geometra est, doctum esse omnino oportet. At si necesse est, geometram esse doctum, necesse etiam est aliquem hominem doctum esse, cum geometra sit aliquis homo: estq; hic similis ratio, ac si dicas: *Necesse est aliquod corpus esse album*, intelligendo id de nive: nivem enim albam esse neutiquam contingit. Nix autem corpus quoddam est. Quare etiam corpus aliquod necessario est album. Quin si necessarium sumas pro necessario ex hypothese, tum etiam superior ille syllogismus: *Necesse est omnem Philosophum esse doctum, Necesse est omnem Philosophum esse hominem,*

nem E. necesse est quendam hominem esse doctum,
recte concludit: sicut enim minor necessaria est
tantum quando, id est necesse est Philosophum,
quando est, esse hominem, ita etiam necesse est
existente Philosopho, hominem aliquem do-
ctum esse. Cæterum Scotus *prior. q. 27. in fine ad*
quartum aliam etiam solutionem suppeditat:
sicut enim is ad illum syllogismum: *Necesse est*
omnem grammaticum esse scientem, Necesse est, o-
mnem grammaticum esse hominem, Ergo necesse
est aliquem hominem esse scientem, respondet nō
valere consequentiam, quia præmissæ habeant
sensus compositum, & conclusio divisum, ita
etiā hic dici potest, ubi major tantum est neces-
saria. Aristot. dicit ex maiore necessaria, & mi-
nore de inesse sequi conclusionē necessariam,
sed si idem sensus sit majoris, qui est conclusio-
nis ut cum dico: *Necesse est omnem hominem esse*
animal. Petrus est homo, E. necesse est Petrum esse
animal: & major enim & conclusio sensum di-
visum habent. At in exemplo recentiorum
sensus majoris. Compositus est: nec enim ne-
cesse est absolute eum, qui geometra est, doctū
esse, seu scientiam aliquam habere sed eatenus
tantum, quatenus geometra est. Nihil mirum
itaq; si non sequitur conclusio necessaria, nisi
si idem composito sensu, & necessitate ex hy-
pothesi. Imo non potest aliter fieri, quam ut
Aristote.

Aristoteles censent, ut idem Scotus ostendit
quest. 28. §. quantum ad primum conclus. 2. si e-
 nim major concipiatur, ut dictum de omni &
 nullo requirit ad hunc modum: *Necesse est o-*
mnem qui est geometra esse doctum, fieri nequit,
 quin & Petrus, si est geometra, necessario do-
 ctus sit. Causa est, quod formula ista dicti de
 Omni non tantum dicit omnem geometram
 necessario esse doctum, sed & eum qui est geo-
 metra, seu qui sub geometris continetur. Nisi
 igitur unusquisq; qui geometra est, necessario
 doctus est, jam aliquis qui est geometra non est
 necessario doctus, quod diserte pugnat cum di-
 cto. Quoties igitur major in prima est neces-
 saria & minor de inesse, concluditur neces-
 saria simpliciter, modo major sit sensus divisi ta-
 lis enim fit conclusio. Et hoc patet ex dicto de
 omni & nullo, si formula ejus legitima obser-
 vetur: nec aliter intellexit Aristoteles. Sin au-
 tem major sit necessaria de sensu tantum com-
 posito seu secundum quid, tum vel non sequi-
 tur necessaria, quia sensu composito argui-
 tur ad sensum divisum, vel sequitur neces-
 saria ex hypothesis tantum & sensu itidem
 composito. Atq; sic res se habet de instantia
 recentiorum. Porro vero cum recte sentiat
 Aristoteles de mixtione necessariæ & absolutæ
 in prima, non minus recte statuit etiam de se-
 cunda & tertia, si modo id observetur, ne neces-
 saria

sariz simpliciter confundantur cum necessariis ex hypothese, & sensus compositus cum diviso, & deinde si ea præmissarum in secunda & tertia constituatur necessaria, quæ in reductione locum majoris occupat.

Quæstio XIII.

*Quid sequatur ex puris possibilibus**& contingentibus?*

Aristoteles de puris contingentibus ita censet, inferre eas contingentem tam in prima quàm tertia figura, ut constat ex 1. prior. c. 12. & 17. At non in secunda, ut patet ex capite 15. Idem docet Thomas in *opusc.* cap. 14. Scotus q. 31., qui tamen etiam in secunda contingentem concludi putat, si subjectum majoris supponat non pro iis, quæ sunt, sed esse possunt. Connimbri- censes 1. prior. ad c. 13. Non sequi autem contingentem in secunda patet hoc exemplo: *Contingit omnem hominem ambulare, Contingit nullum equum ambulare. E. contingit nullum equum esse hominem.* Præmissæ sunt veræ & conclusio tamen falsa est, siquidem non contingit, sed necessum est nullum equum esse hominem. Quod autem de contingentibus dictum est, idem de possibilibus valet, ut docet Scotus loc. cit. concl. 5. At recentiores in nulla plane figura ex ambabus contingentibus aut possibilibus contingentem seu possibilem recte effici censent. Antequam autem ad instantiam illorum

illorum respondeamus, notandum est ex Scoto,
 duo observanda esse, ut syllogismus ex puris
 possibilibus aut contingentibus procedat. Pri-
 mum est, ut non tantum præmissæ ambæ seor-
 sim sumpta sint revera possibiles, sed etiam qua-
 tenus copulantur, seu ut non solum utraq; in se
 sit possibilis, sed una etiam alteri, sicut vocat,
 compossibilis. Sic cum dico: *Possibile est omne
 currens est hominem, Possibile est omnem equum
 currere, Ergo possibile est omnem equum esse homi-
 nem.* Conclusio falsa est, & tamen utraq; præ-
 missarum est vera seorsim sumpta; quidni enim
 possibile sit, certo tempore omne quod currit
 esse hominem? quidni item possit certo tem-
 pore omnis equus currere? At simul tamen ve-
 ræ esse nequeunt: nec enim possibile est tum,
 quando omne currens est homo, equum cur-
 rere, aut quando equus currit, omne currens
 esse hominem. Utraq; ergo propositio in se est
 possibilis, utraq; vera nec tamen una est alteri
 compossibilis, aut utraq; simul vera. Ex possi-
 bilibus itaq; sequitur possibilis, quoties non
 tantum vera est utraq; præmissarum seorsim,
 sed simul etiam & una compossibilis alteri. Cur
 autem ad veritatem conclusionis in possibili-
 bus requiratur, non tantum, ut utraq; præmis-
 sarum vera sit, sed etiam ut unius dictum ve-
 rum sit simul cum dicto alterius, cum tamen in
 necessa-

necessariis sufficiat utrumq; in se verum esse, id præclare exponit idem Scotus *q. 27. conclus. 2.* Et causa est, quod omnis necessaria est connecessaria (nam etiam ita loquitur) cuilibet alteri, nec tamen unaquæq; possibilis est compossibilis propositio alteri possibili. Unde fit, ut si antecedens in syllogismo sit propositio copulativa constans ex duabus possibilibus, esse possit in se impossibile, atq; adeo falsissimum, licet utraq; simplex propositio per se possibilis sit. Sic verum est Petrum posse nunc esse calidum, & verum etiam, eundem posse nunc esse frigidum, nec verum tamen, Petrum & frigidum simul nunc & calidum esse posse. Quare licet & major & minor sigillatim sumtæ sint possibiles non concluditur possibilis nisi etiam simul sumtæ possibiles maneant: Neq; enim ex præmissis infertur conclusio pro ut separatim sumuntur, sed prout conjunguntur, ita ut totum antecedens, quod ex iis copulatur, verum esse ponatur. Hoc primum est. Alterum, ut subjectum majoris in prima non supponatur tantum pro iis quæ sunt, sed etiam quæ esse possunt. Patet hoc in eodem exemplo: *Possibile est omne currens esse hominem, Possibile est equum currere. E. possibile est equum esse hominem*: quod si enim major sumatur pro eo quod potest currere, statim forma à vitio vindicatur, & major illa

illa falsa sit. Sic etsi verum est in certo casu, possibile esse, ut omne quod currit sit homo, nunquā verum & possibile esse ut omne, quod potest currere, homo sit, cum etiam equi, licet tum fortē nō currant, currere tamē possint. His observatis recte, ut censem ex possibilibus & contingentibus concludetur cōtingens, tam in prima quā tertia. In prima, quia expresse est ipsum dictum de omni: *Omne quod potest esse A. potest esse B. sed C. potest esse A. Ergo C. potest esse B.* imō concludit plane, ut de inesse. In tertia autem, quia omnes isti modi, si subjectum tantū conclusionis supponat, pro iis quæ esse possunt, nō quæ sunt per syllogismum expositorium probantur: Signetur enim B. & dicatur *Hoc B. potest esse A. hoc idem B potest esse C. E. aliquod quod potest esse C. potest esse A.* nihil est manifestius. Unde jam etiam ad objectionem, quæ etiam hic adverti solet, facilis est responsio: in isto enim syllogismo: *Contingit omnem hominem moveri, Contingit omne quod currit, esse hominem, E. Contingit omne quod currit, moveri,* conclusio vera est, si in sensu diviso sumatur, ut præmissæ sumuntur: nec enim necesse est omne quod currit moveri, nisi quatenus currit, quum alioqui ut non currere ita etiam non moveri possit. Quod si autem in sensu composito sumas, ut manifestō recentiores accipiunt forma ideō non

non valet, non quod ex puris contingentibus non sequatur contingens, sed quod à sensu di-
uiso arguatur ad sensum compositum.

Quæstio XIV.

*Quid sequatur ex contingenti & de
inesse, item contingenti & necessaria?*

Cum major est contingens aut possibilis, &
minor de inesse, conclusionem contingentem se-
qui in prima docet Aristot. c. 9. Thom. *l. cit.* Scot.
q. 3. p. 1. Conim. *l. cit.* Probatur ex Scoto ita: Si
enim subjectum majoris supponat pro iis, quæ
sunt, expresse hic est dictum de omni, ut: *Omne
quod est homo, potest esse doctum, Petrus est homo.*
Ergo Petrus potest esse doctus. Similiter etiam in
tertia figura ex una contingenti & altera de ines-
se sequitur contingens, si tamen ea modum il-
lum habeat, quæ locum majoris in reductione est
occupata. At in secunda nunquam fere contin-
gens efficitur, etsi Connimbr. num id fieri putant,
cum affirmans præmissa modum habet. Porro
si major in prima sit de inesse, & minor contin-
gens, non sequitur contingens. Postremo de
mixtione necessarij & contingentis ita Aristote-
les censet, & Logici veteres jam citati: Primo si
major in prima sit contingens, minor necessaria,
conclusionem esse contingentem, ut: *Contin-*
gens est omne quod est animal, dormire, O. homo

T

necessa-

necessario est animal, E. Omnem hominem contingit dormire, ubi expresse est dictum de omni. Item: *Contingit nullum quod est animal, esse doctum, Necessesse est omnem hominem esse animal, E. contingit nullum hominem esse doctum*, ubi expresse est dictum de Nullo. Quod si autem major sit necessaria & minor contingens, subjectum vero supponat pro his, quæ esse possunt, sequitur necessaria in omnibus modis primæ, nō tamen si supponat pro iis quæ sunt, ut docet Scotus, q. 33. *concl.* 3. Idem mixtionem ex necessaria & contingente sumendo subjectū, pro his, quæ esse possunt, dicit semper inferre necessariam tam in secunda quā tertia. Ad objectionem responderi itidem ex iis, quæ supra explicata sunt, non difficulter potest. Dicunt hunc syllogismum: *Contingit omnem moventem pedes currere velociter, Necessesse est omnē tarde incedentem movere pedes: E. contingit omnem tarde incedentem currere velociter*, ex præmissis veris inferre falsam conclusionem. Sed respondeo præmissas esse veras quidem in se, sed non compossibiles: cum enim omnis, qui pedes movet, velociter currit, nemo tarde incedit, aut tarde incedendo pedes movet. Deinde conclusio etiam vera esse potest in sensu diviso: Eum enim qui tarde incedit nunc, possibile est currere deinceps velociter, etiamsi id fieri nequeat, quatenus & dum tarde incedit. Haftenus Hornejus.

Ex Libro 2. Compendii renovatiCap. II^X.*De Enunciationibus Modalibus.*

NOTÆ.

4. Observetur propositionem modalem specie distingui ab absoluta: nam cum nihil magis essentiale propositioni sit, quam dicere esse & non esse, adeoq; copula sit forma ejus, essentiale utiq; discrimen est, cum hic aliquid variat, & nunc absolute & sine modo, nunc cum eo esse vel non esse dicitur. Unde etiam tam qualitas quam quantitas, oppositio itē & æquipollentia in modalibus aliter se habent quam in absolutis:

5. Notetur, quamvis propositiones modales sint non tantum cum modus earum nominaliter aut verbaliter effertur, sed etiam cum adverbialiter: sola tamen priori formula eas ab Aristotele tradi & explicari, idq; sic faciendum esse, ut omnes complectaris: etsi enim necessariae & contingentes utroq; modo concipi possunt: non tamen possibles & impossibiles. Sic recte quidem pro, *Necesse est O. hominem esse animal*, dicis: *O. homo-necessario est animal*, rectē item nonnunquam pro: *Contingit hominem esse doctum*, *Homo contingenter est doctus*: at barbare & absurde, *Petrus possibiliter est Consul* *Petrus impossibiliter est lapis*, pro *Possibile est, Petrum esse consulem*, *Impossibile est, Petrum esse lapidem*. Vocatur autem

necessarium quod non potest non esse, *contingens* quod potest esse & non esse, *possibile* quod potest esse, *impossibile* quod esse plane nequit. *Qualitas* modalium duplex est, alia quæ concernit modum, alia quæ dictum. Prior est cum modus affirmatur, aut negatur, posterior cum dictum. Sic ratione modi affirmant hæ omnes: *Necesse est Socratem esse hominem. Possibile est Socratem esse doctum, Contingit Socratem ambulare, Impossibile est Socratem esse equum*: imo istæ quoq;: *Necesse est Socratem non esse lapidem, possibile est, aut contingit Socratem non esse doctum*: quanquam enim in his postremis dictum negans est, modus tamen non negatur. Negantes sunt hæ: *Non necesse est hominem esse doctum. Non possibile est hominem esse lapidem, Non contingit hominem esse animal, Non impossibile est, &c.* Quæ autem ratione dicti affirmant aut negent, per se notum est.

Quantitas similiter se habet ut qualitas: nam & ipsa duplex est, una modi altera dicti. Quantitas dicti ex doctrina absolutarum enunciationum nota est. Quæ autem modum spectat sic se habet. Universales modi sunt, *Necesse, Impossibile*, particulares, *contingit, possibile*. Causa est, quod necessarium & impossibile complectantur omne tempus, cæteri duo modi aliquod tantum: necessarium enim perpetuo rem ponit, impossibile perpetuo tollit: at possibile & contingens nonnunquam rem esse, nonnunquam non esse significant.

Universales itaq; in modalibus sunt non tantum hæ: *Ne esse est, omnem hominem esse animal, impossibile est, nullum hominem esse lapidem*: sed & istæ. *Neceesse est aliquem hominem esse animal, Impossibile est aliquem hominem esse lapidem*. Particulares similiter non tantum illæ: *Contingit aut possibile est quendam hominem esse doctum*, sed istæ quoq;: *Contingit omnem hominem esse doctum, Possibile est nullum hominem esse doctum*.

Ubi observetur propterea utramq; qualitatem & quantitatem in modalibus notandam esse, non quod simul & semel utraq; in singulis propositionibus spectari possit: ita enim una eademq; propositio simul affirmans & negans, universalis & particularis sit; sed quod uno in loco una qualitas aut quantitas, nempe modi, altero altera, nempe dicti, præcipue attendenda sit. Sic in oppositione principaliter spectatur qualitas & quantitas modi. In conversione præcipue imo tantum quantitas & qualitas dicti; in æquipollentia deniq; certa ratione utrumq;.

Oppositio modalium easdem quidem leges habet quas oppositio absolutarum, sed rationem opponendi diversam propter diversam conditionem qualitatis & quantitatis, quia ibi non modi tantum sed & dicti ratio habenda est. Sane si dictum sit *singulare*, non est tanta difficultas: *contradictoriæ* enim sunt propositiones, quæ

eosdem modos contradicentes & dictum unum idemq; habent, ut: *Necesse est Socratem esse hominem, Non necesse est Socratem esse hominem. Contraria* vero quæ modos eosdem universales & ejusdem qualitatis, sed dicta contradicentia habent, ut: *Necesse est Socratem esse doctum, Necesse est Socratem non esse doctum. Subcontradictoria* deniq;, quæ modos eosdem particulares & ejusdem qualitatis habent, dicta vero itidem contradicentia, ut: *Contingit Socratem ambulare, Contingit Socratem non ambulare.*

Quod si autem dictum sit commune, majori cautione, præsertim in contrariis & subcontrariis, opus est. Nam *Contradictoria* fiunt, si modi sint iidem, & dicta eadem, tantumq; modus unus negetur cum alter affirmatur, ut: *Necesse est omnem hominem esse doctum, Non Nec. est O. hominem esse doctum. Possibile est Quendam hominem esse doctum, Non possibile est Q. hominem esse doctum. Impossibile est. O. hominem esse animal. Non impossibile est O. hominem esse animal.* At de contrariis & subcontrariis aliter res se habet: nam *contraria* modum eundem universalem, & *subcontraria* modum eundem particularem habent, sed dicta in propositionibus necessariis vel contradictoria vel contraria esse debent, nunquam subcontraria, in propositionibus autem contingentibus, possibilibus & impossibilibus contradicentia & subcontraria, nunquam contraria.

Sic contrarie opponuntur hæ: *Necesse est omnem hominem esse doctum.* *Nec. est Q. hominem non esse doctum.* Item. *Nec. est O. hominem esse doctum.* *Necesse est, Nullum hominem esse doctum;* subcontrariæ istæ: *Non necesse est omnem hominem esse doctum, Non necesse est Q. hominem non esse doctum;* Item: *Non Nec. est O. hominem ambulare, Non Nec. est nullum hominem ambulare.* Similiter contrarie opponuntur hæ: *Impossibile est O. hominem esse doctum.* *Impos. est Q. hominem non esse doctum.* Item: *Impos. est Q. hominem esse doctum, Impos. est Q. hominem non esse doctum;* subcontrariæ autem istæ: *Possib. est Nullum hominem ambulare.* *Possibile est Q. hominem ambulare.* Item: *Possib. est Q. hominem esse doctum, Poss. est Q. hominem non esse doctum.*

Quod si autem ita dicas: *Necesse est Q. elementum esse humidum, Nec. est Q. elementum non esse humidum,* contrariæ non sunt, quia ambæ veræ sunt. Causa est quod in propositionibus necessariis dicta contrariarum non subcontraria, sed contradicentia esse debent. Similiter si dicas: *Impos. est O. elementum esse humidum. Impos. est N. elementum esse humidum;* rursus ambæ veræ sunt, etsi aliàs contrariæ videntur. Causa est quod dicta contraria sunt, & tamen modum habent Impossibile.

Ubi tamen observetur, modum contingentis

& hic & in æquipollentia ac conversione accipiendum ea significatione, qua idem denotat atq; possibile: Dupliciter enim capi potest, uno modo pro possibili, altero pro eo quod tam potest esse quam non esse, cum possibile denotet tantum, quod potest esse. Posterius solet vocari contingens ad utrumlibet, cujus ratio tam perplexa est, ut certis regulis astringi nequeat. Sic quod supra diximus, subcontrarias esse de dictis singularibus, ubi modi sunt iidem particulares, & ejusdem qualitatis, & dicta contradicentia, verum est etiam de modo contingentis si accipiat pro possibili. Si autem capias pro contingenti, ad utrumlibet non valet, ut si dicas: *Contingit Socratem esse animal: Contingit Socratem non esse animal.* Utraq; enim falsa est, nam non contingit sed necessarium est, Socratem esse animal, nec contingit, sed impossibile est Socratem non esse animal.

Æquipollentia ita conficitur, si observes duas regulas sequentes. *Primo*, ut modi omnes sint ejusdem quantitatis. Fit autem modus universalis particularis, & particularis contra universalis si negatio præponatur, ut etiam de signis se res habet in absolutis. *Secundo*, ut dicta enunciationum ex possibili contingenti & impossibili contradicant dicto Enunciationis ex necessario.

Possunt autem quatuor constitui tabellæ.

Prima

Prima est.

Neces. est O. hominem esse animal,
Non contin. it Q. hominem non esse animal,
Non possib. est Q. hominem non esse animal,
Impossib. est Q. hominem non esse animal.

Secunda.

Non necesse est N. hominem esse animal,
Contingit Q. hominem esse animal,
Possib. est Q. hominem esse animal,
Non imposs. est Q. hominem esse animal.

Tertia.

Necesse est N. hominem esse animal,
Non contingit Q. hominem esse animal,
Non possib. est Q. hominem esse animal,
Impossib. est Q. hominem esse animal.

Quarta.

Non nec. est O. hominem esse animal,
Contingit Q. hominem non esse animal,
Possibile est Q. hominem non esse animal.

Non imposs. est Q. hominem non esse animal.

Conversio modalium apud Aristotelem instituitur, eodem fere modo, quo conversio absolutarum: non enim spectatur modus, sed tantum dictum, Sic hæc universalis negans. *Necesse est N. hominem esse lapidem*, convertitur in istam: *Necesse est N. lapidem esse hominem* item hæc particularis affirmans: *Nec. est Q. hominem esse animal* in istam: *Nec. est Q. animal esse hominem*. Similiter

liter hæc; *Possibile est N. hominem esse doctum*, convertitur in istam: *Possibile est N. doctum esse hominem*, & sic deinceps. Tantum difficultas est, ubi modi sunt negantes: Quin etiam aliqua in his ipsis ubi modi affirmantes sunt, sed ea de re alibi agitur.

Tantum hic in mentem revocetur, quod supra diximus, aliam rationem, ut quantitatis & qualitatis, ita & oppositionis, atq; æquipollentiæ in modalibus esse, quam est in absolutis. Sic in absolutis quidem oppositio singularis est hæc: *Socrates est doctus, Socrates non est doctus*. Et eandem cum contradictoria legem habet. At cum dico, *Nec. est Socratem esse doctum, Nec. est Socr. non esse doctum*, contraria oppositio est: Non enim, ut dudum, una vera altera indubitato falsa est, sed ambæ tales falsæ sunt, quod in nulla præterquam contraria oppositione, contingit. Eadem ratio est si dicas: *Impos. est Socratem esse doctum, Impos. est Socr. non esse doctum*. Similiter in absolutis est oppositio contradictoria si dicas: *O. homo est doctus Q. homo non est doctus*. Cum autem modum necessarii addis & sic effers. *Nec. est O. hominem esse doctum. Nec. est Q. hominem non esse doctum*, rursus contraria oppositio inde nascitur, si deniq; modo possibilis utaris & dicas, *Possibile est O. hominem esse doctum. Poss. est Q. hominem non esse doctum*, subcontraria est: nam illæ ambæ falsæ,

falsæ, hæ ambæ veræ sunt, Contrarietas autem & illic & supra non ex universalitate dictorum sed modorum, necessarii & impossibilis oritur, ut & subcontrarietas hic ex modo particulari possibilis. Sed nec æquipollentia modalium, convenit cum æquipollentia ad solutarum, cum & ipsa præcipuè à modis dependeat. Sane si dixeris: *Nec. est O. hominem esse animal, Nec. est N. hominem non esse animal*, æquipollentia est, eaq; ex dictis illarum propositionum oritur, nec alia est quam absolutarum. Sed præcipua & modalibus propria est illa: *Nec. est O. hominem esse animal. Non contingit, Non possibile est, Imposs. est Q. hominem non esse animal*: Non minus enim hæ quam illa æquipollent: nec minus formalis æquipollentia est, quam absolutarum: non tantum enim omni omnino materiæ apta est, ut illa, cum tam in falsis quam veris eadem sit, sed tota ex modorum ac signorum ratione pender. Quod autem propositio modum habeat, quodq; universalis aut particularis sit ad formalem utique ejus considerationem spectat. Adde quod æquipollentia illa ad propositionum modalium unam alteri substituendam non minus necessaria sit, quam illa absolutarum ad copiam absolutarum in promptu habendam: Ad quam rem ea quæ dictum tantum concernit parum vel nihil confert. Unde non minus frequens modalis illa

illa est in modalibus, quam absolutarum in absolutis. Certe talis est inter has propositiones, quæ supra ex S. Scriptura allatæ sunt: *Nec. est evenire scandala. Non contingit non evenire scandala.* Cui similes passim occurrunt.

Ex Lib. 3. Caput X.

De syllogismis Modalibus.

De syllogismis absolutis dictum est: sequuntur Modales, sed quia doctrina eorum paulo perplexior est, paucis tantum hic eam persequemur. *Primo* igitur expuris necessariis recte colligitur conclusio necessaria in omni figura, excepto forte modo tertiæ *Bocardo* ut:

Necesse est omnem hominem esse animal

Necesse est O. Italum esse hominem

E. Necesse est O Italum esse animal.

Necesse est N. hominem esse lapidem.

Necesse est omnem adamantem esse lapidem

E. Necesse nullum adamantem esse hominem.

Necesse est O. hominem esse animal

Necesse est O hominem esse risibilem

E. Necesse est Q. risibile esse animal.

Et quidem consequentia primæ figuræ evidens hic per se est, ut in absolutis: syllogismi autem secundæ & tertiæ figuræ, excepto modo *Bocardo*, ita ad primam reduci possunt, ut modus necessarii ubiq; maneat.

Tan.

Tantum observandum est, ut propositiones omnes sint absolute necessariae, non autem necessariae tantum *quando* ut appellant. Vocatur autem propositio absolute necessaria, quæ semper & absolute est vera, ut cum dico: *Neceſſe eſt O. hominem eſſe animal. Neceſſe eſt omnem hominem eſſe riſibilem.* Necessaria autem *quando*, quæ vera tantum est, cum res existit, ut si dicam. *Neceſſe eſt doctum eſſe hominem*: nec enim doctrina necessario est, adeoque nec in homine necessario existit. Unde nec absolute necessarium est, doctum eſſe hominem, sed tum tantum quando doctrina existit: cum enim existit in nullo alio præterquam in homine eſſe poteſt.

Quare non recte concludit hic & ſimiles ſyllogiſmi tertiæ ex puris necessariis:

Neceſſe eſt O. Philoſophum eſſe doctum

Nec. eſt O. Philoſophum eſſe hominem

E. Nec. eſt Q. hominem eſſe doctum.

non enim neceſſe eſt, ſed contingit, quod homo ſit doctus. Cauſa eſt quod minor non absolute neceſſaria ſit, ſed neceſſaria tantum *quando*, non enim absolute neceſſum eſt Philoſophum eſſe hominem, ſed quando Philoſophus eſt ſeu exiſtit, tum eſt homo. *Secundo* ex puris poſſibilibus ſeu contingentibus recte concluditur poſſibilis ſeu contingens in omni figura & omnibus modis. Sed duo obſervanda in iis ſyllogiſmis ſunt
ex Sco-

ex Scoto 1. ut præmissarum utraq; non tantum seorsim sumta sit possibilis in se, sed etiam, ut sint ambæ, sicut ipse loquitur, compossibiles. 2. ut subjectum majoris in prima supponatur non tantum pro eis quæ sunt, sed quæ esse possunt. Nam si sic argumenteris.

Possibile est O. currens esse eqvum.

Possibile est aliquem hominem currere

E. Possib. est aliquem hom. esse eqvum.

Conclusio falsa oritur, quia præmissæ ita sunt possibiles ut tamen non sint compossibiles: quāquam enim possibile est, O. currens esse hominem, hoc aut illo tempore: possibile etiam, quendam hominem currere alio tempore, tamen non est possibile ut illa simul sint, i. e. eodem tempore O. currens sit eqvus, & tamen tum etiam homo currat.

Similiter idem syllogismus propterea peccat, quia subjectum majoris tantum supponitur pro eo quod est, non quod esse potest: nam si sic eam intelligas: Possibile est O. currens i. e. quod currere potest, esse eqvum, manifesto falsa est, & forma non peccat sed materia. Cum autem *τὸ* currens accipitur pro eo quod actu currit, vera est major illa, & ex veris præmissis infertur falsum, tum quod præmissæ non sint compossibiles, tum quod subjectum majoris legitimam suppositionem non habeat.

Tertio

Tertio ex puris impossibilibus non recte concluditur, nisi quatenus impossibiles æquipollent necessariis, ubi scilicet dictum negans habent, ut in secunda figura. Ita male argumentaris hoc pacto: *Impossibile est O. hominem esse lapidem*

Imposs. est O. adamantem esse hominem.

E. Imposs. est O. adamantem esse lapidem.

Conclusio enim falsa est & præmissæ veræ. Similiter non sequitur in tertia:

Impossibile est O. hominem esse lapidem.

Imposs. est O. hominem esse adamantem.

E. Imposs. est O. adamantem esse lapidem.

Causa ejus rei est, quia modus impossibilis virtualiter negat. Sicut ergo ex modalibus de modis negatis nihil recte infertur, quemadmodum post dicemus, ita neq; ex impossibilibus.

Quarto ex majori de inesse & minori necessaria nihil recte concluditur, in prima figura adeoque nec in cæteris, cum illa propositio est de inesse, quæ in reductione ad primam fit major. Quod non recte ita concludatur hoc exemplum docet. *Omnis equus currit*: potest enim hæc esse vera certo tempore.

Necesse est Bucephalum esse equum.

E. Necesse est Bucephalum currere.

Quod si autem major sit necessaria, & minor de inesse recte sequitur conclusio necessaria, ut: *Necesse est O. hominem esse animal. Petrus est homo* E.

mo E. *Neceſſe eſt Petrum eſſe animal.* Sed obſervandum, ut major ſit neceſſaria abſolutè & ſenſu diviſo, ut in exemplo allato, non ex hypotheſi tantum aut ſenſu compoſito, ut ſi ſic argumenteris, *Neceſſe eſt O. geometram eſſe doctum, Petrus eſt Geometra.* E. *nec. eſt Petrum eſſe doctum:* Major enim non abſolute ſed ex hypotheſi, nec ſenſu diviſo ſed compoſito neceſſaria eſt, cum nullus homo atq; ita nec geometra neceſſario doctus ſit abſolute, ſed ex hypotheſi tantum, & eatenus, quatenus vel geometra eſt, vel aliqua alia ſcientia præditus. Dici tamen poteſt, etiam in talibus rectè concludi neceſſariam, ſed ex hypotheſi tantum, quo ſenſu vera illa conſuſio eſſe poteſt: *Neceſſe eſt Petrum eſſe doctum* etſi aliàs abſolute loquendo id contingens eſt.

Quinto cum major eſt contingens aut poſſibilis, ſed minor de ineſſe, rectè ſequitur contingens aut poſſibilis tum in prima tum etiam in tertia, modo illa contingens ſeu poſſibilis ſit in tertia, quæ in reductione ſit major. In ſecunda non ſequitur contingens aut poſſibilis, ut vult Ariſtoteles, etſi aliis contrarium videtur. Si autem major ſit de ineſſe, & minor contingens vel poſſibilis nihil ſequitur.

Sexto Cum major eſt contingens & minor neceſſaria, ſequitur contingens, ſi major neceſſaria ſit, minor contingens, & ſubjectum majoris

ris supponat pro iis quæ esse possunt, sequitur necessaria in prima & similiter secundum propositionem in cæteris figuris. Et hæcenus de syllogismis modalibus, qui ex modis affirmatis constant.

Septimo & postremo, si modi sint negati, nihil rectè inferitur, nisi fortè tales syllogismi ex aliis, qui modos affirmantes habent, æstimari possint, nam alioqui tam intricata eorum est ratio, ut ad certas & constantes formulas revocari nequeant. Tantum etiam de modalibus syllogismis: quæ enim præterea de illis dici poterant, compendii modum excedunt.

Ex ejusdem HORNEII Instit.
Log. Lib. III.

De Infinitis.

Quæstio XII.

*Quare Nomina infinita & obliqua
non sint proprie Nomina?*

Quare nomina infinita non sint proprie nomina, illam rationem assignat Aristoteles, quod nullum vocabulum sit, quo denotentur: nec enim orationes aut affirmationes vel negationes esse. Sed ista est à posteriori, & potius ostendit, quare dicantur infinita, quam quare vera nomina non sint. Interim rationem præcipuam in-

sinuat, quam ex D. Thoma tradunt Conimbr.
hoc loc. q. 2. art. 3. sect. 2. rejiciuntur enim nomi-
 na infinita à nominibus proprie dictis, quod no-
 minis sit certum & determinatum aliquid intel-
 lectui repræsentare. Nomina autè infinita, quia
 negationes tantum sunt nihil tale intellectui ob-
 jiciunt. Uno verbo, nomen significare aliquid
 debet, seu signum alicujus rei esse, qua voce nec
 privationes excluduntur, quia subjectum saltem
 aliquod connotant: at nomen infinitum nullius
 rei, sed negationis signum est. Non ergo aliquid,
 seu ens, sed non ens denotat. Videatur hic etiam
 Fr. Titelmannus *lib. 3. c. 1.* Javellus addit, nomè in-
 finitum idcirco nomen proprie non esse Logico,
 quoniam is pro nomine & verbo non habeat,
 nisi quod vel subjectum vel prædicatum in pro-
 positione esse potest. Subjectum autem & præ-
 dicatum oportere, ut denotent aliquid determi-
 natè, aliàs propositionem inutilem fore ad con-
 ficiendum syllogismum & veritatem investigan-
 dam, quo pacto etiam terminum æquivocum,
 quamdiu ab æquivocatione non liberetur, inu-
 tilem in Logicis esse ait. Si dixeris, nihilominus
 tamen propositiones fieri à Logicis infinitas, ut:
Non homo currit, respondet, etiam istas esse inuti-
 les, si nomen infinitum contineat se in sua infini-
 tate, quod si autem determinetur sic: *Non homo*
(loquendo de eqvo) currit, propositionem uti-
 lem

lem esse dicit, sed tum nomen non manere infinitum, verum æquipollere finito. Hac & rectissime quidem Javellus.

Quæstio XV.

*An Verbum infinitum tale maneat
etiam in propositione?*

Verbum infinitum etiam in propositione infinitum manere affirmat Tataretus *lib. de inter, b. l.* sed de verbis tantum secundi adjacentis: putat enim hujus propositionis: *Petrus non laborat*, eum sensum esse, non: *Petrus non est laborans*, sed: *Petrus est non laborans*. Conimbricenses autem *q. 2. a. 1.* de omni verbo illud asserunt propterea 1. quia Aristot. etiam verbum infinitum notam esse ait eorum, quæ de alio dicuntur. 2. Quod idem asserat verbum infinitum æque ac nomen tale tam de Entibus quam de non Entibus dici: 3. quod verbum infinitum detur extra propositionem, nec mutetur, si mens ei conceptum alium substernat. Ita cum illud: *non currit*, sit in se infinitum, dicunt tale remanere etiam in ista propositione: *Petrus non currit*, ut sensus sit: *Petrus est non currens*: nec suspectam videri debere istam expositionem, cum vocabula significant ex hominum voluntate. Contrarium statuunt veteres Alexander, Boetius, Albertus, Thomas, quos apud

Conimbricenses allegatos vide, Averroes item
l. 2. de Interpr. c. 2. & Scotus *ibid. quest. 1. & 2.* &
dicunt verbum infinitum in propositione ni-
hil differre à negato, quibus etiam ex recentio-
ribus accedit Tolerus *l. 2. de interpr. c. 1.* Et hæc
sententia vera est: nec enim usus loquendi ad-
mittit, ut exempli gratia verba illa *non est homo,*
aut, non laborat in propositione collocata inter-
dum denotent, *est non homo, est non laborans,* in-
terdum vero, *non est homo, non est laborans,* sed
posterius tantum significant, præsertim si pro-
positiones istæ absolute considerentur. Nec
aut loca illa ex Aristot. adducta, aut quod Co-
nimbr. dicunt, vocabula ex voluntate homi-
num significare, aliud suadere possunt: non il-
la, cum Arist. id solum ostendere velit, etiam
verba infinita esse quodam modo verba, quam
explicare, quæ ratio eorum sit in propositione.
Non istud: nam etsi vocabula significant ex
hominum voluntate, usus tamen loquendi Lo-
gico pervertendus non est. Quid, quod ipsi
Conimbr. *2. de interpr. c. 1. ad text. litt. K.* con-
cedunt, verbum infinitum vix discerni in e-
nunciatione posse à negato, & quanquam in-
finitari in ea possit, in usu tamen non esse.
Quorsum autem infinitus ista, quam usus lo-
quendi repudiat, nisi quod commentum recen-
tiorum Scholasticorum est ex linguarum &
ratio-

rationis loquendi imperitia ortum? Tantum observetur, quod supra diximus, si *propositiones illæ absolute considerentur*: quod si enim in syllogismo & quidem 1. figuræ ponantur, ubi major subjectum infinitum habet, propter respectum illud ad maiorem accidit, ut verbum infinitum etiam in propositione maneat, quale est, qua de re suo loco, Tantum de Nomine & Verbo.

Quæstio XXV.

Quomodo intelligenda sit divisio in finitas & infinitas?

Albertus Magnus & Thomas, ut testantur Conimbricenses *lib. 2. de interpr. in proæmio* censent finitum & infinitum non esse differentias ipsarum Enunciationum, sed accidentia modificantia subjectum tantum aut prædicatum. Nec sane negari magnopere potest, finitatem & infinitatem terminis proprie competere. Verum cum nihilominus tota propositio ea de causa quasi mutetur, & multum inter sit ad doctrinam oppositionum & formæ syllogisticæ cognoscendam, finitam & infinitam terminorum recte distinguit, sit ut pro affectione ipsarum propositionum habeantur. Nec fere dissimilis ratio est de quantitate; nam & illa proprie subjecto competit, & tamen ad

totam propositionem extenditur. Hinc Fonseca *lib. 5. inst. c. s.* finitatem & infinitatem inter differentias enunciationū expresse refert, quem sequuntur Conimbr. *loc. cit.* & divisionem propositionum in finitas & infinitas non quidem essentialē, sed tamen accidentalem esse asserunt. Ubi notandum præterea est, Enunciationes alias esse infinitas simpliciter, alias secundum quid tantum. Infinitas simpliciter dico, quarum terminus alteruter, aut uterq; totus est infinitus, ut: *Quod non est homo, est non doctum*, vel *Petrus est non doctus*. Infinitas secundum quid appello, quarum termini ex parte tantum tales sunt, ut: *Homo non albus est niger*, subjectum enim hîc non est terminus simpliciter infinitus, cum illud *homo* sit finitum quid, sed infinitus est parte à adjectivi *albus*. Quæ igitur de infinitis Enunciationibus vulgo traduntur, de iis accipienda sunt, quæ simpliciter sunt tales, etsi cæteras etiam admiscet Aristotel. *l. 2 de interpr. c. 1.* sicut enim universalitas & particularitas æstimatur propriè ex signo, quod voci categorematicæ subjecto apponitur, non ex alio, ita etiam infinita Enunciatio propriè est, cujus totus aliquis terminus infinitus est. Obiter etiam hic error Crellii observari potest, quem nec Arnisæus notavit: ita enim describit enunciationem finitam & infinitam *lib. 2 c. 3. n. 5.* ut solas infinitas infiniti prædicati afferat, &

infini-

infinitas infiniti subjecti pro finitis habere videatur, cum dicat, finitam esse, quæ finitum & certum quid de subjecto enunciet, infinitā, quæ infinitum & interminatum quid enunciat. Aristoteles infinitam dicit esse, cujus nomē aliquod infinitum est, supponit enim verbum infinitari in propositione regulariter non posse. Et hactenus de quantitate & infinitate propositionum.

Quæstio XXXIV.

Quid notandum sit de consecutione finitarum & infinitarum ad se invicem.

NOTA 4.

Multa autem sunt observanda, ut recte procedat consecutio. *Primum* est, ut prædicatum negativæ sit simplex: tale autem voco quod non continet plures terminos, qui per se prædicare possunt, nam alias semper non sequitur. Sic non valet. *Socrates non est homo volans. E. Socrates est non homo volans*, sensus enim posterioris esse potest, non esse eum quidem hominem, qui velit, sed nihilominus aliquod volans. *Secundò* ut totum prædicatum infinitæ infinitetur non particula tantum ejus. Sic recte dicas de Petro vidente hominem aliquem doctum, at male tamen hinc intuleris. *Petrus non videt doctum & simul etiam alium indoctum: Petrus non videt*

doctum; videt enim utrumq; Debebat ergo prima propositio sic formari: *Petrus est non videns doctum*: Ergo *Petrus non est videns doctum*. Tercio, non valet consecutio, ut monet Scotus q. 3. de præterito, seu ubi pro copula est ponitur *fuit*. Sic recte dicis de exconsule. *Ille fuit non Consul*, nec inde inferitur tamen E. *ille non fuit Consul*. Sic qui semel fuit niger, de eò verè dicitur, *Ille non fuit albus*. Similiter recte dicas de homine defuncto: *Ille fuit non doctus*, intelligendo cum infans adhuc aut puer esset, neq; sequitur tamen: *Ille non fuit doctus*: qui enim à principio fuit non doctus, postea factus est doctus. Quarto non debet particula reduplicativa addi. Ita non sequitur. *Homo quatenus homo est albus*, id est, non est de essentia hominis ut sit albus; E. *homo quatenus est homo est non albus*: et si enim non necesse est, ut homo sit albus, tamen neq; id necessarium est, ut sit non albus, seu ut sit niger, &c. Quinto deniq; ne sint modales. Sic non sequitur: *Petrus potest non ambulare*. E. *Petrus non potest ambulare*. Quod si enim hujusmodi propositiones resolvantur ita, *Petrus potest non ambulare*, id est *Petrus est potens ad non ambulandum*, statim deprehenditur non totum prædicatum, sed partem ejus infinitari, ut & Conimbr. respondent artic. 2. §. eod.

Instit. Log. Lib. IV.

Quæstio IX.

De Syllogismo Infinito.

Quemadmodum Aristoteles in tota Logica tradenda id observavit, ut non nisi ea exponeret, quæ in scientiis & disciplinis usum habent, neglectis aut obiter tantum indicatis cæteris, quæ aut parum aut nihil ad eam rem utilitatis conferunt: ita etiam & præcipuè in doctrina syllogismorum explicanda dicam? an rectè primum constituenda se gessit. Quare sicut ideo, quod scientiæ & disciplinæ omnes, terminis rectis & finitis principaliter constent, raro vero aut nunquam obliquis & infinitis, nisi cum isti illorum locorum occupant, ut antea, nec nomen obliquum nec infinitum sed rectum & infinitum pro vero & proprie dicto nomine habendum censet, quamvis alias etiam ex obliquis & infinitis vocibus propositiones utcumq; confici possint, ut suo loco ostensum est, sicut item conversiones propositionem universaliū tantum & particulariū proponit, singularium negligit, imo universas propositiones conjunctas prætermittit, & de simplicibus tantum sollicitus est: Ad eundem modum & eadem prorsus de causa non solum quartam figuram utpote minus naturaliter concludentem omittit, verum nec rationem argu-

mentandi ex terminis singularibus, infinitis aut obliquis, sed universalibus finitis, & rectis persequitur. Similiter etiam indirectas argumentandi formulas vix obiter attingit, & directas tantum curat: ipsos quoque syllogismos hypotheticos seu conjunctos penitus prætermittit. Et vero quod contra naturam & indirecte concludit, quod ex hypothesi aut cum disjunctione non absolute aliquid infert, quodque ex terminis obliquis & infinitis concludit, id nullatenus scientiis tam aptum est, quam quod naturaliter & directe, absolute item & ex terminis rectis ac finitis aliquid colligit. Ratio in promptu est, nec enim illæ de non-entibus, sed de entibus, nec de rebus singularibus, sed universalibus tractant, & modos concludendi maxime expeditos, plures & perspicuos, non intricatos aut obscuros requirunt. Unde nec demonstrationes principales syllogismo hypothetico, indirecto, aut eo, qui ex terminis infinitis aut obliquis constat, conficiuntur, sed categorico, directo, & terminis finitis ac rectis prædito. Cæterum quanquam Arist. eo modo, quod dictum est, scientiam Logicam tradidit; non prætermiserunt tamen vel antiqui ejus interpretes, vel Dialectici posteriores de iis etiam agere, quæ ipse aut obiter tantum perstrinxerat, aut plane etiam neglexerat. Ita ex veteribus Theophrastus modos indirecte concludendi primus ex Arist. collegit,

legit, ut autor est Alexander Aphrodisiensis *l. prior. c. 4.* & Boetius syllogismos hypotheticos categoricis addidit: Posteriores autem Dialectici non tantum syllogismos illos itidem explicarunt, sed & æquipollentias atq; oppositiones tam contrarias quam subcontrarias propositionum conjunctarum adjecerunt, ut apud Fonseca. *l. 3. Constit. cap. 5. & seqq.* patet, & syllogismos ex terminis quoq; obliquis conficere docuerunt, sicut apud Titelmannum *l. 4. c. 29.* videre licet. Tantum de syllogismis infinitis vix aliquid reperiatur, nisi obiter ab autoribus inspersum, licet propositionum infinitarum ipse Aristoteles *l. prior. c. 32.* meminisset, de quibus post eum etiam cæteri Doctores tractaverunt. Omnia autem hæc in triplici sunt differentia, quædam enim in rerum cognitione, & veritatis investigatione usum & ipsa habent, sed secundarium tantum: quædam ideo solummodo cognoscuntur, ut si interdum incidant, intelligatur, & quædam denique utilitatem nullam habent, ac sine causa excogitata sunt. Ad primam classem tam propositiones quam syllogismi hypothetici pertinent, & ex parte etiam propositiones & syllogismi infiniti. Ad secundam syllogismi indirecti & ex parte infiniti quoq;. Ad tertiam vero propositionum conjunctarum æquipollentiæ, earundem oppositiones contrariæ & subcontrariæ, & syllogismi

logismi ex terminis obliquis confecti: sicut enim oppositiones & æquipollentiæ illæ intricatiores sunt, quam ut usum in edifferendis rebus obscuris habere possint: ita & syllogismi isti longe facilius ad terminos rectos rediguntur, quam ut firmis regulis forma eorum includatur. Eodem etiam tota quarta figura syllogismorum categoricorum pertinet, quod non naturali sed præternaturali argumentatione conficitur. Quæ quidem paulo altius hic repetere, de syllogismo infinito acturi, ideo volumus, ut eo rectius intelligeretur, qua de causa & quo fine de eo à nobis tractetur, cum ab Aristotele & aliis Doctoribus plerisque aliàs prætermittatur. Et vero operæ pretium aliquod esse, ut de eo etiam paucis dicatur, facile liquet: etsi eam scientiæ talibus syllogismis principaliter non utuntur, sicut dixi: Secundarius tamen eorum in iis usus est, quatenus termini infiniti vicem finitorum nonnuquam subeunt, imprimis autem ratio eorum ideo cognoscenda est, ne, cū incidunt, in errorem quis inducatur, quod non difficulter fieri potest, quia non semper expedita eorum ratio est. Nec tamen omnes illi aut ubique difficultatem habent, sed duobus præcipue locis, semel quidem, cum medius terminus in prima, & rursus deinde cum major terminus in secunda est infinitus. Sic cum ita argumen-

tdr in prima figura: *Qui non est homo non est rationalis, Equus non est homo. E. equus non est rationalis.* Vel sic. *Quicumq; non est doctus est rudis, Petrus non est doctus. E. Petrus est rudis,* difficultas hæc occurrit, quod uterq; syllogismus bonus sit, hoc est veris existentibus talibus præmissis, vera semper sit conclusio: & prior tamen ex puris negantibus, posterior ex minore negante in primo procedere videatur. Similiter cum ita colligo in secunda: *Qui non est doctus est rudis, Petrus non est rudis, E. Petrus non est doctus,* vitiosa argumentatio est, & tamen qui id fiat nō intelligitur, nisi termini infiniti ratio cognoscatur. Ne ergo priores illi tanquam vitiosi rejiciantur, & ut posterioris vitium deprehendatur de syllogismo etiam infinito paucis agendum est. Fecerunt id ante nos. Fort. Crellius *lib. 3. part. Com. Logices c. 7.* Cornelius Martinus tum peculiari disputatione hac de re, tum tractatu de *Analyfi part. 1. c. 3.* & alibi. & Hen. Arnisaus notis ad Crellium *loc. Citat.* Nec tamen de syllogismis infinitis in secunda difficultas adeo magna est, modo id observetur, ut major terminus integer in conclusione repetatur, sicut hoc in compendio explicatum est. De illis autem primæ major difficultas est, cum, ut diximus, recte concludant, & tamen nunc omnes nunc minorem propositionem negantem

tem habeant, quorum illud ubiq; hoc in prima figura vitiosum est. Quod recte concludant facile probatur, cum nullum exemplum dari possit, ubi ex vero antecedente falsum consequens conficiatur, unde ipse quoq; Aristoteles talibus syllogismis utitur 1. *post text.* 99. & 2. *text.* 41. sicut Arniseus annotat. Invenio autem tres potissimum hic sententias. Prima est Crellii, Cornelii & Arnisei, qui statuunt minorem in talibus syllogismis nullatenus esse negantem, sed affirmantem infinitam. Hoc probant tripliciter. *Primo* quoniam medius terminus seu subjectum majoris infinitum est, particula negans in minore, modo illa una tantum sit, necessario sit pars prædicati, cum idem medium, quod subjectum in majore est, prædicatum fiat in minore. Quod si autem particula illa negans ad prædicatum minoris pertinet, non propositionem ipsam negantem, sed prædicatum tantum ejus infinitum reddit, ut hoc ex doctrina propositionum liquet. *Secundo* quandocunq; una præmissarum negat, statim etiam conclusio negans est, cum ut notum est, hæc semper partem debiliorem in syllogismo sequatur. Atqui cum medium infinitum est in prima, nec major propositio negat, conclusio non negans sed affirmans colligitur, etiam si minor propositio negare videatur. E. revera illa
non

non negat. Exemplo sit secundus syllogismus primæ supra allatus. *Tertio*, ut medius terminus negetur de minore oportet particulam negantem in minore propositione accedere præter illam, quæ est pars ipsius medii, alioquin enim non medius sed pars medii de minore negatur. Sic si in minore propositione negare velis *non homo* de equo, non est dicendum: *Equus non est homo*, aut una tantum particula negans ponenda, ut in syllogismo infinito fit sed duæ, quia una ad ipsum terminum non homo pertinet. Ad duæ negationes in minore syllogismi infiniti non ponuntur. Ergo minor talis non negat, sed adfirmat. Dices propositiones tamen illas: *Equus non est homo, Petrus non est doctus*, aperte negare, cum expresse particula negans ipsi copulæ proponatur; infinitas autem de istis terminis has tantum esse: *Equus est non homo, Petrus est non doctus*, ubi particula negans copulæ postponitur. Sed respondent propositiones illas & similes omnino negantes esse, cum absolute spectantur, & extra syllogismum sunt constitutæ, imo etiam in syllogismo, ubi subjectum majoris in infinitum sed finitum est. Quotiescunq; autem tales propositiones in syllogismo locum minoris occupant, & major infinito subjecto prædita eas antecedit, tum propositiones illas ita in syllogismo collocatas

tas propter respectum ad ejusmodi majorem propositionem infinitas & adfirmantes reddi. Quod autem propositio una propter respectum ad alteram mutare tum alia tum qualitatem possit & soleat, multis demonstrat Cornelius in *Analysi loc. cit.* Nec obijcere licet qualitatem propositionum absolutum quid esse non respectivum, adeoq; propter respectum mutari non posse. Respondeo enim primò quod non tantum alia, sed etiam qualitas in propositione eo pacto mutari possit experientiam manifesto testari, quicquid de argumento isto fiat. Sic hæc propositio: *Non homo non est doctus* cum absolute effertur, & sola ponitur, negans est, & hunc sensum omnium confessione habet: *Qui non est homo non est doctus.* Quod si autem eadem illa opponatur illi propositioni. *Homo non est doctus.* & tum dicatur: *Non, homo non est doctus,* affirmans utique est, tum enim prior particula negans non ut ante subjectum tantum infinitat, sed æquè ac posterior ad copulam pertinet. Deinde respondetur etiam ad ipsum argumentum, affirmationem, & negationem sanè absolutum quid in se esse, sed ut oratio aliqua affirmativè aut negativè quicquid significet, id respectum sive relationem includere: sicut enim significatio ipsa, respectum involvit, ita quoq; propter respectum fieri potest, ut quod dudum & uno loco hoc significat

gnificabat, idem post & alio loco positum contrarium nonnunquam denotet. Et ita hîc fit. Estq; hæc prima sententia: Secundo dici etiam sic potest syllogismos illos rectè concludere, etiam si minor negans sit quia æquipollet infinitæ affirmanti. Ita hunc syllogismum. *Qui non est doctus est rudis. Petrus non est doctus, Ergo Petrus est rudis* rectè ideo concludere, quod syllogismus iste statim in hunc converti possit. *Qui est non doctus, ille est rudis. Petrus est non doctus. Ergo Petrus est rudis*, qui citra controversiam rectè concludit. Tertia deniq; sententia est, minorē illorum syllogismorum adeò rectè negare, quod id in syllogismis infinitis optime fieri possit, licet in finitis vitiosum sit. Hæc videtur esse Scoti *1. prior. quæst. 37.* Cum enim ibi diserte quæstionem illam proposuisset, eam etiam terminis obliquis & infinitis syllogismi fiant, ad eum modum, quo ex terminis rectis & finitis, duabus conclusionibus rem decidit. 1. unumquemq; modum omniū trium figurarū, qui concludit ex terminis finitis, concludere etiam ex infinitis, idq; exemplis singularium figurarum comprobat. 2. posse contingere ut ex pluribus terminis infinitis, vel uno etiam tali certâ ratione & ita aliquid concludatur, sicut alias nō concluditur quicquam ex terminis finitis, idq; ita probatum quod in terminis finitis, nunquam ex præmissa negativa conclusio affirmativa inferatur,

tur, sicut in infinitis, tum quod in terminis infinitis etiā ex juris negantibus recte concludatur. Et probatur hæc sententia: sicut enim in modis indirectis primæ figuræ recte concluditur, nō tantum ex minore negante, sed etiam ex majore particulari, quemadmodum ex modo Fapesmo & Friseso constat: nec propterea regulæ speciales primæ figuræ convelluntur, cum eæ de syllogismis directis tantū loquuntur: ita etiam nihil vetat, quo minus syllogismus aliquis infinitus itidem ex minore negante recte concludere possit cum regulæ eadem ad syllogismos finitos propriè & præcipuè spectent. Dices hoc apertè dicto de Omni & Nullo repugnare. Cum enim illud in primâ figurâ expresse contineatur & vero hoc efflagitat, ut in assumptione terminus minor includatur medio, nihilq; alteri includi nisi affirmando possit, nunquam assumptione in illo syllogismo primæ figuræ directè negantem esse posse sive is infinitus sit, sive infinitus, de indirectis autem aliam esse rationem, quam de directis etiam infinite sint, quia in his dictum utrumq; naturalem constitutionem suam retinet æquè atq; infinitis, quæ in indirectis immutatur. Sed respondeo omninò minorem terminum debere in assumptione includi medio, sed non concedi, omne quod in propositione aliqua alteri includitur, id affirmando includi. Equidem in terminis

finitis

finitis illud aliter fieri non potest: at in infinitis nonnunquam etiam negando unus alteri includitur. Sic si dicere velis, Petrum includi animali, ita id enunciandum est, *Petrus est animal*. Quod si vero Chimaram inter non entia contineri dicere cupias, non tantum id sic affirmative recte expresseris, *Chimera est non Ens* sed & negative ad hunc modum, *Chimera non est Ens*, cum non contineri sub Entibus includi & accenseri. Eadem ratio est de aliis terminis infinitis. Non ergo violatur dictum de Omni & Nullo, nec definit minor medio, includi in assumptione primæ figuræ, quoties medius ille est infinitus, etiam si ista assumptio neget, quia tum etiam negando includitur. Et hæc sunt tres illæ sententiæ, ex quibus nulla est quin admitti possit. Nobis tamen prima & ultima maximæ placent, & si has quoque inter se comparare libeat, imprimis ultima, nam secunda id præsupponere videtur, hanc concludendi rationem. *Qui est non doctus, est rudis, Petrus est non doctus* E. *Petrus est rudis*, formaliores esse ista: *Qui non est doctus, est rudis, Petrus non est doctus* E. *Petrus est rudis*. & posteriorem hanc per æquipollentiam tantum ad priorem illam sequi, cum tamen, quando ex medio infinito argumentandum est in prima, expeditius & promptius posterior quam prior illa argumentatio conficiatur. Præferimus autem ultimam sententiam

X 2

etiam

etiam primæ, ideo quod hoc pacto ratio reddi simul possit, quare in syllogismo infinito secundæ non tantum concludatur ita: *O. quod non est animal non est homo, Petrus est homo, E. Petrus non est non animal*, sed etiam sic: *E. Petrus est animal*. cum alias nec in secunda figura, nec usquam una præmissarum existente negativa, affirmative concludatur: nam & hic dicendum est propter terminum infinitum id fieri, regulas autem, quæ contrarium præcipiunt de syllogismis finitis accipiendas esse, in quibus etiam id nunquam contingit, ut ejusmodi conclusio in secunda, aut ubi una præmissarum est negativa, sive per se, sive per æquipollentiam inferatur. Huc accedit quod jam olim ita totam hanc rem Scotus exposuerit, quam etiam Conimbr. innuere videntur. *prior. cap. 1. q. 7. a. 2.* Cum enim ibi objectionem hanc attulissent, syllogismos bonos dari, qui in nulla figura sint & hoc exemplum posuissent: *Omne non vivens est non homo, Nullus lapis est vivens, E. nullus lapis est homo*, respondent, præterquam, quod ille syllogismus constet terminis infinitis, eum quinque terminos habere &c. quasi dicant, figurarum & modorum numerum ita ab Aristotele & Logicis constitui, ut syllogismos finitos propriè concernat. Unum tantum clausulæ loco addimus, hæc omnia, quæ dicta sunt de syllogismo infinito primæ figuræ tum tantum valere,

valere, cum ut patuit medius terminus est infinitus, non ubi major aut minor, nam alias assumptio æquè affirmare debet, in infinitis atq; in finitis, cum quod terminum unum alteri etiam in negante propositione includi posse diximus, tum valeat, non quando subjectum propositionis infinitum est, sed quando prædicatum tale esse debebat.

VI.

JOH. CONRADUS DANN-
HAVERUS P.P. Tractatu de

syllogismo, ut vulgo dicitur,

INFINITO.

In quo demonstratur, hunc

*Quicumq; non audit verbum Dei, non est
ex Deo, Judæus non audit verbum Dei &
Judæus non est ex Deo,*

Esse ex puris negativis, nihilominus in forma
bonum.

ARTICULUS I.

De Termino infinito.

§.1. SYLlogismus omnis dupliciter considerari
solet, secundum formam, & secundum ma-
teriam, & hanc vel proximam vel remotam. No-
bis quia constitutum est syllogismum Infinitum
enucleare, illa quibus constat, principia ante o-
mnia exponenda sunt. Est vero materia ejus re-

mota terminus infinitus. Hunc definitio, quod sit terminus α . actu negans β . & immediate terminum aliquem γ . dicibilis tam de iis quæ sunt, quam de iis quæ non sunt δ . excepto solo illo nomine, quod per negationem affixam redditur infinitum.

α . Actū negans. Distinguitur hac conditione à terminis negativis, qui non actu negant, vel termino positivo $\tau\delta$ non præfigunt: sed negationem ipsam pro materiali significant, idq; vel pure negativè ut nihil, vel privativè ut cæcitas.

β . Et immediate terminum aliquem: excluditur negatio copulæ seu expressè positæ, seu implicite in verbo contentæ. Tametsi enim Aristoteles $\tau\delta$ non valet habeat pro verbo infinito, tamen in hoc situ revera non est verbum infinitum, sed infinitum demum fit, si negatio copulæ postponatur, & participio adjiciatur, hoc modo, *est non valens*. Nam secus non relinqueretur differentia inter propositionem vere negativam & infinitam. In hoc enim sophismate

Omne ridens est animal

Canis non ridet Ergo

Canis non est animal.

Minor absq; controversia negat; quod si verò $\tau\delta$ non ridet extra propositionem esset terminus infinitus fieri non posset, quin infinitus quoq; esset affirmans in syslogismo, ut recte disputat

Conim.

Conimbrica c. 4. l. i. $\pi\epsilon\rho\ \epsilon\pi\mu$ q. 2. art. 4. f. i. contra eos, qui *non valet* extra propositionem verbum esse infinitum fatentur in propositione negant. Paucis, Nulla negatio copulæ antecedens est, affirmatio infinita, $\tau\epsilon$ Non valet (in hoc situ) est negatio copulæ antecedens, Ergo $\tau\epsilon$ Non valet (in hoc situ) non est affirmatio infinita. Expositis hoc etiam sequitur non dari verbum infinitum, sed solum vel nomen vel participium.

γ . *Dicibilis* &c. Hæc conditio duo excludit;
 1. *negationes privativas* in scientia naturali usitatas, ut *ex non homine fit homo*. Non homo privatio est, non infinita negatio, quia ille *non homo*, ex quo fit homo, non est dicibilis de multis vage ac infinite, sed solum de tali non homine qui humanitatis naturaliter capax est. Unde hoc sensu falso dixeris, equum esse non hominem. 2. *negationes negationum negationem significantium* ut *non-nihil* non est terminus infinitus, quia non est dicibilibus de non-entibus. Falsa enim est assertio, quæ dicit Chimæram esse nonnihil. Summo autem nihil hic specialius prout enti opponitur. 3. *negationem entis generalis* quia hæc non est dicibilis de omnibus entibus infinite, neque enim fas est dicere, equus est non ens, sicut dicere licet equus est non homo.

δ . *Excluso solo illo nomine* &c. Hic nota est

regula Scholasticorum. *Terminus infinitus supponens* (ut non homo) *supponit pro omni illo, pro quo terminus finitus non supponit.* (i. e. dicitur de omni eo, de quo non dicitur homo.) Et non supponit pro eo, pro quo terminus finitus supponit, (i. e. non homo non potest dici de homine.) Exemplum termini infiniti illustre legitur Jer. 5, 7. Jura-
verunt **לֹא אֱלֹהִים בְּרָא** in non Deo. Non Deus est 1. terminus 2. actu negans 3. terminum materialem. 4. dicibilis de iis quæ sunt, & quæ non sunt. 5. de solo Deo dici non potest.

ARTICULUS II.

De Enunciato infinito.

§. 2. Ex terminis infinitis nascitur enunciatio infinita, materia syllogismi infiniti propior, eaq; est vel infiniti subjecti, ut *non pisces sunt in fluvio*, vel prædicati, ut *non pisces sunt non respirantes*. Hæc autem *pisces non respirant*, (sita non mutato) in æternum non potest per ullum respectum fieri affirmans: quia 1. extra propositionem *non respirant* non est terminus infinitus, ut superiori articulo demonstravimus: quia 2. si maxime daremus, *non respirant* extra propositionem esse infinitum terminum, tamen in propositione esset terminus infinitus. ob rationes, quas Cornimbricæ opponit Hurtad. Mendoza *disp. sum.* 3. f. 2. §. 11. Nec nova est hæc sententia, aut à me
primum

primum excogitata, sed defensa jam olim ab Alberto Magno tract. de nom. c. 5. & tract. de verbo c. 2. Aphrodisæo, Boethio. Thoma Aquinate & aliis. Distinguit vero hîc nō nemo inter situm verbalem & sensum logicum. Quoad situm verbalem faterur, hanc propositionem negativam, sensu tamen logico existimat eam affirmare infinite. Atqui vero sensus logicus est, qui audita voce, illico à mente concipitur. Cum vero dicitur, *pisces non respirant*, intellectus non vagatur per alia infinita, de quibus tō *non respirare* dici potest, sed sistitur præcise in negatione finita ac determinata respirationis de piscibus. Dixi autem *per nullum respectum* (nulla facta prius vel mutatione vel expositione) negantem fieri posse affirmantem infinitam: nisi asseverare velimus monstrosâ absurditate de eodem affirmationem & negationem dici posse. Propositio negativa aut differt ab infinita affirmante essentialiter, aut non essentialiter, *si non essentialiter*, Ergo sicut hæc negativa est, *pisces non respirant*, ita revera etiam negativa erit ista, *pisces non sunt respirantes*, id quod qui dissentiunt nulli sunt admissuri. Si essentialiter, tum sic argumentor. N. respectus extrinsecus & accidentalis mutat negationem in affirmationem essentialiter à se diversam. Respectus e. gr. majoris propositionis ad minorem est respectus extrinsecus & accidentalis. Si enim essentialis esset, nunquam sine majori vel esse minor, vel esse

vera posset. Ergo respectus e. g. majorum propositionis ad minorem non mutat negationem in affirmationem essentialiter à se diversam.

§. 3. Alia verò quaestio est, an propositio negativa resoluta & mutata in infinitam agentem affirmans dici debeat, num negans? Ubi si liceret transponere negantem in privatam, piscis non respirat, i. e. piscis est $\alpha\pi\pi\epsilon\upsilon\varsigma$ &, res esset expedita, & obtenta propositionis affirmatio. Ceterum quo minus hoc liceat, obstant ea quæ de hoc argumento acute olim disputavit Corn. Martin. l. 2. Com. adv. Ram. c. 2. Siquidem hanc consequentiam nemo sanus sit admissurus, lapis est non videns, Ergo est cæcus. Quia autem expositio aliqua est consequentia, certum est hanc exponendi rationem nullam esse, cum non raro ex vero eliciat falsum.

§. 4. Dico igitur, ejusmodi resolutam propositionem compositam esse ex duabus, una affirmante altera negante, & per has eandem exponi debere, sicut exponibiles nonnullæ aliæ exponi solent. Rem ita se habere probatur iis argumentis, quibus usi sumus in idea boni disput. p. 291. & seqq. O. propositio, in qua copula negatur est negativa. Propositio infinita infiniti predicati omnis ea est, in qua copula negatur. Ergo O. propositio infinita infiniti predicati est negativa.

Major patet. O. negatio unionis est negatio copule,

pula, O. propositio infinita est negatio unionis. E. O. propositio infinita est negatio copulae. Minor probatur, quia in hac, *piscis est non respirans* vel negatur unio respirationis cum pisce, vel non negatur. Si non negatur, Ergo qui dicit, piscem non respirare, is dicit piscem respirare. Si negatur, obtineo quod volo. Dices 1. negationem non negare ante se sed post se. 2. negationem non esse, nisi copula principalis negetur, hic vero, copulam minus principalem negari. Resp. ad 1. Ut copula non omnia post se negat, ita nec omnia ante se affirmata relinquit. Non omnia post se negat, quia cum dico: *piscis non est piscis respirans*, non nego piscem piscem esse, sed nego piscem respirantem esse. Non omnia ante se affirmata relinquit, quia de quo dico non respirare, de eo etiam dico non esse eum respirantem. Sunt enim revera Synonyma, non respirare, & non esse respirantem. Limitamus igitur axioma logicum, negationem non negare ante se *terminū* sc. copula vero non est terminus. Ad 2. Respirans aut sumitur coneretivè ut involvat copulam E S T, aut mere adjectivè: si prius, E. copula principalis negatur. Si posterius E. ipsum copulatum copula est, Magna profecto ἀνεργία est prædicatum copulam appellare seu principalem seu minus principalem.

§. 5. *Nec obstat aliam esse rationem unionis*
Physicæ

Physicæ & copulæ logicæ : falsum hoc esse principium, quod in Physicis sit tollere : id in logicis esse negare. Annon enim qui cæcum hominem dicit, physicè tollit unionem visus cum homine : at qui dicit, homo est cæcus, eum in logicis negare falsissimum est & hætenus in auditum. *Respondeo, Argumentationem meam hanc fuisse : Omnis sublatio unionis in re ipsâ infert sublationem copulæ in propositione. Non respirare est sublatio unionis in re ipsâ. Ergo Non respirare infert sublationem copulæ in propositione.* Major probatur quia modus prædicandi sequitur modum essendi, quia quæ in naturâ aut disjuncta, ea in arte quoque à se mutuò disjunguntur. Hoc argumentum quâ in parte vellicetur à propositione illâ privativâ, homo est cæcus, equidem non video. Nam prædicatum hoc cæcum esse, ne physicè quidem aufert unionem cæcitatæ cum homine ; sed ponit ; si enim ideo quod cæcitas negat visionem, auferre dici debet unionem : tum hæc quoq ; ignis est calidus, unionem caloris cum igne auferret, quia dicit negationem frigidi.

§. 6. Secunda ratio pro resolutæ negativæ, est. *Ex nullâ terminorum affirmatione potest sequi eorundem negatio, vi contradictionis. At ex infinitâ per te, affirmante, sequitur eorundem terminorum negatio, quia ex prædictâ affirmante infinitâ*

nitâ inferitur negans finita. Quomodo vero inferitur si negatio non latuit saltem in virtute infinitæ? Ergo infinita affirmans non est tantum affirmans. Hæc ratio quia à nemine adhuc quod sciam fuit convulsa, ideo ejus vindicationem suspendimus. Et ex iis quæ contra afferuntur examinamus unicum argumentum, reliqua dilatum paulò inferius, id vero hujus modi est. *Nulla propositio, cujus contradictoria negans, est negans.* Controversa illa, (*piscis est non respirans*) est propositio cujus contradictoria est negans E. Controversa illa non est negans. Minor patet, quia hujus: Omnes Judæi sunt homines qui non audiunt verbum Dei, contradictoriam aliam ne fingere quidem possumus, nisi hanc. Quidam Judæi non sunt homines qui non audiunt verbum Dei: quæ an non negans sit? Respondeo per *ἀνθρῶπον ποῦρον*: *Omnis propositio, cujus, contradictoria est affirmans, est negans.* Hujus, *piscis est non respirans*, contradictoria est affirmans, Ergo Hæc est affirmans. Minor patet quia ei contradicit vel hæc, *piscis respirat*, vel illa, *piscis non est non respirans*. Utram libet acceperis, affirmationem acceperis. Prior enim absq; controversia affirmat, posterior ideo quia duplex negatio affirmat. Nam *Nulla negatio negationis est negatio, vi contradictionis.* *Piscis non est non respirans, non est negationis.*

gationis. Ergo Piscis non est non respirans, non est negatio. Ex quo sequitur secundæ con-
 troversię illius cōtradictoriam reverā affirma-
 re. Dices hanc, piscis non est non respirans,
 sensu quidem æquipollere illi, piscis est respi-
 rans: ratione vero formæ discrepare. Respon-
 deo, distinctionem hanc peccare in leges bonæ
 divisionis quę requirit membra *antidistinctiva*.
 Atqui verò sensus propositionis ipsa est propo-
 sitionis forma: & in specie sensus compositi-
 vus affirmantis, divisus negantis. Jam qui dicit
 piscem non esse non respirantem, is negat sen-
 sum divisivum, & ponit compositivum q. d.
 respiratio non est quid segregatum à pisce.

ARTICULUS III.

De formali consequentiâ, & quæ ejus normâ?

§. 7. Materiam syllogismi ut vulgò dicitur
 infiniti perpendimus; ejus quoq; formā con-
 siderabimus, ipsam videlicet consequentiam.
 Consequentia in universum bona est, in quā
 contradictoria consequentis non potest sta-
 re cum antecedenti. Formalis vero agnoscitur
 1. à priori, si fundetur in dicto de omni & nullo.
 2. à posteriori, si in omni materiâ semper ex
 verò eliciat verum nunquam falsum. Ex his
 tanquam primis Logicę principiis, perinde ut
 ex pri-

exprimi illis duris axiomatibus *honesto vivendum est* &c. variæ Logicorum fluxerunt leges quibus consequentias astrinxerunt, ut sunt ex puris particularibus, ex utraq; agente in secundâ figurâ nihil sequi, & quarum legum omnium ratio est, quia secus vel dictum de omni & nullo lædendum esset, vel in aliquâ materiâ ex verò falsum sequi posset. Sicut autem nulla Respubl. potest discedere à primis illis juris principiis, vel iis contrariam legem sancire; potest tamen negligere leges alibi positas quarum neglectus stare potest, cum primis juris principiis. Ita logicus deficere non potest à primis illis ac summis omnis consequentiæ fundamentis; potest tamen negligere in argumentando leges inferiores eas, quarum neglectus stare potest cum primis illis fundamentis. *Cessante legis ratione cessat ipsa lex.* Cum itaq; regulæ illæ.

Partibus ex puris sequitur nihil, atq; negatis.

Et similes aliæ eatenus solum observandæ sint, quatenus fluunt ex dicto de omni &c. sequitur si dictum de omni non lædatur per aliquam consequentiam, illam non obstante regulâ inferiori bonam esse. e. g.

Ca	Omnis leo est animal
de	Nullus flos est Leo. Ergo
re	Nullus flos est animal.

Rursus

Rursus

Fa Omnis leo est animal

pe N. latrans est leo. Ergò

smo Quoddam animal non est latrans.

Prior syllogismus peccat contra regulam particularem quod minor in primâ figura nunquam sit neganda, sed ob hanc causam non damnaremur, si primam consequentiæ normam non simul læderet. Nam I. *non est consequentia bona* quia contradictorium consequentis potest stare cum antecedenti. Si res aliqua non est leo, etiam non est animal. Immo posito, quod res aliqua non sit leo, tamen esse animal potest. *Non est II. consequentia formalis* quia I. non fluit ex dicto de omni & nullo: quia subjectum adeò non compræhenditur sub subjecto majoris, ut potius ab eo longissimè divellatur; quia 2. *simili* retentâ formâ in infinitis aliis materiis ex vero elicit falsum, ponatur enim pro flore canis, & depræhendetur verum esse quod dixi.

§. 8. Alter verò syllogismus, tamen si minorem habeat negantem, optimus est, quia consentit cum legibus, ut ita loquar, fundamentalibus, super quibus omnium consequentiarum cardo vertitur. Nam I. *bona est consequentia*, si Nullus latrans est leo. Ergo aliquod animal non est latrans. Cum contradictorium consequentis stare non possit cum antecedenti. Fieri enim

enim non potest ut nullus latrans sit leo & tamen omne animal sit latrans. 2. fundatur *in dicto de omni & nullo* ut patet ex reductione ad modum Ferio directe concludentem.

Fa Omnis leo est animal
pes Nullum latrans est leo Ergo
mo Quoddam animal non est latrans.

Tametsi 1. ut monent litera S. & M. ad secundam figuram & quidem ad modum Baroco hic syllogismus reduci posset, & tandem ad primam figuram per impossibile: tamen ut breviores simus, ostensivè reducamus eundem. 1. convertendo minorem simpliciter. 2. majorem per accidens. 3. mutando præmissas.

Nullus leo est latrans
Quoddam animal est leo. Ergo
Quoddam animal non est latrans.

III. *Simili retenta formâ, nunquam Fapesmo* ex vero concludit falsum. Habet itaq; formalem consequentiam, etiamsi minorem habeat negantem, quia ut supra dixi, cessante legis ratione cessat lex.

S. 9. Illud etiam advertendum est, modos concludendi plures esse istis vulgatis Barbara Celarent &c. esseque eos innominatos cum vocales deficerent ad tot minutias minutatim persequendas, ut loquitur Mendoza disp. log. 20. s. 15. S. 75. Qui enim tandem modi sunt syllogismo-

rum singularium. Falsa igitur hæc est sequela:
 Hic syllogismus non est reducibilis ad aliquem
 primæ figuræ usitatum modum, Ergò formalis
 non est, Ergò in primâ figurâ non est.

ARTICULUS IV.

De syllogismo, ut vulgò appellatur, in finito ipso.

S. 10. His positis ultrò patebit, quid iudicii fe-
 rendum sit de syllogismo isto tot disputationibus
 nobilitato.

*Qui non audit verbum Dei non est ex Deo,
 Judæus non audit verbum Dei, Ergò
 Judæus non est ex Deo.*

Ajo I. Hunc syllogismum formaliter bonum. Rem
 denuò per exempla illustremus.

*N. leo est planta vel O. leo non est planta
 N. flos est leo E. vel O. flos non est leo. Ergò
 N. flos est planta. vel O. flos non est planta.*

Rursus

*Quicumq; non audit verbū Dei nō est ex Deo
 Judæus non audit verbum Dei, Ergò
 Judæus non est ex Deo.*

Primus est ἀσπλόγος & non tam ideo quia ex
 puris negativis concludit, quam quia ratio hujus
 legis in eundem etiam cadit, quia impingit in le-
 ges syllogismorum fundamentales: nam 1. non
 habet bonam consequentiam Si flos non est leo Er-

gò non est planta, quia florem esse plantam, stare potest cum eo quod flos non sit leo. 2. *Non habet dictum de omni & nullo*: de dicto de omni res est clara, de dicto de nullo probatur, quia hoc requirit non totalem omnium præmissarum dissensum, sed unâ positâ dissensum in alterâ & ob hoc in tertia, non 3. *ex vero semper verum elicit* immò ipso facto falsum elicit ex verissimis præmissis. Alter vero syllogismus optimus est quia 1. *Habet bonam consequentiam*, cum hoc enim, Judæum non audire verbum Dei, stare nequit quod sit ex Deo. 2. *Concludit ex dicto de omni*, subjectum enim minoris comprehenditur sub subjecto majoris, tanquam pars sub toto: Judæus enim subjectum minoris comprehenditur, sub subjecto majoris, tanquam pars sub toto, Judæus enim est in numero eorum, qui non audiunt verbum Dei. *Dices* si subjectum minoris comprehenditur sub majori Ergò constituit minorem agentem. Resp. *negando consequentiam* quia aliud est judicium, ut loquuntur Ramistæ axiomaticū, à judicio dianoetico: vel τὸ κριτὲ πρῶτον prioristicum differt à posterioristico, ut docet Zabarella. Hoc enim fufum est per universam consequentiam, nec considerari potest nisi respectu & intuitu aliarum propositionum. Judicium vero de enunciationis alicujus affirmatione aut negatione solitatum ac separatum esse potest. Non

igitur sequitur terminus hic compræhenditur sub alio, & hic alter de eo dicitur. Ergò propositio inde nascitur ajens. Ista enim compræhensio unius sub altero attenditur in dicto de omni & nullo, non item in judicio de affirmatione & negatione. Si, quia Judæus sub non audientibus compræhenditur hæc propositio affirmativa dici debet, Judæus non est audiens &c. tum ob eandem causam, minor superioris syllogismi extra controversiam negativa, affirmans dici deberet, quia & flos tanquam species compræhenditur sub non leone. Quia III. *Simili formâ argumentandi formâ retentâ, nunquam ex vero concluditur falsum.*

S. II. Ajo 2. *Hunc syllogismum esse ex puris negativis.* De majori non est controversiâ. Minor quod sit negativa vel inde solum liquet, quod revera negationem copulæ habet ante positam. *Dices.* 1. ex resolutione ad orationem verè Logicam apparere minorem affirmare. Nam hæc minor ait.

Omni is, qui verbum Dei nō audit, non est ex Deo.

Judæus est is qui verbum Dei non audit Ergò

Judæus non est ex Deo.

II. Quæ negatio copulam non afficit, eam nec constituere propositionem negantem.

III. Quæ negatio minoris in majori non habuit vim negandi, eā nec in minori posse negare.

IV. Syl-

IV. Syllogismi Aristotelici (quicquid non scintillat prope est &c. conclusionem) affirmare: id vero fieri non posse, nisi minor etiam affirmasset vi regule. *Conclusio semper sequitur partem debiliorem.* Resp. ad I *μη παρὰ τὸ τοῦ*. Non quæritur de hâc resoluta, sed de illa non resoluta. Nam si affirmativa propositio dicenda est, quæ in affirmativam est resolvable, tum propositio extra controversiam negativa, affirmabit. Nam in illo negativo *ἀσυνδυάσις* perinde licebit affirmare minorem hâc analysi. *Omne id quod leo est, non est planta, Omnis flos est id quod leo non est. Ergo Omnis flos non est planta.* Quæ tandem erit differentia inter propositionem negativam & agentem. 2. Fac, admitti illam resolutionem, tamē propositio erit negativa saltem ex semisse ut constitit ex §. 3. 4. & 5. ad II. quid responderi debeat, liquet ex §. 4. ad III. Nego, non habuisse vim negandi in majori. Actū non negavit, habuit tamen vim negandi, quæ vis & potentia ducitur in actum, si inciderit in aliquod subiectum tale, de quo non audire dici possit. Ad IV. Istam regulam conceptam solum esse de modis usitatis, in quibus omnibus conclusio sequitur partem debiliorem: Aristotelicum autem syllogismum perinde ut omnes alii, quos vulgò infinitos appellant non reduci posse ad aliquem ē modis nominatis ac usitatis.

§. 12. Cæterum quia superest adhuc dubiū de syllogismis secundæ & tertiæ figuræ, illud quoq; nobis enodandum est. Nam hic syllogismus. *Ca Qui non credunt damnantur, Pii non damnantur. E. Pii non credunt.*

Ex verò elicit fallum, & tamen in legitimo modo concludit. In hujus conclusione si negationem duplicaveris, efficies quidem bonam argumentandi formam, sed non amplius in modo Camestres verum in modo Camestras concludes, Nam hæc revera est affirmativa, pii non nō credunt, vi regulæ, duplex negatio affirmat.

Fatendum igitur est syllogismos infinitos à communi ac usitata regula deviare, ac ut cōtra morem ex meris negativis concludunt, ita etiā contra usum, in secundâ figurâ elicere conclusionem agentem. Ratio verò est, quia modi & figuræ ab Aristotele excogitatæ sunt tantum pro propositionibus verè logicis, quales infinitæ non sunt, confer Ideæ boni disp. p. 202. & seqq.

Eadem sane ratione, quâ regulâ logicâ, *quod omnis propositio sit vel vera vel falsa*, non obstantē, nihilominus hæc oratio (nō logica) Adā facta est, quasi unus ex nobis, nec vera est nec falsa.

§. 13. In tertiâ figurâ difficultatem facit hic sequens: *Omni electus est vocatus. Nullus electus*

electus perit. Ergo quidam qui non perit est vocatus.
 Hic syllogismus habet bonam ac formalem
 consequentiam, quia fluit ex dicto de omni &
 nullo, cujus evidentiam assequitur in primâ fi-
 gurâ, & simili retentâ formâ in nullâ materiâ
 ex vero elicit falsum, O. *Electus est vocatus. Qui-
 dam non periens est electus. Ergo Quidam non pe-
 riens est vocatus.*

Concludit tamen in tertiâ figurâ ex minori
 negante contra regulam. Apparet itaq; rursus
 à communi ratione deviare syllogismum infi-
 nitum. Dices I. quatuor subesse terminos quo-
 rum. 1. est electus. 2. vocatus. 3. perit. 4. non
 perit. II. Ob conclusionem non infinitari
 minorem, cum hæc non ex illâ, sed illa ex hæc
 traducatur. Resp. ad. 1. negando quatuor sub-
 esse terminos, quia per rō nullus, negatur co-
 pula in verbo, cum quâ negatione repetitur in
 conclusione, æquipollent *nullus & omnis non.*
 Quis verò hunc quatuor terminorum infamia
 dehonestabit? *Omnis electus est vocatus. Omnis
 electus non est periens. Ergo quidam non periens
 est vocatus.*

Meus ille quatuor si terminis laborat, ille
 quoq; Felaptonius iisdem laborabit.

Nullus electus perit

Omnis electus est vocatus. Ergo

Quidam vocatus non perit.

Tua enim comparatio hic quoq; inveniet
quatuor terminos. Electus, perit, vocatus, non
perit. Ad. II. aliud est ex conclusione tanquam
principio rei deduci infinitatem minoris, aliud
ex eâ tanquam principio cognoscendi inno-
scere. Illud ego nunquam dixerim, hoc verò
fateri cogitur, qui differentiam vult inquirere
inter illum superiorem & sequentem.

Omnis corvus est niger

N. Corvus est Æthyops. Ergo

Quidam Æthyops non est niger.

Confer idæ boni disp. p. 297.

Tantum de syllogismo ex puris negativis,
qui vulgo dicitur infinitus, in cujus considera-
tione satius esse duxerim, novatorem audire,
quam veteratorem.

Ad Lectorem.

*Que causa me impulsit, ut hunc DANN-
HAVVERI Tractatum transferrē & La-
byrintho includerem, eadem & longe ju-
stior persuadere poterat, ut ejus refutatio-
nem alibi adornatam eig. adscriptam APO-
LOGIAM adjicerem, ut ex mutuis concer-
tationibus id quod ostendere volo, quam
maxime apertum clarumq; evaderet. Cete-
rum prolixitatem ut evitarem, præcipua*
nunc

*nunc danda opera erat. Et possum ego omnibus equis bonisq; LECTORIBUS testari, DANNHAYVERUM misere refutatum esse, ut profecto longe rectius faciam, si The-
sin duntaxat ejus assertam proposuero. De quibus infra. Nunc ad alios.*

VII.

GEORGIUS GUTKIUS

Synops. Log. Lib. I. Cap. VI.

Membr. V.

Præcept. 5. Syllogismus exponibilis est, qui propositionibus exponibilibus præmissis conclusionem exponibilem infert. Ut: *Qui solus pro hominibus satisfecit, is solus homines redemit. At solus Christus pro homin. solus satisfecit: E. Solus Christus hom. solus redemit.* Forma hæc exponibilis sequentibus dirigitur Canonibus.
1. *Nullo modo misceatur propositio exponibilis cum absoluta, ita ut conclusio inferatur exponibilis majore existente absoluta.*
In Canonem hunc impingunt sublequentes formæ: *Exclusiva: Q. satisfecit ira Dei, si nos perfecte redemit: Solus Christus satisfecit ira Dei: E. solus Christus nos perfecte redemit.* Conclusio hujus syllogismi est potestate multiplex, continens duas hæc propositiones. *Christus nos*

perfecte redemit, & Qui non est Christus, in nos perfecte non redemit. Minor itidem talis est, has propositiones comprehendens: Christus satisfecit ira Dei &c. Qui non est Christus is non satisfecit ira Dei. Major vero est absoluta, unde aliter respicit medius terminus majorem in majore, aliter minorem in minore, quod est contra dictum de Omni & Nullo. Præterea minor est potestate vel etiam eminenter negativa in prima figura, & hinc fit, ut in ejusmodi forma ex veris præmissis sequatur falsa conclusio hoc modo: Q. est Rex Poloniae hoc tempore, ille est verus homo. Solus Sigismundus III. est Rex Poloniae, hoc tempore: E. solus Sigismundus III. est verus homo. Reduplicativa. Omne immortale est æternum: Homo secundum animam est immortalis. E. homo sec. anim. est æternus. Quia in majore propositione major terminus absolute ponitur, & in Conclusionē limitatus infertur, medius itidem alia ratione majorem terminum in majore, alia minorem in minore propositione respicit. Et ita in data dispositione præmissis ex veris potest inferri falsa conclusio h. m. O. rationale est quantum, Homo secundum animam est rationalis E. Homo sec. anim. est quantus. Atq; ex hoc Canone fluit secundus sic habens: Terminī exponibiles non subsumentur in minore propositione, nisi præextiterint in majore.

6. Syllogismus exponibilis est quintuplex, nempe 1. Exclusivus, qui exclusivis, 2. Exceptivus, qui exceptivis 3. Reduplicativus, qui reduplicativis, 4. Specificativus, qui specificativis, 5. Comparativus qui comparativis propositionibus constat, Ut: *Exclusivus* Q. solus satisfecit ira Dei, is solus nos perfecte redemit: At solus Christus solū (vel solus) satisfecit ira Dei E. solus Christus solum nos perfecte redemit. *Exceptivus*. Quicumq; neminem agnoscunt superiorem præter Romanorum Imperatorem, illi Turcæ non subiecti sunt. Principes Germaniæ neminem agnoscunt superiorem præter Rom. Imp. E. Princ. Germ. Turcæ non sunt subiecti. Item: Q. factus est nobis similis in omnibus præter peccatum, ille omnia humana præter peccatum assumpsit. At vero Christus factus est nobis similis in omnibus præter peccatum: E. Christus omnia humana præter pecc. assumpsit. Cæterum dubitant multi, an ex ambabus exceptivis sequatur formaliter aliquid in aliqua figurarum, inter quos etiam numeratur Jodocus Isenacensis, de cuius opinione, quid statuendum sit, in secunda exercitationum mearum Logicarum editione monstrabo. *Reduplicativus*. Quicquid considerat Ens qua Ens, illud est sapientia: Metaphysica considerat Ens qua Ens E. Metaphysica est sapientia. *Specificativus*. Quodcumq; qua prope est urit, illud qua prope est la-

dit. Ignis qua prope est urit. E. ignis qua prope est
 ledit. *Comparativus.* Quodc. Reip. majus con-
 fert commodum, quam ars sutoria, illud est melius
 arte sutoria: At vero cognitio juris & aequi Reip.
 majus confert commodum quam ars sutoria, Ergo
 cognitio juris & aequi est melior arte sutoria. Vid.
 exercit. 15. Log. div.

7. Syllogismus modalis est, qui propositio-
 nibus modalibus vel pluribus vel una constat.
 Ut: Necesse est O. rationale esse risibile. Nec. est.
 O. hominem esse rationalem E. necesse est. O. hom.
 esse risibilem. Quæ forma dirigitur sequentibus
 axiomatibus. (α.) *Major terminus est cy-
 nosophia syllogismorum modalium, qui ita in
 conclusione inferendus est, prout positus fuit
 in præmissis.* Ut: Q. est necessario naturale, illud
 necessario est mobile, O. Corpus necessario est natu-
 rale. E. Omne corpus necessario est mobile. Vulgo
 ita formatur syllogismus. Necesse est O. natura-
 le esse mobile. Necesse est O. corpus esse naturale. E.
 Nec. est O. corpus esse mobile. In qua vulgi for-
 ma quid ego desiderem Vid. exerc. 15. Log. div.
 & insuper nota axioma secundum. (β.) *Ut
 modificatum evadat predicatum minoris
 in prima figura, etiam subiectum majoris
 modificatum sit necesse est. Quia medius ter-
 minus non alia ratione repeti debet in minore
 propositione, quam qua fuit positus in maiore.*

(γ.) In secunda figura, ut modificatum evadat predicatum conclusionis, requiritur, ut modificetur subjectum majoris. Ut: Quicquid est necessario arbor, est planta. Quicquid necessario est animal, non est planta E. Q. est nec. animal, non est nec. arbor. (δ.) In tertia figura, ut modificatum evadat predicatum conclusionis, necesse est modificetur predicatum majoris propositionis. Ut: Omnis homo contingenter currit. Omnis homo contingenter est albus. Ergo Quidam qui contingenter est albus, etiam contingenter currit. (ε.) Non datur syllogismus modalis mixtus ex diversis modis legitimus cujus in conclusione predicatum aliter modificatum est, quam predicatum majoris in prima, & tertia, & subjectum in secunda figuris. Quia major terminus aliter infertur in conclusione, quam fuit positus in maiore propositione. Ut: Nec. est O. ambulans moveri. Contingit O. hom. ambulare. E. Contingit O. hom. moveri. Hoc est O. ambulans necessario movetur, O. homo contingenter ambulat: E. O. homo contingenter movetur. (ζ.) Non datur syllogismus modalis mixtus ex absoluta & modali propositione talis, qualis maiorem propositionem habeat absolutam, minorem vero modalem. Quia major terminus aliter infertur in conclusione

clufione, quam fuit pofitus in maiore propofitione. Sic impingit in formam fequens fyllogifmus: O. virtus eft colenda: Nec. eft N. vitium eſſe virtutem, E. Nec. eft N. vitium eſſe colendum. (7.) Quando maior eſt modificata & minor abſoluta, tum conclusio modificata dicitur in prima & tertia figura. Ut: Nec eſt O. fortitudinem eſſe virtutem. O. fortitudo eſt mediocritas. E. Nec. eſt quandam mediocritatem eſſe virtutem.

Et paulo poſt.

16. Syllogifmus infinitus eſt duplex, vel pure formaliter infinitus vel eminenter propter expoſitionem in premiſſis latentem infinitus. Illius exempla modo allata ſunt: huius hocce habetur. Qui ſolus creavit nos, illi ſolum reverentiam cultus adorationis exhibere tenemur. Solus Deus ſolus creavit nos: E. ſoli Deo ſolum reverentiam cultus adorationis exhibere tenemur. Syllogifmus hic duos alios cōtinet. Alter eſt ex propoſitionibus præjacentibus in DARIL. Qui creavit nos, illi reverentiam cultus adorationis exhibere tenemur: Deus creavit nos: E. Deo reverentiam cultus adorationis exhibere tenemur. Alter ex propoſitionibus excluſivis eſt in modo CELARENT.

Ce Quicumq; non eſt is, qui ubi non eſt, ibi nec eſt qui creavit nos: ille ipſe non eſt is, qui ubi non eſt, ibi nec reverentiam cultus adorationis exhibere tenemur.

Ia At vero, quicumq; non est Deus, ille non est is, qui ubi non est, ibi nec est qui creavit nos. rent E. Quicumq; Deus non est, ille ipse non est is, qui ubi non est, ibi nec reverentiam cultus adorationis exhibere tenemur.

Major est negativa. Minor affirmativa, quia nulla in eadem est particula ascititia negans, sed prædicatum absolvitur repetito subjecto majoris. Vide Discursum meum pro Logica Peripatetica pag. 64.

VIII.

JOH. SCHARFIUS Instituit.
Logic. l. II. c. VI.

De Modalibus.

Hinc jam attende, quid sentiendum sit de illa quæstione. An modi, *Necesse, contingens, possibile, aut impossibile*, pertineant ad prædicatum, an vero ad copulam & compositionem enunciationis. Multum hæc de re disceptant autores, sed ut plurimum frustra. Alii illos ad prædicatum referunt, alii ad copulam. Nos mediam viam tenemus, statuentes, quod illi dicti modi pertineant quidem ad copulam, & compositionem prædicati cum subjecto afficiant, sed ita tamen, ut simul ad integritatē prædicati pertineant, adeoque in propositionibus modalibus sint essentialis aliqua prædicati modificati pars seu conditio ejus

eius interna non secus ac supra diximus de verbo Est, aliisque verbis prædicatum constituentibus.

Et paulò post.

Neq; mirum esse debet, quod aliqua particula seu determinatio pertineat tum ad copulam enunciationis (quæ latitat in verbo, Est, aut alio) tum sit pars integrans prædicati. Quod enim dicces de hisce: Socrates *omninò est homo*: Deus certissime est vindex scelerum: Homerus facile est poetarum Princeps. Ubi sanè adverbia, *omninò, certissimè, facile*, ad copulam, *Est*, pertinent, nec tamen propterea à prædicato divellenda sunt, quasi nude afficiant compositionem aut formam enunciationis.

Sed forrè subtiliter distingues Modales illas, *Necesse est hominem esse bipedem, contingit equum currere &c.*

Et paulò post.

Quid dicemus de hisce, *homo per se est animal. Petrus per accidens est doctus*. Annè revera coincidunt cum necessaria & contingente? Ita est, ut bene observant, *ex Javello tract. 3. cap. 4. sc. hominem per se esse animal, nihil aliud est, quam eum necessariò esse animal: Item. Petrum per accidens seu accidentaliter, esse doctum*, idem est ac eum contingenter esse doctum. Et hæc de Modalibus monere voluimus, ut earum usus sit faciliior & plenior.

Et

Et paulo post.

De affirmatione & negatione Modalium statuimus cum Aristotele, quod ea fiat penes modum, non penes dictum, in quantum sc. modales sunt.

Affirmatio modalium est, quando modus affirmatur: & Negatio earundem est, quando modus negatur. Rectè Arist. lib. de Interpret: cap. 12.

Ἀδύνατον κατὰ τὴν αὐτὴν ἀληθείαν εἶναι τὰς ἀντικειμένας φάσεις, οὐκ ἄρα τὸ δυνατόν εἶναι ὑπὸ φάσεως ἐστὶ τὸ δυνατόν μὴ εἶναι: *Impossibile est de eodem veras esse oppositas orationes. Non igitur hujus, possibile est, negatio est hac, possibile non est. Utraq; sc. est vera* ἐστὶν ἄρα ὑπὸ φάσεως τὸ δυνατόν εἶναι τὸ μὴ δυνατόν εἶναι. *Est igitur negatio hujus* Possibile esse *hac, nō possibile esse. Similiter series habet* πρὸς τὴν ἐνδεχόμενον εἶναι, *in hoc contingens esse. Nam & hujus negatio est, Non contingens esse. Eadem quoq; ratio est* ἀναγκαίης τε καὶ ἀδυνατός, *Necessarii & Impossibilis, uti ibid. eruditè docet Arist. §. 5.*

Regula.

Qui negat modum, Necesse vel Contingens, non statim negat dictum in modali Enunciatione contentum. Ut enim aliud est modificatio Enunciationis, & iterum aliud absoluta ejus propositio: ita etiam distinctæ censeri & judicari debent, tum in negatione, tum affirmatione. v. g. qui

Z

negat

negat hanc Modalem : Necessè est convivas inebriari, is propterea per oppositam hanc : Non necessè est convivas inebriari, nequaquam negat dictum illius Enunciationis, quo ponitur convivas inebriari, sed saltem dicit, quod non sit necessum, ut inebrientur convivæ. Aliàs enim per accidens & contingenter fieri potest, ut inebrientur.

CAPUT IX.

De Oppositione Enunciationum.

Quod ut facilius intelligas observes de contradictione. 1. quod illa directè ferri debeat super id, quod est tollendum per oppositionem. 2. quod simpliciter debeat dividere verum à falsis, esse à non esse. Hinc simpliciter & directè versatur inter simplicem affirmationem ejusdem & simplicem negationem ejusdem.

Quocirca contradictoria oppositio est, quando simpliciter idem affirmatur & negatur, & ita directè tollitur id, quod erat positum. Sic quando aliquis dicit : Necessè est hominē quendam damnari tunc ei contradicitur ita : Non necessè est quendam hominem damnari.

Solet particula Non contradicens præponi copulæ, ut ita per oppositionem tollatur id, quod antea erat positum V. g. bona opera justificant. Contradicatur ita, bona opera non justificant. Et
verum

verum quidem hoc est, atq; obtinet in illis Enunciationibus, quæ categoricæ sunt absolutæ, & numeri singularis, sed in aliis, in modalibus, in exponibilibus &c. non semper procedit.

Igitur cautè attendendum est, in modo opponendi, ut præcisè feratur super illam rem vel modum vel particulam, unde oritur falsitas tollendæ Enunciationis. v. g. In Categoricis propositionibus ita fiunt oppositiones:

Omnes homines sunt p̃i

Non omnes homines sunt p̃i.

Item:

Omnia entia sunt creata

Non omnia entia sunt creata.

Ubi particula contradicens, *Non*, debet ferri super signum universale (*omnes vel omnia*) quia ut universaliter facit falsitatem in illis Enunciationibus, ita quoq; illa præcisè & unicè tollenda est per contradictionem.

Rectè Aristoteles lib. de Interpret. cap. 7. ἀντιφασιν opponi ea docet, quo aliquid universaliter, & idem non universaliter dicunt: hoc est, quæ simpliciter idem dicunt esse & non esse. *Item lib. 1. prior. Analyt. cap. 44. §. 10, ait.* Huic propositioni, verum est dicere album, opponitur ita: Non verum est dicere album: non verò ita contradicitur: verum est dicere non album.

Similiter se res habet in Modalibus, Exponibi-

libus & aliis compositis atq; implicitis Enunciationibus. Quod si enim ibi contradictio & particula opponens directè ponatur super id quod est tollendum per oppositionem, tunc quoque simplex & manifesta fiet contradictio. v. g. in modalibus contradictoriæ sunt hæ:

Nec. est O. hominem esse doctum

Non neces. est O. hominem esse doctum

Falsò autem opponeres ita:

Nec. est Q. hominem non esse doctum

Hoc sc. est falsum, uti prius.

Contingens est hominem esse bipedem

Huic opponitur ita:

Non contingens est hominem esse bipedem

Item:

Possibile est omnia mala evitare

Non possibile est, omnia mala evitare.

Quia enim in ejusmodi Enunciationibus modus facit Enunciationem modalem, eamq; vel veram vel falsam. Ideò etiam negatio & oppositio directè ferri debet super modum, ut iste tollatur per oppositionem, ut Arist: id ipsum prolixè docet lib. de Interpretatione cap. 12.

In Exponibilibus cautè agendum est, ut 1. sensus earum rectè exponatur, & 2. illi directè contradicatur.

In exclusivis ita fit contradictio:

Solus ignis urit :

Non solus ignis urit.

Soli p̄j resurgent à mortuū,

Non soli p̄j resurgent à mortuis

Solus Papa est infallibilis in iudicando

Non solus Papa est infallibilis in iudicando.

In exceptivis hæ sunt contradictoriæ.

Omne animal præter hominem est brutum

Non omne animal præter hominē est brutū

Nullum animal præter hominem est rationale.

Quoddā animal præter hominē est rationale.

In reduplicativis contradictio fiat hoc modo :

Homo secundum animam vulneratur.

Homo non vulneratur secundum animam.

Corpus in quantum est crassum, videtur

Corpus non videtur, in quantum est crassum.

Ibi enim contradictoria debet tollere prædicatum cum sua determinatione, per quam prædicatum ponebatur in subiecto.

C A N O N E S.

2.

Qui contradicit non absolute negat quodvis, sed id saltem, quod vi oppositionis tolli potest. Scilicet in tantum negat, in quantum contradictio permittit & patitur. v. g. sit propositio hæc: *Omnis homo est doctus.* Cui contradicitur ita: *non omnis homo est doctus.* Ibi illa contradictio non quidvis negat, sed universalitatem tantum

Z 3

quod

quod sc. falsum sit, *omnem omninò hominem esse doctum*. Dicat quis: *solus homo habet duos pedes*. alter ipsi opponat & contradicat: *Non solus homo habet duos pedes*. Ibi patet, quod non absolutè neget, *hominem habere pedes duos*: sed saltem negatur particula exclusiva, quod sc. prædicatum, *pedes duos habere* non conveniat soli homini. Igitur caute distinguenda est negatio Respectiva, quæ in statu oppositionis ponitur ab illa *absoluta* negatione, quæ extra respectum alterius propositionis ponitur. Quod si negatio absoluta fiat hoc modo: *Non solus Arrius est condemnatus* ob hæresin, tunc hoc volo dicere, quod Arrius sit condemnatus ob hæresin, sed non tantum, cum etiam alii sint condemnati. Verum quando fit *respectiva* negatio in statu oppositionis, tunc præcisè saltem negatur id, quod per contradictionem tolli potest, reliquis relictis, ita ut illa planè non afficiantur per datam oppositionem, ideò nec negentur nec affirmantur. Sit exemplum: Dicat Jesuita: *Solus Pontifex est infallibilis in judicando*. Jam quando contradicitur ita. *Non solus Pontifex est infallibilis in judicando*: Ibi per oppositionem ostenditur, falsam esse, quod Jesuita ait, *solum Pontificem esse infallibilem*. Interim ibi nihil affirmatur. Non enim hoc exindè inferri debet, quod Pontifex sit infallibilis, licet non tantum. Unius enim negatio non est alte-

alterius positio: nec qui negat exclusivam, statim affirmat absolutam. Res plana est in hoc exemplo. Dicat Arist: Sola materia est æterna, jam contradicatur, non sola materia est æterna. Ibi certè per datam oppositionem nihil affirmatur, sed rejicitur illa facta Enunciatio.

Ex Institut: Logicarum Scharffi
Lib. 2. Cap. 3.

*De Affirmatione & Negatione
Enunciationum.*

Enunciatio negativa dicitur, in qua integrum prædicatum removetur à subjecto, & ita ab eo dividitur, ut *homo non est quadrupes, mundus nequit esse æternus.*

Ἀποφασις ἐστὶν ἀπὸ φανούσης τινὸς ἀπὸ τινὸς,
Negatio est enunciatio alicujus ab alio. In Analyticis frequenter appellatur *συντητικὴ* privativa. Aliàs dicunt, quod negatio fiat per *negationem copulæ*, ita ut nunc sit negativa oratio, quando copula negatur. Quod verum est non de quâvis copula, cum hæc etiam pars subjecti esse possit, ut supra monuimus; sed de *copulâ illâ, quâ necitur prædicatum cum subjecto*: Et hæc propriè nihil aliud est quam copulatio seu connexio prædicati cum subjecto, estq; forma enunciationis. Hæc certè si negatur, omninò erit negatio enunciationis. Hoc volumus, quando loquitur de co-

pulâ verbali, qua prædicatum constituitur, quaq; integrum prædicatum componitur sive copulatur cum subjecto. Sensus ergo iste est, *negatio est, quando copula, hoc est, copulatio prædicati cum subjecto negatur*, seu removetur, tollitur, dividitur. Notanter dico, quod in negatione à subjecto removeri debeat *INTEGRUM* seu *TOTUM* prædicatum: quod si enim saltem ejus aliqua pars particula negante afficiatur, nõ fiet negativa oratio sed adhuc erit affirmans ut, *homo non potest peccare, angelus est spiritus, qui non est à se, sed ab alio: homo est nullius pretij*. Quæ propositiones affirmantes sunt non negantes ob rationem dictam, & notatam in definitione negationis, quia scilicet ibi totum prædicatum non removetur à subjecto. *Hoc autem, ut fiat, necessum est*, ut particula negans feratur super copulam Enunciationis, *ita ut connexio prædicati negetur de subjecto*.

Quod fieri solet, quando particula *Non* aut similis negans immediatè præfigitur copulæ, *ut homo non est quadrupes*, vel toti orationi præmittitur, ut nullus ignis est gravis. Sed per copulam intelliges non modo verbum substantivum, *est* aut simile, quat. hoc copulat prædicatum cum subjecto, sed omnem verbalem copulam, etiam in adjectivo verbo, hoc est, omnem copulationem prædicati cum subjecto. Ubi sc. hæc negatur,

tur, ibi negativa fit propositio, ut Ignis non descendit, &c.

Quibus observatis facillè intelligitur, quamnam propositio sit negativa, siue Categorica fuerit, siue Hypothetica; siue absoluta, siue modalis, siue comparativa. Ubiq; enim illa propositio est negans, seu in qua totum prædicatum removeatur de subjecto. V. g. *non possibile est hominem fieri quadrupedem*. Non solus homo est bipes &c.

Ubi vero particula negans (Non) saltem est pars termini alicujus, vel subjecti vel prædicati, ut ita vel prædicatum non removeatur de subjecto, vel saltem pars prædicati negatione afficiatur, ibi nequaquam fit negatio enunciationis, sed manet affirmans propositio v. g. *possibile est nullum hominem currere*, hæc propositio affirmans est, non negans, quia totum prædicatum non removeatur de subjecto, nec connexio enunciationis negatur, sed potius illa affirmatur & possibilitas siue *potentia non currendi* tribuitur subjecto hominis. Sensus enim iste est. *Omnis homo potest non currere*. Patet exinde, quod particula negans in dato exemplo (nullus vel non) saltem est pars prædicati, & non pertineat ad copulam totius enunciationis. Similiter se res habet in hisce: *aut dies est aut sol nondum est ortus: homo bipes est & non quadrupes*. Affirmantes sunt, non negantes ex data ratione, quia saltem pars aliqua

enunciationis negatione afficitur, non verò ipsius Enunciationis copula sive connexio negatur.

Difficultas est in hisce: *contingit nullum canem latrare: contingit nullum Studiosum esse in auditorio; contingit quendam hominem esse doctum: necesse est nullum ignem esse frigidum: necesse est aquā nno esse siccam.* Quaritur quales sunt ejusmodi propositiones, an negativæ, ut videntur esse ob annexam particulam negantem, *nullus, vel non*: an verò sint affirmantes.

Vulgo dicunt esse negantes ex parte dicti, cum hoc negetur. Verum id manifesto est contra Arist. qui recte docet, quod affirmatio & negatio in modalibus fiat penes modum, non penes dictum, uti constat ex cap. 12. lib. de Interpret. Nos igitur primo earum sensum & æquipollentiam inquiramus exponi possunt ita: *Canis contingenter non latrat, vel id omne quod canis est contingenter non latrat. O. Studiosus contingenter non est in auditorio. Q. homo contingenter non est doctus. O. ignis necessario non est frigidus: Aqua necessario non est sicca.* Quæ expositiones hoc ostendunt, quod in illis propositionibus ponatur contingentia non latrandi in Cane: contingentia absentiae seu non essendi in auditorio tribuitur Studiosis. Item necessitas tribuitur igni in remotione frigoris. In quantum ergo modificata

ficatæ sunt, in tantum affirmant modum, adeoque modalium negatio ibi non est, ut ut forte negativæ sint, si absolute sine modo ponerentur. Hoc autem volunt contingens esse, ut canis non latret, contingens esse, ut studiosus non sit in auditorio, ut homo non sit doctus. Item necessum esse, ut ignis non sit frigidus, aqua non sit sicca. Unde patefcet, quod illæ modales, quat. tales, & in suo sensu modali acceptæ, non sint negantes, sed affirmantes, cū in illis *tota copulatio prædicati* non negetur de subjecto, quippe modus (contingens, necesse est) ad copulam totius enunciationis pertinet, iste tamen ibi affirmatur, ut ex factis expositionibus constat. Quod si deberent esse negantes, tunc æquipollerent hisce; *Nullus canis contingenter latrat: N. Studiosus contingenter est in auditorio: Q. homo non Contingenter est doctus. N. ignis necessario est frigidus: Aqua non necessario est sicca.* Quæ falsa sunt secundum sensum modalem, ut aperte constat ex prioribus per modum *contingit* factis. Adde, quod si negantes esse deberent, tunc sensus earum ita exprimendus esset: *O. Canis non contingenter latrat: Studiosus non contingenter est in auditorio: Homo non contingenter est doctus.* Quæ omnia falsa sunt. Sed de ejusmodi modalibus infra ex professo agemus. Cæterum negatio vel est actualis seu formalis, vel virtualis. Illa est, quando
explici-

explicite habetur particula negans iusto loco posita, ut loquuntur, h. e. quando totam copulam afficit, & ita eam negat, seu removet à subjecto, ut è datis exemplis innotuit. Nota tamen, quod negatio non tam ex situ seu loco particulæ negantis æstimanda sit, quam ex virtute seu efficacia negandi, ubi hæc copulam integram afficit, & ita totum prædicatum removet de subjecto, ibi semper est vera negatio Enunciationis, quocumq; etiam loco ponatur particula negans, sive ante totam orationem, sive immediatè ante copulam, sive cum modo & determinatione aliqua commisceatur. Sic verè negantes hæc sunt: *Homo doctè non scribit: Ignis per se non descendit: Equus velociter non currit:* Licet enim ibi particula NON post determinationem prædicati ponatur, & ita cum parte prædicati commisceatur, revera tamen vim negandi obtinet, & totum prædicatum removet de subjecto. Idem enim est, ac si diceres: *homo non scribit doctè, equus non currit velociter, ignis non descendit per se.* Virtualis negatio est, quando Enunciatio habet virtutem negandi, & ita implicitè negat ob terminos exclusivos, exceptivos, aliosq; qui vim negandi important, & prædicatum dividunt à subjecto. Appellatur eminens negatio, quod efficaciam negandi habeat, v. g. *Solus homo est animal rationale: Solus Deus est adorandus,* hoc est, nemo, qui

qui non est Deus, est adorandus : *Impossibile est hominem vivere sine cibo & potu*, hoc est, homo non potest vivere sine cibo & potu : *pauci sunt electi*, hoc est, non multi : sic quando dicitur : *Omne animal præter brutum est homo*, ibi involvitur negatio vel termini, ut *omne animal*, quod *brutum non est*, *homo est* vel ipsius Enunciationis, ut *quod animal brutum est, non est homo*, uti infra fusius constabit. Similiter exclusio & negatio importari solent in termino *unicus* vel *unus*, in quantum scilicet is removel plura. Sic quando dicitur, *unus est Deus* tunc volo negare esse plures : unus enim dicitur exclusivè, quod præter eum nullus alius sit. Sic dicitur *unicus fons est in domo*, hoc est, non duo, non plures : *communio sub una est prohibita*, scilicet sub una specie tantum. Et sic fiunt negationes virtuales. Insuper & vis negandi continetur in disjunctivis, v. g. *aut dies est aut nox est*, quæ resolvitur in hanc negativam : *Quod dies est nox non est*. Item : *aut operibus justificamur aut gratiâ*. Quod Apost. Rom. II. v. 6. negativè explicat hoc modo : *Si per gratiam, jam non ex operibus*; alioquin gratia non esset gratia : *Sin ex operibus, jam non est gratia*; alioquin opus non esset opus. Quæ si observentur facile intelligitur, quid sentiendum sit de hisce syllogismis. Quicquid est in mea domo, illud est in urbe. *Unicus fons est in mea domo*, E. Unicus fons

fons est in hac urbe. Item: Omnes electi sunt
 vocati. *Pauci sunt electi* E. Pauci sunt vocati. Ap-
 paret enim, quod minor propositio in illis syllo-
 gismis virtualiter sit negans, & ita fiat vitium in
 forma, cum in prima figura minor debeat esse
 purè affirmans non negans. Similiter se res ha-
 bet in hoc exemplo: Communio panis in sacra
 Cœna est mandata à Christo. *Communio sub u-*
na est communicatio panis in sacra cœna, E. Commu-
 nio sub una est mandata à Christo, & per conse-
 quens Pontificij rectè faciunt, quod communi-
 cent seu sacramentum cœnæ sumant sub una
 specie, scilicet panis, & non sub utraque. Minor
 itidem est virtualiter negans. Habet enim sen-
 sum exclusivum hoc modo: *Communio sub una*
solum & non sub utraq;: hoc enim volunt Pon-
 tificij, quando loquuntur de communione sub
 unâ, & exinde negatam volunt utramq; speciem.
 Quia igitur illa minor propositio sensu Papisti-
 co accepta est negans, iterum patescit, quod in
 illo syllogismo sit vitium in forma, & peccatur
 contra communem regulam syllogisticam. Ex
 minore negante in prima figura nihil sequitur.
 Porro negatio alia est absoluta, alia respectiva.
 Negatio absoluta est quæ in se extra collationem
 cum alijs spectatur, & ita simpliciter negat, quod
 vi suæ negationis remove potest: ut *Ignis non*
potest esse frigidus. Et hæc obtinet in omnibus
 oratio.

orationibus absolute & seorsim quasi sumtis extra contextum & sine collatione cum aliis, vel sine respectu ad alias propositiones. Respectiva negatio est, quæ in ordine ad aliud sumitur, & saltem secundum quid negat, nempe id cuius gratia, seu propter quod in certa collatione adhibetur. *Et hæc cernitur in statu oppositionis, ubi duæ propositiones sibi invicem opponuntur, & ita ad se mutuo referuntur.* v. g. dicat aliquis. *Solus homo habet duos pedes* ibi opponitur ita: *non solus homo habet duos pedes* quæ propositio negativa est, sed ejus negatio non est, nisi respectiva, & in ordine ad priorem illam facta. Non enim ibi putandum est, quasi is, qui sic opponit, adeoque priorem negat (*non solus homo habet duos pedes*) absolute, nec & *hominem habere pedes duos*, non ita, inquam, absolute negat, sed saltem in statu oppositionis negatur illa particula *exclusiva*, seu sensus exclusivus datæ orationis (*solus homo habet duos pedes*) hoc scil: vult in sua oppositione, & in illa facta negatione, quod prædicatum (habere duos pedes) non conveniat soli homini. Igitur cautè distinguenda est negatio respectiva, quæ in statu oppositionis ponitur ab illa absoluta negatione, quæ extra respectum alterius propositionis ponitur. Fieri enim potest, si quid absolute negetur, falsum sit, cum tamen omninò verum sit in negatione respectiva. Sic hæc

hæc vera est : *Omnis homo doctus non est*, ast illa, *O. homo non est doctus* falsa est. Similiter & hæ propositiones : *homo necessario non est doctus*, & *homo non necessario est doctus*, longè differunt. Prior enim absolute intellecta, falsa est. Posterior semper vera. Hæc de negatione, ex quibus facile intelligitur, affirmatio seu affirmativa propositio. Quæ enim non est negans, illa necessario est affirmans, cum inter affirmationem & negationem propositionum non detur tertium. Quia igitur negatio tantum est in illis propositionibus, in quibus tota connexio & copulatio prædicati negatur, adeoq; totum prædicatum removeretur de subjecto, manifesto sequitur, quod reliquæ omnes, in quibus Copula totius Enunciationis non negatur, omnes sint affirmantes, sive constent ex terminis negantibus, sive affirmantibus. Affirmatio vel est finita, vel infinita. Illa est purè affirmans, quæ ex terminis pure affirmantibus constat, ut *Deus creavit cælum & terram*.

Infinita affirmatio est, quæ constat ex terminis particula negante affectis, ita ut negatio fiat pars termini v. g. *Quod non est ex fide, peccatum est* : *Qui non est ex Deo, verbum Dei contemnit*.

Ab Aristotele vocatur ἀγαθὸς φαισι πῶς affirmatio quodammodo, infinita ajens, l. i. prior. anal. cap. ult. Ostendit ibidem quod infinitè affirmantes longè distent à negantibus propositioni-

tionibus: diversa enim sunt hæc duo: *Hoc non est album, & hoc est non album.* Item *homo non potest ambulare, & homo potest non ambulare.* Neq; enim idem valent, ut facile intelligitur. Præterea inquit Arist. d.l. τὸ εἶναι ἔ λευκὸν ξύλον, καὶ τὸ οὐκ εἶναι λευκὸν ξύλον, οὐκ ἅμα ὑπάρχει. Est *non album lignum, & non est album lignum,* non simul sunt. Nam si est lignum *non album,* erit lignum, quod autem non est album lignum, non necesse est esse lignum. Hæc Arist. ibid. de infinitis affirmationibus. Potest autem ejusmodi infinita affirmatio fieri potissimum duabus de causis. 1. Quando particula negans est pars subjecti, ut *Quod non est animal, sensu caret: Quinon credit, damnatur.* 2. Quando particula negans est pars prædicati, ut *Homo est non justus, Impiæ sunt non populus Dei:* Quia ibi copula non negatur, hoc est, connexio totius non removetur: affirmantes illæ sunt orationes non negantes. Et semper quidem infinita affirmatio fit, quando particula negans saltem est pars alicujus certi termini. Tales locutiones sæpe occurrunt. Sic Cicero ait in *Pisonem:* Virtutis tanta vis est, ut nō possit unquam vir bonus esse non beatus, item in *paradoxo primo,* an potest esse quisquam in abundantia bonorum ipse non bonus. Sic in *Institutionibus juris l. 1. de Justitia & Jure dicitur,* si quis à non Domino, quem Dominum esse credidit,

bona fide fundum emere velit. In bibliis quoq̃, varia occurrunt ejusmodi exempla Deut. 32, 21. provocarunt me per non Deum, provocabo eos per non-gentem. Ose. 1, 9. voca nomen ejus non populus meus. 1. Pet. 2, 10. qui quondam non populus Dei, nunc vero populus Dei estis. Et in hisce quidem facile apparet affirmatio, cum particula, NON, expresse commisceatur cum certo termino, ita ut vel subjecto vel predicato sine affectione copula jungatur. Major autem difficultas est in iis, ubi particula Non, copulæ vel verbo adjectivo præponitur: v. g. *Judæi non audiunt verbum Dei: ab Adamo usq̃ ad Moysen non fuit lex.* Ibi non facile discernitur affirmatio infinita à negatione, cum ejusmodi propositiones dupliciter accipi possint, 1. juxta sensum negativum, quem verba apertè præ se ferunt. 2. Juxta sensum infinitum hoc modo: *Judæi sunt non audientes.* Scias ergo quod affirmatio sit, vel absoluta vel restrictiva. Illa ex verbis, prout illa jacent, facile intelligitur. Respectiva affirmatio in verbis infinitis æstimanda est ex collatione cum aliis, & ex ordine & respectu ad alias: v. g. quando dico: *Charitas non non est ex fide*, affirmatio erit si absolute sumatur, cum duæ particulæ negantes apud Latinos efficiant affirmationē: sensus enim ejus est, *Charitas est ex fide*, sed si illa respective sumatur in ordine ad aliam, tunc negans esse potest, ita ut

sensus

sensus hic sit, *Charitas non est non ex fide*. Et hoc vel maxime observatur in structura syllogistica per dispositionem terminorum, v. g. sit syllogismus iste ex Joh. cap. 8. Qui non est ex Deo, verbum Dei non audit. *Judæi non sunt ex Deo*. E. Verbum Dei non audiunt. Dubitatur de qualitate minoris, an sit negans, an vero affirmans. Affirmantem eam esse patet ex respectu & ordine, quem habet ad subjectum majoris propositionis, quia 1. pure subsumitur Minor terminus sub illo medio, *non est ex Deo*. Ergo hoc de medio non negatur, sed affirmatur. 2. quia in Majore subjectum erat infinitum, non esse ex Deo. Ergo quoque idem ille manebit infinitus terminus, quando ponitur, & eodem modo repetitur in hac minore, *Judæi non sunt ex Deo* & sic erit infinita affirmans, cum ibi minor propositio considerata sit non absolute in se, sed *χετικῶς*, & quaenus respectum habet ad majorem propositionem, unde medium terminum accepit.

MISCELLANEA.

NIHUSIUS Comm. Log. de
Enunc. Mod. Cap. 3. § 5.

Ratio nempe affirmandi & negandi, ut patet, in sola consistit copula, quæ modo dictum adnectit. Perinde ergo est, siue negans sit dictum, siue affirmans. Idem jam dic & de divisis. Affir-

mant enim illæ: Homo est necessario animal. Quod
 est homo id impossibile est esse equum. Socrates est
 contingenter Philosophus. Qui est rusticus, eum
 possibile est esse doctum. Deus est certissime omni-
 potens. Homo facile incurrit infortunium. Item-
 que privativæ istæ: Equus est necessario non arbor.
 Quod est leo, id impossibile est non esse animal. Phi-
 losophus est contingenter non indoctus. Qui est ho-
 mo, eum possibile est non esse divitem. DEUS est
 revera non autor mali. Terra est profecto non levis.
 Quarum primam, tertiam, quintam & sextam,
 utpote profatu asperiusculas, sic emollit sermo
 communis: Equus necessario non est arbor. Philo-
 sophus contingenter non est indoctus. Deus revera
 non est autor mali. Terra profecto non est levis.
 quæ ceteroquin negantes esse videri possint, quū
 sint affirmantes. Privativas namq; heic voco,
 quum vocula negans modo & residuo prædicati
 est interjecta. Negant vero tum hæ: Euclides
 non est necessario mathematicus. Quod est equus
 non impossibile est currere. Petrus non est contin-
 genter animal. Quod est homo, id non est possibile
 esse lapidem. Quorum virtutibus obstat res angu-
 sta domi, haud facile emergunt. Qui semper otian-
 tur, non recte vivunt. Tum privativæ illæ: Leo non
 est necessario non substantia. Quod est canis, non
 impossibile est non currere. Equus non est contin-
 genter non homo. Quod est lapis non possibile est non
 ferri

ferri deorsum. Qui est imperitus, non facile non errat. Deus non est revera non simplicissimus. Quarum prima, tertia & ultima sic aliàs enunciantur: Leo non necessario non est substantia: Equus non contingenter non est homo. Deus non revera non est simplicissimus. Atq; ita habet modalium utriusq; generis qualitas.

GUTKIUS I. I. Cap. V. Membr. I.

Præc. 3.

Nomen & Verbum finitum est, in quo & generalis actus, & specialis certus describitur, ut homo est animal. Hic in homine est actus generalis nempe ESSE, & determinatus specialis, nempe rationale esse. Item in animali est ESSE, tanquam actus generalis, & sentiens ceu actus determinatus specialis. Nomen & Verbum infinitum est, quo saltem actus generalis continetur, nullus vero certus actus specialis exhibetur. Ut non-homo est non rationale. Hic in voce non-homo est actus generalis nempe ESSE, & quidem esse aliquid oppositum homini, nullus tamen adest actus specialis determinatus, ita ut denotetur vel brutum, vel lapis vel stella, sed illud ESSE vagatur in infinitum per omnia Entia.

Membr. III. Præc. 10.

Enunciatio composita est, quæ pluribus simplicibus constat tanquam partibus, quæ vel conjungun-

tur, vel disjunguntur mediantibus conjunctionibus ET, AUT, SI, & æquipollentibus. Compositio Enunciationum est duplex: *Impertinens, & legitima.* Impertinens est, quæ combinationem conceptuum, & divisionem non promouet, sed impedit potius, uti in sex subsequen-ibus modis videre est. 1. *datur compositio ratione* ut vocant *quantitatis*, ut: tantò est dignior, quantò sapientior, quæ compositio ideò rejicitur, quia est Enunciatio simplex dijudicanda ex Comparativis, nullumq; usum habet, nisi resolvatur in hanc ipsam: quot gradibus sapientiæ aliquis præcedit, tot etiam dignitatis gradibus eminet, 2. *est Compositio respectu qualitatis*, ut: qualis est herus, talis est servus, quæ itidem simplex enunciatio est hoc modo resolvenda: ut animatus est herus, ita sentit servus; quibus moribus præditus est herus iisdem incedit & servus. 3. *est ob tempus*, ut: quando Sol lucet, dies est. 4. *ob locum*, ut: ubi Sol lucet, dies est: de quibus idem depromendum est iudicium: quia ita resolvuntur: quocunq; tempore Sol apud nos lucet, dies est; quo loco Sol lucet, dies est; 5. *Ob proportionem.* Ut: ut se habet binarius ad quaternarium, ita quoq; se habet ternarius ad senarium; quæ itidem ab absoluta vel ceriè comparativa non differt. 6. *Ob causam*, ut; quia Sol lucet, dies est, quæ compositio ideò impertinens est, quia nō enun-

citionem, sed integrum discursum exhibet, & ita resolvitur: *dies est*, ratio probans, quia Sol luct. Tandem impertinens *Enunciatio composita est axioma segregativum Rami*, Cujus exemplū hoc est: quanquam sensu corporis judicentur, ad animum referri tamen: Nam usum nullum in syllogistica structura præbet, & si præberet, virtute enunciati disjunctivi præberet.

Præc. 14.

Enunciatio disjunctiva est, cujus conjunctio est disjunctiva. Sive. Enunciatio disjunctiva est, quæ species, vel genera, vel modos sufficienter per conjunctionem disjunctivam enumeratos exhibet. Ut: Spiritus est vel creatus, vel increatus.

Præc. 20.

NOTA.

Dantur etiam enunciationes, quæ nec singulares, nec particulares, nec universales, nec indefinitæ sunt, quales sunt hæ ipse: Ens quatenus Ens est subjectum primæ Philosophiæ; corpus naturale est subjectum Physicæ, quæ enunciationes, 1. non sunt universales, quia esse subjectum primæ Philosophiæ non competit omni Enti ut notum, & esse subjectum Physicæ non tribuitur omni corpori, alias tot essent subjecta primæ Philosophiæ, quot sunt entia, & tot Physicæ subjecta, quot corpora, & per consequens tot disciplinæ, 2. nec sunt particulares propter ean-

dem rationem, quia dicere non licet, quoddam
 Ens est subjectum primæ Philosophiæ, aliis
 multæ orirentur primæ Philosophiæ, ut ita lo-
 quar. Nec sunt 3. singulares, quia hoc Ens, hoc
 corpus, non exhaust laticudinem Entis & cor-
 poris in universali spectati. Nec 4. sunt inde-
 finita, quia indefinita præponi potest vel signum u-
 niversale vel particulare, quod in hisce non con-
 tingit. Quid ergo hic respondendum? anne re-
 jicienda divisio enunciationis in universalem, par-
 ticularem singularem & indefinitam? Non pro-
 fecto suaserim, sed duo tibi potius communi-
 caverim. Primo loco tibi sisto descriptionem
 propositionis indefinitæ à Dn. Philippo tradi-
 tam, quæ sic habet: *Indefinita est, in qua subje-*
ctum est vocabulum commune sine signo positum, si-
gnificans aliàs ideam, aliàs particulariter. Quæ
 descriptio per vocem ideæ videtur innuere non
 omni enunciationi præponi posse vel signum
 universale vel particulare vel singulare. Deinde
 si sententia hæc minus aridet tibi, dic, illis enun-
 ciationibus tribui quantitatem, quorum subie-
 cta supponunt personaliter & discrete, non illis,
 quorum subiecta supponunt simpliciter. Idem
 judicium esto de hac enunciatione: animal dispe-
 scitur in hominem & brutum. Nam senten-
 tia eorum, qui prædictam ad singularem re-
 ducunt, lucernam haud olet.

Membr.

Membr. IV. præc. 6. n. 4.

axiom. α.

α. In absolutis finitis enunciationibus *contradictio facilis est*. Quia nihil implicite continent, nec prædicatum cum modo enunciant. Ut Omnis virtus est mediocritas; quædam virtus non est mediocritas. β. In enunciationum exponibilium contradictione duo sunt notanda. α. Quando particula negans NON respicit non solum exponibilem particulam, sed in totum rejicit adversarii institutum, tum totum complexum enunciationis adverse contradictione removet. Ut dicit Turca: Solus Mahomet apud Deum pro nobis intercedit. Huic contradicit Christianus removendo totum complexum: Non solus Mahomet pro nobis intercedit, id est, falsum simpliciter est, Mahometem pro nobis intercedere. Christianus enim non concedit, Mahometem ulla ratione pro nobis intercedere. β. Quando particula negans respicit solum particulam exponibilem, tum enunciationes absolute in exponibilibus contentæ considerentur, & ita instituatür contradictio: Ut dicat quis: solus Turca est hostis Ecclesiæ: ibi exponens enunciationem hanc, absolute in eadem contentas eruo hoc modo: Turca est hostis Ecclesiæ; qui non est Turca, non est hostis Ecclesiæ. Quibus erutis post ita contradico: Turca non est

hostis Ecclesiæ, aliquis qui non est Turca, est hostis Ecclesiæ.

Et paulo post N. II.

Hæc Enunciatio: Sola sacra scriptura est norma controversiarum Theologicarum, *quomodo ad præcepta enunciationum formaliter examinatur?* Respondeo: Prædicta Enunciatio duas habet partes, nempe nomen, sive subjectum, quod exhibent voces istæ, *sola sacra scriptura*, & verbū sive prædicatum, quod exhibent voces, *est norma controversiarum Theologicarum*. Deinde subjectum sola sacra scriptura, ratione propositionis præjacentis, quæ sic habet: *Scriptura sacra est norma controversiarum Theologicarum*, supponit determinate personaliter, vel forte etiam naturaliter, ratione vero propositionis exclusivæ sic habentis: *quicquid non est sacra scriptura, non est norma controversiarum Theologicarum* supponit personaliter confuse, & distributive. Deinceps qua vocem *Quæ? est enunciatio simplex*, *exponibilis, exclusiva, & quidem exclusiva subjecti, & extra structuram syllogisticam finita*. Qua vocem *Qualis? ratione præjacentis est affirmativa, respectu exponibilis est negativa eminenter*. Qua vocem *Quanta? respectu præjacentis est indefinita, ratione exponibilis est universalis*. Et sic in cæteris progredere.

SCHAR-

SCHARFIUS Instit. Log. I. III.

c. I. Canon VIII.

Qualis terminus est in antecedente, talis quoq³ sit in consequente hoc est, *Ut terminus semel ponitur in priore propositione, sic quoq³ ponendus est in posteriore*. Quæ regula coincidit cum superioribus: saltem majoris declarationis gratia illam adjicere volui, ut sc. terminorum identitas eo facilius observari, exactius dijudicari & fortius urgeri possit. Multum enim hic peccatur.

Et post pauca.

Speciatim illa regula ad Minorem terminum accommodetur h. m. *Ut terminus minor ponitur in antecedente, sic etiam ponitur in consequente*. Peccat ergo hic syllogismus: Nullus mortuus est animal. O. *homo est animal* E. *N. homo est mortuus*. Sic autem intelliges, & expones terminum minorem O. *quod est homo est animal*. Jam recte concludes hoc modo: *N. qui homo est, est mortuus*, vel: *N. quod homo est, est mortuum*. Id quod est verissimum. Similiter serres habet in hoc syllogismo: O. *album disgregat visum*. Quoddam dulce est album E. *quoddam dulce disgregat visum*. Expone terminos, & habebis hunc sensum: *Quoddam quod est dulce, est album*. E. *quoddam quod est dulce disgregat visum*.

ARI-

JOH. RAUEN
ARISTOTELES

περ. ἑρμ. Cap. 2.

Ὄνομα μὲν ἔστι φωνὴ σημαντικὴ κατὰ συνθήκην, ἀνευ χρόνου, ἥς μηδὲν μέρος ἔστι σημαντικόν κεχωρισμένον. Nomen igitur est vox significans ex instituto, sine tempore, cujus nulla pars significat separatim.

Cap. 3.

ῥῆμα δέ ἐστι τὸ προσσημαίνον χρόνον, ὃ μέρος ἔθεν σημαίνει χωρὶς, καὶ ἐστὶν ἀεὶ τῶν κατ' ἑτέρω λεγομένων σημεῖον. Verbum autem est, quod adsignificat tempus, cujus nulla pars significat separatim, & est semper nota eorum, quæ de altero dicuntur.

DUTRIEU

In bas Aristotelis definitiones ex sententia omnium Interpretum has notas adjicit Dialect. tr. 2. part. 1. c. 1. art. 1. & 2.

I. Per illam partem (cujus nulla pars significat separata) excluditur oratio, ut, homo albus, quia ejus aliqua pars seorsim & per se aliquid significat. Non tamen excluditur nomen compositum, ut, respublica, jusjurandum &c. quia licet ejus partes aliquid per se singulæ significant, si sumantur ut integræ dictiones, nihil tamen separatim significant, si sumantur ut partes unius dictionis

ditionis compositæ, sed sunt instar syllabæ, quæ propriam significationem non habent. Addendæ sunt huic definitioni ex Aristotelis mente duæ particulæ, nempe finita & recta, ut sic reddatur integra definitio. Ratio cur Aristoteles illos excluderit, est, quia cum verbo non possunt absolute enunciationem.

II. Distinguunt autem hic Dialectici duplex prædicatum, unum formale, quod est ipsa copula; alterum materiale, id sc: quod mediante copula dicitur de subiecto, ut hic, *homo est animal* prædicatum materiale est *animal*, formale verbû, *est*. Cum ergo dicitur verbum semper esse prædicatum, intelligitur vel formale tantum; ut ibi, *homo est animal* vel formale & materiale simul; ut hic, *Joannes ambulat*. Addendæ sunt etiam huic definitioni ex Aristotelis mente, duæ illæ particulæ, *vox finita*, & *recta*. Unde excluduntur verba infinita; ut, *non valet*, *non currit*. Item casus obliqui verborum, id est alterius modi quam indicativi, vel alterius temporis quam præsentis. Ratio, cur Aristoteles eos excluderit, est, partim quia cum nomine non faciunt enunciationem ut verba infinitivi modi, partim quia veritas enunciationis, quam componunt, pender à veritate enunciationis de præsentis; ut hæc enunciatio vera est, *Aristoteles audivit Platonem*, quia hæc aliquando fuit vera, *Aristoteles audit Platonem*. AD

B. Lectorem.

PAuca sunt, B. L. quæ pro Labyrintho hætenus
 transferre volui. Ista enim sinuosa multorum
 volumina controversæq; plus nimis ex sese opinio-
 nes, nescio in quam abyssum præcipitassent descri-
 bentem. Tu quoq; ne diffide, æternas fore illas Quæ-
 stiones, nisi ad principia revocatas ibi sanaverimus,
 ubi primum extitit vitium. Quicquid enim attu-
 lerimus remedii, id quidem, quia causas ante omnia
 non summovertit, novas pariet lites, malumq; malo
 condensabit. Quod si vero postquam errores hujus
 Labyrinthi ingressus es, vota tibi sunt redeundi ad
 caput finemq; itineris, jam de FILO ARIAD-
 NES sollicitus esto. Ego, sicuti operam istam feci
 meam, ita non possum, præter fidem, alia magis tibi
 polliceri. Utq; eo rectius credere possis, revoco Tibi
 in memoriam præceptiones, Regulas, Observatio-
 nes, Notasq; peculiare, quas (uti per aliquot o-
 cterniones vidisti) Autores pro forma Enunciandi,
 Convertendi, Opponendi, Argumentandi in Modali-
 bus, Exponibilibus, Infinitis cæterisq; Propositioni-
 bus tam studiose commenti commentatiq; sunt. Et
 habes forte non parum conqueri, quod prolixus usq;
 eo in recensendis Præceptionibus illis fu- rim. Habe-
 bis autem hoc magis cause, ut ab iis facilius longiusq;
 secedas. Et ne Argumentum aliquod videaris desi-
 derare,

derare, ita quidem pro veritatis patrocinio ratiocinari possumus.

In quibuscunq; Enunciationibus, etiam si natura sua simplicibus, tamen ratione Copulæ, Affirmationis, Negationis, Quantitatis, Æquipollentiæ, Subalternationis, Conversionis, Oppositionis, Consecutionis, formæ Argumentandi, adeoq; per totam ferme partem Logices formalem, alia atq; diversa ratio, quam sit Absolutarum Enunciationum & quidem ejusmodi effingitur, quæ tum in fundamento & primis principiis, tum in consequentibus quoq; Regulis falsa, & licet vera existeret, tamen perplexa, non necessaria adeoq; otiosa, juventuti autem molesta & in progressibus inhibendis plusquàm felix est; In iis Propositionibus vere commissus est Labyrinthus. Arqui in Enunciationibus Modalibus, Exponibilibus, Infinitis, ut & de Extremis aut casuum obliquorum, aut conjunctis, etiam si natura sua simplicibus, tamen ratione Copulæ, Affirmationis &c. E. In Enunciationibus Modalibus, Exponibilibus, Infinitis, ut & de Extremis aut casuum obliquorum aut conjunctis verè commissus est Labyrinthus.

Minorem probaverit totus hic liber. In dictis Enunciationibus aliam ac diversam rationem Copulæ, Qualitatis & Quantitatis ceterorumq; formarum respectuum ab Autoribus effectam esse, Labyrinthus

vintibus prolixè docuit. 2. Ejusmodi autem diversita-
 tem esse, quæ in fundamento falsa sit, patet ex ipsa
 illa proposita Controversia. Errarunt enim omnes in
 Copula, errarunt in Modis, quos Terminorum partes
 negarunt, & in quibus Qualitatem & Quantitatē
 absurde quasiverunt. Error ergo in fundamento
 extitit. 3. Parit autem ille falsas Regulas. Unius e-
 nim rei una & simplex veritas est; & quicquid in
 hac lite ex falso ortum est, id quantum discedit à
 communibus principiis, necessario falsum est. De-
 monstratum hoc satis est per fundamentalem no-
 stram Controversiam; quæ si vera, eodem momento
 falsitatis arguit omnia, quæcunq; ab ea divertunt.
 4. Perplexitatem ostendunt diversæ Autorum sen-
 tentiæ & argumenta. 5. Non necessaria ac super-
 flua esse, patet; Quia juxta vulgatissimum illud,
 Quod absq; omni incommodo, imò rectius fieri
 potest per pauca, id (præcipue in Instrumentali-
 bus) fieri non debet per plura. Præcipue hoc Filum
 Ariadneum demonstrabit. 6. Juventuti molesta esse
 & inhibere progressus, hoc loquitur publica calami-
 tas & tot eruditorum, tot Studioforū, tot præcepto-
 rum querelæ. Egoq; omnes obtestor candidos probosq;
 viros & juvenes, ut secum recogitent laborem &
 tempus, quæ Logici ejusmodi controversiis vel intra
 Scholarum parietes vel in Academiis impendere de-
 buerunt, ut aliquomodo intelligerent. Sed ista o-
 mnia longe clariora certioraq; evadent iis, qui USU
 EXPERIRI velint, quæ jam per Filum nostrum,
 quod Ariadneum vocamus, ostendemus.

FILUM ARIADNÆUM.

385

SAt diu nos LABYRINTHUS detinuit, tempus est, ut regrediamur; quanquam illum non omnem viderim. Ex duabus autem Regulis, imò ex UNA ENUNCIATIONE, quod dixi, FILUM istud conficiam. De iis ergò priorè loco, post statim de altero. Sequuntur Regulæ Universalissimæ.

REGULA I.

Omne Subjectum & Prædicatum debet ex Adsignificatione temporis, tanquam parte materiali, constare.

Ideoq;

Copula Prædicati, quæ hætenus pro Copula vera & genuina est habita, nullo modo pro Copula haberi debet; sed est materialis pars Prædicati, materialiter, pro Terminò scilicet accepti. (Quare autem & Quomodo Copula vocetur, infra in Aristarcho docebimus.)

Ergo

Quicquid modificat aut determinat hanc Copulam, id non ad Com-

Bb

posit

positionem Enunciationis & extra Terminos, sed ad Prædicatum, ut pars ejus materialis, referendum est.

Consequenter

Modi, Signa Exponibilia, Particulæ Infinitantes cum Copulæ Prædicati præfiguntur, sunt partes *Prædicati*, adeoq; partes Terminum.

REGULA II.

In omni Enunciatione simplici Subjectum & Prædicatum per genuinam & veram COPULAM uniri & componi debet.

NOTÆ.

1. Est autem vera & genuina Copula, quæ non est materialis pars Terminorum, sed extra illos, & dispositionem Enunciationis efficit uniendo Terminos, & sic in medio eorum constituta.

2. Copula hæc est Verbum Substantivum SUM, tantum & in toto Præsentis.

3. Ver-

3. Verbum Substantivum, dum, vera Copula est, assumit Pronomina **ILLE QUI, ID QUOD** &c.

4. Hæc Pronomina sunt extra Terminos, & ad solam Enunciationis formam pertinent.

5. Ideoq; 1. vel ante Subjectum, vel 2. ante Prædicatum, tantum; vel 3. simul & ante Subjectum & Prædicatum collocari debent h. m.

1. Ille qui | nos redemit || est noster Messias.

2. Christus | est ille qui | nos redemit.

3. Ille qui | est Christus | est ille, qui | est noster Messias.

6. Forma autem Enunciationis perfectissima est, quæ simul & ante Subjectum & ante Prædicatum ista Pronomina habet. Quia & Tum commune (NB) Tertium (quod per Pronomen Demonstrativum **IS**, vel **ILLE**, denotatur, & fundamentum est omnis discursus,) ut & Copula, quæ Terminos in illo Comuni Tertio unit, eosque de se invicem vel affirmat, vel negat, **EXPRESSÈ** adest, & evidentiam istam, in qua vis inferendi sita est, gignit.

7. Ad hunc perfectissimum Pronominum illorum situm omnis eorū Trajectio (quæ fit ex liberrima loquendi varietate) corrigenda est.

8. Quapropter lineolarum, quas interjeci, tenenda est ratio. Quarum *si una est* denotat partium *materialium* h.e. Terminorum separationem à partibus *formalibus*, quæ ad Enunciationis dispositionem adeoq; ad *Copulam* pertinent. *Si duæ parallelae* fuerint, significatur *Copulam* integrè etiam cum Pronominibus, quæ veluti digitum ad Prædicatum intendunt, omissam esse. Uti potest ab exemplis superioribus quam manifestissimum esse.

9. Hic modus distinguendi partes materiales à formalibus, quanquā irrisus sit à doctis, valde tamen se probat apud docendos, Qui irridere illos possunt, quod satis pueriliter existiment, Logicam iis scribi, qui Logicam jam callent.

10. Quapropter hæc Copulæ ut & Pronominum expressa ordinataq; possi-

positio, urgeri in Enunciationibus *non amplius* debet, quam usq; dum *habitum* genuerit; postea jubebis, ut omnes cæteræ Propositiones, quæ absq; illis conceptæ sunt, TANTUM EXINDE DIJUDICENTUR, & si propter Adversarium aut veritatis jacturam, opus sit, REVOCENTUR; In iis autem, ubi nullus error timeri possit, OMITTANTUR, neq; operosè & pueriliter URGEANTUR, aut ex omissis viri docti SUGILLENTUR. Inde patet quare hanc notam adjiciamus.

II. In omnibus Enunciationibus tam trinariis quàm binariis (vulgo ita dictis), quia quæ adest, non est VERA & GENUINA Propositionis Copula, sed ea ommissa est, utiq; illa cum requisitis Pronominibus suis debito modo & loco RESTITUATUR.

Hæ ergo duæ, quas proposuimus, *Universales Regulae*, constituunt istud *filum Ariadnes*, cujus ductu per superiorem *Labyrinthum* absq; errore ullo rectâ exire possis. Quod promissum,

ut omnibus constet, non irritum vanumq; esse, reapse & experiundo, quale & quam probum sit, cognoscemus. Quapropter postea Unam constituemus Propositionem, quæ veluti istud filum Ariadnæum h.e. Regularissima sit, & tum difficillimas istas (uti habitæ à doctis hucusque sunt) Propositionum formas probè atq; ad hos duntaxat duos Canones accurabimus; quibus quidem ad omnes simplicis Enunciationis modos & affectiones applicatis, nihil restabit amplius, quam ut quisq; sibi atq; aliis, quos erudiendos susceperit, ab isto Labyrintho & ingeniorum carcere & carnificina diligenter caveat. Sunt autem Propositionum illarum difficultiorum & quæ tot tantasq; genuere novas & inutiles Regulas, ad summum quatuor genera. *Modales, Exponibiles, Infinitæ, & (quas addo) de Extremis 1. obliqui. 2. compositi.* Super *tribus* prioribus quam operosi fuerint Doctores Logici, supra visum est. *Reliquas* autem duas, quas hinc inde vidi imponere quoq; eruditis, eum in finem adjicere volui, ut nemini scrupulus quisquā inextentus maneret, Regulæ autem nostræ hoc magis commendare se omnibus & approbare possent. Quod ut rectè atq; ordine fiat, de *Modalibus* nobis ante omnia præcipiendum est, quomodo disponi debeant, ut formam simplicis Enunciationis (ab Aristotele ipsis & omnibus

mnibus Logicis adjudicatam) tueri per modum Enunciandi possint, quod facere non possunt, quamdiu ita concipiuntur *Necesse est hominem esse animal*, ut infra ostendam. Quapropter has constituo universales ex universalissimo principio regulas pro modo Enunciandi verarum Modalium.

I.

Omnis vera & propriè dicta Modalis principales Dicti Terminos ex Obliquis Rectos efficiat.

II.

Omnis vera & propriè dicta Modalis per Modum afficiat atq; determinet Copulam Prædicati, una cum principali Prædicati parte, v.g. Ex hac: *Necesse est hominem esse risibilem*: Vel: *Hominem necesse est esse risibilem*: vel, *Hominem esse risibilem est necesse*: Si debeat vera & propriè dicta esse Modalis, quam *Divisam* vocant, ejusmodi formam adornes, *Homo || necessario est risibilis*. vel, ut addas partes formales. *Is, qui | est homo | est is, qui | necessario est risibilis*.

NOTA.

1. Veram & propriè dictam Modalem dico; quia *Modales* in duplici differentia sunt.

Aliæ sunt *Compositæ*, quarum Modus non affi-
 cit & determinat Prædicatum, adeoq; non est
 determinatio ejus, sed est ipsum Prædicatum, &
 PER SE illud constituit, & cum ad significatio-
 ne temporis absolvit. Hæ Modales, *improprie*
 & *equivocæ* sunt Modales, adeoq; *non-Modales*,
 & *Absolutæ*. Et est tum earum hic modus E-
 nunciandi. *Omnem numerum esse imparem* | *non* |
est necesse, *Quoddam quod non est necesse* || *est*
contingens. Ubi *Subjectum* prioris est Infinitiva
 oratio, loco stans Casus Recti sc. Nominativi.
Prædicatum autem constituitur ex his vocibus,
est necesse; Quo loco *Tò est Necesse* perinde *Ab-*
solutum est Prædicatum, atq; *Tò est animal* in hac
 Propositione, *Homo* || *est animal*. Et quatenus
 ejusmodi modus Enunciandi est in Modalibus,
 etiam si illæ significare debeant ad modum ve-
 rarum Modalium, tamen non aliam dispositio-
 nem Extremorum habent, quam quæ FOR-
 MALITER est in Modalibus COMPOSITIS.
 Si enim dicas, *Possibile est omnem hominem esse*
doctum, & dicas, *Possibile est omnem equum sal-*
tare, nisi me communis ratio fallit, aut Tu per
 aliam rationem homo sis, quam ego, in utraq;
 modus Enunciandi est idem, dispositio Extre-
 morum (NB) Logica est eadem. Nam quod
 Modus Possibile eo loco ponitur, qui Subjecti
 proprius est, id fit *Grammaticè*, *Logica* alium ei
 assi-

assignat h. m. *Omne equum saltare* || est possibile. *Omne hominem esse doctum* || est possibile. Sensus enim ex hac (NB) forma enunciandi redundans non est alius, quam iste : *Hoc, quod omne equum saltet* || potest esse, & *Hoc, quod omnis homo sit doctus* || potest esse. Adde Copulam, Propositionis, habebis proprium & genuinum harum Propositionum sensum, qui formam & dispositionem arguit Modalium non *Divisarum* h. e. verarum, sed *Compositarum* h. e. non-Modalium. Porro cum non possis ex omni forma Modalis Compositæ citra jacturam veritatis efficere Divisam, ut ii sentiunt, contra quos disputo, sequitur, quod hic modus Enunciandi, hæc Dispositio & structura Extremorum, juxta ipsos sit Compositarum propria. v. g. Dic, *Nullum hominem esse doctum* || est possibile. vera dixisti. Fac, *Nullus homo potest esse doctus*. falsum dixisti. *Rusticus enim* (ut probant) *est homo, & est actu non doctus, non ergo eum possibile est non esse doctum.* De possibili enim accuratissime heic loquuntur, prout necesse dicit, rem actu non esse, sed saltem posse esse. Unde quam manifestissimum esse dicunt, quod si sub hac forma Enunciandi, *N. hominem esse doctum est possibile*, verum dixeris, falsum, sub *Divisa* (quam illi sic adornant) *N. homo potest esse doctus* : utiq; & hæc Enunciationes formâ ac modo inter se dif-

ferunt, & prior illa, quatenus talis *Compositarum Modalium* est propria. Quanquam autem in hac eadem sententia sim & eam maximè urgeā, utpote quæ accuratam cognitionem Modalium gignit; tamen ex eo, quem illi afferunt medio Termino, nequaquam ego, utpote falso, sed ex antea allatis ostendo id, in quo cum iis consentio. Expositu sc. vocum & constitutione Terminorum tanquam proximis principiis elicio diversitatem formæ Enunciandi indeq; dependentis sensus. Ut alibi clarum evadet. Manet autem, hanc formam, *Necesse est hominem esse animal*, hanc, inquam, sub qua concepta est Enunciatio, Modalium Compositarum esse propriam, quæ, ut antea dixi, non sunt verè & propriè sic dictæ, sed æquivocæ adeoq; non sunt Modales sed Absolutæ. Hactenus de iis. *Modales Divisas* h. e. veras & genuinas, vocant eas, quando *Modus afficit principale Verbum Prædicati*. Quando autem afficiat principale Verbum Prædicati, ex hac ipsis usitata Enunciandi forma *Necesse est hominem esse animal*, demonstrare, non possunt, nisi prius in hanc commutaverint. *Homo || necessario est animal*.

Et omnino admiror stuporem *Mendoza*, qui perinde esse existimat, sive dicas, *Hominem necesse est esse animal*, sive *Necesse est hominem esse animal*, quia idem sensus, ex quo Modales sint
Mod-

Modales, relinquatur; cum tamen sensus genuinus & certus non ex quolibet, sed ex genulno & certo positu vocum dependeat, demonstrari autem nullomodo possit, nisi hoc posterius sit demonstratum. Quapropter probo quidem *Nihusii* rationem, qua modum ordinat hoc pacto; *Hominem necesse est esse animal*, (uti ex multis ejus exemplis capio); cœterum ille, nondum mihi satisfacit, quia Termini adhuc sunt in casu obliquo, ut ille obliquus est, id quod contra naturam Enunciationis simplicis est. Unde fit, quod autor idem, ex aliorum quoque (ante eum) sententia, *Divisas* Modales categoricè sic ordinet, *Homo necessario est animal*. Hanc esse genuinam & formalem dispositionem Extremorum in veris Modalibus, jam probabo, si prius Notas exequutus fuero.

2. *Principales Dicti Terminos*, ex communi omnium & vera sententia, eos voco, qui *Rem*, quod Aristoteles *περὶ ὧν* vocat, sive *Categoremata* in Enunciatione constituunt. v. g. *Necesse est hominem esse risibilem*. In hoc Propositione *Dictum* est, *Tò Hominem esse risibilem*, Termini sunt, *Hominem* & *Risibilem* juxta illos quidem *integri*, ex mea autem sententia *mutili*. Nam *Tò Risibilis* non est h. l. totum prædicatum, sed *Tò necessario est risibilis*, *Tò Risibilis* autem est *principalis Terminus* Prædicati, sive ut

rectius loquar, *Principalis pars termini*. Quicquid sit, in hoc convenimus; quod *per principales Dicti Terminos*, una cum ipsis intelligam, voces illas in Modalibus Propositionibus, quæ in RESOLUTIONE fiunt Categorematicæ & Subjecti atq; Prædicati loco ponuntur.

3. *Rectos Casus*, non *Grammaticè*, sed *Logicè* accipio. Nam possunt obliqui casus quoq; tolerari pro Subjecto v. g. *Deum esse* || certum est. Quanquam Grammaticis ipsa Infinitiva oratio quoq; pro Casu Recto stare soleat.

4. *Copulam Prædicati* voco communem istam & hætenus pro vera copula, quanquam falsò, habitam Copulam, quæ mihi pars Prædicati est, & propterea Copula Prædicati dicitur. Dum enim vocem Prædicati adjicio, tollo formalem rationem Copulæ, & nego esse Copulam. Id enim, quod adjicitur, est Terminus imminuens, ut alibi dicitur.

Probantur duæ Regulae.

I. hoc Syllogismo.

Quicquid essentialiter est Enunciatio simplex, id essentialiter debet Extremis constare in casu Recto positis.

O. vera & propriè dicta Modalis, essentialiter est Enunciatio simplex.

E. O.

E. O. vera & propriè dicta Modalis essentialiter debet Extremis constare in Casu Recto positis.

Major propositio patet ex Definitione Propositionis Simplicis, ad quam tum ex Aristotelis sententia, tum ex consensu omnium Doctorum essentialiter requiritur ut Nomina, quæ Subiecti loco ponuntur, sint in Casu Recto. Aristoteles conferatur *per. ep. c. 2. §. 5. & c. 10, §. 1.* Ad loca autem ista *1. Prior. Anal. c. 35, 36.* infra respondebo.

Minor rursus est Aristotelis & omnium logicorum.

II. hoc Syllogismo.

Quicquid per Modum afficit atq; determinat id, quæ Enunciationis compositionem (eam quod communiter ab omnibus accepta est hæten⁹) efficit, sive ut alii, sed eodem sensu loquuntur, quod inhærentiam Prædicati in subiecto dicit; id per Modum afficit & determinat Copulam Prædicati una cum Prædicati Principali parte.

De omni vera & propriè dicta Modali verum prius. E. & posterus.

Major probatur, quia quod ego voco *Prædicati Copulam*, id illi existimant esse veram Copulam,

pulam (quæ dici *Copula totius propositionis* debet) consequenter, assignant ipsi Compositionem Enunciationis, adeoq; , cum hanc (ut putant, veram) Copulam determinari & affici per Modos doceât & quæ tamen ex mea sententia & demonstratione vera Copula non est, sed pars Prædicati, manifestissimum est, IDEM IL-LUD, quod juxta ipsos vera Copula, juxta me Copula Prædicati est, in Modalibus Propositionibus, ex utriusq; nostrum sententia, per Modos affici atq; determinari debere. Res est præterea extra difficultatem, & (si *Nihisium* excipias, cui postea respondebo) extra Controversiam posita inter me & omnes Logicos, adversus quos disputo super modificata Compositione (Logica scil.) Modalium Propositionum.

Hæc sunt, quæ super Modalium verarum *dispositione & forma Enunciandi* operosius præfari debui, quæ tribus verbis suffecisset indigitare. Et miror quamobrem ad huc *Dn. Hornejus* nolit desistere ab hac forma Enunciandi, *Necesse est hominem esse animal*, eamq; ut formaliorem pro Modalibus in *Compendio Renovato* urgeat, quæ tamen ineditissima est & tot tantisq; incommoditatibus premitur, ut doctissimis negotium, nedum Tironibus faceßat. Quapropter nemo admiretur, si postea in *Aristarcho*, quem adjiciam, ex ultimis fundamen-

tis & radicitus istum errorem, forte operosius, sed necessario sic evellere debebo. Prolixitas scribendi non mihi sed Adversariis meis imputanda est. Si quis sequi velit, tria aut quatuor verba à me expectabit. Quanquam & hoc nolim, ut mihi credatur; Quippe cum hoc omnes velle debeamus, ut veritatem demonstremus, sive id prolixè sive breviter & paucis fiat. Et, si pauca tantum à me requiras, en habet *Totius labyrinthi Logici Formalis* breve quoddam filum; quod est hæc una

Propositio simplex Analoga, continens Regularem atq; universalem formam in omnibus Modis Propositionis Simplicis.

v. g.

3.	1.	3.
<i>IS, qui</i>	<i>est Homo</i>	<i>est IS, qui</i>
	2.	
	<i>est Animal.</i>	

Sive

3.	1.	3.
<i>ID, quod</i>	<i>est Homo</i>	<i>est ID, quod</i>
	2.	
	<i>est Animal.</i>	

Vulgo

Vulgo, & extra Logicam, in communi usu loquendi sic effertur

Homo est animal.

Explicatio.

Numeri designant partes Enunciationis. Partes autem sunt duplices. *Materiales & Formales.* *Materiales* dicuntur Termini, & sunt *Subiectum & Prædicatum.* Subiectum *unitate*, Prædicatum *binario*, notatum est. Partes *Formales* sunt, quæ extra Terminos sunt, nudamq; dispositionem Enunciationis concernunt. Hæ partes *Trinario numero* sunt notatæ, & constituuntur, i. ex *Pronomine Demonstrativo*, quod significat ipsum *Commune Tertium* Propositionis, de quo supra mentionem fecimus, & quod est veluti *ὑποκείμενον* utriusq; Termini, tam *Subiecti* quam *Prædicati.* 2. Ex *Pronomine Relativo*, cujus officium est referre aliquid ad aliquid; *Terminum sc. Subiecti*; ut & *Terminum Prædicati* ad *Commune Tertium* Propositionis. Hæc duo Pronomina bis ponuntur, ex hac ratione. *Demonstrativum* quidem, quia dicit se subiacere & suo subiecto & suo Prædicato. Inde fit, ut, cum penes Subiectum sit, Demonstrativum (ut ita dicam) *Vagum*, cum ante Prædicatum, tum quidem *Fixum* sit, & jam plus quam antea significet, habeatq; sensum Demonstrati-

vi IDEM. Patent, quæ dico, ex hujus Propositionis *Deus est homo*, integra & expressa veritate, cum sic, quod Logica est, exponitur, *IS, qui est Deus | est IS* (five, EST IDEM ILLE) *qui est Homo*. Credisne jam, me vera dixisse? Sed & hoc notandum circa Pronomina; Quod ego respectu eorum biformam fecerim istam Regularissimam Propositionem. Sæpe enim Genere Masculino Pronomen Demonstrativum, sæpe Genere Neutro exprimi debet, prout scil. *Commune Tertium*, cujus nota Pronomen Demonstrativum est, aliam atq; aliam materiam resperxit. Testes sunt hæ Propositiones: *Quicumq; est essentia divina | id | generat*. Hæc vera. Si dicas: *Quicumq; est essentia divina | ille | generat*; Hæc falsa est. Vide Dn. *Hornejum Exerc. Log. VII. th. XIV*, unde in *Instit. Log. l. IV. Questionem IV*, quam supra p. 165. citavimus, rescriptit. Ubi simul ex *Scoto* rationem reddit, quæ differentia sit Propositionum modo per Masculina, modo per Neutra Pronomina conceptarum; de quibus & nos alibi, & longè aliter, quam *scoto* placuit. 3. constant ex *Verbo Substantivo*, cujus hoc (NB) officium est, ut jungat duos Terminos (Subjecti & Prædicati): *Cui? Commune Tertio*. Et profecto, si liceret indulgere speculationibus, neq; utendum sit Instrumentalibus disciplinis, prout constitutæ jam sunt,

sunt, ne illæ penitus innoventur, quæ utilitatem in se terminatam non habent (id quod hoc pacto, forte magis, perturbaret ingenia, quam adjuvaret); possem longè aliter constituere & dividere Propositionem, aliaq; principia effingere. Quæ si primum usus obtinuisset, longè certiora, faciliora, pauciora forent pro directione discursus nostri super veritate rerum. Cæterum sufficiat, me recepta accurare & emendare; ostendere simul, quomodo non ignorem, posse vel maximè alia, & quod simul non desperaverim, longè etiam meliora excogitari, quam nunc constituta sunt: Ratione autem me facere, quod eò progredi nolim. Equidem verum sit, an vanum, quod *A. Gellius* habet *l. XVI. Noct. Att.* nunc non disquiram: possit alius loci esse. Quod si posteritati quis consultum putet, ut quam minima accurentur, quia (quod ego in Logicis experiundo didici) ex solis fermè iis maxima constant; iste videat, quomodo secum Grammaticus ille in gratiam redeat, qui, quod parum accurati in Dialecticis & non nisi vulgaria sciret, (quod ex toto illo capite patet) scire scetamen multa & judicare atq; hic quoq; Criticum esse posse ostenderet; ita quidem miserum caput suum, quod profecto nimis *breve* (ut ipse inquit, ego addam & puerile) *ex Dialectica libamentum* continet, veluti insigni aliqua & gravi senten-

Tententia claudit. *Id solum* (inquit censor ille Dialecticus, sed absq; populi suffragio) addendum admonendumq; est. quod hujus disciplina studium atq; cognitio in principiu quidem tetra & aspernabili, insuaviq; esse & incivilu videri solet: sed ubi aliquantum processeris, tum deniq; & emolumentum ejus in animo tuo dilucebit, & sequetur quaedam discendi voluptas insatiabilis; cui sane si modum non feceris, periculum non mediocre erit. ne, ut pleriq; alii, tu quoq; in illu Dialecticae gyru atq; meandru tanquam apud Sirenios scopulos consenescas. Ita scilicet, ne ignarus aestimaretur hujus artis, laudare primo debebat atque commendare, post, ut vilia illa, & quæ tum pueri sciebant, coram eruditioribus tegerentur, ficus erant obducenda folia. Sed ad rem. Sequitur ergo

Demonstratio

Fili Ariadnei.

h. e.

Applicatio difficillimarum Propositionum ad Propositionem istam Regularissimam superius propositam.

I.

Respectu Quantitatis.

Vulgo dicitur: *Omni | homo | | est animal.* Regularissima forma est, *Omni qui | est homo | est ille, qui | est animal.* Hæc autem notanda

sunt, 1. Quod signa Quantitativa, *Omni*, *Quicunque*, *Quidam*, *Nullus* &c. includant Pronomina Demonstrativa, *IS*, *ILLE* &c. 2. Quod usus *Verbi Substantivi* temporis differentiam significantis & in Subjecto impliciti, maximè se in Quantitate, ubi distributio involvitur, probet, ideoq; hic præcipuè à me restituatur.

In Modalibus Divisis.

Vulgo dicitur, *Necesse est omnem hominem esse animal*. Vulgo resolvitur : *Omni homo || necessario est animal*. Fac regularissimè. *O. qui est homo | est u, qui | necessario est animal*. Sic : *Quidam, qui | deliquit | est u, qui | necessario damnatur*. *Nullus, qui | est fidelis | est u, qui | non potest Deo placere*. *Omni, qui | est homo | est u, qui | contingenter moritur*. *O. quod | est malum | est id, quod | potest verti à Deo in bonum*. *Quod est Fides | est id, quod | non potest esse absq; operibus*. *Qui est Christus | ille est u, qui | necessario veniet judicare vivos & mortuos*. Quæ omnes communiter & ex usu loquendi rotundius efferuntur h. m. *Quidam delinquens necessario damnatur*. *Nullus fidelis non potest Deo placere*. *Omni homo contingenter moritur*. *Omne malum potest verti à Deo in bonum*. *Fides non potest esse absq; operibus*. *Christus necessario veniet judicare vivos & mortuos*. In quibus, præter cæteras difficultates, quæ alibi monstrabuntur, id quidem animad

nimadvertes, Te non posse rō *Possibile* cum *negatur*, ab eo, cum *infinatur* in ejusmodi forma enunciandi discernere. Sed de hoc suo loco.

In Modalibus Compositis.

Notant Autores, has esse tantum *Singulares*, neq; ullam *Quantitatem* admittere, quæcunq; etiam *Signa Quantitativa* reperta fuerint, siquidem ea sint partes materiales Subjecti. In *Aristarcho* examinabo hanc rationem; Hic interea acquiescam, & acceptabo, quod de iis statuitur.

Vulgo igitur sic eas formant. *Nullum hominem esse doctum est possibile*. Tu fac regularissimè; *Hoc, quod | Nullus homo sit doctus | est id, quod | est possibile*. Vulgo. *O. quod est animal, non esse equum, est impossibile*. Fac. *Hoc, quod | omne istud quod est animal, non sit equus, | est id, quod | impossibile est*. Vulgo. *O. Ens hodie existere, non est contingens*. Fac. *Hoc, quod | Omne Ens hodie existat | non est id, quod | contingens est*.

In Exponibilibus.

1. *Exclusivæ*. Exclusivas Subjecti ajunt Autores esse *Singulares*, adeoq; *Quantitatem* non agnoscere. Aut enim Subjectum est *Singulare*, aut *Commune*; & hoc ajunt supponere simpliciter, adeoq; formaliter æquipollere *singulari*.

gulari. Probant hoc Syllogismo, *Solus homo est risibilis. Petrus est homo. E. Solus Petrus est risibilis.* Vitium Syllogismi est, quod Medius Terminus in Majore supponat *simpliciter*, in Minore *personaliter*. Ego, verum esse, quod dicitur, concedo, sed an ex hac causa Exclusionis Subjecti neq; Universales neq; Particulares esse possint, disquiram in Aristarcho. Interea acceptabo. Antequam ad Analogiam eas revocavero, hoc inprimis notandum est, Signa Exclusionis in Propositionibus de Excluso Subjecto, non esse partes Subjecti, sed Prædicati, quapropter ad suum locum rejici debere, hoc modo, ut non dicas *Solus homo est risibilis*, sed *Homo solus est risibilis*. Tum licebit nobis regularissimè eam sic formare, *Hoc, quod est homo | est id, quod | solum est risibile*. Porro. *Hoc, quod | est fides | est id, quod | solum justificat*. Pro eo, quod dicitur *Fides sola justificat*. Vel, si times confusionem Exclusionis Subjecti & Prædicati, ita liceat. *Is, qui | est homo | est is, qui | solus est risibilis*. Ea, quæ | est fides | est ea, quæ | sola justificat. Imò, si adhuc sollicitus sis, omitte Pronomen Demonstrativum, & dic; *Qui | est homo &c.* Sic, *Quæ | est fides &c.* Commune enim Tertium tamen adhuc exprimitur. Id vero Tibi severissimè præceptum esse memento, ut Subjectum semper accipias *simpliciter*. Qua enim in suppo-

sitione

fitone hæc Propositio vulgaris, & inordinata.
(solus canis latrat) vocem *canis* admisit, in eadem Suppositione eandem vocem *canis* retine, cum Propositionem istam, respectu aliarum parium, perficere volueris. Et tum optimus discursus est in prima figura iste. *Quodcunq; est canis | id est illud quod | solum latrat. Quedam bestia || est canis. E. Quedam bestia | est ea quæ | solalatratur.* Major Propositio ex communi loquendi more sic fuisset concipienda, *solus canis latrat.* Ubi observa 1. Te particulam *solum*, si sit in *Neutro genere* posita, non terrere aut confundere debere, ut statim accipias, pro eâ, quæ sit *Exclusiva Predicati.* Quid enim futurum sit, si Subjectum sit generis *Neutrius* v. g. *Solum cælum tegit omnia nec tegitur?* 2. Retentam esse eandem suppositionem Medii Terminii, qui utroq; simpliciter accipitur. 3. Simplicem Suppositionem non obesse, quo minus vox aliqua possit loco Subjecti Majoris Propositionis in prima Figura constitui, adeoq; Distributionem illam, quam Dictum de O. & N. requirit, admittere. 4. Manere ergo quod Terminus singularis etiam distribuatur. Quapropter superiores Propositiones Exclusi Subjecti, ut *singulares* adducere & formare volui, adjecto exemplo, ex quo pateret eas etiam Universales fieri, adeoq; Quantitatem recipere.

Exclusiva Prædicati recipiunt omnia Signa
 Quantitatis ad modum Regularissimæ Propo-
 sitionis. *Quicumq;* | *bibit absq;* | *siti* | *est is, qui* |
tantum bibit, ut bibat. *Quidam qui est Medicus* |
est is, qui | *tantum est Convitiator.* *Is qui est Dia-*
bolus | *est is, qui* | *tantum malè agit.*

2. *In Exceptivâ.* Dicunt Autores, eas tan-
 tum esse *Universales.* Quos *Aristarchus* noster
 aliud docebit. Accipiam interea; sed hunc pro-
 ponam Syllogismum. *O. qui* | *sunt homines* | *ii*
sunt illi, qui | *præter Christum concepti & nati*
sunt in peccatâ. *Petrus & Paulus* | | *sunt homi-*
nes. E. *Qui sunt Petrus & Paulus* | *sunt ii qui* |
præter Christum concepti & nati sunt in peccatâ.
 Majorem pro vera Exceptiva habent. Quid ob-
 stet ergo Conclusioni? Quæ ex formalibus
 Propositionibus formaliter deducta, non potest
 nisi formaliter bona esse, consequenter, forma-
 liter Exceptiva; Nam si talis non sit, formaliter
 bona non est. Objectionibus vero illorum sa-
 tisfaciet noster *Aristarchus.*

3. *In Restrictivâ.* 1. *Verû.* *Omne, quod est*
corpus | *est id, quod* | *quatenus materiaturum est,*
quantum est. *Id, quod est ignis* | *est id, quod* | *quæ*
prope est urit. Quæ vulgo efferuntur. *O. corpus*
 | | *quatenus materiaturum est, quantum est.* *Ignis*
 | | *quæ prope est urit.* Notandum inquam nos
 de veris Restrictivis jam egisse. 2. *In Restricti-*

vñ apparentibus perinde succedit. *Apparentes* autem voco, quia illæ, quæ hactenus pro Specificativis (sed falsò) habitæ sunt, quando sc. particula Restrictiva modum considerandi notat longè aliter dividuntur ratione Terminorum v. g. cum dicitur, *Ens quatenus Ens est objectum Metaphysica*, & tum hæc est ejus divisio per Regularissimam enunciandi formam. *Id quod | est Ens, quat. Ens | est illud, quod | est objectum Metaphysica*. De his autem Restrictivis improprie sic ductis & tantum *Apparentibus*, docent Autores, non posse applicari signa Quantitatis, quia vox Categorematica subjecti loco posita supponat simpliciter. Quam rationem, ut sæpe dixi, *Aristarchus* noster examinabit. Ego quaero quid vitii sit in hoc Syllogismo. *Quodcunq; | est Ens quatenus Ens | illud est id, quod | est objectum Metaphysica. Quoddam objectum disciplinae || est Ens quatenus Ens. E. Q. objectum disciplinae || est objectum Metaphysica* ? Major quæ Restrictiva improprie est, juxta requisitum. Dicti de O. & N. universalis est, & communiter ita effertur. *Quodcunq; est Ens, quat. Ens | id | est objectum Metaphysica*. Perinde judica de Collectivis Propositionibus, quæ restituto signo Restrictivo, quod subintelligitur hoc modo concipi regularissimè debent, ut pro ista. *O. apostoli sunt duodecim*, dicas. *illi, qui sunt apostoli*.

li quatenus omnes | illi | sunt duodecim. Fiet Syllogismus. Quicunq; sunt Apostoli, quat. illi omnes sunt | illi sunt ii. qui | sunt duodecim. Petrus, Paulus, &c. (numerentur autem singuli & omnes) | | sunt Apostoli quatenus omnes sunt. E. Petrus, Paulus &c. (numerentur inquam singuli & omnes) | | sunt duodecim. Qui Syllogismus communiter & rotunde sic effertur, O. Apostoli sunt duodecim. Petrus, Paulus &c. sunt Apostoli omnes. E. Petrus, Paulus &c. sunt duodecim.

4. *In Comparativis. Vulgò. Virtus pretiosior est auro. O. Aurum ductilius est argento. Quaedam corpora, graviora sunt corporibus aliis. Fac. Id quod | est virtus | est illud quod | preciosius est auro. O. quod est aurum | id est illud quod | ductilius est argento. Quaedam, qua sunt corpora | sunt ea, qua | graviora sunt aliis corporibus.*

In Infinitis.

De Infinitis notum est, eas esse vel infiniti *Subjecti*, vel *Prædicati*, vel *utriusq;*. Quod si ex natura Infinitarum Propositionum notetur, signum Infinitans esse partem Terminum, tum necessario Infinitæ Propositiones regulariter quadrare debent ratione Quantitatis ad Finitas. Si quidem Quantitas est extra Terminos. Idem quoq; de *Modalibus* & *Exponibilibus* tenendum fuisset. Ceterum, quia Autores dicunt, In
Moda-

Modalibus nonnunquam Quantitatem penes solum Modum, ideo nos penes solum. Dictum, nunquam penes Modum eam attendendam esse, per applicationem nostram significare volumus. *Quicumq; | non credunt | sunt illi, qui | non salvantur.* *Quidam qui | sunt integri populi | sunt illi, qui | non credunt.* E. Q. *qui sunt integri populi | sunt illi, qui | non salvantur.* Vulgò sic effertur. *Quicumq; non credunt, non salvantur.* *Quidam integri populi non credunt, E. Q. integri populi non salvantur.* Habes Quantitatem.

In Propositionibus de casu obliquo.

Hæ Propositiones non sunt usq; eò infrequentes, itidemq; pariunt non levem confusionem. Sciendum vero, me non de quibusq; Propositionibus obliquorum casuum loqui, sed de iis, quorum Voces, quæ *Termini* debent consequenter, Casu Recto expressæ esse propter constructionem Grammaticam casu obliquo sunt inflexæ, & contra Terminorum ordinem disjectæ. v. g. *Christum oportuit pati & resurgere die tertio*: ordina perfecte. *Qui est | Christus | ille est i | quem oportuit &c.* Dissectionem Terminorum vide in hoc Syllogismo. A. *Quo redempti sumus | ille | est noster Mediator.* A. *Christus*

*sio redempti sumus. E. Christus est noster Mediator. Minor Propositio ex forma Propositionis, quâ concepta est hoc vult. Nos || à Christo redempti sumus. Quære mihi Terminos. Syllogismus est in prima Figura. Ego sic ordino. Omnis ille | à quo redempti sumus, ille est is qui | noster Mediator est. Is, qui est Christus | est ille | à quo redempti sumus. E. Jam existimo recte & analogicè se habere omnia. Ad Quantitatem igitur. Ex hoc Principio omnes Modales Propositiones, quæ vulgariter, h. m. efferuntur, *Necesse est omnem hominem esse animal*, & pro veris ac legitimis (Divisis sc.) Modalibus proponuntur, ad generalissimam Quantitatis naturam emenda & corrige. Labet autem illa, ut signa sint Casu Recto expressa. Fiet tum, *O homo || necessario est animal*. Formalius. *O qui est homo | est is, qui | necessario est animal*. Ita in cæteris omnibus; neq; ullum fuerit dissimile exemplum. Sic quod dicitur. *Oportet omnes homines mori*. Fac: *O. | homines | sunt illi | quos oportet mori*. *Christianos decet simplices esse*. Fac: *Christiani | sunt illi | quos docet simplices esse*. Sic: *Tedet animam meam vita*. Fac: *Animam meam | est illa | quam tedet vita*. Sic *Parentum est, educare liberos*. Fac. *Parentes | sunt illi | quorum est educare liberos*. Sic: *Boni Patrisfamilias est tondere pecora non deglubere*.
Fac,*

Fas, Bonus Paterf. | est u | cuius est tond. pec. non deglubere. Vel h. m. Tondere pecus non deglubere | est id, quod | est boni patrisfamilias. Ad hunc enim modum licet quoque tibi ordinare partes hujus Enunciationis. Tu autem videbis, si illa sit in Syllogismo, utra forma ibi per dispositionem Terminorum requiratur. Notare debes, 1. quod in resolutione ejusmodi Propositionum, Pronomina, Casus obliqui à me inter partes Terminorum referantur, quia commodius cum iis cohæreant; sensu nihilominus retento, quem illa sistunt in regularissima Propositionis forma. In causa autem sunt Propositiones, à quibus reguntur. 2. Ab his Enunciationibus casuum obliquorum excluduntur omnes Compositæ Modales, & quæ earum formam habent. Siquidem ibi voces casuum obliquorum reperiuntur quidem, sed illæ *per se* Terminum in Enunciatione v.g. subjectum non constituunt, verum *conjunctim*, & quatenus cum integra oratione Infinitiva, Nominativi loco ponuntur. Non ergo ex hac N. *equum saltare* || *est possibile*, ejusmodi Propositionem adornaveris. N. *Equus potest saltare*. Siquidem Quantitatis signum est pars Termini in Enunciatione, quapropter illud in partem Enunciationis formalem transmutari non debet. Earum autem Propositionum natura & forma

enunciandi talis est, ut quicquid intra orationem Infinitivam sit, id Terminum, ut pars ejus, ingrediatur.

In Propositionibus Extremorum compositorum.

Voco Propositiones Extremorum Compositorum illas, quæ *formaliter* sunt Enunciationes simplices h. e. per Copulam verbalem partes suas unitas habent, & converti & in Syllogismo Categorico collocari atq; disponi possunt, adeoq; ratione Compositionis & modi Enunciandi non variant ab Enunciationibus simplicibus, sed duntaxat ratione Extremorum Subjecti & Prædicati, adeoq; ratione partium materialium, quæ ad modum & formam Enunciandi, (ex quibus fit prima Divisio Enunciationis) non pertinent. Errant enim Autores, qui hanc *Magistrum & est justus & est clemens* habere existimant formam Enunciationis compositæ, cum ea per hanc vocum dispositionem non nisi *simplex & Categorica* sit. Formalissimè enim ita concipitur. *Is, qui est Magistrus | est is, qui | & justus est & clemens est.* Perinde fit, si Subjecta quoq; pluribus Categorematis sint composita. Et de his quidem plura in *Aristarcho*; nunc ad applicationem Quantitatis. *Omnes homines, & bestia, & herba & lapides sunt corpora.*

corpora perfectè mixta. Formalius. Omnes, qui sunt, & homines & bestia & herba & lapides | sunt illi, qui | sunt corpora perfectè mixta. Si genus masculinum non placet, commuta illud in Neutrum. Porro. Omnes avari & invident & egent. Fac. O. qui sunt avari | sunt illi, qui | & invident & egent. Quadam res nec bona nec mala sunt. Fac. Quadam, qua sunt res | sunt illa, qua | nec bona nec mala sunt. Sic. animal aut est rationale aut irrationale. Corpus aut est simplex aut est mixtum. Quæ Propositiones non sunt Compositæ v. g. Disjunctiva, ut infra ostendam, sed Simples de Extremo disjuncto. Hoc enim volunt. Id, quod est Animal | est id, quod | aut rationale est aut irrationale. Id, quod est corpus, | est illud, quod | aut simplex est, aut mixtum. Perinde judica de ejusmodi Propositionibus, quando falsæ sunt. Falsitas enim & Veritas sunt materiales respectus, & Enunciationis formam non concernunt. v. g. Cæcitas & Materia secunda, & Entia rationis, non sunt Entia Metaphysica. Perfice illam h. m. Ea, quæ sunt & cæcitas, Materia secunda, & Entia rationis | sunt illa, quæ | non sunt Entia Metaphysica. Vel si placet, fac negantem Finiti Prædicati.

Hactenus de *Quantitate* egimus, ad quam omnia difficillimarum Propositionum exempla ex una eademq; causa eodem modo eademque

que forma, certè non aliter quam applicuimus, quem modum hæc simplicissima Enunciatio *Homo est animal* Quantitatem recipit, quando PERFECTE & COMPLETE tam juxta *materiales*, quàm *formales* partes sic constituta est, *Id, quod est homo | est id, quod | est animal.*

II.

Respectu Qualitatis.

Antequam autem ad Applicationem respectu Affirmationis & Negationis progrediar, pauca mihi præfanda sunt. I. quidem, Qualitatem (ex omnium consensu) non in *Terminis* ac partibus materialibus quærendam esse, sed in *Compositione Terminorum*. II. Compositionem illam fieri per Copulam. III. Copulam illam in Simplicibus Enunciationibus esse Verbalem. IV. Exprimi autem non alio verbo nisi Substantivo illo SUM, ES, EST, &c. & quidem Tantum in Præsenti. V. Assumere aliquot Pronomina, uti supra dictum, & hætenus in exemplis observatum. VI. Totam copulam esse extra Terminos. VII. Ejus-

Ejusmodi Copulam tantum esse Logicam, neq; in loquendi forma communi usitatam, aut ullo modo necessariam. VIII. Consequenter, Vete-rem illam, haftenus pro Copula habitam, non esse *veram* & *genuinam*, *Logicam* scilicet, Copulam, & propterea, IX, aliquam *Novam*, in Logica *natam* & *juxta finem* & *requi- sita essentialia* ejus omnia *constitu- tam* Copulam assumendam esse.

Quæ omnia expediturus sum, quā diligentissime, cum ad posteriorem Fundamentalem Controversiam me accinxero. Quanquam nemo exinde conqueri debeat, me ad futuras demū probationes provocare, quas debuissem omnino præmittere. Siquidem ex hoc fundamentali *priore* contro- versia immediate *posterior* consequi- tur & demonstratur. Nam si in hac Pro- positione *Homo* | | *est animal* nulla adest Co- pula Logica, quia Verbum Substantivum est materialis pars Prædicati materialiter confide-

rati, consequenter, quia pars Terminum est & quidem talis, quâ aut omisâ aut mutaaâ, fit alius atq; alius Terminus, & alia atq; alia Veritas aut Falsitas totius Enunciationis infertur, (*id quod supra tam operose & diligenter pro altera scil. Controversia Fundamentalis demonstratum est*) ; Utiq; sequitur, in illa Propositione aliam Copulam, NOVAM sc. & juxta concessa Copulæ principia atq; requisita formaliter adornari atq; ascisci debere.

Ratio est; Quia in Omni Enunciatione requiritur Compositio Logica propter *Affirmationem & Negationem*, in qua sc. vis & forma omnis discursus essentialiter includitur. Compositio autem fit per Copulam aliquam, ut omnes docent. Quod si ergo Universalitas Copulæ meæ per Applicationem omnium Propositionum, præcipuè difficillimarum præsentis opera fuerit demonstrata, tum credo, unumquemq; sanæ mentis hominem, non magnoperè à me requirere, ut in hoc scripto Hypothesin illam de NOVA COPULA operosiùs evincam, cum veritas cuiq; jam patere possit,

possit, & in altera illa Controversia, non nisi præfractariis scripturus sim. Nam qui intelligentes sunt, omnia me tum demonstrasse & norunt & prædicare solent, quamprimum Priori Controversiæ Fundamentali propositæ satisfactum sit. *Removendo enim falsam Copulam, veram Copulam constitui, aut constituendā esse, evici.* Quia & nemo sit qui Copulam adesse debere neget, cum nemo compositionem Enunciationis neget, & contra neminem disputare noluerim, nisi qui Copulam admittat eamq; ad Affirmationem & Negationem requirat.

Circa hanc ergo Copulam & independentem Enunciationis, omnisque adeo Discursus Qualitatem notanda sunt præcepta illa quæ in *Logic Nov.* c. 3. de Qualit. proposui, ex quibus Universalis Affirmatio & Negatio per omnes Enunciationis simplicis modos eruitur, & præcipue se in difficilissimis intricatisque Propositionibus

quàm maximè probat: Una & eadem ubiq; adeoq; Formalis, & quæ in omni Propositione, cujuscunq; etiam, sit materiæ, ex æquo valet, Discursum autem mentis in veritatis ac falsitatis discretionem, ratione formæ suæ, perfectè dirigit. Præcepta autem illa de quibus dixi sic habent:

§. 18. Qualitas est forma quædam consequens Enunciationis, qua Prædicatum dicitur affirmari aut negari.

§. 19. Affirmatio (proprie & juxta Logicam loquendo) est Attributio Prædicati.

§. 20. Affirmatio significatur naturaliter per Copulam; quatenus hæc pura est, h. e. ante se particula Negativa destituitur.

§. 21. Negatio est REMOTIO PRÆDICATI.

§. 22. Negatio fit TANTUM 1. per signa formaliter negantia, 2. eaq; Copulæ præfixa.

§. 23. Signa Negativa tribus modis præfiguntur Copulæ, 1. Si præmittantur

tantur toti Enunciationi, & sic extra Terminos.

§. 24. 2. Si Negatio coaluerit in Signis Quantitativis.

§. 25. 3. Cum particula Negans immediatè præfixa est Copulæ.

§. 29. Vis Affirmationis & Negationis probè tenenda; & est, quod TOTUM Prædicatum affirmetur aut negetur, sed QUATENUS totum est; affirmeturq; aut negetur de TOTO Subjecto, sed QUATENUS totū est.

§. 32. Negatio, etiam vera Copula absente, LOCUM suum ac SENSUM retinet, ac si ista præfens esset.

§. 33. SUMMA huc redit, Ubicunq; vera Copula non adest, ibi tamen ex ejus natura judicandum de Enunciationis simplicis *Unione*, ejusdem *requisitis* ut & de *Qualitate*.

§. 34. Restituenda ergo est vera illa Copula, quando forma Enunciationis minus aperta, prorsus dubia, atq; intricata est.

§. 35. Restituenda autem est Copula

illa non promiscuè, sed juxta naturam
ejus Qualitatis aut formæ Propositionis,
sub qua Enunciationem haberi
velis. Sequitur

APPLICATIO.

I.

In Modalibus Divisis.

Vulgo affirmant. *Homo necessaria est animal. Socrates contingenter est Philosophus. Rusticus potest esse doctus.* Juxta Nihusium sic affirmant. *Homo est necessario animal. Quod est homo id est impossibile esse equum. Socrates est contingenter Philosophus. Qui est Rusticus cum possibile est esse doctus. Deus est certissime omnipotens, Homo facile incurrit infortunium. &c.* Scilicet ille ignorat, VERAM COPULAM, & partem Prædicati, h. e. Verbum substantivum Prædicati detrahit Prædicato, adeoq; Terminū mutilat, uti patet ex superiori nostra demonstratione. Idem Nihusius addit alias Modales Affirmantes, quas ex antiquiorum nonnullorum appellatione vocat *Privativas*, eas autem intelligit, quarum particulæ negantes post MODOS demum, h. e. DICTUM adeoq; partem Prædicati posteriorem, ut partes Prædicati, negant, sive, ut ipse describit; *cum vocula negans Modo & residuo Prædicati est introjecta.* Quæ
appet

appellatio an necessaria, & quid de ea judican-
dum sit, infra docebimus. Placet tamen ex-
empla apponere, ad ostendendam veram Affir-
mationis naturam. Talia apud illum reperi-
untur. *Equus est necessario non arbor. Quod
est Leo id impossibile est non esse animal. Philoso-
phus est contingenter non indoctus. Qui est homo,
eum possibile est non esse divitem. Deus est revera
non autor mali. Terra est profecto non levis.*
(Pergit de his Nihusius). Quarum primam,
Tertiam, & Sextam, utpote profatu asperiuscu-
las sic emollit sermo communis. *Equus neces-
sario non est arbor. Philosophus contingenter
non est indoctus. Deus revera non est autor mali.
Terra profecto non est levis.* Quæ cœteroquin
negantes esse videri possint, quum sint affir-
mantes. Hæc Nihusius; in quibus superiora
perinde errat, dum verbum Substantivum Præ-
dicati partem à Prædicato vitiosè avellit, & in
Copulæ veræ ac genuinæ locum rejicit. Quod
quam inconvenienter in aliquot hisce exem-
plis fiat, imò fieri non possit, infra ostendam.
Emendantur igitur exempla ista omnia juxta
meam sententiam, modumq; antea præscriptū:
expeditissima ea sint futura. Fac ergo cum ge-
nuina copula h. m. *Homo | est ū, qui | necessario
est animal. Quod est homo | est id, quod | non po-
test esse equus. Socrates | est ille, qui | contingenter*

est Philosophus. Qui est Rusticus | est is, qui | potest
 esse doctus. Deus | est is, qui | certissime est omni-
 potens. Homo | est is, qui | facile incurrit infor-
 tunium. Sic in iis quas Privativas vocat. Id,
 quod est equus | est id, quod | necessario non est ar-
 bor. Qui est Philosophus | est is, qui | contingenter
 non est indoctus. Qui est homo | est is, qui | potest
 non esse dives. Deus | est is, qui | revera non est
 auctor mali. Terra | est ea, qua | profecto non est
 levis. En habes uniformem Affirmationem,
 eamq; evidentem & ἀποφαντικῶς.

Vulgo negant. Euclides non necessario est
 Mathematicus. Petrus non contingenter est ani-
 mal. Quod est homo id non potest esse lapis &c.
 Nihusius eas ex errore suo sic format. Eucli-
 des nō est necessario Mathematicus. Quod est equus,
 non impossibile est currere. Petrus non est contin-
 genter animal. Quod est homo, id non est possi-
 bile esse lapideus. Quorum virtutibus obstat res
 angustæ domi, hæ aut facile emergunt. Qui semper
 otiantur non rectè vivunt. Sed h. m. nulla pro-
 positio est, quæ sub eadem illa forma, nullo ne-
 verbo immutato aut transposito, si in Syllogis-
 mum ingreditur, non possit esse talis, ut debeat
 pro Infinita, minime autem pro Negante habe-
 ri. Hæc ergo negandi ratio, quæ à Nihusio est
 eandem difficultatem ac confusionem cum ista
 communi & hætenus tradita admittit. Nos
 rectius,

rectius. Sed videamus etiam alias Nihulii Propositiones Negativas, quæ formam Privativarum simul habent, in quibus idem peccat, quia utrobiq; sibi eadem est Copula. Exempla hæc sunt: *Leo non est necessario non substantia. Quod est canis non impossibile est non currere. Equus non est contingenter non homo. Quod est lapis non possibile est non ferri deorsum. Qui est imperitus non facile non errat. Deus non est revera non simplicissimus.* Quarum prima (pergit idem) tertia & ultima sic aliàs enunciantur. *Leo non necessario non est substantia. Equus non contingenter non est homo. Deus non revera non est simplicissimus.* Hactenus ille. Sed cave sequaris errores, cum simplicissima Veritas te in his aliisq; difficilioribus Propositionibus quam facillimè expedire valeat. Fac ergo Logicè h. m. *Euclides | non est is, qui | necessario est Mathematicus. Quod est equus | non est illud, quod | non impossibile est currere. Petrus | non est ille, qui | contingenter est animal. Quod est homo | non est id, quod | possibile est esse lapidem. Quorum virtutibus obstat res angusta domi | non sunt illi, qui | facile emergunt. Qui semper otiantur | non sunt illi, qui | rectè vivunt.* Sic in Privativis. *Leo | non est id, quod | non est Substantia. Quod est canis | non est id, quod | impossibile non est currere. Equus | non est id, quod | contingenter non est homo.*

Quod est lapis | non est id, quod | possibile est non
ferri deorsum. Qui est imperitus | non est is, qui |
facile non errat. Deus | non est is, qui | revera
non est simplicissimus.

2.

In Modalibus Compositis.

Vulgo affirmant. Hominem esse animal ne-
cesse est. Equum esse canem, impossibile est. Pe-
trum ambulare contingit. Petrum fieri Regem
possibile est &c. Quæ Nihusius sic ordinat. Ho-
minem esse animal, est necessarium. Equum esse
canem est impossibile. Petrum ambulare est con-
tingens. Petrum fieri Regem est possibile. Chri-
stum revixisse est articulus fidei. Actæona muta-
rum esse in bestiam est fabulosum. Idem Affir-
mantēs (sed Privativas) sic ordinat. Hominem
non esse lapidem est necessarium. Adamantem
non esse lapidem, est impossibile. Equum non cur-
rere est contingens. Infantem non fore senem est
possibile. Mundum non fore æternum est effatum
Dei. Mahumetem non fuisse impostorem nugæ
sunt. Cœterum utrobique nulla Copula Propo-
sitionis Logica adest, ex qua tamen naturaliter
Affirmatio Logica pendet. Fac. Hominem esse
animal | est id, quod | necessarium est. Equum esse
canem | est id, quod | impossibile est. Petram am-
bulare | est id quod | contingens est. Petrum fieri
Regem | est id quod | possibile est. Christum revixisse

xisse | est id quod | articulus fidei est. Actæon a mu-
 ratum esse in bestiam | est id. quod | fabulosum est.
 Sic Privativæ, h. e. quarum Dictum est negatum.
 Hominem non esse lapidem | est id quod | necessariū
 est. Adamantem non esse lapidem | est id. quod |
 impossibile est. Equum non currere | est id. quod |
 contingens est. Infantem non fore senem | est id.
 quod | est possibile. Mundum non fore æternum
 | est id. quod | factum Dei est. Mahometem non
 fuisse impostorem | est id. quod | nuge sunt.

Vulgo negant: Hominem esse doctum non
 necesse est. Petrum esse animal non contingit &c.
 Nihilius ita format. Hominem esse doctum non
 est necessarium. Petrum esse animal. non est con-
 tingens. Equum currere non est impossibile. Ar-
 borem esse hominem, nō est possibile. Unum superari
 à multis, non est difficile. Animam ab obitu no-
 stro super victuram, non est de nihilo. Perinde
 fit ab eo in Privativis, ut vocat. Hominem non esse
 substantiam, non est necessarium. Canem non esse
 lapidem non est impossibile. Equum non esse bestiā
 non est contingens. Leonem non esse animal non
 est possibile. Hominem non esse animal non est cre-
 dibile. Terram non quiescere non est probabile.
 Juxta nostram sententiam cum genuina Copu-
 la ei; præfixa particula negante sic eas adorna.
 Hominem esse doctum | non est id. quod | est neces-
 sarium. Equum currere | non est id. quod est im-

possibile. *Petrum esse animal* | non est id, quod | contingens est. *Arborem esse hominem* | non est id, quod | possibile est. *Unum superari à multis* | non est id, quod | difficile est. *Animam ab obitu nostro supervicturam esse* | non est id, quod | de nihilo est. Sic in Privativis. *Hominem non esse Substantiam* | non est id, quod | est necessarium. *Canem non esse lapidem* | non est id, quod | impossibile est. *Equum non esse bestiam* | non est id, quod | contingens est. *Leonem non esse animal* | non est id, quod | possibile est. *Hominem non esse animal* | non est id, quod | incredibile est. *Terram non quiescere* | non est id, quod | probabile est.

Ex quibus patet, quantum cum *Nihusio* in Modalibus faciamus, quantum ab eo discedamus. In *Modis* convenimus, quod illi sint partes Terminorum. In *Copula vera* discordamus, quam ille cum omnibus Logicis ignorat. ex qua tamen Compositio Enunciationis ratioque affirmandi & negandi juxta illum, & revera quidem pendet. Concidit autem *Copula*, ipsius ex hac demonstratione, quia probatum est, eam esse materialem Prædicati partem. Et vero de incommoditatibus ex hac falsa *Copula* redundantibus in posteriore fundamentali controversia Logica acturi sumus.

In Exponibilibus.

1. *Exclusivi* tam exclusi *Subjecti*, quam *Prædicati*. Affirmant hæc, quæ vulgo sic con-

cipiuntur. *Sola fides justificat. Solus Christus non est peccator. Diabolus tantum male agit. Quidam doctus tantum non est Theologus.* Quarum affirmatio tum demum est i. certa & inconfusa
2. evidens, cum *Signa Exclusiva* genuino loco disposita, Copula autem vera fuerit adjecta.
h. m. *Fides | est ea, quæ | sola justificat. Christus | est u, qui | solus non est peccator. Diabolus | est u, qui | tantum male agit. Quidam doctus | est u, qui | tantum non est Theologus.* Cave, cave ergo tibi, quam maxime à vulgari errore, neq; existima priores duas propter particulam *solus* esse virtualiter negantes, ita ut vitium Qualitatis & Minorem in prima Figura negantem efficiant. Hic vides regularissimam Enunciandi formam; Hinc nullæ difficultates sequentur, quibuscum tamdiu conflictantur Logici, neq; tamen expedire se possunt, ut infra patebit. *Negantes hæ sunt, quæ vulgo sic efferuntur. Non solus Pontifex Romanus est caput visibile Ecclesiæ. Non sola bona opera justificant. Non solum Purgatorium elicit peccati maculas. Planeta non tantum sunt septem.* Ut autem non confundaris hac negandi ratione, & existimes solas particulas *Exclusivas* per signum Negativum esse sublatas, id quod plenum erroris est, sed ut audias & intelligas, TOTUM Prædicatum QUATENUS totum est, ut FORMALITER, ita & h. l. negari; propter

propter ea ad regularissimam formam Propositiones illas adorna. Fiet ergo; *Qui est Pontifex Romanus* | non est *is, qui* | solus est visibile caput Ecclesie. *Bona opera* | non sunt illa, quae | sola justificant *Purgatorium* | non est illud, quod | solum eluit peccati maculas. *Planetae* | non sunt illi qui | tantum septem sunt. Perinde judica de hac Enunciatione, quæ superiori contradictoriæ est opposita. Non quidam doctus tantum non est Theologus. Ubi ne quenquam confundat particula Negans bis posita, sed ut scias alteram (priorem scilicet) ad Copulam, posteriorem verò ad Prædicati partem spectare, ita enunciabis. Non, quidam *qui* | est doctus | est ille, qui | tantum non est Theologus. vel per Æquipollentiam; O. *qui* | est doctus | non est ille, qui | tantum non est Theologus. Quicquid ergo supra *Cornelius Martini* in Oppositione Exclusivarum, oppositarumq; Expositione adversus *Jesuitam* respondendum esse censuit, & quomodo nostratem Theologum erudire voluerit, id profecto parum nunc quidem necessarium, aliàs neq; satis firmum est, uti postea ostendemus.

2. In Exceptivâ. Vulgo affirmant h. m. O. *Apostolus præter Judam est salvatus.* O. *homo præter Adam est genitus.* O. *regnum præter Turcicum est legitimum.* O. *animal præter hominem est irrationale.* Tu sic eas comple. O-

Apqz

Apostolus | *est* *is*, qui | *præter* *Judam* *est* *salvatus*.
O. homo | *est* *is*, qui | *præter* *Adamum* *est* *genitus*.
O. regnum | *est* *id*, quod | *præter* *Turcium* *est* *legi-*
timum. *O. animal* | *est* *id*, quod | *præter* *homi-*
nem *est* *irrationale*.

Negant vulgo. N. *virgo præter Mariam*
Ἰεοῦ γενέσθαι peperit. Nulla mater præter Mariam
Ἰεοῦ γενέσθαι est virgo. N. *corpus præter sentiens vi-*
vit. Nulla fides præter veram est salvifica. Ad-
 de copulam, & fiet. N. *quæ* | *est* *virgo* | *est* *illa*,
quæ | *præter Mariam* *Ἰεοῦ γενέσθαι* peperit. O. *quod*
 | *est* *corpus* | *est* *id*, quod | *præter sentiens* *vivit*. Nul-
 la | *fides* | *est* *illa*, *quæ* | *præter veram* *salvifica* est.
 Hoc tamen in Negativis hisce observandum est,
 quod ex vulgari loquendi modo sæpè trajicitur
 particula Negans, ita ut, cum pars debeat esse
 Termini (prædicati puta) tum in signo Quan-
 titativo coalescat, adeoq; Termini limites egre-
 diatur, & extra eos cum partibus formalibus
 (præcipuè & communissime, in signis, ut dixi,
 Quantitativis) concreseat. Id sæpissime fieri
 certume st, quod patet ex hoc Syllogismo juxta
 vulgarem loquendi modum concepto. *O. homo*
est animal. N. *homo est lapis*. E. Q. *quod non est*
lapis est animal. Ubi Minor Propositio per
 Trajectionem particulæ Infinitantis facta est ne-
 gans. Ita autem debebat ejus Prædicatum (quod
 Minor Terminus est) juxta subjectum Conclu-
 sionis

tionis formari. *O. homo | est is, qui | non est la-*
pu. Ejusmodi aut non forte multum diversam
 Trajectionem possis admittere in iis de quibus
 dixi Negantibus Exceptivis. Sensum enim
 propiorem atq; (ut videtur) magis intentum
 dederint. Tum enim quando particulam Ne-
 gantem in Signo Quantitativo hærentem avel-
 las & præponas immediatè Verbo Prædicati,
 forte expressiùs dicunt, quod tu concipiebas
v. g. O. virgo | est illa, quæ | præter Mariam Jeo-
zov non peperit. Sic. *O. corpus | est id, quod |*
præter sentiens non vivit. *O. fides | est ea, quæ |*
præter veram non est salvifica. Ceterum ut Te
 expediam, neq; in incerto relinquam, existimo,
 sicuti in superiore Syllogismo Minor per for-
 mam suam Negans erat, ita & Negantes Exce-
 ptivas, quas attuli, per formam Negantes esse,
 & rectissimè fieri, si ut Negantes retineantur.
 Quanquam enim sensus videatur esse expedi-
 tior, si Negatio trajiciatur, tamen non manet
 sensus ille, quem *Dispositio Enunciationis* per Si-
 gnūm Quantitativum Negans immediatè nobis
 stitit. Et licet Affirmationes nonnunquam
 longè perfectiores sint Negationibus, tamen id
 non sufficit, imò ne allegari potest in dijudican-
 da forma, quæ ex actuali partium dispositione
 reëundat. Nam 1. ratione sensus sæpe Nega-
 tiones nobis faciliores sunt; 2. Confusio ori-
 retur

retur formæ, & eadem Affirmans, per eandem formam Negans foret. 3. Nihil certi super Qualitate in Oppositione, Conversione, Syllogismis ostendi posset. Quod autem ejusmodi Negantes Exceptivæ in Affirmantes converti possint, id nullo modo peculiare ipsis est, sed ex universali principio Enunciationis Simplicis pendet, quæ ita affecta est, ut per Consecutionem (tanquam speciem Ratiocinationis ἀουλλογίας) ex Negativa Finiti Prædicati, inferre ALIAM, & DISTINCTAM adeoq; NOVAM possit Enunciationem, Affirmanter scilicet de Infinito Prædicato. Quanquam in ejusmodi de quibus dixi Exceptivis Affirmantibus quæ ex Negativis factæ sunt, ipsa Consecutio nondum videatur legitima esse, quia tum in Affirmante totum Prædicatum adeoq; signum Excipiens & res Excepta formaliter infinitari debeat; quod per ejusmodi Affirmantes factum non esse videri possit. Cæterum de hoc non multum litigabimus, & possumus in Exceptivarum Consecutione faciliores esse, præsertim, quod nihil plane incommodi forte sequuturum sit, & Infinitatio non prætereant Signa excipientia aut rem exceptam, etiamsi duntaxat Verbo immediate fuerint præposita. Manemus in eo, quod in dijudicanda forma Enunciationis, actualis dispositio attendenda, & juxta eam de Qualitate

aliisq; accidentibus censendum sit; & si hæc paullo aliter se habeant, quam in Syllogismo requiratur, tum ad principia illa externa, Discursus scilicet, corrigi & rectificari quidem, sed non exinde contra formam suam æstimati debeat. De quo alibi.

3. In *Restrictivū*. i. Veris. Affirmant, vulgo hunc in modum sequentes. *O, Ens quæ ens est bonum. Petrus quatenus animatus est, homo est. Christus quæ homo erectus est ad dextram Dei patris.* Sic & in his. *Renati quæ renati non peccant. Quicquid est malum, quæ malum est non est à Deo.* Adde Copulam, & fit affirmatio longè evidentior. *O, quod | est Ens | est id, quod | quæ Ens est | bonum est. Q, est | Petrus | ille est u, qui | quatenus animatus est homo est. Christus | est u, qui | quæ homo, erectus est ad dextram Dei Patris. Qui | sunt renati | ii sunt illi, qui | quæ Renati, non peccant. Quicquid | est malum, | illud est id, quod | quæ malum est, non est à Deo.* Ita & in aliis progredere. *Æthiops | est ille, qui | quæ dentes albus est. Petrus | est u, qui | quæ, capillos habet, crispus est. Pelops | est u, qui | secundum humeros eburneus est. Ut & in his. σοφὸν | sunt illæ quæ | per se sunt boni affectus. O | homo | est u qui | per accidens est malus.* In quibus omnibus Copula illa expressa expressam evidentemq; affirmationem, qualis Logica est, gignit.

2. In Restrictivis Apparentibus. Affirmant
 vulgo. *Ens qua Ens est objectum Metaphysica.*
Homo quatenus salvandus est considerationis Theo-
logica. *Corpus animatum quatenus sanari debet,*
est objectum Medici. *Numerus qua sonorus est,*
Musica proprius est. Adde Copulam, & habebis
 CERTAM & IN CONFUSAM affirmationem;
 h. m. *Ens qua Ens | est id, quod | est objectum Me-*
taphysica. *Homo quatenus salvandus | est u, qui |*
considerationis Theologica est. *Corpus animatum,*
quatenus sanari debet | est id, quod | objectum Me-
dici est. *Numerus, qua sonorus est | est u, qu | Mu-*
sica proprius est. INCONFUSAM dico habes
 Affirmationem. Cum enim in his Enuncia-
 tionibus Signa Restrictiva non sint partes Præ-
 dicatorum (quod alibi in *Log. Noviss.* & forsitan
 infra quoq; ostendetur) sed partes duntaxat se-
 cundariæ Subjectorum, utiq; à superioribus *Re-*
strictivis maximè differunt. Jam verò si absq;
 hac NOVA Copula utriusq; generis omnes
 concipias, nulla Tibi per Modum Enunciandi
 differentia sistitur, ex quo percipias an Signa
 illa ad Prædicatum an ad Subjectum pertineant.
 Imo ille qui adest Enunciandi modus ex æquo
 omnia ad Prædicatum referenda esse suadebit,
 uti quoq; ab eo quamplurimi decepti sunt.
 Quapropter neq; licuerit Tibi absq; errore in-
 telligere, quid affirmetur aut negetur. Qui enim

partes Extremorum v. g. Subjecti ad Prædicatum & vice versa trajecerit, ille affirmandi & negandi rationem eodem momento corrumpit & manifestissimè ac palpabiliter erravit. Quapropter vacillabunt deinde omnia, *Conversio*, *Equipollentia*, *Oppositio*, & tota *rationandi forma*.

Negant autem vulgariter sequentes. *N. renati qua renati peccant. N. peccator qua peccator exauditur à Deo. N. malum qua malum placet Deo. Fac. O. qui | sunt renati | illi non sunt ii qui | qua renati peccant. O. qui | est peccator | non est is, qui | qua peccator exauditur à Deo. O. quod est malum | non est id, quod | qua malum est, placet Deo.*

4. In Comparativis. Vulgo sic affirmatur. *Aurum pretiosius est argento. Leo generosior est equo. Johannes est maximus omnium, qui nati sunt ex muliere. Sic. Lea non tam grata est quam Rabel. Plato non tam acutus est in Philosophia ut Aristoteles.* Quanquam hæ posteriores duæ (ne quid vulgo ascribam præter verum) communiter pro Negativis accipiantur. Ego sic adornari jubeo. *Aurum | est id, quod | pretiosius est argento. Leo | est is, qui | generosior est equo. Johannes | est is, qui | maximus est omnium qui nati sunt ex muliere. Sic. Lea | est illa, que | non tam grata est in oculis Jacobi ut Rabel. Plato | est is, qui |*
non

non tam acutus in Philosophia est quam Aristoteles. Posteriores autem Enunciationes rectè dico esse Affirmantes adeoq; MEDIANTE COPULA eo modo concipiendas, ut illa post se demum particulam (NON) adeoq; Infinitantem habeat. Ratio est, quia vulgo docetur, eas Enunciationes esse Comparativas; quod etiam verum. Non autem tum sunt Comparativæ, quando Particulā, Non, detraxeris. v.g. si dicas. *Cicero tam disertus est ut Demosithenes.* Hic enim etiam si Comparatio inter duos instituat, nullus tamen (NB) Excessus, consequenter nihil, quod excedat aut excedatur, innuitur. Statuere autem quod forma Comparationis Logicæ per Qualitatem tollatur, id prorsus ineptum & puerile est. Signa enim Comparationis sunt partes Terminorum, & sicuti *Modales* cæteræq; Exponibiles manent tales, sive affirmantur sive negentur, ita quoq; in *Comparativis* fieri necesse est. Quicumq; ergo istas Propositiones pro *Comparativis* habent, non possunt eas nisi *Affirmantes* facere de *Pradicato Infinito*.

Negant vulgariter h. m. *Lepus non est magis cicur, quam lupus. Bona opera non magis justificant, quam fides. Mahummed non magis pro nobis intercedit, quam Christus.* Fac evidentius h. m. *Lepus non est is, qui magis cicur est, quam*
Ee 3
lupus.

lupus. Bona opera | non sunt illa, quæ | magis ju-
 stificant quam fides. Mahummed | non est is, qui |
 magis intercedit pro nobis, quam Christus. Attuli
 autem hæc exempla, quæ putantur esse inter-
 Comparativas difficillima. Quia enim hæc om-
 nes Negativæ & quidem oppositæ sunt Affir-
 mativis; Contradictio autem non Sinit utram-
 que esse falsam; & vero Affirmantes falsæ sunt;
 utiq; sequitur, Negantes illas, de quibus jam-
 ago, non debere esse falsas, sed veras. Cete-
 rum, quia ex M O D O vulgariter. (h. e. absque
 Copula Logica) eloquendi &, ut Cornelius Mar-
 tini ait, juxta naturalem mentis nostræ cogitatio-
 nem, nihilominus falsi aliquid relinquunt;
 propterea & adhuc pro falsis censerī debent.
 Et quidem eas aliquid falsi inferre, sic probant.
 In hac, *Mahummed non magis pro nobis interce-
 dit, quam Christus*, per Negationem videtur
 tantum tolli Signum Comparativum, veluti in
 hac, *Aristoteles non magis eloquens est quam Plato*,
 ubi & Platoni & Aristoteli relinquatur eloquen-
 tia, alteri duntaxat excessus denegatur; quo-
 modo perinde juxta naturalem mentis nostræ
 cogitationem in altera illa procedendum sit,
 ita quidem ut neq; Christo neq; Muhammedi
 detrahatur intercessio pro nobis sed relinqua-
 tur, removeatur autem duntaxat Excessus,
 quod impium esset. Hæ sunt difficultates, qui-
 bus

bus se implicant Autores & magnum acumen suum ille Mirandula facile persuadere tot doctis potuit. Breviter; *Cornelius Marr.* torquet se in eo, ut ostendat, quidnam FORMALITER negetur, neq; id tamen assequi potuit. Quia in negatione Comparativarum existimavit Signum Negans formaliter & immediatè ferri in partem Prædicati, præsertim in Modos & Signa Comparativa. Id quod omnium difficultatum atq; errorum prima causa extitit. Signum Negans ubiq; fertur *immediatè* in COPULAM & mediante hac tollit *formaliter* non aliquid Prædicati, sed illud TOTUM, verum (NE) QUATENUS totum est, non quatenus singulæ partes singulatim spectantur. Quod autem in Prædicato interdum una pars ejus falsa, altera vera, interdum omnes falsæ sint, id generalissimæ Negationi & formali Oppositioni nihil detrimenti affert, præcipuè autem ad materiam pertinet, quando scilicet causam excutis, quampropter hanc Propositionem negare h. e. mendacii arguere debueris. Sed de his infra in Oppositione. Quapropter, quia ex hac mea Copula & Formali adeoq; UNIVERSALI & GENERALISSIMA negandi ratione ostenditur, Signa Comparativa per negationes immediatè non tolli, utiq; nec mendacii & falsitatis possunt argui superiores Negantes Comparativa,

riua, consequenter sublata omnis difficultas est.
Agite Copulae meae gratias.

In Infinitis.

Infinitas (quod notum est) faciunt Logici aut de Infinito Subjecto, aut de Infinito Prædicato, aut de utroq;. Infiniti Subjecti revera esse Infinitas credo eam (neq; enim alia idonea fuerit) extare causam; quod in Conversione & prima Figura gignat eandem difficultatem & ambiguitatem, quam quæ per se & statim est in Prædicati infiniti Propositione. Et de eo quidem postea. Nunc illas tantum adducere placeat, quæ sunt de Prædicato Infinito. Nam in his se Copula mea quam maximè & per omnes formas probat, adeo ut absq; illa nullum discrimen verum & firmum afferri inter Negantem & Infinitam Propositionem possit. Prædico autem omnibus me ita has Infinitas adornare, velle, ac si in Syllogismo occurrerent, ex cuius structura & dispositione cognosceretur, particulam NON partem esse Prædicati, nullo modo aliquid Copulae. v. g. *Judæi non credunt.* De hac Propositione judicabo ac si illa esset Minor primæ Figuræ, subsumta sub ejusmodi Majore *Quicumq; non credunt, damnantur.* Quomodo apparet 1. *to non credunt* constituere Medium Terminum, 2. Nihilominus Propositionem.

Mino-

Minorem, juxta suam formam, ex qua Propositionis est, habere sensum & dispositionem negativæ Propositionis, contra quam Syllogismi structura permittat, Ideoq; (quod .NB. evincere inde volui) ejusmodi Propositionem habere 1. Negationis formā ut Propositionis est, 2. Infinitationis, ut Propositionis Minor est, 3. confusionem utriusq; ; quia in Syllogismo posita judicium super Qualitate, non nisi ex natura sua, adeoq; non ex Syllogismo sed ex Dispositione Copulæ admittit. Quomodo cum 1. nulla sit Copula, 2. Negans particula eo loco posita, quo videri possit afficere Copulam (vulgarem) ut Negatio & simul pars esse Prædicati ad gignendam Infinitationem; nemo quidem sanus est, qui non magnam inde confusionem suboriri intelligat. Et videre licet ex superiori Labyrintho, quantis viribus, quibusq; artibus ac machinis Autores invicem digladiantur. Tu ergo in omnibus deinceps Enunciationibus Tibi imaginere, eas, quia pro Infinitis afferamus, Signum negans pro parte Prædicati habere & nos ejusmodi voluisse afferre, quæ vulgo difficillimæ essent & exactam (juxta alios) formam Negationis ostenderent.

Vulgo ergo affirmant quoq; hæc. *Judæi non credunt. Turcæ non baptizantur. Peccatum non est Ens reale positivum. Pisces non respirant. Cæ-*

Cælum non movetur. Terra non stat. Affirmant
 dico, sed quando Particula NON ex Subjecto
 vel Majoris Propositionis primæ Figuræ, vel a-
 licujus Propositionis Conversæ fuit repetita aut
 pars Minoris Terminii in Minore Propositione
 tertiæ Figuræ. Et hanc Affirmationem voca-
 runt Autores, *Eminentem*, vel *Respectivam*. Tu
 ut una Affirmatione omnia expedias longè feli-
 ciùs, nec opus habeas multiplicatione Termini-
 norum, sic eas cum NOVA COPULA MEA, ni gra-
 ve & incommodum est, adorna. *Judei | sunt illi,*
qui | non credunt. Turca | sunt illi, qui | non bapti-
santur. Peccatum | est id, quod | non est Ens reale
positivum. Pisces | sunt illi qui | non respirant. Cæ-
lum | est illud, quod | non movetur. Terra | est illa
que | non stat. En Affirmationem & simul Infini-
 tationem, utramq; simul, & inconfusam sed Di-
 stinctâ. An Tibi non placet tam brevi Compen-
 dio exire ex ambagib9 & mæandris tam impedi-
 ti & nunquam aliàs extricabilis Labyrinthi? Cæ-
 terum perge mecum quoq; ad Modales & Expo-
 nibiles. Eadem erit ratio. *Q. homines non neces-*
sario sunt docti. O. impænitentes non contingenter
damnantur. Sic quando ex hac, *Impossibile est sa-*
xa esse Deos. ej9 modi conficis *Saxa non possunt es-*
se Dii. & ad hunc modũ quoq; alias. *Confirmatus*
in justitia non potest excidere gratia Dei. Nemo po-
test servire duobus Dominis. Lux non potest esse te-
bra.

pebræ. Adde Copulam sed legitimè, h. e. juxta naturam Affirmationis, & exurgent propositiones ejusmodi. *Q. qui sunt homines | sunt illi, qui | non necessario docti sunt.* O. *impœnitentes | sunt illi, qui | non contingenter damnantur.* *Saxa | sunt illa, quæ | non possunt esse Dii.* *Confirmatus in justitia | est u. qui | non potest excidere gratia Dei.* O. *homo | est u. qui | non potest servire duobus Dominis.* *Lux | est id, quod | non potest esse tenebra.* Sic in Exponibilibus. *Papa non solus est caput visibile Ecclesiæ.* *Sol non tam altus est ut Saturnus.* Fac. *Papa | est u. qui | non solus est caput visibile Ecclesiæ.* *Sol | est ille qui | non tam altus est quam Saturnus.* Hactenus de Infinitis Prædicati, quando scilicet APPARENTIAM Negativæ Propositionis habent, & propterea Logicos inducere, ut rem quam minimi negotiis tantis difficultatibus ipsi implicarent.

Nunc de iis quoq; mentio quam brevissimè facienda est, quas Autores hactenus, ut vidi, omnes pro Infinitis Prædicati agnovere, v. g. *Homo est non lapis.* *Judæi sunt non ex Deo.* *Gentiles sunt non credentes.* Quam existimant perfectam esse formam Propositionum de Infinito Prædicato; imo & hoc contendunt, superiores, quæ perfectam formam Negantium habent, in has transformandas esse, ut Finitarum & Infinitarum, Affirmatio ac Negatio formaliter
discer-

discernatur. Ego autem in utroq; dissentio. Quia enim vidi istas difficultates super Affirmatione Infinitarum Prædicati TANTUM esse exortas, QUATENUS Particula NON apparentiam Negationis inducere potuit; ideo, cum *NON* eo loco positum sit (v. g. in hac, Homo est non lapis) ut jam in medio Prædicati Termino, non in initio (unde apparentia illa TANTUM *rationabiliter* oritur) hæreat; existimo, de ejusmodi Infinitis nihil agendum esse, quia propriè TOTUS terminus & quidem h.l. TOTUM Prædicatum non sit Infinitum, quod in Propriè dicta Infinita requiritur. Deinde hanc Propositionem Infinitam *Judai non credunt*, ut formam Infinitæ habeat, sic resolvendam esse. *Judai | sunt | non credentes*, hoc quoq; est quod nego. Utrumq; infra in Aristarcho sum demonstraturus. Pro iis vero Infinitis v.g. *Gentiles colunt Deum non verum*, quando particula infinitans in parte secundaria Termini est, nullæ ne minima opus est advertentia; ut ibidem patebit.

In Propositionibus de Casu obliquo.

Quod si harum Propositionum Terminos prius redegeris ad Rectos, tum super Affirmatione & Negatione non alia tenenda est ratio, quam

quam quæ superius & quidem universaliter
 proposita & hætenus demonstrata fuit. Affir-
 mant vulgo. *Oportet omnes homines resurgere.*
Quosdam impios tædet pravaricationis suæ. Fac
 regulariter. *O. homines | sunt illi | quos oportet*
resurgere. Quidam impii | sunt illi | quos tædet
pravaricationis suæ. Huc ego refero. *Composi-*
tas Modales sed (NB) *quatenus* illæ debent resolvi
 in *Divisas*; præcipuè tamen eas intelligo, quæ
 in *Subjecto* habent *Signum* aliquod *Quantita-*
tivum *Negans*. v. g. *Nullum equum saltare est*
possibile. N. impænitentem salvari est necesse.
 Resolvi enim juxta mearum Regularum prio-
 rem sic quam optimè possunt. *O. equus | est is,*
qui | potest non saltare. O. impænitens | est i | qui |
necessario non salvatur. De hac Resolutione,
 quam *Nihusius* non vidit, eamq; prorsus negavit,
 contra eum infra disputabo.

Negant vulgo. *N. damnatos salutariter*
pœnituit peccatorum. Non omnes | cives decet jus
gladii gestandi. At vero hæc eorum est perfe-
 ctissima forma. *N. damnati | sunt illi | quos sa-*
lutariter pœnituit peccatorum. Non omnes | cives
| sunt illi | quos decet jus gladii gestandi.

Huc refer ex *Compositis Modalibus* (quate-
 nus resolvi debent in *Divisas*), quotquot aut
 Copulam Propositionis habent negatam aut
 Prædicatum Infinitum. v. g. *O. partem hominis*
esse

esse corpoream | non | est possibile. O. Ens esse Infinitum | | non est necesse Sic & hanc. Quadam animalia esse saxa | | est impossibile. Hanc ultimam eatenus voco Infinitam Prædicati, quia Impossibile, quando Modum constituere debet, (veluti in hac Resolutione accidit) Particulam Infinitantem essentialiter ex se & ubiq; in ratione Modi asciscit. Fiat ergo Resolutio hoc pacto juxta præcepta, quæ ego alibi commentus sum
 h. m. Non omni pars homini | est ea quæ | potest esse corporea. Non omne Ens | est id, quod | necessatio est Infinitum. Non quadam animalia | sunt illa, quæ | possunt esse saxa. Perinde & hanc Compositam Modalem. N. partem hominis esse corpoream est impossibile sic resolves; Non omni | pars homini | est ea quæ | non potest esse corporea. De modo autem resolvendi Compositas Modales in Divisas, & de regulis duabus super eo à me traditis, vide Tractat. Philos. de Enunc. Modal: & Exponib. cap. 2. tb. 77. & 78. ut & infra in Aristarcho.

In Propositionibus Extremorum Compositorum.

Vulgò affirmant. Genesis. Exodus. Leviticus, Numeri & Deuteronomion sunt Pentateuchus. O. avari invident & egent. Repete exempla quoq; ista, quæ superius in Quantitate attuli-

attulimus, & communissimam in illis affirmandi rationem deprehendes, quam in his demonstramus, v. g. *Genesis, Exodus, Leviticus, Numeri & Deuteromion* | sunt id, quod | est *Pentateuchus*. *O. avari* | sunt illi, qui | invident & egent. Idem enim obtinebit quoq; in Propositionibus de Extremo disjuncto, quæ revera sunt simplices non Compositæ ideoq; simplicium Affirmationem & Negationem sequuntur, à Compositis autem per dispositionem & formam Enunciandi, quam habent, satis apertè distant. Idem quoque evenit in iis quæ falsæ quidem sunt. Falsitas enim non impedit Affirmationem & Negationem teste Aristotele, *in p. i. q. c. VI. §. III. v. g. Johannes, Petrus & Judas sunt salvati*: ut & *Muhamed est impostor & Propheta*. Ratio enim & forma affirmandi non est diversa, sed eadem: *Johannes, Petrus, & Judas* | sint illi, qui | sunt *salvati*, *Muhammed* | est ille, qui | *impostor & Propheta est*.

Vulgo negant: *Homines & Angeli non sunt Spiritus administratorii*. *Leo & asinus non sunt fera*. *Mus & Aquila non sunt volucres*. *Verbum Dei non est lux & tenebræ*. *Christus non est Deus & Mammon*. *Lupus non est animal & saxum*. *Quercus non est arbor & piscis*. Adde *Copulam & res est clarissima*. *Homines & Angeli* | non sunt illi, qui | sunt *spiritus administratorii*.

torj. *Leo & asinus non sunt illa, quæ | feræ sunt.*
Mus & aquila | non sunt id. quod | volucres sunt.
 Sic ratione Extremi Compositi in Prædicato:
Verbum Dei | non est id. quod | lux & tenebræ est.
Christus | non est is, qui | Deus & Mammon est.
Lupus | non est is, qui | animal & saxum est.
Quercus | non est ea, quæ | arbor & piscis est. Sunt
 autem hæ omnes veræ Propositiones. In fal-
 sis eadem ratio. *Homo non est animal & risi-*
bilis. Petrus & Paulus non fuerunt Apostoli.
Quidam Pontifex Romanus non fuit mulier & pe-
perit. Adde Copulam. *Homo | non est is, qui*
| est animal & risibilis. Petrus & Paulus | non
sunt illi, qui | fuerunt Apostoli. Q. Pontifex R. |
non est ille, qui | fuit mulier & peperit.

Hactenus secutus sum Proposi-
 tiones illas, quæ pro difficillimis habi-
 tæ, causam præbet multarum com-
 mentationum, ac si earum singulæ di-
 vertant à generali natura simplicium
 Enunciationum, præcipuè ratione,
 Quantitatis & Qualitatis ut & Termi-
 norum. Postquam verò jam edo-
 cui, omnes illas & earum singulas qua-
 drare ad universalissimā simplicium
 naturam, adeo ut ratione subjecti,
 Prædicati & Copulæ consequenter
 Quan-

Quantitatis & Qualitatis ex æquo cō-
veniant, nihil equidem opus esse vide-
batur, vel minimum progredi & char-
tas implere. Siquidem nunc omnia,
in cæteris quoq; plana & perspicua,
sint facta ut ne una vel minima adver-
tentia sive in Affectionibus Enuncia-
tionum (ut putantur) reliquis, sive in
Syllogismorum natura quisquam in-
digeat. Qualis enim in hac Proposi-
tione (vulgari) *O. homo est animal,*
(sed Logicè perfecta) *O. qui / est
homo / est ille qui / est animal,*
Conversio, Oppositio, Subalternatio
& qualis est aliàs in Absolutis, Æqui-
pollentia, Consecutio &c. eadem &
non diversa est in iis, quas attuli Pro-
positionum difficiliorum formis. In
Syllogismorum natura perinde acci-
dit. Præter Terminos enim, h. e. Sub-
jectum & Prædicatum, & præter Co-
pulam h. e. Quantitatem & Qualita-
tem, nihil considerare opus est quam
Figuram & Modos, h. e. Disposi-
tionem & Structuram Propositionum,

quæ Syllogismi formam gignit; Et
tum neq; in Modalibus, neq; Exponi-
bilibus, neq; Infinitis, neq; aliis qui-
buscunque diversa est argumentandi
ratio, quam in Absolutis iisq; simpli-
cissimis, neq; alia committuntur vitia,
eaq; aliter demonstrantur aut corri-
guntur, quam in Absolutis. Possum
hæc omnia evidenti aliquo argumen-
to demonstrare, sed quia Mediū Ter-
minum jam dedi, ex quo unicuiq; me-
diocriter intelligenti veritas clarissi-
ma evadere potest, possum quoq; su-
perfedere coactis in formam rationi-
bus & inservire utilitati omnium, in-
firmiorum præcipuè & qui alios do-
cere debeant, adeoq; docendi munus
in me recipere & exemplis potius o-
mnia quam subtilibus argumentatio-
nibus, quæ ipsæ tamen exempla desi-
derant, declarare. Tamen, ne omni-
no conqueri habeant, præcipuè male-
voli & obtrectatores mei, aut ut impu-
gnare illi facilius, neq; à scopo aber-
rare possint, ita ratiocinabor,

Ubi.

Ubicunq; eadem ratio est 1. Extremorum, Subjecti scilicet & Prædicati, 2. Copulae, h. e. omnium partium formalium, tam respectu Quantitatis quàm Qualitatis, quatenus illa duo Simplicem (NB) Propositionem constituunt; Ibi nulla est Diversitas Subalternationis, Æquipollentiæ, Conversionis, Consecutionis, Oppositionis, Syllogismorum simplicium eorumque Consequentiae & Reductionis.

Atqui in Absolutis, Modalibus, Exponibilibus, Infinitis, ut & de Extremis Obliquis, vel Compositis eadē ratio est. 1. Extremorum, Subjecti sc. & Prædicati, 2. Copulae h. e. omnium partium formalium tam respectu Quantitatis quàm Qualitatis, quatenus illa duo Simplicem (NB) Propositionem constituunt.

E. In Absolutis, Modalibus, Exponibilibus, Infinitis, ut & de Extremis Obliquis vel Compositis nulla est diversitas Subalternationis, Æquipollentiæ, Conyersionis, Consecutionis,

Ff 2

Oppo

Oppositionis, Syllogismorum simplicium, eorumq; Consequentiae & Reductionis.

Ad *Majori* consequentiam absque omni dubio tenendam, addidi Restrictionem; ut intelligeretur, me non aliter eandem rationem, Extremorum noluisse accipere, quam ex qua Propositio simplex PROXIME & UNIVERSALITER constituatur. Licet enim in Modalibus, Exponibilibus, Infinitis &c. aliqua sit diversitas Extremorum, qua illae omnino differant ab Absolutis & Finitis, non tamen illa nisi accidentalis est, quae Modos duntaxat Enunciationis simplicis signat. Siquidem Extrema illarum Propositionum non differunt ut Extrema sed prout sunt Infinita, Finita, Absoluta, Modificata. Copula autem, ex qua solâ unio, consequenter & formalis ratio Propositionis simplicis solum dependet, ubiq; est eadem. Nam quod Copulam in Modalibus diversam hactenus Autores statuerint, id erroneum esse, suprademonstravi; cum id, quod in Absolutis & Modalibus pro Copula venditaverint, nihil minus quam Copula sit, sed pars Extremi. Si quis ergo probationem Majoris requirat, illum oportet aut insigniter imperitum, aut pariter malitiosum esse. Quanquam nescio quo fato mihi eveniat, ut vel notissima probare adversariis

sariis meis debeam. Ea contradicendi libido & perversitas est. Patet tamen veritas ex eo, quod *Subalternatio*, *Equipollentia*, *Conversio*, &c. TANTUM sint Enunciationis simplicis, & *Oppositionem*, *Consecutionem*, *Syllogismos* eorumq; *Reductionem* non nisi Categoricarum Propositionum intelligamus; Quæ omnia vel tantum in Terminis, h. e. Subjecto & Prædicato, vel tantum in Copula, cæterisque partibus formalibus, Enunciationum simplicium propriis, vel simul in Terminis & in Copula, vel alterutrinque, nusquam extra partes Enunciationis simplicis essentielles occurrunt. Credo hic solem lucere, nec eum de medio nobis, nisi vi & maleficio à quaquam sublatum iri.

Minor hætenus probata est, Adversus quam ne excipere habeant adversarii, quasi plene satisfactum non sit, accingam me ad novam demonstrationem eam sc. quæ est à POSTERIORI, & ex Subalternatione, Equipollentia, Conversione, Consecutione, Oppositione, Syllogismorum Consequentia, & Reductione ostendam, in Absolutis, Modalibus; Exponibilibus, Infinitis, ut & Extremorum obliquorum aut compositorum, eandem prorsus esse rationem tum Subjecti & Prædicati, tum Copulæ. Usus iste erit, ut eorum, quæ prius proposita sunt, veritas simul ex usu, posteriorum vero usus ex

veritate, adeoq; illa duo ex sese alternatim, veluti indissolubili nexu conjunctis, demonstrantur. Atq; ut eò clariora appareant omnia, id facturi sumus, ut *primum* exempla afferamus legitima, & quæ finem Logices, veritatem, ad quam directa erant, obtinuerunt, Deinde & vitiosa quæq; ideò finem Logices, ad quem directa non erant, amittere atq; ex vero falsum concludere aut admittere debuerunt. Hæc opera inserviet inprimis SCHOLARUM & cujuscunq; juventutis erudiendæ præceptoribus, ut se ipsos primum recte, deinde per hæc exempla facile docere suos possint.

In

SUBALTERNATIONE.

SUBALTERNATIO, quod notum est, tantum in Quantitate fundatur. Ex hac enim Propositio aut Indefinita aut Definita fit, Indefinita est, quæcunq; non habet signa Quantitativa, Definita quæ habet. Quicumq; igitur ex superioribus super Quantitate rite edoctus est, hic nullo modo labi potest, Quapropter communissima Absolutarum Subalternatio absq; omni nova & peculiari consideratione ubiq; locum invenit. Tu periculum facito in exemplis, quæ superius allata sunt. Duorum te admonebo. i. Ut ne sequaris errorem vulgatissimum, ac si MODI ad Quantitatem pertineant,

neant, eamq; significant. Tum enim necessario Tibi, sicuti duplex Quantitatis ratio in Modalibus, ita & Subalternationis fuerit; una propter Dictum, altera propter Modum; neq; ea tamen simul, sed in nonnullis Enunciationibus propter Dictum, in nonnullis propter Modum, in nonnullis propter utrumq; hac lege, ut semper nescias, quæ Subalternatio legitima futura sit, nisi materiam respexeris. Cum enim quos attuli Autores, ita fieri in Æquipollentia & Conversione doceant, utiq; idem præcipere in Subalternatione debebunt, quia in omnibus adest Quantitas. Et tum existima, Te in Labyrintho illo medium comprehensum esse. Quæro autem ab iis, quæ necessitas, quæ ulla vel minima apparens ratio hoc exigit? Illi equidem mihi exemplum afferent, quod, ratione Quantitatis & exinde dependentis Consequentia formalis sive Enunciativæ, sive Syllogisticæ, alia, quadam, præter eam, quæ in Absolutis est, opus habeat advertentia. Vicerint. Vis autem scire causam, quare in Subalternatione Æquipollentia & Conversione diversam Modalium rationem esse statuerint super Quantitate? Modos fecerunt signa Quantitatis. Vis hujus quoque causam scire? separarunt Modos à Prædicato, & penes Copulam constituerunt, quæ nulla adfuit. Ergo primus error fuit, quod falsam pro

vera, adeoque nullam Copulam habuerint. Quam primum istam Copulam suam consequenter & Modos viderint esse partem Prædicati, omnes extremiscenti & ipsi ultro suam duplicem Quantitatem abjicient. Nunquam enim tam absurde fuerint, ut Quantitatem in Prædicato aut Terminis quærant. En primi mei principii VIM! II. est, quod admonere volui, ut in Exceptivis subalternationem ne neges. Et nulla hic sequetur falsitas aut difficultas, dummodo superiora de Quantitate Exceptivarum cum Absolutis eadem rectè teneas. Veræ ergo in Modalibus Subalternationes sunt: O. | homo || necessario est animal. Q. | homo || necessario est animal. Petrus || necessario est animal. Quas Propositiones, si necesse sit, integras omnimodè efficies juxta ea, quæ superius tradidimus. Sic in Exceptivis. O. | homo || præter Christum est peccator. Q. | homo || præter Christum est peccator. Petrus || præter Christum est peccator.

Falles ergo si ex *Horneji* principiiis, super Quantitate Modalium, quod tibi necessario faciendum sit, Propositiones subalternaveris. *Necesse est omnem hominem esse animal. Contingit O. hominem esse animal.* Prior vera, posterior falsa. Si quis eum defendere cupiat, ipse præmonuerit, non ubiq; Quantitatem penes
Modum

Modum attendendam esse, tum apparet, hanc Quantitatis rationem non esse formalem, consequenter, non eam, quæ est Enunciationis Simplicis. Cum tamen hujus illa sit affectio; & si eadem Quantitate in Veritatis inquisitione absq; errore & pro hoc fine satis perfectè & evidenter progredi possis, tum quidem aliam quærere, superfluum, multiplicem verò & incertam comminisci, prorsus *άλογον* fuerit. Hæc autem atq; eadem mihi in Æquipollentia ut & Conversione, si non repetenda, quod nolim, tamen præmonenda fuerint.

In

ÆQUIPOLLENTIA.

Æquipollentiam non debere aliam intelligi, quam quæ circa Quantitatem & Qualitatem sit, & alii jam ante & nos toties ingeminavimus. Nos quidem eò rectiùs, quia ejusmodi Æquipollentiam *universalem*, adeoq; *perfectè Formalem*, tam in Absolutis, quàm in cæteris omnibus obtinere docuimus. Quapropter & vulgaris ista à nobis approbata est distinctio, inter Æquipollentiam *Materialem* & *Formalem*. Materialis est inter Propositiones, quarum Termini iidem non retinentur, sed substituuntur, alii vel eundem prorsus sensum vel diversum, consequentem sc. & ex eo deductum habentes.

Ff 5

Qualis

Qualis *Æquipollentia* partim ex *Logicæ* instrumentis dirigi non potest, quia tota ejus ratio ex materia aliarum scientiarum desumpta est; partim si potest, non *Æquipollentia* sed *Consecutio* quædam est. Cui ego demum, bono cum Deo, fermè supremam manum adhibiturus sum, quia imperfectissima hæctenus relinquitur, cujus tamen usus maximus & frequentissimus est. Ad hanc ergo rejicio *Æquipollentias* illas crassiores. 1. Inter *Affirmativam Prædicati infiniti* & *Negativam Prædicati finiti*, ut & inter *Affirmativam Prædicati finiti* & *Negativam Prædicati infiniti*. 2. Eam quæ in *Modalibus* est, quando *Propositiones*, quæ sibi *æquipollere* dicuntur, eodem *Subjecto* & *Prædicato* non constant, sed miscentur ex diversis *Modis*. De quibus *Aristoteles* omnesq; ejus *Interprètes*, & quos supra citavimus, & ultimus nostri seculi *Nihusius* in *Tract. de Modalibus c. VI.* tanquam de verè *æquipollentibus* prolixè agit. Id quod fieri non debere in *Aristarcho* ostenditur. Ex eadem causa cæteræ omnes *Propositiones*, inter quas est *Consecutio*, *Æquipollentiæ* eximuntur. Veluti 3. *Exponibilium* ad *Exponentes*. 4. *Exclusivæ Affirmantis* & *Exceptivæ Negantis*. 5. *Exceptivæ affirmantis puræ*, & *Exclusivæ* ratione dicti *negantis*. 6. *Enunciationis Simplicis* de *Extremo copulato* & *Enunciationis*

tionis Compositæ Copulatam. In quibus omnibus & longè pluribus nulla est Æquipollentia (vera & strictè h. e. propriè dicta, qualem Logicus evitandæ Confusionis tam instrumentorum Logicorum, quam materiarum dirigendarum causa SOLAM & agnoscere & constituere debet) sed Consecutio. Multo minus æquipollent Propositiones, quarum i. utraq; non est Propositio sed duntaxat alterutra. v. g. Psalm. 2. *Nonne filius meus es tu?* quæ vult. *Tu es filius meus.* Sic Job. 14, 5. *Num oculi carni tibi (Deo) sunt?* h. e. *Tu (Deus) non habes oculos carni s. carnales.* 2. quarum Termini in re quidem significatè conveniunt, non autem in modo significandi. v. g. *Lynx est bene oculata.* & *Lynx pollet oculis.* Sic *Deus est immutabilis.* & *In Deo mutabilitas nulla est.* &c. Ex his ergo impropriè dictis æquipollentibus quas *Materiales* appellavimus faciliè intelligas, quænam nobis Formales & genuinæ sint. Ex scilicet, quarum idem prorsus Subjectum idemq; Prædicatum, & iisdem verbis conceptum est, diversitas duntaxat ratione Qualitatis & Quantitatis; sensus autem prorsus idem est. Est ergo Æquipollentia consequentia quædam Enunciativa, per quam ex Propositione Definita infertur. Definita alia sensu eadem, Quantitate duntaxat & Qualitate diversa. Medium autem
infe.

inferendi est particula Negativa. In hac Æquipollentia magna omnium Autorum est Securitas, adeò ut accuratè hætenus nondum fuerit constituta. Existimant enim universalem ac formalissimam esse Æquipollentiam ejusmodi *Non nulli homines sunt docti, & Quidam homines sunt docti. Non omnes impii sunt temporaliter felices. &, Quidam impii non sunt temporaliter felices. Non aliqua creatura sunt nihil & N. creaturae sunt nihil.* Ad singula enim dabo exemplum quoddam contrarium. v. g. ad. I. *Non nullæ entia sunt infinita. Quædam Entia sunt infinita.* Posteriolem priori non esse Æquipollentem, Contradictio docet. *Nulla Entia sunt infinita;* hæc est falsa. Contradictoria ejus hæc est; *Non nulla Entia sunt infinita.* Hæc vera esse debet. Verissimus enim Canon est **Contradictoriarum alterutram duntaxat nullo modo utramq; debere esse falsam:** & quod ille infringitur à nonnullis, gravesque omnino & non ineruditæ sunt adversus eum, rationes atq; argumenta, id demum ex Æquipollentia (malè constituta) exoritur. Si ergo hæc, *Non nulla Entia sunt infinita,* vera est, ut veram esse debere ex Contradictione demonstratur, utiq; illa non æquipollet huic, *Quædam entia sunt infinita.* Ratio est, quia hæc salvari nullo modo potest à falsitate. Dicit enim non
unum

unum Ens sed aliqua esse Infinita, adeoq; præter unum adhuc alia. Quod & falsum & impossibile. Prior autem pro vera tolerari potest, Negasti enim τὸ *Nulli*, quod bifariam fit, non tantum si *Aliquos*, sed etiam si *Aliquem*, adeoque *unum* demonstraveris. Nam & per *unum* quoddam tollitur universalitas. Quis ergo Te jussit in Logicis Æquipollentiam sic instituere, ut doceres τὸ *Nonnulli* formaliter æquipollere τῷ *Aliqui*, & τὸ *Non omnes*, formaliter æquipollere τῷ *Aliqui non*, & τὸ *Non aliqui* æquipollere τῷ *Nulli*? Inquis, in Singulari numero procedit ejusmodi Æquipollentia, E. & in plurali. Resp. Consequentiam esse nullam, exempla te jam docent. Porro instas. Propositiones debere singulari numero concipi, inter quas Æquipollentiam locum reperire debeat. R. An Propositiones de Numero plurali, non sunt materia discursus nostri? Annon multæ Propositiones ita comparatæ sunt, ut de iis non aliter disceptetur, quam pluralibus? Solem negaveris. Annon ergo Logica pro omni materia discursus sollicita esse debet? Et profecto egregium hoc est Asylum inscitiae, ad quod multi quoq; in Contradictione postea confugere debent. Est igitur Æquipollentia imperfectissima hætenus. Addam & cætera, ut pollicitus sum exempla. 2. *Non omnes apostoli sunt salvati.*

Qui-

Quidam Apostoli non sunt saluari. Posterior
 non æquipollet priori, quod ex eadem hac Con-
 tradictione liquet. Si dicās, *O. apostoli sunt sal-
 uari*, quæ falsa est. Contradictio fit. *Non O. A-
 postoli sunt saluari.* Quæ vera est. Quia enim
 Unus Apostolus (Judam puta) saluatus non est,
 inde profecto sequitur, *Non O. apostolos salva-
 tos esse.* nondum tamen sequitur, *Quosdam apo-
 stolos non esse saluatos.* Ergo, quod dixi, non æ-
 quipollent sibi. *Non omnes & Aliqui non.* 3. Si
 dixerit quispiam *Non aliqui Planetae sunt Soles.*
 Huic non æquipollet ista, *Nulli Planetae sunt So-
 les.* Patet ex Contradictione. Dixeris *Aliqui
 Planetae sunt Soles.* falsum dixisti. Ut verum
 defendas contradicito. *Non aliqui Planetae sunt
 Soles.* Verum dixisti. Quia tantum unus, non
 autem duo aut tres Soles sunt, ideo verum est
 esse *non aliquos Soles.* Quia quod *unum* est, id
 non est *aliquot.* Jam si huic æquipollere dicas,
Nulli Planetae sunt Soles. perquam falsum est:
 quia Contradictoria ejus vera est *Non nulli Pla-
 netae sunt Soles.* Quæ, quod supra demonstravi
 non æquipollet huic, *Quidam Planetae sunt So-
 les.* sed huic, *Quidam Planeta est Sol.* Dabo ad-
 huc in Singulari numero exemplum. Verum
 est *Non aliquod luminare præest diei & nocti.*
 Quod autem ei (ex vulgari Æquipollentia) i-
 dem esse dicitur ratione sensus, id perquam fal-
 sum

sum est, v.g. *Nullum luminare præst diei & nocti.* Veritas & falsitas ex contradictione apparent. Nam si quis dixisset, *Aliquod luminare præst diei & nocti.* dixisset falsum. Duo enim luminaria præfunt diei & nocti. Ergo qui contradicit, h. m. *Non aliquod Luminare præst diei & nocti.* ille ex eadem causa verum dixit. Duo enim omnino sunt NON - ALIQUOD sed ALIQUOT. At si dixeris istam æquipollere huic *Nullum luminare præst diei & nocti.* tum ista superior falsa est, contra quam Contradictio admittit. Falsam esse patet rursus ex Contradictione, quia verum est, *Non nullum luminare præst diei & nocti.* Siquidem Duo, sunt NON NULLUM & simul NON ALIQUOD. Manet ergo, quod neq; in singulari Æquipollentia formalis sit inter *NON ALIQUIS*, & *NULLUS*. Tu, summus Aristoteles, & vos magni Doctores Logici, annon vobis hic crucem fixi. Hæc de Æquipollentiæ natura præfari debui, ut intelligatur, me ubiq; habere, quod desiderem, & non satis admirari posse eos, qui Logicam absolutissimum opus esse palam dictitare & cœteros vel ab emendando deterrere vel in ista opera sua suspectos facere nituntur. Sed bene se habet, quod id SUO JUDICIO videri dicant. Quicquid autem in Æquipollentia emendavero. id non in Absolutis,

tis, sed universim in omnibus simplicibus, earumq; difficillimis, de quibus supra dixi, Enunciationibus locum obtinebit. Interea si placeat uti vetere adhuc Æquipollentia, per exempla accipe, quomodo nec pro ea quicquam novi in Modalibus cœterisq; occurrat.

In Modalibus Divisis.

Cave credas isti Aristotelis omniumq; Interpretum Tabulæ Modalium, qua illæ propter Modos sibi æquipollere ostenduntur. Quapropter de iis aliunde, non autem ex Æquipollentia judicaveris. Fiet enim ut vel Æquipollentiam non habeas *formalem*, vel ejus formam confundas cum *forma Consecutionis*. & ex ejusmodi mistura Terminorum factaq; ad eam exemplorum applicatione, novas subinde Regulas, novas Controversias easq; indissolubiles ipse tibi excites. Sequuntur ergo communissimam Absolutarum Æquipollentiam Modales h. m. *Non omnis herba necessario fert fruges. Non omne Liliū contingenter ex tritico degenerat. Non quoddam allium non necessario est bulbosum. Nullum opium non potest stupefacere.* Perfice primum has Propositiones juxta Quantitatem & Qualitatem à nobis superius constitutam, tum singulis singulatim æquipollebunt juxta Absolutarum Æquipollentiam sequen-

quentes. *Quadam, qua* | *est herba* | *non est illa,*
qua | *necessario fert fruges.* *Quoddam, quod* | *est*
lolium | *non est id, quod* | *contingenter ex tritico*
degenerat. *Omne, quod* | *est allium* | *est id quod* |
necessario est bulbosum. *O. opium* | *est id, quod* |
poteſt ſtupeſcere.

In Modalibus Compositis.

Has Autores, ut dixi, fecerunt ſingulares.
 Ex qua cauſa omnino potentiam habent ad
 Quantitatem, ut alibi demonſtrabo. Et poſſunt
 ejusmodi Propositiones ſtare Majoris loco in
 prima figura. Quapropter ſicut malè *Nibuſius*
 in Quantitate illarum ratiocinatus eſt, eas non
 poſſe fieri *Definitas*, quia eſſent *Singulares*: ita
 malè inferit, quod fruſtra in iis *Equipollentia*
 quærat. Et ſibi ipſe contradicit, quando eas
 pro Majori Propositione primæ Figuræ admit-
 ti poſſe aliquot exemplis, & id quidem rectè, o-
 ſtendit *Comment. part. poſt. c. 1.* Dictum autem
 de O. & N. requirit Universalitatem eamq; a-
 ctualem, cujus vi, ubicunq; illa ſit omiſſa, omnis
 Conſequentia (ut ajunt) nitatur. Quapropter
 in Compositis quoq; Modalibus *Equipollentia*
 locum invenire poteſt, cum ex Terminis tantum
 illæ Propositiones diverſitatem habeant ab aliis,
 qui tamen *Equipollentiam* non attingunt.
 Quanquam autem uti Syllogiſmi, Converſio-

nes, Subalternationes, ita etiam & *Æquipollentia* Compositarum sint rariores, obscuriores, & minus apertæ; forma tamen ad omnes quadrat. Et hoc sufficit ad ostendendam universalitatem formalium respectuum.

SUMMA pro cæteris.

In omnibus, uti Modalibus, ita reliquis Propositionibus difficilioribus, cum *Æquipollentia* instituitur, Termini, Subjectum & Prædicatum manent integri & prorsus intacti, eodem loco positi, variant tantum Signa Quantitatis & Qualitatis, sed ita ut idem Quantitatis ac Qualitatis, imò totius Propositionis sensus retineatur, adeoque omnis diversitas est TANTUM in partibus Formalibus. Quando igitur partes Materiales à Formalibus lineolarum beneficio habes separatas, tum fuerit quam facillimum, quarumcunque Propositionum *Æquipollentiam* docere. Nam ex diverso positu Particulæ Negantis & Signorum Quantitatis tota *Æquipollentia* juxta vulgata hætenus præcepta conficitur. Eadem & non alia observanda sunt.

DE

OPPOSITIONE.

Siquidem in Oppositione quoque; ut in *Æquipollentia* tantum Quantitas & Qualitas attingun-

tinguntur, licet hoc cum discrimine. Quod in Æquipollentia Propositiones diverforū Quantitatis Signorum, eandem tamē & Quantitatem & Qualitatem mutuò inferant, adeoq; vocibus quibusdam diverſæ, ſenſu tamen propter earū artificialem poſitum eadē, adeoq; formalis quædam convenientia in iis effecta ſit. In Oppoſitione autem ſicuti Signa Quantitatis & Qualitatis ſunt diverſa, ita eum quoq; poſitum habent, ut diverſam Quantitatem & Qualitatem inducant, adeoq; formalem pugnam inter Propositiones gignant. Termini Subjectum & Prædicatum integri verbis & ſenſu iidem, imo prorsus intacti manent; ita quidem, ut nulla facilior demonſtratio Oppoſitionis futura ſit, quam ſi prius per lineolas, ex ſuaſu meo, Terminos à partibus formalibus exactè ſeparaveris, & tum relictis iis, tantum in his Oppoſitionem hæere & pro diverſitate Quantitatis variare demonſtraveris. Cætera, quæ ſuper Oppoſitionis varietate & veritate diſputantur non ſunt huius loci. Hoc duntaxat meæ operæ eſt, ut nunc oſtendam, quomodo ejus ratio, prout in *Absolutis* conſtituta eſt (aut conſtitui debet) etiam in *Non absolutis*, *Modalibus* præcipuè *Exponibilibus*, *Inſinitis* & cæteris ex æquo obtineat, nullaq; opus ſit ſpeciali obſervatione, quemadmodum hætenus omnes docuere, in-

primis ii, qui Labyrinthum supra tam pulchrè
 & subtiliter adornarunt. Ideoq; non possum
 non provocare jactatores illos, qui tam seriò
 Logicæ perfectionem coram eruditis venditânt,
 ut mecum in hoc negotio, sed RATIONE, ex-
 periantur. Credo equidem me ita approbasse
 assertiones meas, cum SCHARFIO respondere
 debebam, ut in hoc capite, nemo, nisi qui So-
 lem tollere voluerit, lucem requisiturus sit.
 Quæso autem ut *Subita ac Neceß. Defens.* nostræ
Caput IV. de Uſu Copula novæ, quem in Opposi-
 tione Modalium & Exponibilium habeat, quot-
 quot veritatis cupidi sunt, percurrere legendo
 velint; futurum est, ut me ab omnibus aliorum
 calumniis ultrò defensuri sint. Et sanè SCHAR-
 FIUS, quanquam aliàs nimis quàm popularis in
 tradendis præceptis sit, tamen, quia aliam atque
 aliam Exclufivarum &c. Oppositionem à Præ-
 ceptoribus suis, *Cornelio, Jacobo, Martinis, &*
Gutkio acceperat, non malè ex iis Hypothesibus
 aliam atq; aliam Affirmationem & Negationem
 comminifcebatur, dignæq; erant Distinctiones
 ejus, ut inter Præceptorum suorum statuas ſu-
 ſpenderentur, quia non degenerum ostenta-
 bant discipulum. Supra enim quod in *Laby-
 rintho* p. 236, *Cornelius Martini* dixit, *Aliter con-
 tradictorie pugnare Enunciationes de inesse, aliter*
Modales, aliter Finitas; etiam Exclufivas, Cauſa-
les.

les, & Comparativas, magnam varietatem admittere; Id, si quis alius, dextrè & accuratè observans SCHARFIUS, quibusnam in partibus ergo varietas illa consisteret, & quidnam varietatis efficeretur, studiosè indagavit. Hinc quia *Affirmatione & Negatione* oppositionem primo atq; essentialiter constare videbat, aliam atq; aliam ex diversa opponendi ratione, *Affirmationem* ac *Negationem* juxta sectam suam, rectè commentus est, & in novis quoque Terminis sese fingendis ingeniosum esse ostendit. Hinc nata sunt apud Logicos illos 1. Negatio *Actualis* s. *Formalis* & *Virtualis* s. *Eminens*. 2. Negatio *Absoluta*, quæ extra *Oppositionem* est & *Respectiva*, quæ in ea. 3. *Affirmatio Finita*, (sc. extra *Χείρ* Syllogismi aut etiam Consequentiae E-nunciativæ) & *Infinita*, sive *Eminens* (intra Syllogismum aliasq; Consequentiarum formas), Quibus quidem Terminis nihil damnosius & magis absurdum est, uti Aristarchus docebit. Ego una Affirmandi & Negandi ratione Qualitatem omnium simplicium Propositionum, longè faciliùs dijudico, imò nec aliter debeo aut possum veritate salva. Maximè verò quantum illa universalissima Affirmationis & Negationis forma præstet, in Oppositione cernitur, quæ omnino difficillima impeditissimaq; est, quoad principia non accuraverimus, quibus forma-

Oppositionis innititur. Quapropter, quæ superius de Qualitate Propositionum generalissima ac formalissima præstruximus, ea diligenter & hoc præcipuè loco repetenda sunt, ubi se usu probant, propter quem à nobis disceptata constitutaq; sunt. Inter cœtera recolenda est 1. vera Copula, & quod Affirmationis ac Negationis illa sit *περὶ ὅλης ἀκρίβειας*, adeoq; in omni Negatione, etiam Absolutarum Propositionum, particula Negativa nunquam PRIMO ac PER SE in aliud, quam in istam veram, NOVAM sc. copulam feratur. 2. Formalis vis Affirmationis & Negationis; quæ se ad Prædicatum extendit, non tanquam ad aliquam Prædicati partem, v. g. in MODUM vel signum EXCLUSIVUM &c. aut in quamcunq; aliam; sed ad TOTUM Prædicatum, quod UT TOTUM affirmat vel negat. Hæc est vis illa formalis ac universalissima, quam Affirmatio & Negatio exercent. De qua si fuissent Doctores solliciti, ecquid CORN. MARTINI commento, & natis inde apud SCHARFIUM novis Terminis opus esset. Ipsum SCHARFIUM admittor, qui cum in superiori Labyrintho p. 360. In Negationis natura NOTANTER se præcipere ait, ut INTEGRUM seu TOTUM Prædicatum removeatur à Subjecto. Quæ in Nota, si perstitisset, me Correctore Logica opus non haberet.

ret. Cœterum quo sensu eam acceperit, ex sub-
jectis ipse docet, quæ profecto minimæ anim-
advertentiæ sunt. Sequitur demonstratio Op-
positionis.

In Modalibus Divisis.

Cave Particulam Negantem in MODUM
ferri credas, ut hunc, quod alii volunt, PRÆCI-
SE tollat. Nec præterire eum debet, nec solum
tollere, quia totum Prædicatum tollit. Ergo res
jam est in portu. Proponam autem falsas
Propositiones, ut eæ quæ opponuntur semper
veræ sint, adeoq; in CONTRADICTIONE, quæ
perfectissima Oppositio est, applicationem ex-
sequar. Falsæ ergo sunt, quæ vulgariter sic effe-
runtur. *O. homo necessario est doctus. Nullum
animal necessario sentit. O. piscis contingenter
est marinus. Nullum saxum potest moveri.* No-
li his contradicere, antequam plene perfectèq;
eas juxta superiora præcepta nostra constitue-
ris. Ratio est, quia ante non licet ita contra-
dicere, ut ubiq; extra falsum sis. Redintegra-
tis ergo prioribus, hoc modo te oppone. *Non,
omni, qui | est homo | est is, qui | necessario est
doctus. Non, nullum quod | est animal | est id,
quod | necessario sentit. Non O, qui | est piscis |
est is, qui | contingenter est marinus. Non, nul-
lum, quod | est saxum | est id, quod | potest mo-*

veri. Scilicet signum Negativum, quod oppositionis instrumentum est, VERAM COPULAM primo impetere, & hoc modo tollere debet INTEGRUM Prædicatum. Modum ergo & quod in Prædicato per Modum afficitur FORMALITER tollere SEMPER debet. Atverò si ita opposueris, ut FORMALITER Modus removeatur, tum hæc oppositio certarum duntaxat Propositionum est, non omnium, adeoq; non FORMALIS. Demonstrabo tibi. Dicat quis, *Homo necessario est animal, habens quatuor pedes.* Contradic vulgari modo, *Homo non necessario est animal habens quatuor pedes*; Hæc si particula negans PRÆCISE in MODUM feratur, ut iste tantum FORMALITER tollatur, negasti hominem *necessario esse animal*; quod profecto negare non voluisti. Nihil quidem pro te afferre poteris, quam quod INTEGRUM Prædicatum sustuleris. SCHARFII enim Respectiva Negatio, per quam in oppositione particula Negans PRÆCISE fertur in id, quod tanquam falsum tolli debet relicto eo, quod verum est, nec sublato; prorsus divertit à Natura FORMALIS oppositionis, de qua uterq; solliciti sumus. Propter falsum enim veritati admistum, veritas quoq; tollitur; sed non absolute & simpliciter verum conditionate; quatenus illa cum falso, adeq; ut conjuncta

juncta & velut inquinata est. Neq; hoc in Modalibus novum est, sed in ipsis illis Absolutis accidit. v. g. *Evangelium est verbum Dei quod arguit peccata.* Contradicis. *Evangelium non est verbum Dei, quod arguit peccata.* Negare voluisti, *Evangelium esse Verbum Dei?* nequaquam; sed hoc, *quod arguat peccata.* Quomodo ergo id negas? Ut per Formam licet. Non autem potes aliter, quam ut Prædicatum tollas. Quod quidem si integrum sustuleris, semper id quod falsum est, adeoq; *Formaliter* falsum sustulisti. Atq; ideo hæc demum *Formali* oppositio est, quia hæc demum universalissima & in omnibus cujuscunq; materiæ Propositionibus eadem est, Nisi tempore excluderem, exemplis te obruere etiam possem. Adi *suibitam & Necess. Defens.* nostram, ubi c. IV. *adversus SCHARFIUM* pluribus opus fuit, Causa autem, quamobrem signum Negans in *Modum* primo ferri & hunc tollere dicuntur, hæc est, quia quod per *Modum* affici viderunt, copulam esse existimarunt, quæ tamen pars Prædicati erat. En leve initium tam proluxæ falsitatis.

In Modalibus compositis.

Hic nulla difficultas est, quia puræ putæ sunt Absolutæ Propositiones.

In Exponibilibus.

1. Exclusivis subjecti. Repete Labyrinthum Logicorum, & vide quomodo se *Jacobus & Corn. Martinii*, cœteri quæ omnes torqueant. Ille Helmstadiensis perquam tripudiose insultat nostrati Theologo, isti quæ festucam erudere conatur. In Aristarcho officii in eum nostri memores erimus. Bene autem ille (supr. p. 253.) de *formali* Exclusivarum Contradictione rem sibi esse indicat, quæ ut tuta sit, alienis prorsus nec quicquam profuturis utitur duobus remediis, *Expositione* sc. & Interrogatione Adversarii super Exclusiva Propositione quam attulerit. Sed propter quem finem id facit? ut scias, Quidnam (NB. NB. NB) Particula NON in Exclusivis *formaliter* tollat, an *signum Exclusivum*, an *Universam Enunciationem*. Per Universam Enunciationem intelligit & signum Exclusivum, & reliquum, quod Prædicati loco ponitur. Vocat autem universam Enunciationem, quia existimat signum Exclusivum exclusi Subjecti, partem quoque subjecti esse; Id quod falsum & erroris hujus causa apud illum unica est. Cum enim in cœteris Oppositionum formis tantum Prædicata formaliter tolli videat (id quod universaliter ubique, nunquam ullibi fit aliter), signum autem Exclusivum h. l. ipsi

ipsi sit aliquid Subjecti; inde jam nova oppositio necessario comminiscenda & quibuscunque coloribus exornanda est. Hinc est 1. quod falsum per æque falsum nobis afferat ac probare velit; Ex Infinitarum Propositionum errore errorem stabilians Excluserum. 2. quod ex Inordinata dispositione Excluserum, & ignorantia veræ copulæ, in quam particula Negans ferri debet, de naturali nostra cogitatione commentatur. De quibus ex professo acturus sum in Aristarcho. Ego te expediam brevissimis. Falsæ sunt. *Solus Leo inter bestias habet animam immortalem. Sola bona opera justificant. Soli sancti pro nobis orant in cælo. Solum purgatorium eluit maculas peccatorum. Sola indulgentia peccatorum pœnas relaxant. Solus Pontifex in definiendo infallibilis est.* Falsæ enim. quidem manent, etiam si paullo aliter LOGICENIM. adornaveris, hoc est, partes Terminorum iusto & competente loco positas per VERAM COPULAM ab invicem discriminaveris, ut particula Negans deinde feratur in id, quod primo ac per se impetere debet, adeoque Oppositionem efficiat legitimam & universalissimis convenientem præceptis. Supra ergo te iussimus ita pronunciare. *Is, qui | est Leo | est is, qui | solus inter bestias habet animam immortalem. Bona opera | sunt illa, quæ | sola justificant.* Sic in cæteris. Fiat Contradictio simplicissima & velut in

Absolutis docetur. *Is, qui | est Leo | non est, ū, qui | solus inter bestias habet animam immortalem.* Si-
 ve, ut præponas Signum Negans tali Enuncia-
 tioni, ut nihilominus ad Copulam tendat. *Non
 ū, qui est Leo | est ū, qui | solus inter bestias habet
 animam immortalem.* Porro. *Sancti | non sunt illi,
 qui | soli pro nobis orant in cælo. Purgatoriū | non
 est id, quod | solum eluit maculas peccatorum. In-
 dulgentiæ | non sunt illæ, quæ | solæ peccatorum
 pœnas relexant. Pontifex | non est ū, qui | solus in
 definiendo est infallibilis.* Hic quæro, an non
 per ejus modi opponendi modum legitime fal-
 sis contradictum sit? Annon, quod voluit *Cor-
 nelius*, tota Enunciatio (h. e. omne quod falsò
 prædicabatur) sublata sit? Annon veræ sint hæ
 demum contradicentes. An ad hanc oppo-
 nendi rationem primum Expositio fuerit ne-
 cessaria? An prius debuerit adversarius interro-
 gari? An amplius naturalis nostra cogitatio, i-
 psi turbas cieat? Quænam autem causa sit, quod
 communi Absolutarum contradictione hic
 quoq; absq; ullo dispendio imo compendiose,
 usus sim, & quod noluerim tam inepte oppo-
 ni: *Falsum est totum tuum pronunciatum*, &c.
 vel *Nequaquam* &c. Sed de his agendum eo est
 loco, ubi disputatores futuri sumus. 2. In *Com-
 parativi*. Et has pro difficillimis habent; præ-
 cipue, quando & signum comparans & forma
 com-

comparativi h. e. (quod nos dicimus) omnes Prædicati partes falsæ sunt. Hic quomodo in easdem tricas veniatur, supra p. 437. in Negatione comparatarum ostendimus, polliciti nos pluribus h. l. acturos. Caterum, quod nunc quidem id non liceat, tempori, quæso, omnes boni ascribant. Eadem incommoda ex iisdem causis accipiunt simul Autores & rursus præbent, ex quibus illa in Modalibus & Exclusivis enata sunt. Si ergo quis dicat *Religio Pontificia melior est Calviniana* tibi; hæc perinde ut mihi falsa sit, habeatq; opus ut contradicas & contradicendo verum non falsum asseras; ante omnia Propositionem illam formalissimè, quod supra & ad ravim diximus, concipito, *Religio Pontificia | est illa, qua | melior est Calviniana.* Falsa non minus hoc modo est. Ergo contradicis; *Religio Pontificia | non est illa, qua | melior est Calviniana.* An autem verum dixisti? Omnino. Probabo tibi hoc argumento. *Quæcunq; religio tam non bona est quam Calviniana | illa non est ista, quæ | melior est Calviniana.* Atqui *Religio Pontificia | est illa, qua | tam non-bona est, quam Calviniana.* E. *Religio Pontificia | non est illa, quæ | melior est Calviniana.* Sed inquis alio opus est exemplo, eo præcipuè, in quo supra p. 239. acumen suum ostendere voluit Cornelius. *Pici Mirandula* The-
 sis fuit. *Non magis alia aliqua scientia (acquisita)*

nos certificat de divinitate Christi, quam Magia & Cabala. De hujus sensu *Cornelius* ex intentione *Pici* judicat, cujus summum fuit in Magiam & Cabalam studium. Voluisse ergo cum commendare hac thesi suas artes existimat. Frigidum. *Picus* ingenii solertiam ostendere, & qui *Magia* nomine famosus erat, ejusmodi captiosam thesin proponere voluit, qua liceret ei adversarios suos exagitare. In thesibus autem nudis, ubi antecedentium ratio immotè non explicat consequentia, judicandum de sensu est ex enunciandi natura & forma, quem naturalis & ad significandum directus verborum positus gignit. Sicuti ergo *Cornelius* hactenus fallit, cum putat *Modos*, *Signa Exclufiva*, & *Comparativa primo* (formaliter) per Negationem tolli, & quando id fit, hoc naturalem nostram Cogitationem vocat, quod debebat, *inordinatam Enunciationis dispositionem* appellare; ita in modo Contradicendi Comparativis ejusmodi maximè labitur. Quamprimum autem *Signa Comparativa* feceris partes Prædicati, & TOTUM Prædicatū UT TOTUM est, formaliter tolli existimaveris, omnis difficultas exspiravit, nec manet aliud quicquam, nisi *Mirandulæ ingenium & solertia*. Ego ipsius Propositionem (ex vi dispositionis Logicæ) sic adorno. Dixisset forte quispiam, *Aligua alia scientia*

entia(acquisita) *magis nos certificat de divinitate Christi, quam Magia & Cabala.* Huic per Picum contradicitur; *Non aliqua | alia scientia (acquisita) | est ea, quæ | magis nos certificat de divinitate Christi, quam Magia & Cabala.* Hoc est *Nulla | scientia(acquisita) | est illa, quæ magis &c.* Atq; si hoc modo proposuisset *Mirandula* thesin istam, damnata illa non fuisset, sed publicè permissa. Alio vero modo, eoq; inordinato quod proposita est id vel *Mirandula* studio, vel ex communi consuetudine fecit. Sane, quantum ego conjicio, eas difficultates ostendere voluit, quæ vel in *Contradictione* vel generaliter in *Negatione* Comparativarum occurrerent, præcipuè cum Particula *Negans* in Signum Comparativum ferri docebatur. Nam aut *Contradictionis* vis (quæ est in dividendo verum à falso) solvenda ipsis, aut communis opinio super *Negatione* Comparativarum deferenda erat. Nunc postquam mea *NOVA* illa *COPULA* exorta est & *VETUS* illa rejecta, *Pico Mirandula* simul, & *Cornelio* satisfactum est. *Negans* enim illa Comparativa totum Prædicatum, non aliquid duntaxat ejus v. g. Signum Comparativum s. Excessum tollit, consequenter nec ejus, quod timetur, falsi causam præbere potest. Sed hæc delibo.

In

In

Enunciat: de Extremis Compositis.

Falsæ sunt. Magi fuerunt Reges & Philosophi. Christus est ex semine David habetq; Daemonium. Bona opera sunt fructus fidei & justificant. Ignis est calidus & gravis. Harum Contradictoriæ veræ sunt, dummodo rectè negaveris: Copulam ergo GENUINAM afficere Negatio debet, ut TOTUM Prædicatum negetur. Ita futurum est, ut verum dicas. Si quid autem veri sustuleris unà, id equidem sublatum non aliter est, quam quia admistum falso erat, & sub ista connexionione prædicabatur. Qua ratione & hoc verum falsò fuit de Subjecto dictum, consequenter removeri omnino debuit. Ita ergo integrè contradicito. Qui | Magi fuerunt | non sunt illi, qui | fuerunt Reges & Philosophi. Christus | non est ù, qui | est ex semine David habetq; Daemonium. Bona opera | non sunt illa, quæ | sunt fructus fidei & justificant. Ignis | non est ù, qui | calidus & gravis est. Quisquis est, qui argumentari ex his Contradictoriis voluerit, ac si, quæ vera essent, sustulisses, eoq; ipso adhuc falleris & in leges Contradictionis impingeres, eum deinceps, si intelligere non velit, commiseratione potius quam responso dignare.

Cape

Cape autem, quod illustret. Si dicas, *Et homo est animal & homo volat*, ego autem tibi contradixerò h.m. *Non & homo est animal & homo volat*. quid negavi? An hoc, quod homo sit animal? Nequaquam. Sed Connexionem animalis & volatilis in homine. Hòc modo in Compositis fit Contradictio; & nemo sanus aut doctus est, qui non affirmet legitimam oppositionem ejusq; alterà Contradictoriam veram esse. Hanc ergo Compositam forma mihi in simplicem Propositionem. Consecutio mea docet, ut, quæ in Compositis Enunciationibus copulantur uni tertio, illa in Simplicibus conjunctim sumta fiant Prædicatum, commune autem Tertium sit Subjectum. Ergo fiet; *Homo | est is, qui | est animal & volucris*. Contradicitur, *Homo | non est is, qui | est animal & volucris*. Quomodo ergo in hac simplici Enunciatione negatur hominem esse animal? Respondeo; sicuti in *Composita*: ubi sola connexio animalis & volucris negabatur. Ergo sicut animal & volucre conjunctim de homine affirmantur, ita quando fit oppositio, conjunctim, non divisim, negantur. Et sicuti in Compositis à Negatione connexionis ad Negationem singulorum membrorum nulla Consequentia duci potest; ita neq; in Simplicibus, ubi partes Prædicati, ut conjunctæ negantur, argumentari licet, ac si ut singulæ negatæ essent.

Cætera alibi.

Hh

Ad

Ad B. L.

Quoniam in Filo Ariadnaeo progressus sum & ubi subsistam, per te potes, B. L. plus satius intelligere. Restaret, ut quemadmodum in SUB-ALTERNATIONE, AEQUIPOLLENTIA & OPPOSITIONE, unam & eandem Modalium, Exponibilium, Infinitarum cæterarumq; difficiliorum Propositionum Simplicium rationem esse docui, ita quoq; in CONVERSIONE, CONSECUTIONE & natura SYLLOGISMORUM per exempla idem ostenderem. Cæterum, quia jam instanti & non aliter volenti Bibliopola obtemperandum est, abrumpo exorsam telam. Hac tamen lege, B. L. ut Appendicem interea Typographo commissam esse scias, quæ seorsim & quamprimum accipi, atq; id quod superat & desiderari videtur, integra fide tibi exolvere possit. Quamquam abunde, meo quidem iudicio, jam factum sit situm, & paullo intelligentiores in conversione, consecutione, & natura Syllogismorum ductum meum absq; errore porro sequi ultro & sponte sua valeant. Postquam n. subjectum & Prædicatum accuratè in initio Fili Ariadnaei constituta, Qualitas a. & Quantitas universaliter tradita ac per exempla difficiliorum propositionum ostenta sunt, nihil desiderari magnopere in cæteris videretur. Usq; eo Principiorum accurata constitutio prodesset. In cæteris n. eadem ratio quæ, Propositionum Simplicium Absolutarum, & non alia observari debet. Quemadmodum supra demonstratum est. V. B.

ERRATA

Non pauca sunt, quæ in editione hac commissa sunt. De quibus tamen neq; adhuc omnibus per temporis penuriam admonere benevolum Lectorem possumus. Nam quæ huc transcripta sunt, obiter inspicienti occurrerunt. Facturi autem sumus, ut in futura editione, siquidem ultra quingenta exemplaria impressa non sunt, hæc ipsa & alia caveantur, totus autem liber alio prorsus vultu donetur. Interea ut hæc corrigantur, à benevolentia Lectoris & petimus & speramus.

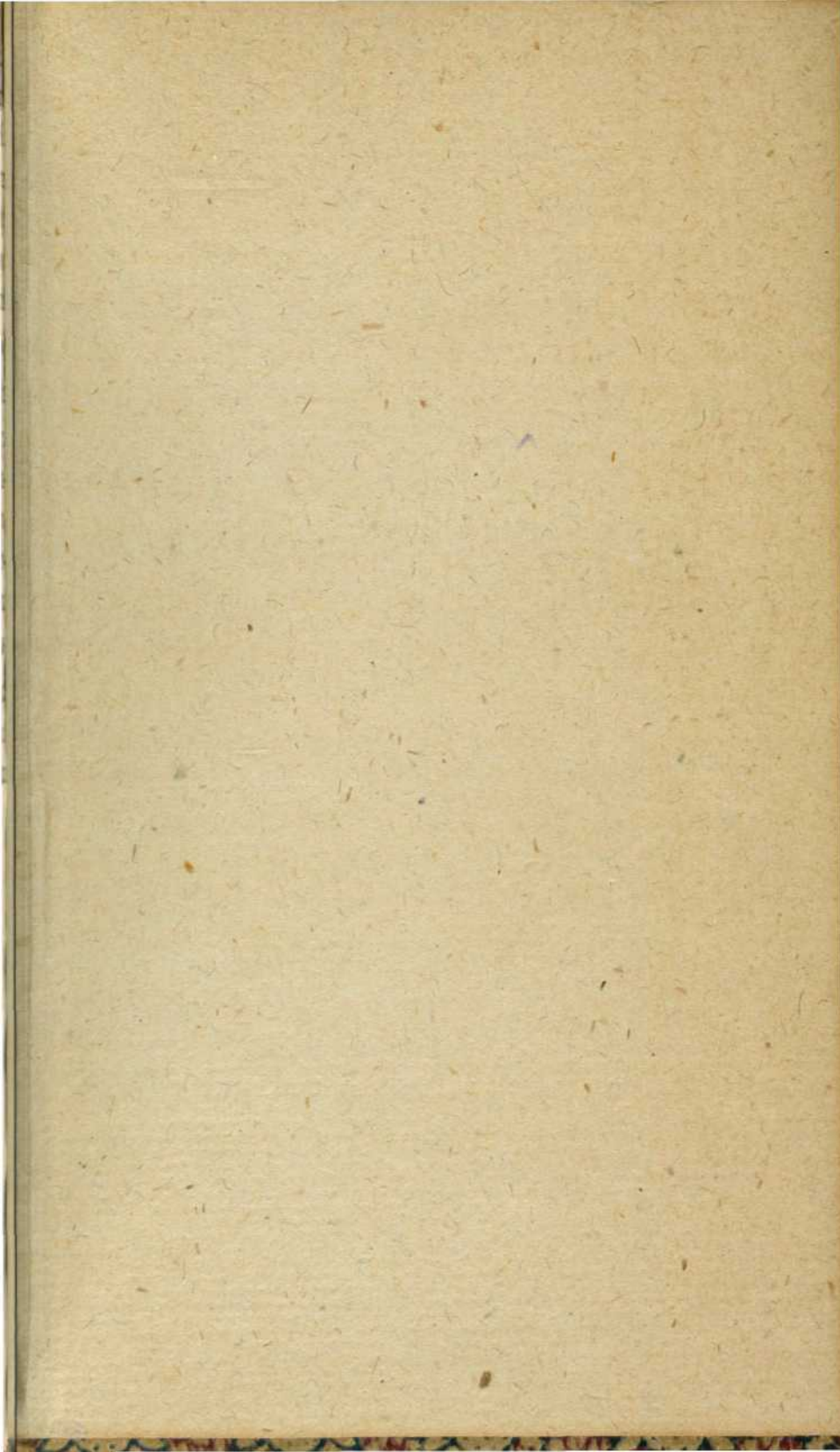
In Dedicat. a. 3. b. lin. ult. l. *satisfacere*.

In Præfat. a. 8. b. lin. penult. l. commendatissima. b. 2. a. lin. 17. dele *&*. b. 4. b. lin. 23. ignaria l. ignavia. b. 6. b. lin. ult. destituerint l. destiterint.

Pag. II. lin. 8. *pro* quas l. quasi. l. 9. videndi. p. 20 l. II. *pro* Subjecto l. Nomine. l. 17. *pro* Nomine l. Verbo. p. 24. l. 6. *pro* sunt l. sumta. l. 17. *pro* significet l. implicet. p. 26. l. 9. *pro* supra l. infra. Hyp. 3. p. 33. l. II. *post* Logicè, *insere* aut Grammaticè aut Logicè simul. p. 50. l. 3. *pro* quam l. quem. p. 71. l. I. *legatur* autem actus quæ repeti, ut subintellecta ex subjecto Minoris Propositionis debebat per novum contextum h. e. additum aliud prædicatum, & *removeantur hæc* (præsens n. tempus in Prædicato, speciem præbet intellecti similiter subjecti). p. 80. l. 18. *post* enunciationibus, *inseratur* respectu subjecti. p. 81. l. 16, *post* Adsignificatum *insere* in subjecto. *idem fac in conclus.* p. 86. l. II.

l.ii, *post* Toleti l. omniumq; Scholasticorū. l.12.
pro pertinet, l. pertinere debet. p.99. l.8. *pro* tam
l.tum. p.101. *post* conceptus *adde* vocom. p.106.
l.12. *post* voco *dele* comma. p.107. l. ult. *pro* notæ
l.nota. p.110. l.22. *pro* excutum l.exactum, p.119.
l.7, *post* formalis *fac* notam parentheseos & *post*
habet *claude* eam. p.143. l. *an* ep. l. Syllogismis
Modalibus. p.145. l.7. l. *πθεμῶν*, & paulo *post*
l. *συμμοχισμός*. l.16. diversum. p.146. l.3. *pro* &
l.à. p.149. l.2. l. *ὑπάρχοντα*. l.8. Absolutæ. p.
150. l.2. *post*) *in*seri inhærentiæ. p.153. l.6. *post* na-
turali *pone* & Accidentali. l.15. l. fuit. p.158. l.1. re-
quiratur. p.160. l.9. l. Quodcunq; l.19. *pro* quar-
tæ l. tertiæ. p.164. l.7. *post* expone *dele* punctum.
p.165. l.21. l. alio, de quo. p.175. l.12. *Διαλεκτικω-
τάτω*. p.397. l.16. l. id quod. l.17. eam quæ. p.401.
l.3. *lege* Logicæ. p.412. l.12. l. jubet. p.416. l.1. ali-
ter applicuimus, quam. p.448. l.16. exsecutus.
lin.18. l. præbuerunt. p.480. l.24. *lege* vera.

Læs mere om projektet på:

www.kb.dk/EOD

www.books2ebooks.eu

Om EOD-projektet

“eBooks on Demand” (EOD) – på dansk “eBøger on Demand” – er et europæisk samarbejdsprojektet, der blev indledt i 2006. Det omfatter 14 national- og universitetsbiblioteker fra hele Europa og finansieringen sker bl.a. via EU.

Projektet har gjort det muligt for brugere af Det Kongelige Bibliotek at bestille ældre bøger som eBøger på nettet via REX. På længere sigt vil brugere på denne måde få adgang til millioner af bøger på nettet fra europæiske biblioteker leveret i digital form som søgbare PDF-filer – såkaldte eBøger.